ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΑΤΡΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

Το διδακτικό σενάριο στη διδασκαλία της ελληνικής ως πρώτης και ως δεύτερης γλώσσας – Παραδείγματα διδακτικών σεναρίων για τη Γ΄, Δ΄, Ε΄ και Στ΄ τάξη Δημοτικού

Μεταπτυχιακή εργασία

Ντελή Ελένη
(Α.Μ. 329)

Επιβλέπουσα καθηγήτρια: Ιορδανίδου Άννα

ΠΑΤΡΑ, 2013

Περιεχόμενα

Περίληψη 4

Abstract 6

Εισαγωγή 7

ΜΕΡΟΣ Α΄

Κεφάλαιο 1ο: Το Διδακτικό Σενάριο στο πλαίσιο των νέων Πιλοτικών Προγραμμάτων Σπουδών 9

1.1. Το νέο Πρόγραμμα Σπουδών για τη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας στο Δημοτικό 9

1.2. Το Διδακτικό Σενάριο στο μάθημα της γλώσσας: Εννοιολογική αποσαφήνιση και βασικά χαρακτηριστικά 14

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο: Διδασκαλία της ελληνικής ως πρώτης γλώσσας 21

2.1. Πρώτη/μητρική γλώσσα: τα χαρακτηριστικά και η σημασία της 21

2.2. Κατάκτηση της πρώτης/μητρικής γλώσσας 22

2.2.1. Θεωρίες κατάκτησης της πρώτης γλώσσας 23

2.3. Η κειμενοκεντρική προσέγγιση στη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας 24

2.3.1. Κειμενικά είδη 26

2.4. Η Παιδαγωγική του Κριτικού Γραμματισμού στο πλαίσιο της διδασκαλίας της πρώτης γλώσσας 27

2.4.1. Πολυγραμματισμοί 28

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο: Διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας 30

3.1. Δεύτερη ή ξένη γλώσσα: Εννοιολογική αποσαφήνιση 30

3.2. Η γλωσσική πολυμορφία του ελληνικού σχολείου 31

3.2.1. Ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα και εκπαίδευση αλλόγλωσσων μαθητών 32

3.2.2. Ένταξη των αλλόγλωσσων μαθητών 34

3.3. Εκμάθηση της δεύτερης γλώσσας 36

3.3.1. Παράγοντες που επηρεάζουν την εκμάθηση της δεύτερης γλώσσας 38

3.4. Βασικές αρχές της διδασκαλίας των ελληνικών σε αλλόγλωσσους μαθητές 39

3.4.1. Η επικοινωνιακή προσέγγιση στη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας 42

3.4.2. Η διδασκαλία της γραμματικής στους αλλόγλωσσους μαθητές 44

ΜΕΡΟΣ Β΄

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο : Η έρευνα 47

4.1. Ερευνητικά Ερωτήματα 47

4.2. Υλικό 48

4.3. Περιγραφή 49

4.3.1. Εισαγωγικές πληροφορίες 49

4.3.2. Τα διδακτικά σενάρια 50

Διδακτικό σενάριο για τη Γ΄ τάξη: *Μικρά παιδιά με μεγάλα δικαιώματα* 50

Διδακτικό σενάριο για τη Δ΄ τάξη: *Ζώα σπάνια που εξαφανίζονται!* 87

Διδακτικό σενάριο για την Ε΄ τάξη: *Αλλάζουμε συνήθειες – Αλλάζουμε περιβάλλον* 128

Διδακτικό σενάριο για τη Στ΄ τάξη: *Το τρένο σφύριξε!* 167

4.4. Συμπεράσματα 202

4.5. Προτάσεις **204**

Βιβλιογραφία **206**

Περίληψη

Στόχος της παρούσας εργασίας είναι η διερεύνηση του βαθμού ευελιξίας και παροχής δυνατοτήτων διαφοροποίησης και προσαρμογής των «διδακτικών σεναρίων» για το μάθημα της γλώσσας στο πλαίσιο μεικτών γλωσσικά και πολιτισμικά τάξεων.

Για τη διερεύνηση του εν λόγω θέματος πραγματοποιήθηκε σχεδιασμός τεσσάρων διδακτικών σεναρίων για τις τάξεις Γ΄, Δ΄, Ε΄ και Στ΄, τα οποία περιλαμβάνουν διαφοροποιημένη στοχοθεσία, δραστηριότητες, κείμενα και προσεγγίσεις μάθησης, ενώ απευθύνονται τόσο σε φυσικούς ομιλητές της νεοελληνικής γλώσσας όσο και σε αλλόγλωσσους μαθητές. Αρχικά μελετήθηκαν οι διδακτικοί στόχοι αφενός του ισχύοντος Αναλυτικού Προγράμματος, όπως αυτοί υλοποιούνται στο πλαίσιο των εγχειριδίων της Γλώσσας, αφετέρου του νέου πιλοτικού Προγράμματος Σπουδών (Νέο Σχολείο), για κάθε μία από τις τέσσερις, υπό μελέτη, τάξεις. Η παραγωγή των στόχων των διαφοροποιημένων διδακτικών σεναρίων για τους αλλόγλωσσους μαθητές βασίστηκε στο Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Μουσουλμανοπαίδων. Στη συνέχεια, πραγματοποιήθηκε ο σχεδιασμός των διδακτικών σεναρίων με βασικό άξονα την επίτευξη των γλωσσικών στόχων, όπως αυτοί περιγράφονται σε πρώτο επίπεδο για κάθε τάξη και σε δεύτερο επίπεδο για την εκάστοτε γλωσσική/πολιτισμική ομάδα.

Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι το διδακτικό σενάριο, ως μέθοδος διδασκαλίας, παρέχει ιδιαίτερη ευελιξία στον εκπαιδευτικό και στον μαθητή για προσέγγιση των βασικών γλωσσικών αντικειμένων, ενώ καθιστά τη διαφοροποιημένη διδασκαλία εφικτή και κυρίως αποτελεσματική, καθώς παρέχει τη δυνατότητα για συνεχή και ενεργή συμμετοχή όλων των μαθητών, κατά την εκπαιδευτική διαδικασία.

Λέξεις κλειδιά: Διδακτικό σενάριο, Διδακτική της νεοελληνικής ως πρώτης γλώσσας, Διδακτική της νεοελληνικής ως δεύτερης γλώσσας

Abstract

The purpose of this study is to investigate the degree of flexibility and provide possibilities of differentiation and adaptation of «instructional scenarios» for the language tutoring in mixed lingual and cultural classes.

For the research of this matter, four instructional scenarios were planned which include differentiated objectives, activities, texts and learning approaches, while they address to both native speakers of greek language, and foreign students. At first, the teaching objectives of the Curriculum studied, as implemented in the context of Language books, and of the new trial Curriculum (New School), for each of the four classes, which are under study. The production of objectives of differentiated instructional scenarios for foreign students was based on the Educational Program for Muslim Students. Then, the design of instructional scenarios accomplished with main shaft to achieve the language objectives, such as those described in the first instance for each class and in a second level for each linguistic/cultural group.

The result of the design of instructional scenarios for students with different lingual/cultural base, showed that the instructional scenario, as teaching method, gives notable flexibility to both the instructor and the student to approach basic linguistic objects, whereas it renders the teaching feasible and particularly effective, as it gives the ability to all students to participate continually and actively during the educational procedure.

Εισαγωγή

Ένα βασικό χαρακτηριστικό των σύγχρονων κοινωνιών παγκοσμίως, το οποίο παρατηρείται και στην Ελλάδα, ιδιαίτερα κατά τις τελευταίες δεκαετίες, είναι η σημαντική διεύρυνση της γλωσσικής/πολιτισμικής διαφορετικότητας, τόσο σε κοινωνικό όσο και σε σχολικό επίπεδο. Το παραπάνω γεγονός έχει διαμορφώσει μια νέα εικόνα της σύγχρονης σχολικής τάξης, η οποία έχει γίνει πλέον διαπολιτισμική, και έχει προκαλέσει αλλαγές των δεδομένων και των συνθηκών της εκπαιδευτικής διαδικασίας σε σχέση με το παρελθόν.

Επομένως, απαιτείται η ανάπτυξη μιας νέας θεώρησης της διδασκαλίας της νεοελληνικής γλώσσας, η οποία θα βασίζεται στις γλωσσικές ικανότητες του εκάστοτε μαθητή και θα παρέχει σε όλους τους μαθητές, ανεξαρτήτως προέλευσης, ίσες ευκαιρίες γλωσσικής ανάπτυξης και ακαδημαϊκής εξέλιξης. Η διδασκαλία της γλώσσας στις διαπολιτισμικές τάξεις αποκτά διττή λειτουργία, καθώς αφενός για το ένα μέρος του μαθητικού πληθυσμού αφορά στη διδασκαλία της μητρικής τους γλώσσας, αφετέρου για το άλλο μέρος του μαθητικού πληθυσμού αφορά στη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας. Ο παραπάνω διαχωρισμός είναι σημαντικός και αποτελεί τη βάση ανάδειξης των ίσων ευκαιριών στη μάθηση για τους αλλόγλωσσους μαθητές.

Η υλοποίηση όσων γράφηκαν πιο πάνω μπορεί να επιτευχθεί μέσω της προσαρμογής της εκπαιδευτικής διαδικασίας στις υπάρχουσες συνθήκες και της εφαρμογής πρακτικών διαφοροποιημένων στο πλαίσιο της διαπολιτισμικής τάξης και προσαρμοσμένων στα επιμέρους γλωσσικά/πολιτισμικά χαρακτηριστικά των μαθητών. Τέλος, πολύ σημαντική θεωρείται η ευαισθητοποίηση, κατάρτιση και παροχή κατευθύνσεων στους εκπαιδευτικούς πάνω σε ζητήματα μεθοδολογίας και

βέλτιστων πρακτικών γλωσσικής διδασκαλίας σε τάξεις με μαθητές διαφορετικής γλωσσικής/πολιτισμικής προέλευσης.

Μέρος Α΄

Κεφάλαιο 1ο: Το Διδακτικό Σενάριο στο πλαίσιο των νέων Πιλοτικών Προγραμμάτων Σπουδών

1.1. Το νέο Πρόγραμμα Σπουδών για τη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας στο Δημοτικό

Το νέο Π.Σ. για τη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας και της Λογοτεχνίας στο Δημοτικό Σχολείο δημιουργήθηκε το 2011, στο πλαίσιο υλοποίησης της Πράξης «ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ (Σχολείο 21ου αιώνα) – Νέο πρόγραμμα σπουδών, στους Άξονες Προτεραιότητας 1,2,3 - Οριζόντια Πράξη», και βρίσκεται σε πιλοτική εφαρμογή (Π.Σ. για τη Διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας και Νεοελληνικής Λογοτεχνίας στο Δημοτικό, διαθέσιμο στο http://digitalschool.minedu.gov.gr/info/newps.php).

Το νέο Π.Σ., έχοντας ως βασικό προσανατολισμό την ανάπτυξη του γραμματισμού των μαθητών, «στηρίζεται στις αρχές της διαφοροποίησης στη διδασκαλία, μάθηση και αξιολόγηση, της ενίσχυσης της καινοτομίας και της δημιουργικότητας, της διαπολιτισμικής συνεργασίας, της δημοκρατίας και της ισονομίας των πολιτών, της διάχυσης των ιδεών, της αειφορίας και της προστασίας του περιβάλλοντος και της προώθησης της ψηφιακής επικοινωνίας.»(σ.σ. 7-8). Η διδασκαλία της νεοελληνικής γλώσσας βασίζεται στις παραπάνω αρχές και επιδιώκει «οι μαθητές και οι μαθήτριες να αποκτήσουν γνώσεις, δεξιότητες και στάσεις οι οποίες έχουν να κάνουν όχι μόνο με την ίδια τη γλώσσα και την αποτελεσματική γλωσσική επικοινωνία αλλά και με την προσωπική και κοινωνική τους ζωή και τη συνδιαμόρφωση του κοινωνικού γίγνεσθαι.» (Π.Σ. για τη Διδασκαλία της

Νεοελληνικής Γλώσσας και Νεοελληνικής Λογοτεχνίας στο Δημοτικό, διαθέσιμο στο http://digitalschool.minedu.gov.gr/info/newps.php, σ.σ. 7-8).

Από τα παραπάνω, κατανοούμε πως η θεώρηση του γλωσσικού μαθήματος διαφοροποιείται, καθώς πλέον δίνεται έμφαση τόσο στη γνώση των βασικών δομών της γλώσσας, αλλά και την αξιοποίησή της για επικοινωνιακούς σκοπούς, όσο και στην ανάπτυξη δεξιοτήτων από την πλευρά των μαθητών με στόχο την ενεργή συμμετοχή τους στο ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο διαβίωσής τους.

Στον Οδηγό Νεοελληνικής Γλώσσας για Δημοτικό και Γυμνάσιο δίνονται συνοπτικά οι γενικοί στόχοι του νέου Π.Σ., οι οποίοι είναι οι εξής: Οι μαθητές θα πρέπει «να κατανοήσουν τη λειτουργία της ελληνικής στην προφορική και γραπτή της μορφή και σε συνδυασμό με άλλα μη γλωσσικά μέσα επικοινωνίας.». Ακόμη, επιδιώκεται «να κατανοούν, να παράγουν και να ερμηνεύουν πληθώρα προφορικών, γραπτών ή πολυτροπικών κειμένων» και «να αναγνωρίζουν διαφορετικές ποικιλίες της ελληνικής και τη σχέση τους με την Κοινή.». Επίσης, όσον αφορά στις τάξεις Γ΄ έως Στ΄, που αποτελούν τις τάξεις στις οποίες εστιάζει η παρούσα εργασία, στόχος είναι «οι μαθητές να διευρύνουν τις γνώσεις τους σχετικά με τους τύπους προφορικών και γραπτών κειμένων και να εξοικειώνονται περαιτέρω με πολυτροπικά κείμενα.». Επιπλέον, οι μαθητές «μαθαίνουν να παράγουν διαφορετικούς τύπους κειμένων ανάλογα με το επικοινωνιακό πλαίσιο και τους δίνεται η ευκαιρία να εκφραστούν μέσα από προφορικά, γραπτά ή πολυτροπικά κείμενα που συνθέτουν ατομικά ή ομαδικά.» (Οδηγός Νεοελληνικής Γλώσσας για Δημοτικό και Γυμνάσιο, διαθέσιμο στο http://digitalschool.minedu.gov.gr/info/newps.php, σ. 10).

Ως προς το *περιεχόμενο* του γλωσσικού μαθήματος, προτείνεται από το νέο πιλοτικό Π.Σ., εκτός από τα κείμενα που δίνονται αποκλειστικά για τη διδασκαλία του γλωσσικού συστήματος, η αξιοποίηση ποικίλων κειμένων (προφορικά, γραπτά,

υβριδικά, ψηφιακά, πολυτροπικά κ.τ.λ.) και ειδών κειμένου (αφήγηση, περιγραφή κ.τ.λ.), τα οποία θα συνδέουν το σχολείο με το κοινωνικό γίγνεσθαι. Σύμφωνα με το παραπάνω, τα κείμενα αντιμετωπίζονται από τους μαθητές με κριτική στάση και λαμβάνονται υπόψη με βάση το κοινωνικοοικονομικό ή πολιτισμικό πλαίσιο, για το οποίο διαμορφώθηκαν. Επίσης, η γραμματική αντιμετωπίζεται κριτικά και λειτουργικά, καθώς αξιολογείται η χρήση της στο πλαίσιο παραγωγής και κατανόησης κειμένων (Π.Σ. για τη Διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας και Νεοελληνικής Λογοτεχνίας στο Δημοτικό, διαθέσιμο στο http://digitalschool.minedu.gov.gr/info/newps.php).

Στο επίπεδο της *ύλης* υπάρχει μεγάλη ευελιξία από την πλευρά του εκπαιδευτικού να διαμορφώσει το υλικό του ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες της τάξης του, καθώς και να εφαρμόσει «διαφοροποιημένη διδασκαλία» αξιοποιώντας κείμενα και δραστηριότητες διαφόρων επιπέδων δυσκολίας (Οδηγός Νεοελληνικής Γλώσσας για Δημοτικό και Γυμνάσιο, διαθέσιμο στο http://digitalschool.minedu.gov.gr/info/newps.php).

Στη *μεθοδολογία,* που προτείνεται από το νέο Π.Σ. για την καλλιέργεια τόσο του γραπτού όσο και του προφορικού λόγου σε επίπεδο κατανόησης και παραγωγής, στο πλαίσιο του γλωσσικού μαθήματος, κεντρικό ρόλο κατέχει η «διερευνητική μάθηση». Η διερευνητική μάθηση αφορά στην ανακάλυψη και δόμηση, εκ μέρους του μαθητή, της γνώσης και επιτελείται με την εφαρμογή στην τάξη ομαδικών εργασιών καθώς και στρατηγικών μάθησης (μεταγνωστικές, γνωστικές, κοινωνικές και συναισθηματικές στρατηγικές) (Οδηγός Νεοελληνικής Γλώσσας για Δημοτικό και Γυμνάσιο, διαθέσιμο στο http://digitalschool.minedu.gov.gr/info/newps.php).

Με βάση το νέο Π.Σ., ο εκπαιδευτικός καλείται να αξιοποιήσει τις εμπειρίες και τα ενδιαφέροντα των μαθητών, να τους εμπλέξει με διαφορετικούς τύπους

κειμένου ενταγμένα σε πραγματικό επικοινωνιακό πλαίσιο και να δίνει έμφαση τόσο στη μικροδομή (γραμματική της λέξης ή της πρότασης) όσο και στη μακροδομή (γραμματική του κειμενικού είδους) των κειμένων. Επίσης, επιδιώκεται η ανάπτυξη της ικανότητας των μαθητών για «αναγνώριση του κάθε κειμενικού είδους, των κοινωνικών χαρακτηριστικών των συμμετεχόντων σε μια επικοινωνιακή περίσταση, του περικείμενου (τόσο του άμεσου, π.χ. πομπός, δέκτης, σκοπός, όσο και του ευρύτερου κοινωνικοπολιτισμικού, π.χ. θεσμοθετημένες κοινωνικές συνθήκες και πρακτικές που καθορίζουν την παραγωγή και την πρόσληψη των συγκεκριμένων κειμενικών ειδών)», καθώς και «ερμηνείας της λειτουργίας επιμέρους γλωσσικών στοιχείων, αξιολόγησης της αποτελεσματικότητας ενός κειμένου, επιλογής χαρακτηριστικών για το σχεδιασμό ενός κειμένου» (Π.Σ. για τη Διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας και Νεοελληνικής Λογοτεχνίας στο Δημοτικό, διαθέσιμο στο http://digitalschool.minedu.gov.gr/info/newps.php, σ.15).

Η *αξιολόγηση*, σύμφωνα με το νέο Π.Σ., διενεργείται σε τρία επίπεδα (αρχική, διαμορφωτική, τελική), ενώ πραγματώνεται, στο πλαίσιο οριοθετημένων κριτηρίων, όχι μόνο από τον δάσκαλο και από τους συμμαθητές, αλλά και από τον ίδιο τον μαθητή.

Σημαντική για το Νέο Σχολείο, κατά το νέο Π.Σ., θεωρείται και η αξιοποίηση των Τ.Π.Ε. κατά τη διδασκαλία της γλώσσας, με τις οποίες οι μαθητές έχουν πρόσβαση σε ένα μεγάλο αριθμό πληροφοριών από ποικίλες πηγές, αναπτύσσουν κριτική στάση απέναντί τους, μπορούν να παράγουν κείμενα και τους παρέχεται η δυνατότητα παρουσίασης εργασιών.

Τέλος, αξίζει να αναφερθεί ότι στο πλαίσιο του νέου Π.Σ. δίνεται μεγάλη βαρύτητα στην εκπαίδευση των αλλόγλωσσων και στην εκμάθηση της νεοελληνικής ως δεύτερης γλώσσας. Στο Νέο Σχολείο επιδιώκεται η πολυγλωσσία/διγλωσσία να

διαχειρίζεται με θετικό τρόπο και να γίνεται η εκμάθηση της δεύτερης γλώσσας με στοχευμένη μεθοδολογία, ώστε οι αλλόγλωσσοι μαθητές να μπορούν ανταπεξέλθουν τόσο στις ακαδημαϊκές υποχρεώσεις, όσο και στις κοινωνικές περιστάσεις, διαμορφώνοντας ταυτόχρονα την ταυτότητά τους (Οδηγός Νεοελληνικής Γλώσσας για Δημοτικό και Γυμνάσιο, διαθέσιμο στο http://digitalschool.minedu.gov.gr/info/newps.php).

Στη διδασκαλία των ελληνικών ως δεύτερη γλώσσα οι γενικοί στόχοι είναι οι μαθητές και οι μαθήτριες:

- να κατανοούν και να παράγουν προφορικό λόγο σε διάφορες περιστάσεις επικοινωνίας εντός και εκτός σχολείου και να προσαρμόζουν το ύφος του λόγου τους ανάλογα με την περίσταση,
- να κατανοούν κείμενα διαφορετικής θεματολογίας και να επιλέγουν λογοτεχνικά κείμενα ανάλογα με τα ενδιαφέροντά τους, με στόχο την ανάπτυξη της εκφραστικής τους ικανότητας εμπλουτίζοντας το λεξιλόγιό τους και τις γραμματικές τους γνώσεις,
- να παράγουν γραπτό λόγο εκφράζοντας τις απόψεις τους με αποτελεσματικό τρόπο σε επίπεδο ύφους,
- να αναπτύξουν γλωσσική επίγνωση, στρατηγικές μάθησης και ικανότητες κριτικής εποπτείας των κειμένων που παράγουν,
- να αποκτήσουν γλωσσικές και γνωστικές ικανότητες στα διάφορα γνωστικά αντικείμενα του σχολείου,
- να αντιμετωπίζουν με κριτική στάση τα διαφοροποιητικά πολιτισμικά και γλωσσικά στοιχεία μεταξύ πρώτης και δεύτερης γλώσσας/χώρας και
- να αξιολογούν το ποσοστό ανάπτυξης των δεξιοτήτων τους και των γνώσεών τους στην ελληνική γλώσσα (Οδηγός Νεοελληνικής Γλώσσας για Δημοτικό και Γυμνάσιο, διαθέσιμο στο http://digitalschool.minedu.gov.gr/info/newps.php).

Όλα τα παραπάνω, όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως, αφενός πραγματώνονται μέσα σε ένα κλίμα αποδοχής και σεβασμού των ιδιαίτερων και διαφορετικών γλωσσικών και πολιτισμικών χαρακτηριστικών, αφετέρου στοχεύουν στο να αποκτήσουν οι αλλόγλωσσοι μαθητές την ικανότητα λειτουργικής χρήσης της ελληνικής γλώσσας για επικοινωνιακούς και ακαδημαϊκούς σκοπούς.

1.2. Το Διδακτικό Σενάριο στο μάθημα της γλώσσας: Εννοιολογική αποσαφήνιση και βασικά χαρακτηριστικά

Τα διδακτικά σενάρια αποτελούν ένα από τα κεντρικότερα σημεία, των νέων πιλοτικών Προγραμμάτων Σπουδών. Το «διδακτικό σενάριο» (instructional scenario), το οποίο αναφέρεται και ως «παιδαγωγικό» ή «μαθησιακό σενάριο» (learning scenario), αποτελεί έναν «σχεδιασμό διδασκαλίας» του γλωσσικού μαθήματος, που προσδιορίζει τις ενέργειες των μαθητών και του δασκάλου κατά τη μαθησιακή διαδικασία (Ιορδανίδου & Παπαϊωάννου, 2013). Το διδακτικό σενάριο, αφορά ουσιαστικά σε μια «μαθησιακή μονάδα», της οποίας η ποιότητα εξαρτάται από τον μαθησιακό σχεδιασμό (Koper & Tattersall, 2005).

Οι θεωρίες για το διδακτικό σενάριο, που προσδιορίζεται είτε ως μια «μέθοδος» είτε ως μια «στρατηγική» ή «τεχνική» διδασκαλίας, εμφανίστηκαν σχετικά πρόσφατα στον τομέα της εκπαίδευσης, κατά τις τελευταίες δύο δεκαετίες, ενώ ο όρος «σενάριο» αξιοποιήθηκε πρώτα στη γερμανική γλώσσα, υποδηλώνοντας την ενεργό συμμετοχή και την ανάληψη ουσιαστικού ρόλου από τους μαθητές στην εκπαιδευτική διαδικασία (Οδηγός Νεοελληνικής Γλώσσας για Δημοτικό και Γυμνάσιο, διαθέσιμο στο http://digitalschool.minedu.gov.gr/info/newps.php).

Πιο συγκεκριμένα, οι θεωρίες για τον σχεδιασμό διδασκαλίας με βάση τα διδακτικά σενάρια βασίστηκαν στις αρχές της Γνωσιακής και Συμπεριφοριστικής Ψυχολογίας και αρχικά η εφαρμογή τους περιορίζονταν στο πλαίσιο της Ψυχικής Υγείας (Ιορδανίδου & Παπαϊωάννου, 2013). Ωστόσο, η ευεργετική τους επίδραση στον τομέα της μάθησης έκανε τα διδακτικά σενάρια να εισχωρήσουν στην εκπαίδευση και να αποτελέσουν μια νέα σημαντική μέθοδο διδασκαλίας (Ιορδανίδου & Παπαϊωάννου, 2013).

Όπως αναφέρεται στον Οδηγό Νεοελληνικής Γλώσσας για Δημοτικό και Γυμνάσιο (διαθέσιμο στο http://digitalschool.minedu.gov.gr/info/newps.php), το διδακτικό σενάριο είναι ανεπτυγμένο στο πλαίσιο των «εποικοδομιστικών/κονστρουκτιβιστικών» προσεγγίσεων της μάθησης, οι οποίες υποστηρίζουν πως ο μαθητής δεν αποτελεί έναν παθητικό δέκτη πληροφοριών και γνώσεων, αλλά αντίθετα διαθέτει ενεργητικό ρόλο στη μάθηση, καθώς διαμορφώνει τη γνώση αξιοποιώντας τις πληροφορίες που λαμβάνει από το περιβάλλον. Η κονστρουκτιβιστική προσέγγιση φαίνεται να εστιάζει περισσότερο στη μάθηση και λιγότερο στη διδασκαλία, ενώ στο πλαίσιό της βασική επιδίωξη αποτελεί ο σχεδιασμός ενός «διδακτικού συστήματος» που θα στοχεύει στην αποτελεσματική μετάδοση του γνωστικού περιεχομένου (Collins, 2006).

Από τα παραπάνω, γίνεται αντιληπτό πως στο πλαίσιο των διδακτικών σεναρίων, αφενός ο μαθητής αποτελεί το επίκεντρο της εκπαιδευτικής διαδικασίας, έχοντας τη δυνατότητα να ενεργεί, να επιλέγει και να παίρνει ο ίδιος αποφάσεις, αφετέρου ο εκπαιδευτικός έχει ρόλο βοηθητικό, ενώ σχεδιάζει και υλοποιεί τη διδασκαλία του λαμβάνοντας υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και ενδιαφέροντα των μαθητών του. Μάλιστα, όπως αναφέρουν οι Koper & Tattersall (2005), ένας σχεδιασμός διδασκαλίας, όπως είναι τα διδακτικά σενάρια, στοχεύει στη βελτίωση

της μαθησιακής ικανότητας των μαθητών κάνοντας σαφείς τις συνθήκες και τους τρόπους μάθησης στους μαθητές, ώστε οι ίδιοι να μπορέσουν, σε δεύτερο επίπεδο, να εφαρμόσουν μόνοι τους τρόπους κατάκτησης της γνώσης. Το παραπάνω συνάδει με τη θεωρία της οικοδόμησης της γνώσης και προάγει την ενεργητική μάθηση εκ μέρους των μαθητών.

Επιπλέον, το διδακτικό σενάριο χρησιμοποιεί τις νέες τεχνολογίες προς όφελος και ανάπτυξη των ικανοτήτων των μαθητών, ενώ η διάδοση της μεθόδου των διδακτικών σεναρίων ακολούθησε παράλληλη πορεία με την είσοδο και εκμετάλλευση των νέων τεχνολογιών στην εκπαιδευτική διαδικασία (Ιορδανίδου & Παπαϊωάννου, 2013). Όπως αναφέρει η Βοσνιάδου (2006), οι Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας (Τ.Π.Ε.), στο πλαίσιο της διδασκαλίας, μπορούν να αλλάξουν ριζικά τον τρόπο της μάθησης προς θετικές κατευθύνσεις, καθώς παρέχουν τη δυνατότητα στους μαθητές για πρόσβαση και χρήση πληροφοριών από διαφορετικές πηγές και απόκτηση της γνώσης με πολλούς εναλλακτικούς τρόπους. Το παραπάνω καθιστά τον ρόλο των νέων τεχνολογιών στην εκπαίδευση πολύτιμο, καθώς όχι μόνο παρέχουν μια σημαντική αλληλεπίδραση με τη μάθηση, αλλά και ενισχύουν το παιδαγωγικό παράδειγμα της πρόσκτησης πληροφοριών και της διαμόρφωσης της γνώσης από τον μαθητή (Paquette, 2004).

Το διδακτικό σενάριο ως μέθοδος διδασκαλίας, εκτός από την εφαρμογή των κονστρουκτιβιστικών προσεγγίσεων και την αξιοποίηση των Τ.Π.Ε. στη μαθησιακή διαδικασία, είναι σε μεγάλο βαθμό ευέλικτο, καθώς ανάλογα με τα ιδιαίτερα μαθησιακά χαρακτηριστικά της τάξης μπορεί να συνδυάζει διάφορες θεωρίες μάθησης προς όφελος των μαθητών. Συγκεκριμένα, ο «ευρύς» χαρακτήρας των διδακτικών σεναρίων, φαίνεται από το γεγονός πως δίνουν ιδιαίτερη έμφαση στην υπό διδασκαλία έννοια, που σημαίνει ότι η διδασκαλία που είναι σχεδιασμένη με

βάση το διδακτικό σενάριο συνδυάζει εναλλακτικές διδακτικές θεωρίες και πόρους (π.χ. λογισμικά, σημειώσεις κτλ.), προκειμένου να γίνει κατανοητή η υπό διαπραγμάτευση έννοια από τους μαθητές ανάλογα με τις μαθησιακές συνθήκες της τάξης (Επιμορφωτικό υλικό για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών - Τεύχος 1 - Γενικό Μέρος - ΕΑΙΤΥ - Τομέας Επιμόρφωσης και Κατάρτισης, διαθέσιμο στο http://users.sch.gr/nikbalki/epim_kse/files/Parousiaseis/Edu_Scenario.pdf).

Το διδακτικό σενάριο αφορά στη διδασκαλία εκείνη, η οποία εστιάζει σε συγκεκριμένα γνωστικά αντικείμενα, διαθέτει σαφή στοχοθεσία και άρτια οργανωμένες διδακτικές πρακτικές, ενώ βασικό χαρακτηριστικό του είναι η έμφαση στην αλληλεπίδραση όλων των μελών της τάξης μεταξύ τους (Επιμορφωτικό υλικό για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών - Τεύχος 1 - Γενικό Μέρος - ΕΑΙΤΥ - Τομέας Επιμόρφωσης και Κατάρτισης, διαθέσιμο στο http://users.sch.gr/nikbalki/epim_kse/files/Parousiaseis/Edu_Scenario.pdf). Επίσης, το διδακτικό σενάριο βασίζεται σε μαθητοκεντρικές εκπαιδευτικές δραστηριότητες (ατομικές και ομαδικές), οι οποίες συνδέονται με την καθημερινή ζωή των μαθητών, έχουν ως άξονα την ανάπτυξη της δημιουργικής και κριτικής σκέψης, προσαρμόζονται στις εκάστοτε εκπαιδευτικές συνθήκες της τάξης (γνωστικό επίπεδο, μαθησιακό στιλ, μαθησιακές δυσκολίες κτλ.) παρέχοντας εναλλακτικούς τρόπους προσέγγισης των γλωσσικών φαινόμενων και περιγράφονται αναλυτικά στο πλαίσιο του διδακτικού σεναρίου (Οδηγός Νεοελληνικής Γλώσσας για Δημοτικό και Γυμνάσιο, διαθέσιμο στο http://digitalschool.minedu.gov.gr/info/newps.php).

Ένα ακόμη χαρακτηριστικό των διδακτικών σεναρίων είναι ότι διαθέτουν αρκετές ομοιότητες, ως προς την οργάνωσή τους, με τα «σχέδια μαθήματος» και τα «σχέδια εργασίας» (Ιορδανίδου & Παπαϊωάννου, 2013). Υπό το παραπάνω πρίσμα, το διδακτικό σενάριο χαρακτηρίζεται από διαθεματικότητα στην αντιμετώπιση των

διάφορων γνωστικών αντικειμένων και επιτρέπει την κριτική επισκόπησή τους από τους μαθητές (Επιμορφωτικό υλικό για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών - Τεύχος 1 - Γενικό Μέρος - ΕΑΙΤΥ - Τομέας Επιμόρφωσης και Κατάρτισης, διαθέσιμο στο http://users.sch.gr/nikbalki/epim_kse/files/Parousiaseis/Edu_Scenario.pdf).

Ως μέθοδος διδασκαλίας του γλωσσικού μαθήματος, τα διδακτικά σενάρια παρέχουν στον εκπαιδευτικό τη δυνατότητα να διαμορφώσει μια εκπαιδευτική διαδικασία με πολλά πλεονεκτήματα για τους μαθητές του, αλλά και για τον ίδιο. Εκτός από τη δυνατότητα επιλογής και εφαρμογής ποικίλων μέσων και θεωριών διδασκαλίας, ανάλογα με τις μαθησιακές συνθήκες της τάξης του, που αναφέρθηκε και πιο πάνω, το διδακτικό σενάριο προσελκύει το ενδιαφέρον των μαθητών ενθαρρύνοντας τη δημιουργική τους σκέψη και διευκολύνει τη διαφοροποιημένη διδασκαλία (π.χ. για μαθητές διαφορετικού γνωστικού ή γλωσσικού επιπέδου και για μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες) (Ιορδανίδου & Παπαϊωάννου, 2013). Επίσης, «η ενεργός συμμετοχή των μαθητών, η ενίσχυση ιδιαίτερα των αδύνατων και των συνεσταλμένων μαθητών, τα κίνητρα για μάθηση, η εξοικείωση με την ανακαλυπτική μάθηση, η ανάπτυξη των συνεργατικών δεξιοτήτων, η απόκτηση και εφαρμογή μεταγνώσεων, η καλλιέργεια της ικανότητας *μαθαίνω πώς να μαθαίνω* και *μαθαίνω στην πράξη* (learning by doing)», αποτελούν μερικά ακόμη πλεονεκτήματα αυτής της μεθόδου (Οδηγός Νεοελληνικής Γλώσσας για Δημοτικό και Γυμνάσιο, διαθέσιμο στο http://digitalschool.minedu.gov.gr/info/newps.php, σελ. 26).

Όσα αναφέρθηκαν παραπάνω σχετικά με τα χαρακτηριστικά και τα πλεονεκτήματα της μεθόδου των διδακτικών σεναρίων, όπως ο μαθητοκεντρικός τους χαρακτήρας, η οργανωμένη στοχοθεσία που αποτελεί το επίκεντρο σε σχέση με την ύλη και η επιλογή εναλλακτικών μέσων και θεωριών προσέγγισης των γλωσσικών εννοιών ανάλογα με τις μαθησιακές περιστάσεις, καθιστούν το διδακτικό σενάριο ως

την πλέον κατάλληλη μέθοδο αποτελεσματικής διδασκαλίας του γλωσσικού μαθήματος (Ιορδανίδου & Παπαϊωάννου, 2013).

Για πολλούς το διδακτικό σενάριο αποτελεί μια σημαντική στρατηγική, η οποία φέρνει τους μαθητές σε επαφή με αυθεντικές εμπειρίες μάθησης, καθώς αφενός περιλαμβάνει ρεαλιστικές δραστηριότητες, αφετέρου προωθεί την εργασία στην τάξη μέσω της ανάληψης ρόλων από τους μαθητές, στο πλαίσιο των επικοινωνιακών προσεγγίσεων (Errington, 2005).

Τα διδακτικά σενάρια, σύμφωνα με τον Ready, τα τελευταία κυρίως χρόνια, αξιοποιούνται ως μέθοδος για τη διδασκαλία των δεύτερων/ξένων γλωσσών, καθώς θεωρείται πως επιτυγχάνουν στο μέγιστο τους εκάστοτε γλωσσικούς στόχους (Οδηγός Νεοελληνικής Γλώσσας για Δημοτικό και Γυμνάσιο, διαθέσιμο στο http://digitalschool.minedu.gov.gr/info/newps.php). Για τους παραπάνω λόγους, επιλέχθηκε η μέθοδος των διδακτικών σεναρίων στην παρούσα εργασία, προκειμένου να αναδειχθεί η αποτελεσματικότητα και η ευελιξία τους στη διδασκαλία της νεοελληνικής γλώσσας σε μεικτές τάξεις, που αποτελούνται από φυσικούς ομιλητές της νεοελληνικής και από μαθητές με διαφορετικό γλωσσικό και πολιτισμικό υπόβαθρο.

Ωστόσο, η οργάνωση και η εφαρμογή ενός διδακτικού σεναρίου στο μάθημα της γλώσσας δεν αποτελεί μια απλή διαδικασία, αλλά αντίθετα απαιτεί χαρτογράφηση των αναγκών και των ικανοτήτων του μαθητικού πληθυσμού, υπολογισμό των συνθηκών διεξαγωγής του μαθήματος (π.χ. υλικοτεχνική υποδομή), σαφή, πλήρη και λεπτομερή σχεδιασμό, καθώς και εύστοχη επιλογή των διδακτικών προσεγγίσεων που θα αξιοποιηθούν στην εκάστοτε μαθησιακή περίσταση (Ιορδανίδου & Παπαϊωάννου, 2013). Όπως αναφέρεται στον Οδηγό Νεοελληνικής Γλώσσας για Δημοτικό και Γυμνάσιο (διαθέσιμο στο

http://digitalschool.minedu.gov.gr/info/newps.php), χρειάζεται σαφής σχεδιασμός των στόχων του γλωσσικού μαθήματος, που θα εστιάζουν αρχικά στον γλωσσικό εγγραμματισμό, και σε δεύτερο επίπεδο στα υπόλοιπα μαθήματα του σχολείου.

Σε γενικές γραμμές ο σχεδιασμός ενός διδακτικού σεναρίου προβλέπει την πλήρη περιγραφή της διδακτικής διαδικασίας που θα ακολουθηθεί, σαφή στοχοθεσία, προσεκτική επιλογή των παιδαγωγικών προσεγγίσεων και μεθόδων που θα αξιοποιηθούν κατά την εκπαιδευτική διαδικασία, οργάνωση του υλικού σε ειδικά επεξεργασμένα φύλλα εργασίας, διδακτικούς πόρους και υλικοτεχνικές υποδομές που θα χρειαστούν, αιτιολόγηση της επιλογής της εκάστοτε διδακτικής πορείας, προσδιορισμό της χρονικής διάρκειας του σεναρίου, διατύπωση των αναμενόμενων αποτελεσμάτων που θα προκύψουν από την εφαρμογή του, καθώς και τον προσδιορισμό των μέσων και των διαδικασιών αξιολόγησης τόσο των μαθητών, όσο και της αποτελεσματικότητας του ίδιου του διδακτικού σεναρίου (Ιορδανίδου & Παπαϊωάννου, 2013).

Κεφάλαιο 2ο: Διδασκαλία της ελληνικής ως πρώτης γλώσσας

2.1. Πρώτη/μητρική γλώσσα: τα χαρακτηριστικά και η σημασία της

Η γλώσσα αποτελεί βασικό προσδιοριστικό χαρακτηριστικό του ανθρώπου και θεωρείται ένα μέσο με το οποίο το άτομο έχει τη δυνατότητα να αλληλεπιδρά επικοινωνιακά με τον ευρύτερο κοινωνικό του περίγυρο.

Στο Λεξικό Όρων του Ηλεκτρονικού Κόμβου (διαθέσιμο στο http://www.komvos.edu.gr/glwssa/Lexiko/lexiko_n.htm) δίνεται ο ορισμός του F. de Saussure για τη γλώσσα, σύμφωνα με τον οποίο γλώσσα είναι «το σύστημα των γλωσσικών σημείων και των μεταξύ τους σχέσεων, το οποίο βρίσκεται "αποτυπωμένο" στο μυαλό των ομιλητών μιας γλωσσικής κοινότητας και με βάση το οποίο επικοινωνούν». Ο ίδιος αναφέρει πως η γλώσσα έχει «κοινωνικό χαρακτήρα», καθώς διαμορφώνεται από το σύνολο των μελών της κοινωνίας, χωρίς να υπάρχει η δυνατότητα αλλαγής του από ένα και μόνο άτομο.

Σύμφωνα με τη Δενδρινού (2001), ως «μητρική» θεωρείται η γλώσσα, με την οποία έρχεται σε επαφή το παιδί ύστερα από τη γέννησή του και η οποία αποτελεί την ομιλούμενη γλώσσα του οικείου περιβάλλοντός του. Ο Αμπατζόγλου (διαθέσιμο στο http://www.komvos.edu.gr/glwssa/odigos/thema_b7/b_7_thema.htm) αναφέρεται στη μητρική, υποστηρίζοντας πως είναι «η γλώσσα των δεσμών και των ταυτίσεων», θέλοντας να τονίσει πως η πρώτη γλώσσα για τον άνθρωπο αποτελεί σημαντικό στοιχείο της προσωπικής του ταυτότητας.

2.2. Κατάκτηση της πρώτης/μητρικής γλώσσας

Στην περίπτωση της πρώτης ή μητρικής γλώσσας, κατά τον Μήτση (2004), γίνεται λόγος για «κατάκτηση» και όχι «εκμάθηση» αυτής, καθώς φαίνεται να υπάρχουν διαφορές ως προς τον τρόπο με το οποίο αποκτιέται ο πρώτος γλωσσικός κώδικας επικοινωνίας. Πιο συγκεκριμένα, η Δενδρινού (2001) αναφέρεται στον «φυσικό και αβίαστο» τρόπο κατάκτησης της πρώτης γλώσσας από το παιδί, ύστερα από την έκθεσή του στα γλωσσικά ερεθίσματα του περιβάλλοντός του. Από το παραπάνω αντιλαμβανόμαστε ότι η απόκτηση της πρώτης γλώσσας αφορά σε μια φυσική διαδικασία πρόσληψης του πρώτου γλωσσικού κώδικα.

Σύμφωνα με τον Μήτση (2004), η πρώτη γλώσσα ενός ατόμου συνδέεται άμεσα με τη διαμόρφωση της προσωπικότητάς του και τη νοητική του ανάπτυξη. Συνεπώς, κατανοούμε πως η κατάκτηση της πρώτης γλώσσας από το παιδί, είναι εξαιρετικά σημαντική.

Για την πολύ σημαντική διαδικασία κατάκτησης της πρώτης γλώσσας βρέθηκε από έρευνες, ήδη από το 1950, ότι επιδρούν παράγοντες που αφορούν τόσο το περιβάλλον όσο και το ίδιο το παιδί (Μήτσης, 2004). Σύμφωνα με αυτές τις έρευνες, το παιδί ήδη από τη γέννησή του εμφανίζει τη διάθεση για επικοινωνία και αλληλεπίδραση με το οικείο περιβάλλον του, αλλά και το ίδιο το περιβάλλον φαίνεται να επιδίδεται σε μια συνεχή προσπάθεια παροχής ερεθισμάτων στο παιδί με στόχο την επικοινωνία (Μήτσης, 2004).

Η Κατή, (διαθέσιμο στο http://www.komvos.edu.gr/glwssa/odigos/thema_a3/a_3_thema.htm), κατέληξε στο συμπέρασμα πως το παιδί κατακτά τα τρία βασικά επίπεδα οργάνωσης του γλωσσικού συστήματος, «του φωνολογικού επιπέδου, που αφορά την οργάνωση των ήχων, του γραμματικού επιπέδου, που αφορά τη σύνταξη και τις γραμματικές κλίσεις

και τέλος, του σημασιολογικού επιπέδου, που αφορά την οργάνωση των νοημάτων», άμεσα και κατά την προσχολική ηλικία, χωρίς την απαραίτητη ύπαρξη οργανωμένης διδασκαλίας τους.

Συνεπώς, γίνεται αντιληπτό πως η κατάκτηση της πρώτης γλώσσας πραγματώνεται ύστερα από τη γλωσσική αλληλεπίδραση του παιδιού με το κοντινό περιβάλλον του, με αποτέλεσμα το παιδί να αποκτά πολύ εύκολα έναν ικανοποιητικά ανεπτυγμένο προφορικό λόγο.

2.2.1. Θεωρίες κατάκτησης της πρώτης γλώσσας

Έχουν διατυπωθεί διάφορες θεωρίες για τον τρόπο κατάκτησης της πρώτης γλώσσας. Όπως αναφέρει ο Μήτσης (2004), η πρώτη θεωρία που προσπάθησε να εξηγήσει αυτό το φαινόμενο είναι η «θεωρία της συμπεριφοράς». Σύμφωνα με τον ίδιο, η θεωρία αυτή υποστηρίζει πως το παιδί κατακτά τη γλώσσα μέσα από μια διαδικασία πρόσληψης ερεθισμάτων και εν συνεχεία αντίδρασής του σε αυτά, αποκτώντας με αυτόν τον τρόπο τα βασικά δομικά στοιχεία της γλώσσας.

Η «γενετική θεωρία», εκπρόσωπος της οποίας είναι ο Chomsky, αφορά στην άποψη ότι η κατάκτηση της γλώσσας είναι ένα γενετικά προκαθορισμένο γεγονός, καθώς το παιδί γεννιέται με έναν σχετικό μηχανισμό που του δίνει την ικανότητα να κατανοεί τα χαρακτηριστικά της γλώσσας, με την οποία βρίσκεται σε επαφή, και στη συνέχεια να τα εσωτερικεύει (Μήτσης, 2004).

Σύμφωνα με τις «νεότερες γνωστικές θεωρίες», αρχή των οποίων είναι οι θέσεις του Piaget, η κατάκτηση της γλώσσας είναι αποτέλεσμα της γνωστικής και νοητικής ανάπτυξης του παιδιού, ενώ σημειώνεται πως το παιδί δομεί αρχικά ένα σύστημα γνώσεων πάνω στη γλώσσα, το οποίο μπορεί να τροποποιηθεί, εωσότου

καταλήξει να έχει αρκετές ομοιότητες με τον γλωσσικό κώδικα που χρησιμοποιούν οι ενήλικες (Μήτσης, 2004).

2.3. Η κειμενοκεντρική προσέγγιση στη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας

Πριν τη θεσμοθέτηση του ισχύοντος Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών το 2003, σύμφωνα με τη Χατζηλουκά – Μαυρή (2010), η διδασκαλία της γλώσσας έθετε στο επίκεντρο τη γραμματική, δηλαδή τους κανόνες του γλωσσικού συστήματος της ελληνικής.

Ωστόσο, η μονομερής γνώση των γραμματικών κανόνων δεν εξασφάλιζε την ορθή χρήση και αξιοποίηση αυτών, κατά την παραγωγή φυσικού προφορικού και γραπτού λόγου από τους μαθητές. Μάλιστα, όπως αναφέρει η Κατή (διαθέσιμο στο http://www.komvos.edu.gr/glwssa/odigos/thema_a3/a_3_thema.htm), υπάρχουν παιδιά με κατεκτημένες γνώσεις πάνω στη γραμματική, αλλά χωρίς να έχουν την ικανότητα χρήσης αυτών των γνώσεων με στόχο την επικοινωνία σε διάφορες περιστάσεις.

Στον αντίποδα όσων αναφέρθηκαν παραπάνω, κατά τη Χατζηλουκά – Μαυρή (2010), εμφανίστηκε η «επικοινωνιακή-κειμενοκεντρική προσέγγιση» στη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας. Η παραπάνω προσέγγιση, αφορά στη συνένωση δύο βασικών προσεγγίσεων: της «επικοινωνιακής προσέγγισης» και της «κειμενοκεντρικής προσέγγισης», όπου η επικοινωνιακή προσέγγιση στοχεύει στην επίτευξη αποτελεσματικής επικοινωνίας και η κειμενοκεντρική προσέγγιση βασίζεται στην «κειμενική επικοινωνία» και στην παραγωγή διαφόρων ειδών κειμένου, που διαθέτουν διακριτά στοιχεία μεταξύ τους (Χατζηλουκά – Μαυρή, 2010). Έτσι, όπως

η ίδια αναφέρει, πραγματοποιήθηκε μια στροφή προς τη λειτουργική έκφανση των γραμματικών και συντακτικών δομών της γλώσσας, αφού, όπως αναφέρθηκε και στο πρώτο κεφάλαιο, η γραμματική πλέον διδάσκεται μέσα από τις λειτουργίες που επιτελεί στο εσωτερικό του εκάστοτε κειμένου, με απώτερο στόχο τη διαμόρφωση κειμένων επικοινωνιακά κατάλληλων και αποτελεσματικών.

Η κειμενοκεντρική προσέγγιση, η οποία αναπτύχθηκε στο πλαίσιο της «συστημικής-λειτουργικής γλωσσολογίας» του Halliday (1985), προσανατολίζεται, κατά τον Sinor, προς την ανάπτυξη της ικανότητας, εκ μέρους των μαθητών, για επεξεργασία και παραγωγή διαφόρων ειδών κειμένου με βάση συγκεκριμένους κανόνες (Χατζηλουκά – Μαυρή, 2010). Σύμφωνα με τα παραπάνω, αντιλαμβανόμαστε πως στο επίκεντρο της κειμενοκεντρικής προσέγγισης τίθεται το κείμενο καθώς και οι περεταίρω δεξιότητες του ατόμου να παράγει διάφορα κειμενικά είδη.

Επίσης, όπως αναφέρεται στη Χατζηλουκά – Μαυρή (2010), ο Ματσαγγούρας τονίζει τις κοινωνικές διαστάσεις του λόγου, οι οποίες αντανακλώνται μέσα από τα κείμενα και αναδεικνύουν τη μεγάλη σχέση της γλώσσας με τις εκάστοτε κοινωνικές περιστάσεις που επικρατούν.

Στη διδακτική πράξη, οι παραπάνω αρχές οδήγησαν στο να χρησιμοποιούνται στο σχολείο εγχειρίδια που διέπονται από επικοινωνιακές αρχές, αφού σημαντικός στόχος, όπως αναφέρθηκε πιο πάνω, είναι το παιδί να είναι αποτελεσματικό στην κατανόηση και στη δόμηση διαφόρων τύπων κειμένου (Κωστούλη, διαθέσιμο στο http://www.komvos.edu.gr/glwssa/odigos/thema_e5/e_4_thema.htm).

Από τα παραπάνω, αντιλαμβανόμαστε τη στροφή της διδασκαλίας της γλώσσας προς τις κοινωνικές και επικοινωνιακές λειτουργίες της, καθώς και τη σύνδεση του σχολείου με την κοινωνία.

2.3.1. Κειμενικά είδη

Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει η Μητσικοπούλου (διαθέσιμο στο http://www.komvos.edu.gr/glwssa/logos_keimeno/1_2/thema_1_2.htm), «κείμενο είναι το σύνολο φράσεων που απαρτίζουν ένα ολοκληρωμένο νόημα και συνιστούν ένα κοινωνικά οριοθετημένο μήνυμα». Επίσης, η Κατή (διαθέσιμο στο http://www.komvos.edu.gr/glwssa/odigos/thema_a3/a_3_popup5.htm), κάνει λόγο για «ευρύτερες μονάδες λόγου» προφορικού και γραπτού, που προκύπτουν από τη σύνθεση προτάσεων.

Τα κείμενα διακρίνονται σε επιμέρους είδη και ο διαχωρισμός αυτός γίνεται με κριτήριο τα κοινά χαρακτηριστικά που εμφανίζουν σε επίπεδο δομής, μορφής, περιεχομένου και κοινωνικής περίστασης, για την οποία έχουν δημιουργηθεί (Χατζησαββίδης, 2007). Συνεπώς, η κατηγοριοποίηση αυτή γίνεται ανάλογα με τα βασικά δομικά στοιχεία των κειμένων, καθώς και με τα κοινωνικά χαρακτηριστικά που τα διέπουν.

Ένας τρόπος κατηγοριοποίησης των ειδών κειμένου, ο οποίος αντανακλάται και στο εσωτερικό του νέου πιλοτικού Π.Σ., αφορά στη διάκρισή τους σε αφηγηματικά, περιγραφικά και επιχειρηματολογικά. Πρέπει, ωστόσο, να αναφερθεί πως υπάρχουν και κείμενα με χαρακτηριστικά που ανήκουν σε περισσότερα από ένα είδη κειμένου (π.χ. περιγραφικό κείμενο με αφηγηματικά στοιχεία).

Επίσης, υπάρχουν και τα κείμενα, τα οποία συνδυάζουν διάφορα μέσα μετάδοσης πληροφοριών και μηνυμάτων, πέραν της γλώσσας. Όπως αναφέρει ο Kress (2000), ένα κείμενο της σύγχρονης εποχής δεν περιορίζεται στη χρήση μόνο της γλώσσας, αλλά χαρακτηρίζεται από πολυτροπικά στοιχεία συνδυάζοντας, για παράδειγμα, τη γλώσσα με εικόνες με τη βοήθεια της ψηφιακής τεχνολογίας.

Καθημερινά ερχόμαστε σε επαφή με διάφορα κείμενα (με στοιχεία πολυτροπικότητας και μη). Το παραπάνω δημιουργεί την ανάγκη οι μικροί μαθητές να αναπτύξουν ικανότητες διαχείρισης των εκάστοτε κειμένων, ώστε να μπορούν να τα κατανοούν, σε πρώτο επίπεδο, αλλά και να παράγουν κείμενα με τα αντίστοιχα χαρακτηριστικά.

2.4. Η Παιδαγωγική του Κριτικού Γραμματισμού στο πλαίσιο της διδασκαλίας της πρώτης γλώσσας

Η σημασία του γραμματισμού είναι μεγάλη αφενός για τον ίδιο τον άνθρωπο, την ανάπτυξη των γνωστικών του ικανοτήτων και την αλληλεπίδρασή του με το κοινωνικό του περιβάλλον, αφετέρου για ολόκληρη την κοινωνία, με δεδομένο πως ένα υψηλό επίπεδο γραμματισμού χαρακτηρίζει ένα ανεπτυγμένο κοινωνικό πλαίσιο (Παπούλια, 2000).

Η «Παιδαγωγική του Γραμματισμού», επιδιώκει τη σύνδεση του σχολείου με το ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο διαβίωσης των μαθητών μέσα από την κριτική επισκόπηση των κειμένων και την ενεργή συμμετοχή των μαθητών στη μαθησιακή διαδικασία (Χατζησαββίδης, 2007).

Στην περίπτωση του «κριτικού γραμματισμού», που αποτελεί βασική προσέγγιση στο πλαίσιο της Παιδαγωγικής του Γραμματισμού, ο αναγνώστης επεξεργάζεται το κειμενικό νόημα μέσω μιας διαδικασίας κατασκευής του νοήματος και όχι απλής εξήγησης του περιεχομένου του κειμένου και των προθέσεων του συγγραφέα (Cervetti, Pardales & Damico, 2001). Σύμφωνα με τους ίδιους, θεωρείται πως τα κείμενα είναι μεταβλητές που δεν έχουν ένα συγκεκριμένο νόημα από μόνα τους, αλλά το νόημά τους είναι πολλαπλό και αναδύεται μέσω της αλληλεπίδρασής

τους με άλλα μηνύματα και σε σχέση με τα εκάστοτε κοινωνικά, ιστορικά και πολιτισμικά πλαίσια.

Η διδασκαλία που είναι προσανατολισμένη στην ανάπτυξη του κριτικού γραμματισμού δίνει έμφαση στην προετοιμασία των μαθητών, ώστε να μπορούν να ανταποκριθούν με κριτικό τρόπο στα διάφορα περιβάλλοντα επικοινωνίας (Χατζηλουκά – Μαυρή, 2010). Στην πράξη, η προσέγγιση της «Παιδαγωγικής του Κριτικού Γραμματισμού» για τη διδασκαλία του γραπτού λόγου, αποσκοπεί στην ευέλικτη και κριτική «αποδόμηση» και «ανα-δόμηση» κειμένων με επισκόπηση της διαφοροποίησης των γλωσσικών και δομικών στοιχείων τους ανάλογα με την περίσταση, καθώς και, σύμφωνα με την Κωστούλη, στην από κοινού και σε συνεργασία διεξαγωγή συζητήσεων με στόχο την ανταλλαγή απόψεων των μαθητών επί του κειμένου (Χατζηλουκά – Μαυρή, 2010).

2.4.1. Πολυγραμματισμοί

Ο όρος «πολυγραμματισμοί» διαμορφώθηκε το 1994 από την ομάδα New London Group δέκα επιστημόνων, στην πόλη του Νέου Λονδίνου του New Hampshire της Αυστραλίας (Χατζησαββίδης, 2003). Ο όρος αυτός αναφέρεται στις δύο βασικές διαστάσεις της νέας πραγματικότητας, δηλαδή στη διαμόρφωση μιας πολύμορφης πολιτισμικής και γλωσσικής κοινωνίας και στην είσοδο των νέων τεχνολογιών στη ζωή των ανθρώπων (Χατζησαββίδης, 2003).

Στη διδακτική πράξη η επίτευξη της άσκησης των μαθητών στους πολυγραμματισμούς ακολουθεί τα εξής τέσσερα στάδια:

• την «τοποθετημένη πρακτική», κατά την οποία οι μαθητές εμπλέκονται με διάφορα είδη λόγου από την καθημερινότητά τους αξιοποιώντας την προσωπική τους εμπειρία,

• την «ανοικτή διδασκαλία», κατά την οποία ο δάσκαλος με τους μαθητές προβαίνουν στην ανάδειξη των κανόνων, των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών και των πολιτισμικών στοιχείων που διέπουν τα διάφορα κειμενικά είδη,

• την «κριτική πλαισίωση», η οποία αφορά στην εποπτεία ενός κειμένου με αξιοποίηση της κριτικής σκέψης (με βάση πάντοτε το κοινωνικοπολιτισμικό πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται το εκάστοτε κείμενο) και της διατήρησης απόστασης από αυτό εκ μέρους του μαθητή και τέλος,

• τη «μετασχηματισμένη πρακτική», η οποία αφορά στον μετασχηματισμό των νοημάτων ενός κειμένου σε εναλλακτικά επικοινωνιακά και πολιτισμικά περιβάλλοντα (Kalantzis & Cope, διαθέσιμο στο http://www.komvos.edu.gr/glwssa/odigos/thema_e2/e_2_thema.htm).

Με βάση τα παραπάνω ο μαθητής αντλεί από ένα αρχικό κείμενο τα ιδιαίτερα στοιχεία δομής που το χαρακτηρίζουν, εντάσσει το κείμενο σε συγκεκριμένο κοινωνικό και πολιτισμικό πλαίσιο και προβαίνει στην επισκόπηση του κειμένου μέσα από διαφορετικά πλαίσια τροποποιώντας το, ώστε τελικά να δημιουργήσει το δικό του κείμενο.

Κεφάλαιο 3ο: Διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας

3.1. Δεύτερη ή ξένη γλώσσα: Εννοιολογική αποσαφήνιση

Έχουν διατυπωθεί διάφορες απόψεις σχετικά με τη χρήση των όρων «δεύτερη» και «ξένη» γλώσσα, προκειμένου να προσδιοριστεί η εκμάθηση ενός δεύτερου κώδικα επικοινωνίας. Σε πολλές περιπτώσεις, οι δύο παραπάνω όροι χρησιμοποιούνται ως ταυτόσημοι και προσδιορίζουν τον κώδικα επικοινωνίας που αποκτά το άτομο ύστερα από την κατάκτηση της πρώτης γλώσσας (Μήτσης, 2004).

Ωστόσο, συχνά πραγματοποιείται μια διάκριση μεταξύ των όρων «δεύτερη» και «ξένη» γλώσσα με κριτήριο το περιβάλλον και τον τρόπο με τον οποίο επιδιώκεται η εκμάθηση του δεύτερου κώδικα επικοινωνίας από ένα άτομο που διαθέτει ήδη μια πρώτη γλώσσα (Μήτσης, 2004).

Έτσι, σύμφωνα με τους Μήτση (2004) και Σκούρτου (2008), ως «δεύτερη» χαρακτηρίζεται η γλώσσα, η εκμάθηση της οποίας πραγματώνεται μέσα σε ένα γλωσσικό περιβάλλον, στο οποίο η γλώσσα αυτή είναι η επίσημη γλώσσα επικοινωνίας και αξιοποιείται στο ευρύτερο κοινωνικό χώρο και στις διαπροσωπικές σχέσεις του ατόμου. Από το παραπάνω γίνεται αντιληπτό αφενός πως η δεύτερη γλώσσα αποκτιέται μέσω της αλληλεπίδρασης του ατόμου με φυσικούς ομιλητές αυτής της γλώσσας στο πλαίσιο μιας πραγματικής επικοινωνιακής επαφής (χωρίς να αποκλείεται η συστηματική και ενισχυτική διδασκαλία της μέσα σε μια τάξη), αφετέρου η εκμάθησή της συντελείται με στόχο την εκπλήρωση αναγκών επικοινωνίας σε ένα διαφορετικό γλωσσικό περιβάλλον.

Ως «ξένη», κατά την Σκούρτου (2008), χαρακτηρίζεται η γλώσσα της οποίας η εκμάθηση συντελείται σε μια αίθουσα διδασκαλίας και δε δίνονται ευκαιρίες φυσικής αξιοποίησής της για επικοινωνιακούς σκοπούς στην καθημερινή ζωή του

ατόμου. Επίσης, η εκμάθηση της ξένης γλώσσας, λόγω του ότι στερείται φυσικού γλωσσικού περιβάλλοντος χρήσης της, μπορεί να καταστεί αρκετά δύσκολη (Μήτσης, 2004).

Στην παρούσα εργασία θα μας απασχολήσει η διδασκαλία της ελληνικής τόσο σε φυσικούς ομιλητές της, όσο και σε αλλόγλωσσους μαθητές, οι οποίοι είτε μετανάστευσαν στην Ελλάδα είτε είναι παλιννοστούντες και κατά συνέπεια δεν είναι η ελληνική η μητρική τους γλώσσα. Για τον παραπάνω λόγο, στο εσωτερικό της εργασίας θα μας απασχολήσει η *διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας*, όσον αφορά στους αλλόγλωσσους μαθητές, καθώς πρόκειται για τη διδασκαλία της ελληνικής στο περιβάλλον χρήσης της για επικοινωνιακούς σκοπούς.

3.2. Η γλωσσική πολυμορφία του ελληνικού σχολείου

Η γλωσσική και πολιτισμική διαφορετικότητα χαρακτηρίζει τις περισσότερες κοινωνίες. Κατά τις τελευταίες δεκαετίες παρατηρήθηκε και στην Ελλάδα ένας μεγάλος αριθμός κυρίως μεταναστών (π.χ. από διάφορες Βαλκανικές χώρες), καθώς και παλιννοστούντων Ελλήνων.

Αντίστοιχα και το ελληνικό σχολείο, ως τμήμα της κοινωνίας, απέκτησε μια νέα σύσταση μαθητικού πληθυσμού, καθώς πλέον αποτελείται από μαθητές με διαφορετικό γλωσσικό και πολιτισμικό υπόβαθρο.

Κατά τους Βρατσάλη και Σκούρτου (2000), το σημερινό ελληνικό σχολείο χαρακτηρίζεται από «γλωσσική πολυμορφία», με την ελληνική να κατέχει την πρώτη θέση. Αυτή η γλωσσική πολυμορφία διαφέρει από σχολείο σε σχολείο, καθώς από τη μία υπάρχουν σχολεία τα οποία φιλοξενούν αποκλειστικά μαθητές μιας μειονοτικής ομάδας, με αποτέλεσμα να γίνεται χρήση κυρίως της πρώτης τους γλώσσας, και από

την άλλη υπάρχουν σχολεία τα οποία φιλοξενούν αλλόγλωσσους μαθητές (με διαφοροποιήσεις του ποσοστού εμφάνισής τους στην τάξη), οι οποίοι έχουν διαφορετικό μεταξύ τους πολιτισμικό υπόβαθρο, ενώ η κυρίαρχη γλώσσα είναι η ελληνική (Βρατσάλης & Σκούρτου, 2000). Η δεύτερη κατηγορία σχολείων είναι η πιο κοινή στην Ελλάδα.

Συνεπώς, το ελληνικό σχολείο βρέθηκε μπροστά σε νέα σχολικά δεδομένα, όπου ο καθιερωμένος τρόπος διδασκαλίας των μαθημάτων δεν ανταποκρίνεται σε αυτά, ώστε να καταστεί διαπολιτισμικό.

Όπως θα δούμε παρακάτω, η εμφάνιση των συγκεκριμένων δεδομένων, που αναφέρθηκαν προηγουμένως, στο ελληνικό σχολείο αφενός ανέπτυξε ερωτήματα και αποτέλεσε μια αφορμή για την προσπάθεια πραγματοποίησης βελτιωτικών παρεμβάσεων στην ελληνική εκπαίδευση, αφετέρου οδήγησε στο να γίνει η διδασκαλία των αλλόγλωσσων μαθητών αντικείμενο ενδιαφέροντος για την ευρύτερη εκπαιδευτική και επιστημονική κοινότητα.

3.2.1 Ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα και εκπαίδευση αλλόγλωσσων μαθητών

Με δεδομένο τα διαφορετικά πολιτισμικά και γλωσσικά τους χαρακτηριστικά, οι αλλόγλωσσοι μαθητές αποτελούν μια ομάδα με γλωσσικές ανάγκες, οι οποίες σε καμία περίπτωση δεν μπορούν να καλυφθούν μέσα στο υπάρχον σχολικό περιβάλλον. Συνεπώς, είναι απαραίτητη η ύπαρξη μιας οργανωμένης και στοχοθετημένης εκπαιδευτικής διαδικασίας, η οποία θα παρέχει όλα τα εφόδια εξέλιξης των αλλόγλωσσων μαθητών στο νέο γλωσσικό περιβάλλον, στο οποίο δραστηριοποιούνται και ζουν.

Το ΥΠΕΠΘ έκανε σημαντικές θετικές παρεμβάσεις σε θέματα που αφορούν τα άτομα με ιδιαίτερα πολιτισμικά και γλωσσικά χαρακτηριστικά, καθώς δημιουργήθηκαν διαπολιτισμικά σχολεία, τάξεις υποδοχής και φροντιστηριακά τμήματα, ενώ υλοποιήθηκαν μια σειρά από σημαντικά προγράμματα, όπως το πρόγραμμα «Εκπαίδευση Μουσουλμανοπαίδων», «Εκπαίδευση Ελληνοπαίδων του Εξωτερικού», «Εκπαίδευση Παλιννοστούντων-Αλλοδαπών Μαθητών» και «Εκπαίδευση Τσιγγανοπαίδων» (Νικολάου, 2005).

Ωστόσο, παρά την ύπαρξη των παραπάνω αλλαγών, το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα είναι προσανατολισμένο κυρίως στη διδασκαλία της ελληνικής ως μητρικής γλώσσας.

Όπως αναφέρει η Χατζηδάκη (2000β), συχνά «απαράσκευοι» εκπαιδευτικοί διδάσκουν τα ελληνικά στους αλλόγλωσσους μαθητές χωρίς να τους παρέχεται εξειδικευμένο υλικό ή επιμόρφωση σε θέματα γλωσσικής ετερότητας και διδασκαλίας. Η παραπάνω αδυναμία χαρακτηρίζεται από τον Γεωργογιάννη (2006), ως έλλειψη «διαπολιτισμικής επάρκειας» εκ μέρους των εκπαιδευτικών. Επίσης, οι Βρατσάλης και Σκούρτου (2000), υποστηρίζουν πως ουσιαστικά οι αλλόγλωσσοι μαθητές προσαρμόζονται στο μοντέλο εκπαίδευσης που ήδη υπάρχει.

Οι αλλόγλωσσοι μαθητές διαθέτουν γλωσσικές και γνωστικές δομές, οι οποίες αγνοούνται από το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα με αποτέλεσμα να θεωρούνται συχνά ως «ά- γλωσσοι», κάτι που γίνεται ακόμη και στις τάξεις υποδοχής (Χατζηδάκη, 2000β). Πιο συγκεκριμένα, οι τάξεις υποδοχής φαίνεται ότι «επιδιώκουν την ένταξη των αλλόγλωσσων μαθητών μέσα από την απομόνωσή τους και, χωρίς να υπάρχει βέβαια τέτοια πρόθεση, συμβάλλουν στην περιθωριοποίηση των αλλόγλωσσων μαθητών» (Χατζηδάκη, 2000β, σελ. 3). Το παραπάνω είναι φυσικό ότι

δημιουργεί μια αίσθηση αποξένωσης των αλλόγλωσσων μαθητών οδηγώντας αναμφισβήτητα σε αρνητικές επιπτώσεις στην ψυχολογία τους.

Όσα αναφέρθηκαν πιο πάνω αναμφισβήτητα αφορούν περισσότερο στην προσαρμογή των μαθητών αυτών στο νέο γλωσσικό περιβάλλον, παρά στην ένταξή τους με την αποδοχή του ήδη υπάρχοντος πολιτισμικού και γλωσσικού τους υπόβαθρου.

3.2.2. Ένταξη των αλλόγλωσσων μαθητών

Η «ένταξη» αφορά στον σεβασμό κάθε είδους ετερότητας, αποσκοπεί στην προετοιμασία του μαθητή για τη μελλοντική του ένταξη στην κοινωνία, αποτελεί φορέα αξιών και δημοκρατικών αντιλήψεων και είναι διαπολιτισμική στοχεύοντας στην κοινωνική ισότητα και στη δικαιοσύνη (Νικολάου, 2005). Μάλιστα, όπως τονίζει και ο Δαμανάκης (2000), η μετάδοση της αντίληψης της «πολιτισμικής ισοτιμίας» στους μαθητές, είναι βασική αποστολή της εκπαίδευσης, καθώς όλοι οι μαθητές, ανεξαρτήτως προελεύσεως, ανήκουν σε μια πολυπολιτισμική κοινωνία.

Σε άμεση συνάρτηση με την παραπάνω θεώρηση της ένταξης των αλλόγλωσσων μαθητών και τη διαμόρφωση μεικτών τάξεων βρίσκεται η πρόταση των Χατζηδάκη και Γακούδη (2000), η οποία αναφέρεται στον όρο «mainstreaming», που σημαίνει την ένταξη των μαθητών αυτών στις κανονικές τάξεις διδασκαλίας της μητρικής γλώσσας αφενός με την αναγνώριση των ιδιαιτεροτήτων τους, αφετέρου με την εφαρμογή διαφοροποιημένων διδακτικών πρακτικών, όπως η επιδίωξη παροχής δραστηριοτήτων που δεν απαιτούν απαντήσεις από τους μαθητές για τις οποίες πρέπει να αξιοποιήσουν τη γλώσσα και η αναγνώριση της σημασίας της χρήσης της πρώτης

γλώσσας των μαθητών κατά τη διάρκεια του μαθήματος. Η αξιοποίηση της πρώτης γλώσσας των αλλόγλωσσων μαθητών στοχεύει στην παροχή της δυνατότητας συμμετοχής τους σε όλο το φάσμα της διαδικασίας της μάθησης (Χατζηδάκη & Γακούδη, 2000).

Η ένταξη των μαθητών, που είναι μη φυσικοί ομιλητές της ελληνικής, στην κανονική τάξη έχει τη μέγιστη αποτελεσματικότητα όταν υπάρχει η δυνατότητα ύπαρξης ενός δεύτερου δασκάλου, όταν οι αλλόγλωσσοι μαθητές συμμετέχουν συνεργατικά σε δραστηριότητες μάθησης με τους υπόλοιπους συμμαθητές τους, όταν παρέχεται ένα ενδιαφέρον διδακτικό υλικό το οποίο χαρακτηρίζεται από ποικιλία και ευελιξία στην εφαρμογή του, όταν οι δραστηριότητες που παρέχει ο δάσκαλος είναι κατανοητές, αυθεντικές και με συγκεκριμένους γλωσσικούς στόχους και τέλος, με τη συνεχή διδασκαλία της γλώσσας στο πλαίσιο όλων των γνωστικών αντικειμένων του σχολείου (Χατζηδάκη, 2000β).

Τέλος, αξίζει να αναφερθούν τα θετικά αποτελέσματα από την εφαρμογή της ένταξης των αλλόγλωσσων μαθητών στις κανονικές τάξεις. Σύμφωνα με τη Χατζηδάκη (2000β): 1. Η ένταξη των αλλόγλωσσων μαθητών στις κανονικές τάξεις προσφέρει πολλές ευκαιρίες στους αλλόγλωσσους μαθητές για έκθεση στον φυσικό λόγο, καθώς οι μαθητές δεν επικοινωνούν μόνο με τον δάσκαλο, αλλά και με τους υπόλοιπους συμμαθητές τους, 2. επίσης, η εμπλοκή τους σε αυθεντική επικοινωνιακή αλληλεπίδραση αυξάνει τα κίνητρα ανάπτυξης του νέου γλωσσικού κώδικα, 3. τέλος, η συμμετοχή των μαθητών αυτών σε ομαδικές δραστηριότητες και η ανάθεση κάποιου ρόλου στην ομάδα, οδηγεί σε ανάπτυξη της αυτοεκτίμησής τους.

3.3. Εκμάθηση της δεύτερης γλώσσας

Στην περίπτωση της δεύτερης γλώσσας, σύμφωνα με τον Μήτση (2004), γίνεται λόγος για «εκμάθηση» και όχι «κατάκτηση» καθώς, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, η απόκτησή της δεν αποτελεί μια διαδικασία που συντελείται από τη γέννηση του παιδιού, αλλά αντίθετα, βασίζεται τόσο στην αλληλεπίδραση του ατόμου με καταστάσεις χρήσης της όσο και στη συστηματική και οργανωμένη διδασκαλία αυτής. Ο ίδιος αναφέρει ότι, σε αντίθεση με τη μητρική γλώσσα, η δεύτερη γλώσσα αναπτύσσεται αργότερα, ενώ θεωρείται πως η απόκτησή της γίνεται με βάση την πρώτη γλώσσα και γι' αυτό το λόγο μιλάμε για «εκμάθηση».

Κατά τον Cummins, η εκμάθηση της δεύτερης γλώσσας βασίζεται σε δύο επίπεδα: Στο πρώτο επίπεδο ο μαθητής κατακτά τα βασικά φωνητικά, λεξιλογικά και γραμματικοσυντακτικά στοιχεία της δεύτερης γλώσσας, ενώ επιπρόσθετα θεωρείται πως τα παραπάνω πραγματώνονται μέσα σε ελάχιστο χρονικό διάστημα από τους μικρούς μαθητές. Το δεύτερο επίπεδο αφορά στις βαθύτερες γνώσεις του μαθητή για τη δεύτερη γλώσσα, όπως η οργάνωση και παραγωγή σύνθετων προτάσεων και κειμένων (Δεμίρογλου, 2008).

Σχετικά με την εκμάθηση της δεύτερης γλώσσας, έχουν διατυπωθεί δύο εκδιαμέτρου αντίθετες απόψεις. Η πρώτη βασίζεται στην πεποίθηση, ότι ο αλλόγλωσσος μαθητής, στην πορεία εκμάθησης της δεύτερης γλώσσας στο σχολείο, δε θα πρέπει να χρησιμοποιεί καθόλου τη μητρική του γλώσσα και η δεύτερη υποστηρίζει πως το γλωσσικό υπόβαθρο που διαθέτει ο μαθητής στην πρώτη γλώσσα αποτελεί τη βάση για την εκμάθηση της δεύτερης γλώσσας (Νικολάου, 2000). Μάλιστα, όσον αφορά στη δεύτερη άποψη, ο Δαμανάκης, αναφερόμενος σε παλιότερες σκανδιναβικές έρευνες, υποστηρίζει πως τα παιδιά που έχουν κατακτήσει σε μεγάλο βαθμό τη μητρική τους γλώσσα έχουν περισσότερες πιθανότητες θετικής

ανάπτυξης μιας δεύτερης γλώσσας σε σχέση με παιδιά που μετανάστευσαν σε μικρότερη ηλικία και δεν ανέπτυξαν ικανοποιητικά τον πρώτο τους γλωσσικό κώδικα (Νικολάου, 2000).

Οι παραπάνω αντιλήψεις αποτελούν ουσιαστικά δύο διαφορετικές όψεις της διαδικασίας μετάβασης του ατόμου από την πρώτη γλώσσα στη δεύτερη. Συγκεκριμένα, η πρώτη άποψη φαίνεται να θεωρεί την πρώτη γλώσσα ως ανασταλτικό παράγοντα εκμάθησης της δεύτερης γλώσσας, λόγω των διαφορετικών δομικών στοιχείων της, τα οποία επεμβαίνουν και οδηγούν τον μαθητή στην παραγωγή λανθασμένων δομών. Από την άλλη, η δεύτερη άποψη εκλαμβάνει την πρώτη γλώσσα ως ένα βασικό υπόστρωμα για την εκμάθηση της δεύτερης γλώσσας.

Συμπερασματικά, θα μπορούσαμε να θεωρήσουμε πως κατά την εκμάθηση της δεύτερης γλώσσας η πρώτη γλώσσα μπορεί να θέσει εμπόδια αλλά και ερείσματα. Η διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας θα πρέπει να διαμορφωθεί κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να επιτευχθεί η ομαλή εκμάθηση αυτής. Μάλιστα, κατά τους Σκούρτου, Βρατσάλη και Γκόβαρη (2004), θεωρείται σημαντική η αναζήτηση, εκ μέρους του εκπαιδευτικού, των σχέσεων της ελληνικής γλώσσας με τη μητρική γλώσσα των μαθητών του, προκειμένου να αξιοποιηθούν τα γλωσσικά στοιχεία της μιας γλώσσας στην άλλη. Τέλος, όπως αναφέρει η Nieto (2010), τόσο οι δάσκαλοι όσο και όλοι όσοι εμπλέκονται με τη μάθηση θα πρέπει να επιδιώκουν μια υψηλού επιπέδου εκπαίδευση για κάθε μαθητή ανεξαιρέτως και να αξιοποιούν τις γνώσεις τους, τα ερευνητικά ευρήματα και τις εμπειρίες τους, ώστε να αναδείξουν τα πλεονεκτήματα της γλωσσικής ποικιλίας για τους μαθητές τους.

3.3.1. Παράγοντες που επηρεάζουν την εκμάθηση της δεύτερης γλώσσας

Η Τριάρχη- Herrmann (2008), αναφέρει πως οι παράγοντες που επιδρούν στην εκμάθηση της δεύτερης γλώσσας διακρίνονται σε «ατομικούς» και «κοινωνικούς»: Στους «ατομικούς παράγοντες» περιλαμβάνονται οι γνωστικές ικανότητες που έχει το άτομο ως προς την εκμάθηση μιας γλώσσας, τα ιδιαίτερα στοιχεία της προσωπικότητάς του, οι συναισθηματικοί παράγοντες που επιδρούν διαμορφώνοντας τα κίνητρα και τις στάσεις του απέναντι στη νέα γλώσσα και τέλος, το φύλο του ατόμου, καθώς και η ηλικία στην οποία έρχεται σε επαφή με τη δεύτερη γλώσσα. Στους «κοινωνικούς παράγοντες» εντάσσονται η διάρκεια και η συχνότητα επαφής με τη δεύτερη γλώσσα, το μορφωτικό επίπεδο του κάθε ατόμου, το επίπεδο αλληλεπίδρασής του με φυσικούς ομιλητές της γλώσσας, καθώς και η σχέση του με άτομα που είναι φυσικοί ομιλητές της.

Εκτός από τους παράγοντες που αναφέρθηκαν παραπάνω, εξίσου σημαντικά θεωρούνται στη διαδικασία εκμάθησης της δεύτερης γλώσσας, η σχέση μεταξύ των δύο γλωσσών (πόσο διαφορετικές ή πόσο παρόμοιες είναι), το επίπεδο κατάκτησης της πρώτης γλώσσας, η προηγούμενη γνώση/εμπειρία που διαθέτει το άτομο σχετικά με τη δεύτερη γλώσσα, οι διάλεκτοι που παρουσιάζει η δεύτερη γλώσσα, η διαφορά κύρους μεταξύ των γλωσσών, η στάση και οι αντιλήψεις του ατόμου για τη δεύτερη γλώσσα και το επίπεδο υποστήριξης των μαθητών από το σπίτι (Walqui, 2000). Τέλος, σχετικά με τη μαθησιακή διαδικασία, θεωρείται σημαντικό το να γίνει αντιληπτό πως οι διαφορετικοί μαθητές έχουν και διαφορετικούς τρόπους με τους οποίους μαθαίνουν και επομένως χρειάζονται δραστηριότητες που να παρέχουν εσωτερικά κίνητρα και να εξασφαλίζουν την αλληλεπίδραση των μαθητών τόσο με τον δάσκαλο όσο και με τους συμμαθητές τους (Walqui, 2000).

3.4. Βασικές αρχές της διδασκαλίας των ελληνικών σε αλλόγλωσσους μαθητές

Σύμφωνα με τις Αντωνοπούλου και Μανάβη (διαθέσιμο στο http://www.komvos.edu.gr/glwssa/odigos/thema_e9/e_8_thema.htm), κατά την οργάνωση του περιεχομένου της διδασκαλίας της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας, θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι γλωσσικές ιδιαιτερότητες των μαθητών. Οι ίδιες αναφέρουν, πως αρχικά ο δάσκαλος θα πρέπει να διερευνήσει τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των μαθητών του και τις ανάγκες τους, ώστε να διαμορφωθεί ανάλογα ο σκοπός της μάθησης της γλώσσας, που θα πρέπει να είναι σαφής και εφικτός τόσο για τον ίδιο όσο και για τον μαθητή. Συνεπώς, η αρχική διερεύνηση της σύστασης της τάξης και των ιδιαίτερων γλωσσικών χαρακτηριστικών των αλλόγλωσσων μαθητών, αποτελεί το πρώτο βήμα στη διαμόρφωση μιας αποτελεσματικής διδασκαλίας των ελληνικών.

Στην παραπάνω διερεύνηση, εκ μέρους του εκπαιδευτικού, των ιδιαίτερων αναγκών των αλλόγλωσσων μαθητών του, εντάσσεται και η «επικεντρωμένη στον μαθητή ανάλυση λαθών», η οποία αποτελεί, σύμφωνα με τον Οδηγό Νεοελληνικής Γλώσσας για Δημοτικό και Γυμνάσιο, μια από τις βασικότερες διδακτικές προσεγγίσεις για την εκμάθηση μιας δεύτερης γλώσσας στο πλαίσιο της Εφαρμοσμένης Γλωσσολογίας. Σύμφωνα με την παραπάνω προσέγγιση, ο εκπαιδευτικός καλείται αρχικά να εντοπίσει εκείνες τις δομές της ελληνικής γλώσσας στις οποίες οι αλλόγλωσσοι μαθητές δυσκολεύονται, λόγω των διαφορών τους με τη μητρική τους γλώσσα, έπειτα να διακρίνει τα λάθη των αλλόγλωσσων μαθητών σε «τυχαία» και «συστηματικά» και να διερευνήσει τον λόγο εμφάνισής τους και ύστερα να προχωρήσει σε διόρθωσή τους δίνοντας τις κατάλληλες οδηγίες για αποφυγή τους

(Οδηγός Νεοελληνικής Γλώσσας για Δημοτικό και Γυμνάσιο, διαθέσιμο στο http://digitalschool.minedu.gov.gr/info/newps.php).

Οι Χατζηδάκη και Γακούδη (2000), τονίζουν πως ο εκπαιδευτικός, ανάλογα με το γλωσσικό επίπεδο των μαθητών του, έχει τη δυνατότητα: 1. να αξιοποιήσει το ίδιο υλικό για όλους τους μαθητές παρέχοντας καθοδήγηση σε όσους το έχουν ανάγκη, 2. να αξιοποιήσει το ίδιο υλικό για όλους τους μαθητές κάνοντας όμως προσαρμογές σε διάφορα σημεία για τους αλλόγλωσσους μαθητές και 3. να παραχωρήσει στους αλλόγλωσσους μαθητές διαφορετικό ή και επιπλέον υλικό με στόχο την καλύτερη κατανόηση των εκάστοτε εννοιών. Σύμφωνα με τις ίδιες, η αξιοποίηση «δραστηριοτήτων διαβαθμισμένης δυσκολίας» αποτελεί την πιο αποτελεσματική μέθοδο, με στόχο την κατανόηση του περιεχομένου της διδασκαλίας από το σύνολο μιας μεικτής τάξης, που αποτελείται τόσο από αλλόγλωσσους μαθητές όσο και από φυσικούς ομιλητές της ελληνικής γλώσσας.

Επίσης, έχουν διατυπωθεί ορισμένες γενικά αποδεκτές αρχές σχετικά με τη διδασκαλία μιας δεύτερης γλώσσας, οι οποίες είναι οι εξής: Η διδασκαλία πρέπει να εξασφαλίζει ότι οι μαθητές αναπτύσσουν έναν σημαντικό αριθμό στερεότυπων εκφράσεων και γνώσεων, να επιδιώκει οι μαθητές να επικεντρώνονται τόσο στη σημασία όσο και στη μορφή, να ενισχύει την ανάπτυξη της άμεσης «implicit» και της έμμεσης «explicit» γνώσης της δεύτερης γλώσσας, να λαμβάνει υπόψη και να βασίζεται στις προϋπάρχουσες γνώσεις του μαθητή, να οδηγεί σε συνεχή εξάσκηση και σε ευκαιρίες για παραγωγή της δεύτερης γλώσσας από τους μαθητές, να αναδεικνύει τον σημαντικό ρόλο της εκμάθησης της δεύτερης γλώσσας με δυνατότητες για αλληλεπίδραση, να λαμβάνει υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και τις διαφορές των μαθητών και να εξετάζει τόσο την ελεύθερη όσο και την

ελεγχόμενη παραγωγή λόγου των μαθητών, προκειμένου να διερευνηθεί το ποσοστό εκμάθησης της δεύτερης γλώσσας (Ellis, 2008).

Ακόμη, πολύ σημαντική προσέγγιση θεωρείται η «Διδασκαλία της Γλώσσας με Βάση το Περιεχόμενο», όπου σύμφωνα με την παραπάνω προσέγγιση, η διδασκαλία της δεύτερης γλώσσας δε θα πρέπει να σταματά στο γλωσσικό μάθημα, αλλά να περνά και στα υπόλοιπα γνωστικά αντικείμενα του σχολείου, με στόχο την ανάπτυξη της γλωσσικής ικανότητας των μαθητών και την αύξηση του ενδιαφέροντός τους για τα μαθήματα (Οδηγός Νεοελληνικής Γλώσσας για Δημοτικό και Γυμνάσιο, διαθέσιμο στο http://digitalschool.minedu.gov.gr/info/newps.php).

Ο Baker (2001), αναφέρεται στις βασικές διαστάσεις της διδασκαλίας της δεύτερης γλώσσας, οι οποίες συνοψίζονται στις εξής: Ο εκπαιδευτικός, ο οποίος διδάσκει τη δεύτερη γλώσσα θα πρέπει να έχει μια επαρκή θεωρητική και επιστημονική κατάρτιση επί του θέματος, οφείλει να ορίζει τους στόχους της διδασκαλίας του, οι οποίοι θα πρέπει να σχετίζονται με την επικοινωνιακή δεξιότητα του αλλόγλωσσου μαθητή, καθώς και να διαμορφώνει τις δραστηριότητες, το υλικό και το γλωσσικό πρόγραμμα σπουδών. Επίσης, ο ρόλος αφενός του εκπαιδευτικού θα πρέπει να είναι συχνότερα καθοδηγητικός και όχι εξουσιαστικός, αφετέρου ο ρόλος του μαθητή θα πρέπει να χαρακτηρίζεται από ενεργητικότητα στη μάθηση. Τέλος, σημαντική θεωρείται η αξιολόγηση των αποτελεσμάτων εκμάθησης της δεύτερης γλώσσας, η οποία θα πρέπει να γίνεται με διάφορες μορφές (π.χ. ετεροαξιολόγηση ή αυτοαξιολόγηση) και να συνδέεται με τους στόχους που έχουν ήδη τεθεί.

3.4.1. Η επικοινωνιακή προσέγγιση στη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας

Όσον αφορά στη διδασκαλία των ξένων γλωσσών, και συγκεκριμένα της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας, οι πιο γνωστές μέθοδοι είναι: «η γραμματικομεταφραστική μέθοδος, η άμεση μέθοδος, η προφορική προσέγγιση και η μέθοδος εκμάθησης μέσα από καταστάσεις, η σιωπηλή μέθοδος, η δομική προσέγγιση και η επικοινωνιακή προσέγγιση» (Αντωνοπούλου & Μανάβη, διαθέσιμο στο http://www.komvos.edu.gr/glwssa/odigos/thema_e9/e_8_thema.htm). Σύμφωνα με τον Χαραλαμπόπουλο (1999), για αρκετές δεκαετίες στο παρελθόν, η εφαρμογή παραδοσιακών μεθόδων διδασκαλίας αποδείχθηκαν αναποτελεσματικές και η απόκτηση των γνώσεων για τη γλώσσα δεν ήταν μόνο μια επίπονη διαδικασία, αλλά και εφήμερη, χωρίς μάλιστα να έχει κάποια χρησιμότητα.

Τα παραπάνω είναι φυσικό ότι δημιούργησαν την ανάγκη εύρεσης και εφαρμογής νέων μεθόδων διδασκαλίας, οι οποίες θα ήταν περισσότερο αποτελεσματικές και χρηστικές για τον μαθητή που μαθαίνει μια δεύτερη γλώσσα και, όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται, «έγινε σαφές ότι για την αποτελεσματική επικοινωνία δεν αρκεί μόνο η *γλωσσική ικανότητα*, δηλαδή η γνώση του γλωσσικού συστήματος, αλλά και γνώσεις που επιτρέπουν την προσαρμογή του λόγου στις διάφορες επικοινωνιακές περιστάσεις, η ύπαρξη δηλαδή *επικοινωνιακής ικανότητας»* (Χαραλαμπόπουλος, 1999, σελ. 2).

Σύμφωνα με τις Αντωνοπούλου και Μανάβη (διαθέσιμο στο http://www.komvos.edu.gr/glwssa/odigos/thema_e9/e_8_thema.htm),η «επικοινωνιακή προσέγγιση» αποτελεί τα τελευταία χρόνια την επικρατέστερη μέθοδο για τη διδασκαλία της ελληνικής ως ξένης γλώσσας, ενώ βασικό ρόλο, όπως υποδεικνύεται και από την ονομασία, παίζει η επικοινωνία, «η γλώσσα δηλαδή

αποτελεί ένα εργαλείο για διαπροσωπική επικοινωνία που συμβαίνει μέσα σε ένα συγκεκριμένο κοινωνικό περιβάλλον, το οποίο ορίζεται από την κατάσταση της επικοινωνίας, το θέμα που διαπραγματεύεται αυτή, τους ρόλους των συνομιλητών κλπ.». Από το παραπάνω αντιλαμβανόμαστε πως η επικοινωνιακή προσέγγιση εστιάζει περισσότερο στις επικοινωνιακές δεξιότητες των μαθητών, οι οποίοι θα πρέπει ταυτόχρονα να αξιοποιούν τα βασικά δομικά στοιχεία και τις γνώσεις τους για τη γλώσσα. Μάλιστα, οι ίδιες αναφέρουν, πως η συγκεκριμένη προσέγγιση θεωρεί ως «δεξιότητα» τη γλωσσική ικανότητα των μαθητών και όχι ως απλή «γνώση».

Η επικοινωνιακή δεξιότητα, ως βασικός στόχος της επικοινωνιακής προσέγγισης, αναλύεται σε επιμέρους κατηγορίες, οι οποίες αποτελούν τα βασικά στοιχεία διαμόρφωσης του υλικού διδασκαλίας της γλώσσας, λαμβάνοντας ταυτόχρονα υπόψη τις γλωσσικές ανάγκες του μαθητή και είναι οι εξής: «περίσταση επικοινωνίας, θέματα επικοινωνίας, γλωσσικές λειτουργίες, έννοιες γενικές και ειδικές και τέλος, τα γλωσσικά στοιχεία» (Αντωνοπούλου & Μανάβη, διαθέσιμο στο http://www.komvos.edu.gr/glwssa/odigos/thema_e9/e_8_thema.htm).

Η επικοινωνιακή προσέγγιση, κατά τον Χαραλαμπόπουλο (1999), θέτει ως κεντρικό άξονα τα κείμενα, προφορικά και γραπτά, και στοχεύει στην παραγωγή κειμένων με βάση συγκεκριμένες στρατηγικές, ενώ σύμφωνα με τον Μήτση (διαθέσιμο στο http://www.syllogosperiklis.gr/praktika_doe/p_d_2009/mits_kypr.pdf), ενθαρρύνεται η επεξεργασία αυθεντικού γλωσσικού υλικού από ποικίλες πηγές, παράλληλα με την αξιοποίηση του διδακτικού εγχειριδίου. Συνεπώς, αντιλαμβανόμαστε πως η επικοινωνιακή προσέγγιση στη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας επιδιώκει να εμπλέξει τον αλλόγλωσσο μαθητή σε πραγματικές περιστάσεις επικοινωνίας και να τον κάνει ικανό να χρησιμοποιεί λειτουργικά την ελληνική

γλώσσα, προκειμένου να παράγει προφορικό και γραπτό λόγο στην καθημερινότητά του με αποτελεσματικό τρόπο.

Έτσι, η διδασκαλία που είναι προσανατολισμένη στην επικοινωνιακή προσέγγιση θα πρέπει να είναι ευέλικτη και να στοχεύει στην αυθόρμητη επικοινωνία μεταξύ των μελών της τάξης, να ωθεί τους μαθητές στο να είναι ενεργοί συμμέτοχοι της μαθησιακής διαδικασίας και να περιλαμβάνει επικοινωνιακές δραστηριότητες αναζήτησης, αλληλεπίδρασης και διερεύνησης (Χαραλαμπόπουλος, 1999). Ο Baker (2001), αναφέρεται στα παιχνίδια ρόλων και στην εργασία των μαθητών σε ζευγάρια με στόχο την επιτέλεση μιας επικοινωνίας κοινωνικού περιεχομένου, ως χαρακτηριστικά παραδείγματα εργασίας των μαθητών με στόχο την ανάπτυξη της επικοινωνιακής τους ικανότητας. Τέλος, αξίζει να αναφερθεί πως στο πλαίσιο της επικοινωνιακής προσέγγισης ο ρόλος του εκπαιδευτικού διαφοροποιείται σε σχέση με το παρελθόν και, όπως τονίζει ο Μήτσης (διαθέσιμο στο http://www.syllogosperiklis.gr/praktika_doe/p_d_2009/mits_kypr.pdf), γίνεται περισσότερο οργανωτικός και ρυθμιστικός της διδακτικής διαδικασίας απόκτησης των γνώσεων από τους μαθητές.

3.4.2. Η διδασκαλία της γραμματικής στους αλλόγλωσσους μαθητές

Σύμφωνα με τον ορισμό που δίνει η Καραντζόλα (2000), «γραμματική είναι ένα σύνολο κανόνων σχετικά με τα τυπικά στοιχεία μιας γλώσσας και τους μεταξύ τους συνδυασμούς, τα οποία *διδάσκονται* σε όσους/-ες δεν τα κατέχουν πλήρως. Δηλαδή, καταρχάς, σε όσους/-ες μαθαίνουν αυτή τη γλώσσα ως ξένη, αλλά και στους/στις φυσικούς/-ές ομιλητές/-τριές της στο πλαίσιο της φοίτησής τους στην υποχρεωτική εκπαίδευση, αφού κι αυτοί/-ές (θεωρείται ότι) δεν έχουν πλήρη έλεγχο

της γλώσσας, ιδίως στις μικρότερες ηλικίες.». Από τον παραπάνω ορισμό αντιλαμβανόμαστε πως η γραμματική περιλαμβάνει όλους εκείνους τους κανόνες ορθής χρήσης των επιμέρους δομικών στοιχείων μιας γλώσσας.

Η διδασκαλία της γραμματικής της ελληνικής γλώσσας, προσφέρει στον αλλόγλωσσο μαθητή όλες τις βασικές γνώσεις των δομών της και στοχεύει στη σωστή αξιοποίησή της.

Ωστόσο, σύμφωνα με τον Μοσχονά (2003), η διδασκαλία της γραμματικής, στο πλαίσιο των σχολικών εγχειριδίων, απευθύνεται κυρίως σε φυσικούς ομιλητές της ελληνικής γλώσσας, οι οποίοι ήδη διαθέτουν τη γνώση των γλωσσικών δομών σε μεγάλο βαθμό και δίνει μεγάλη έμφαση στη μορφολογία, χωρίς να εστιάζει στην παραγωγή ευρύτερων μονάδων λόγου πέρα από την πρόταση.

Το παραπάνω καθιστά επιτακτική την ανάγκη διαμόρφωσης του γλωσσικού μαθήματος για τη διδασκαλία της γραμματικής με νέους άξονες, που θα αφορούν τις γλωσσικές ανάγκες των αλλόγλωσσων μαθητών. Η «καθοδηγούμενη μάθηση» που στοχεύει στην εκμάθηση των κανόνων της γραμματικής, θεωρείται ως η πιο αποτελεσματική μέθοδος για τους αλλόγλωσσους μαθητές, οι οποίοι δεν έχουν αποκτήσει με φυσικό τρόπο το ελληνικό γλωσσικό σύστημα, όπως οι φυσικοί ομιλητές (Μοσχονάς, 2003).

Σύμφωνα με τον ίδιο, ο δάσκαλος θα πρέπει να διαμορφώσει τη διδασκαλία της ελληνικής γραμματικής με τέτοιο τρόπο, ώστε ο μαθητής να δημιουργεί διασυνδέσεις των πιο σημαντικών γραμματικών φαινόμενων, με βάση τα κοινά τους χαρακτηριστικά. Μάλιστα, τονίζει πως θα πρέπει αυτά τα χαρακτηριστικά να διδάσκονται στον αλλόγλωσσο μαθητή όσο πιο νωρίς γίνεται, συνδυαστικά και με συνεχείς επαναλήψεις. Τέλος, αναφέρει πως δραστηριότητες που δίνουν έμφαση στη μορφή σε συνδυασμό με δραστηριότητες που δίνουν έμφαση στην επικοινωνία,

θεωρούνται ως οι πλέον κατάλληλες για τη διδασκαλία της γραμματικής σε μη φυσικούς ομιλητές της ελληνικής γλώσσας.

Συμπερασματικά, κατανοούμε πως η συστηματική διδασκαλία των κανόνων γραμματικής στους αλλόγλωσσους μαθητές θεωρείται πολύ σημαντική για την απόκτηση των βασικών δομών και λειτουργιών της ελληνικής γλώσσας, ώστε να ενισχύεται το επίπεδο επεξεργασίας του λόγου (προφορικού και γραπτού). Συνεπώς, η διδασκαλία της γραμματικής θα πρέπει να γίνεται με την εφαρμογή διαφοροποιημένων, κατανοητών και προσιτών δραστηριοτήτων για τους αλλόγλωσσους μαθητές, ενώ θα πρέπει να στοχεύει και στην απόκτηση της επικοινωνιακής δεξιότητας.

Μέρος Β΄

Κεφάλαιο 4ο: Η έρευνα

4.1. Ερευνητικά ερωτήματα

Αναφορικά με τη διδασκαλία της νεοελληνικής γλώσσας διαπιστώθηκε, από τη βιβλιογραφική επισκόπηση, πως υπάρχει μια σημαντική διαφοροποίηση στις προσεγγίσεις μάθησης που ακολουθεί και στους τρόπους εφαρμογής της, ανάλογα με το γλωσσικό επίπεδο του μαθητικού πληθυσμού της τάξης. Συνεπώς, γίνεται αντιληπτό πως η μεθοδολογία και το περιεχόμενο διαφοροποιούνται ανάλογα με το αν πραγματοποιείται διδασκαλία της νεοελληνικής ως πρώτης ή ως δεύτερης γλώσσας. Το παραπάνω θεωρείται αναγκαίο, προκειμένου να παρέχονται ίσες ευκαιρίες γλωσσικής και ακαδημαϊκής εξέλιξης σε όλους τους μαθητές ανεξαρτήτως πολιτισμικής προέλευσης.

Ωστόσο, παρόλο που η πολιτισμική/γλωσσική διαφορετικότητα αποτελεί βασικό χαρακτηριστικό του μεγαλύτερου ποσοστού των τάξεων των ελληνικών σχολείων, δε δίνονται οι κατάλληλες κατευθύνσεις και το υλικό για την πραγματοποίηση μιας διαφοροποιημένης διδασκαλίας, η οποία θα είναι προσαρμοσμένη στις ανάγκες των αλλόγλωσσων μαθητών. Η ανάδειξη των διδακτικών σεναρίων, στο πλαίσιο του νέου πιλοτικού Προγράμματος Σπουδών για το μάθημα της γλώσσας, ως μια ευέλικτη μέθοδος διδασκαλίας σχεδιασμένη από τον ίδιο τον εκπαιδευτικό και βασισμένη στις αρχές της οικοδόμησης της γνώσης και της αξιοποίησης των Τ.Π.Ε., φαίνεται να δημιουργεί το κατάλληλο έδαφος για την εφαρμογή μιας αποτελεσματικής διαφοροποιημένης διδασκαλίας της νεοελληνικής γλώσσας.

Με βάση τα παραπάνω δημιουργούνται ερωτήματα που συνοψίζονται ως εξής:

- Είναι δυνατή η εφαρμογή της διδασκαλίας της νεοελληνικής ως πρώτης και ως δεύτερης γλώσσας, ταυτόχρονα, με την αξιοποίηση διαφορετικών προσεγγίσεων μάθησης;
- Το διδακτικό σενάριο, ως μέθοδος διδασκαλίας, παρέχει ευελιξία στην εφαρμογή διαφοροποιημένης διδασκαλίας για τάξεις με γλωσσική και πολιτισμική ετερότητα;

4.2. Υλικό

Η δημιουργία των διδακτικών σεναρίων βασίστηκε στα εξής:

- Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών της Ελληνικής Γλώσσας για το Δημοτικό Σχολείο (διαθέσιμο στο www.pi-schools.gr/programs/depps/)
- Εσωτερικό επιμορφωτικό υλικό του προγράμματος «Εκπαίδευση των παιδιών της μουσουλμανικής μειονότητας στη Θράκη» (Επιμορφωτικό υλικό για την ενισχυτική διδασκαλία στο γλωσσικό μάθημα του δημοτικού σχολείου - Εισηγήτρια: Ιορδανίδου Άννα).
- Πιλοτικό Πρόγραμμα Σπουδών για τη Διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας και Νεοελληνικής Λογοτεχνίας στο Δημοτικό (διαθέσιμο στο http://digitalschool.minedu.gov.gr/info/newps.php)
- Οδηγός Νεοελληνικής Γλώσσας για Δημοτικό και Γυμνάσιο (διαθέσιμο στο http://digitalschool.minedu.gov.gr/info/newps.php)

4.3. Περιγραφή

4.3.1. Εισαγωγικές πληροφορίες

Παρακάτω προτείνονται τέσσερα διδακτικά σενάρια που αφορούν τις τάξεις Γ΄, Δ΄, Ε΄ και Στ΄ Δημοτικού. Η δομή παρουσίασης των πληροφοριών των σεναρίων βασίστηκε στο σενάριο «*Με ένα ποδήλατο παντού, στην πόλη και αλλού»* του Οδηγού Νεοελληνικής Γλώσσας για τον εκπαιδευτικό. Επίσης, τα σενάρια διαμορφώθηκαν σύμφωνα με τις αρχές που διέπουν το νέο πιλοτικό Π.Σ., ενώ περιέχουν ένα μεγάλο ποσοστό διαφοροποιημένων φύλλων εργασίας (σε επίπεδο στόχων, κειμένων και δραστηριοτήτων), τόσο για τους φυσικούς ομιλητές της νεοελληνικής όσο και για τους αλλόγλωσσους μαθητές. Μάλιστα, για μεγαλύτερη διευκόλυνση αξιοποιείται το εικονίδιο (πηγή εικόνας: www.greekelearning.com) στα σημεία που γίνεται ειδική μνεία στους μη φυσικούς ομιλητές της νεοελληνικής, όπως γίνεται και στο διδακτικό σενάριο «*Συζητώντας για την εργασία και το επάγγελμα*» (για μεικτή τάξη) του Οδηγού Νεοελληνικής Γλώσσας για τον εκπαιδευτικό.

Τα διαφοροποιημένα φύλλα εργασίας των εν λόγω διδακτικών σεναρίων, απευθύνονται σε αλλόγλωσσους μαθητές επιπέδου Β2 (καλοί χρήστες της νεοελληνικής), που δηλώνει την ικανοποιητική χρήση της ελληνικής γλώσσας στις περισσότερες επικοινωνιακές περιστάσεις (Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, διαθέσιμο στο http://www.greeklanguage.gr/certification/node/94). Σε αυτό το επίπεδο, σύμφωνα με το Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας (διαθέσιμο στο http://www.greeklanguage.gr/certification/node/94), ο αλλόγλωσσος μαθητής θεωρείται πως είναι κάτι παραπάνω από γλωσσικά αυτοδύναμος, έχει την ικανότητα να αναγνωρίζει τα λάθη του και να τα διορθώνει και εξελίσσεται διαρκώς προς την ανάπτυξη συνεχούς και αυθόρμητου λόγου αξιοποιώντας την ελληνική γλώσσα, ενώ

βασικός στόχος είναι να εξελίξει την ικανότητα ευχέρειας χρήσης της ελληνικής με φυσικούς ομιλητές ανάλογα με τις εκάστοτε επικοινωνιακές περιστάσεις.

Τέλος, αξίζει να αναφερθεί πως η δημιουργία ενός διδακτικού σεναρίου ακολουθεί ύστερα από την αναλυτική διερεύνηση των αναγκών και των ικανοτήτων των μαθητών. Επομένως, θεωρείται αναγκαία η όποια προσαρμογή και αλλαγή του περιεχομένου και των προσεγγίσεων, των εν λόγω διδακτικών σεναρίων, ανάλογα με τα ιδιαίτερα μαθησιακά χαρακτηριστικά της εκάστοτε τάξης.

4.3.2. Τα διδακτικά σενάρια

1^{ο} Διδακτικό σενάριο: *Μικρά παιδιά με μεγάλα δικαιώματα*

Τάξη: Γ΄ Δημοτικού

Προτεινόμενη διάρκεια: 14 διδακτικές ώρες (7 δίωρα)

Εισαγωγή

Το θέμα του συγκεκριμένου διδακτικού σεναρίου αφορά στα δικαιώματα του παιδιού, που αποτελούν κοινωνικό ζήτημα μέγιστης αξίας. Συγκεκριμένα, στο σενάριο δίνεται έμφαση στην πληροφόρηση των μαθητών αναφορικά με τα δικαιώματά τους και στην ανάπτυξη της κριτικής σκέψης και ικανότητας διάκρισης των περιπτώσεων, που αυτά τα δικαιώματα καταπατούνται.

Θεματικά το εν λόγω σενάριο συνδέεται με την Ενότητα 3.3 του σχολικού εγχειριδίου για τη διδασκαλία της γλώσσας στη Γ΄ τάξη του Δημοτικού, η οποία έχει τίτλο «*Όλοι μια αγκαλιά*» και εστιάζει σε θέματα διαφορετικότητας και δικαιωμάτων

του παιδιού. Επίσης, προτείνεται να γίνει εφαρμογή του συγκεκριμένου σεναρίου μια εβδομάδα πριν τις 20 Νοεμβρίου, που είναι η Παγκόσμια μέρα για τα Δικαιώματα του Παιδιού. Όλες οι δραστηριότητες που θα πραγματοποιήσουν οι μαθητές μπορούν να αξιοποιηθούν, ώστε να γίνει ένα σχετικό αφιέρωμα.

Το συγκεκριμένο σενάριο είναι συμβατό με τις αρχές του νέου Προγράμματος Σπουδών για τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας στο Δημοτικό, καθώς στοχεύει στην πολύπλευρη ανάπτυξη των μαθητών και δίνει έμφαση στην πολυπολιτισμικότητα, στα δικαιώματα και στις ανάγκες των παιδιών. Επίσης, μέσω της αξιοποίησης των νέων τεχνολογιών και της ενασχόλησης των μαθητών με μια σειρά από δραστηριότητες, αναπτύσσονται οι ικανότητες κριτικής επεξεργασίας του προφορικού και του γραπτού λόγου.

Στο εσωτερικό του διδακτικού σεναρίου «*Μικρά παιδιά με μεγάλα δικαιώματα*» περιλαμβάνονται κείμενα και οπτικοακουστικό υλικό, τα οποία έχουν αντληθεί από το διαδίκτυο. Οι μαθητές καλούνται να επεξεργαστούν και να εξοικειωθούν με τα είδη κειμένων που περιλαμβάνονται στο σενάριο, αλλά και να παράγουν αντίστοιχα με αυτά κείμενα. Επίσης, οι μαθητές έρχονται σε επαφή με βασικά γραμματικά και λεξιλογικά φαινόμενα, ενώ έχουν ενεργή συμμετοχή στη μαθησιακή διαδικασία συμμετέχοντας, στις περισσότερες περιπτώσεις, ομαδικά σε δραστηριότητες αναζήτησης, κατασκευής και οργάνωσης της γνώσης.

Αναφορικά με τους αλλόγλωσσους μαθητές έχουν ενεργή συμμετοχή στη μαθησιακή διαδικασία, συμμετέχουν σε ομάδες εργασίας και αλληλεπιδρούν με τους υπόλοιπους συμμαθητές της τάξης, καθώς συνεργάζονται σε κοινές δραστηριότητες κατά την πορεία διεξαγωγής του διδακτικού σεναρίου. Ωστόσο, στο διδακτικό σενάριο υπάρχουν διαφοροποιήσεις στο πλαίσιο των κειμένων και των δραστηριοτήτων των φύλλων εργασίας, προσαρμοσμένες στις γλωσσικές ανάγκες

των αλλόγλωσσων μαθητών, καθώς και μεγαλύτερη καθοδήγηση κατά την εκτέλεσή τους. Επίσης, σημαντική θεωρείται η χρήση εικονογραφημένων λεξικών, λεξικών της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας, καθώς και ηλεκτρονικών λεξικών, ώστε να ανατρέχουν οι μαθητές σε περίπτωση δυσκολίας εκφοράς ή ερμηνείας κάποιων λέξεων της νεοελληνικής.

Στόχοι

Παρακάτω δίνονται οι στόχοι του εν λόγω διδακτικού σεναρίου, οι οποίοι βασίζονται στους στόχους του Διαθεματικού Ενιαίου Πλαισίου Προγραμμάτων Σπουδών της Ελληνικής Γλώσσας για το Δημοτικό Σχολείο, του Πιλοτικού Προγράμματος Σπουδών για τη Διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας και Νεοελληνικής Λογοτεχνίας στο Δημοτικό και του Προγράμματος «Εκπαίδευση των παιδιών της μουσουλμανικής μειονότητας στη Θράκη» (εσωτερικό επιμορφωτικό υλικό για την ενισχυτική διδασκαλία στο γλωσσικό μάθημα του δημοτικού σχολείου - Εισηγήτρια: Ιορδανίδου Άννα).

Γνωστικοί

Φυσικοί ομιλητές

Οι μαθητές θα πρέπει να:

√ συνειδητοποιήσουν τον σκοπό ακρόασης ενός κειμένου, που αφορά στο να αντλήσουν πληροφορίες
√ αναγνωρίζουν φράσεις, λέξεις και άλλα γλωσσικά στοιχεία που χαρακτηρίζουν τα είδη των κειμένων του σεναρίου
√ γνωρίζουν τα βασικά στοιχεία ενός πολυτροπικού κειμένου
√ συνειδητοποιούν την επικοινωνιακή περίσταση κάτω από την οποία βρίσκεται το κείμενο που γράφουν
√ αναγνωρίζουν τη σημασία των εικόνων για την αξιοποίησή τους στη σύνθεση πολυτροπικών κειμένων
√ γνωρίζουν τον τρόπο ορθής γραφής των ρημάτων σε –ίζω και –ώνω
√ γνωρίζουν τον τρόπο σχηματισμού του πλάγιου και του ευθύ λόγου
√ γνωρίζουν τη λειτουργία των βασικών προγραμμάτων του υπολογιστή (word,

ζωγραφική, PowerPoint)

Αλλόγλωσσοι

Οι μαθητές θα πρέπει να:

√ συνειδητοποιήσουν τον σκοπό ακρόασης ενός κειμένου, που αφορά στο να αντλήσουν πληροφορίες
√ γνωρίζουν το λεξιλόγιο που αφορά στα δικαιώματα του παιδιού
√ αναγνωρίζουν φράσεις, λέξεις και άλλα γλωσσικά στοιχεία που χαρακτηρίζουν τα είδη των κειμένων του σεναρίου
√ γνωρίζουν τα βασικά στοιχεία ενός πολυτροπικού κειμένου
√ συνειδητοποιούν την επικοινωνιακή περίσταση κάτω από την οποία βρίσκεται το κείμενο που γράφουν
√ αναγνωρίζουν τη σημασία των εικόνων για την αξιοποίησή τους στη σύνθεση πολυτροπικών κειμένων
√ γνωρίζουν τον τρόπο γραφής και σχηματισμού των βοηθητικών ρημάτων *είμαι* και *έχω* (οριστική ενεστώτα)
√ γνωρίζουν τον τρόπο σχηματισμού του Ενεστώτα και του Αορίστου (ενεργητική φωνή – οριστική)
√ γνωρίζουν τη λειτουργία των βασικών προγραμμάτων του υπολογιστή (word, ζωγραφική, PowerPoint)

Δεξιοτήτων

Φυσικοί ομιλητές

Οι μαθητές θα πρέπει να:

√ εντοπίζουν πληροφορίες σε προφορικά κείμενα και κείμενα με μη γλωσσικά στοιχεία
√ αντλούν πληροφοριακό υλικό από κείμενα γραπτού λόγου
√ αντλούν πληροφοριακό υλικό από ένα πολυτροπικό κείμενο (αφίσα)
√ αξιολογούν και να κρίνουν ένα κείμενο ως προς τη μορφή και το περιεχόμενο
√ συνδιαλέγονται στο πλαίσιο του κριτικού γραμματισμού
√ εξοικειωθούν με τη χρήση λεξικών
√ αποφασίζουν ποια είναι τα βασικά στοιχεία που πρέπει να αξιοποιήσουν κατά την παραγωγή προφορικού λόγου
√ αποφασίζουν ποια είναι τα βασικά στοιχεία που πρέπει να αξιοποιήσουν κατά την παραγωγή γραπτού λόγου
√ επιλέγουν τον κατάλληλο τρόπο δόμησης του κειμένου ανάλογα με το κειμενικό είδος που τους ζητείται να παράγουν
√ χρησιμοποιούν τα κατάλληλα λεξιλογικά, υφολογικά, γραμματικά και συντακτικά στοιχεία για την παραγωγή γραπτών κειμένων
√ αξιοποιούν εικονογραφικό υλικό και παράγουν πολυτροπικά κείμενα (αφίσες)
√ αναζητούν, να κρίνουν και να παρουσιάζουν πληροφοριακό υλικό από το διαδίκτυο
√ αξιολογούν και διορθώνουν το γραπτό

Αλλόγλωσσοι

Οι μαθητές θα πρέπει να:
√ εντοπίζουν πληροφορίες σε προφορικά κείμενα και κείμενα με μη γλωσσικά στοιχεία
√ αντλούν πληροφοριακό υλικό από κείμενα γραπτού λόγου
√ αντλούν πληροφοριακό υλικό από ένα πολυτροπικό κείμενο (αφίσα)
√ αξιολογούν και να κρίνουν ένα κείμενο ως προς τη μορφή και το περιεχόμενο
√ συνδιαλέγονται στο πλαίσιο του κριτικού γραμματισμού
√ διατυπώνουν ολοκληρωμένες προτάσεις με εναλλακτικούς τρόπους με στόχο την ανάδειξη των δικαιωμάτων τους
√ αναπτύσσουν προφορικά τις θέσεις τους σχετικά με το θέμα των δικαιωμάτων των παιδιών
√ εξοικειωθούν με τη χρήση λεξικών
√ αποφασίζουν ποια είναι τα βασικά στοιχεία που πρέπει να αξιοποιήσουν κατά την παραγωγή προφορικού λόγου
√ αποφασίζουν ποια είναι τα βασικά στοιχεία που πρέπει να αξιοποιήσουν κατά την παραγωγή γραπτού λόγου
√ επιλέγουν τον κατάλληλο τρόπο δόμησης του κειμένου ανάλογα με το κειμενικό είδος που τους ζητείται να παράγουν
√ χρησιμοποιούν τα κατάλληλα λεξιλογικά, υφολογικά, γραμματικά και συντακτικά στοιχεία για την παραγωγή γραπτών κειμένων
√ αξιοποιούν εικονογραφικό υλικό και παράγουν πολυτροπικά κείμενα (αφίσες)
√ αναζητούν, να κρίνουν και να παρουσιάζουν πληροφοριακό υλικό από το διαδίκτυο
√ αξιοποιούν τα βοηθητικά ρήματα *είμαι* και *έχω* (ενεστώτας οριστικής) κατά την παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου
√ χρησιμοποιούν την οριστική Ενεστώτα και Αορίστου κατά την παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου
√ αξιοποιούν ημιτελή κείμενα με στόχο την παραγωγή κειμένων γραπτού λόγου
√ αξιολογούν και διορθώνουν το γραπτό

Συναισθηματικοί

Φυσικοί ομιλητές

Οι μαθητές θα πρέπει να:
√ ευαισθητοποιηθούν πάνω σε θέματα διεκδίκησης, διάκρισης και ανάδειξης της σημασίας των επιμέρους δικαιωμάτων τους
√ αλληλεπιδρούν με πρόσωπα από διαφορετικό πολιτισμικό περιβάλλον και εξοικειώνονται με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους

Αλλόγλωσσοι

Οι μαθητές θα πρέπει να:
√ ευαισθητοποιηθούν πάνω σε θέματα διεκδίκησης, διάκρισης και ανάδειξης της σημασίας των επιμέρους δικαιωμάτων τους
√ αλληλεπιδρούν με πρόσωπα από διαφορετικό πολιτισμικό περιβάλλον και εξοικειώνονται με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους

Περιεχόμενο

Στο πλαίσιο του συγκεκριμένου σεναρίου επιχειρείται η επεξεργασία ενημερωτικών-πληροφοριακών κειμένων (ανακοινώσεις-ενημερωτικά φυλλάδια), περιγραφικών κειμένων με στοιχεία αφήγησης μέσω της δημιουργίας παρουσιάσεων, επιχειρηματολογικών κειμένων μέσω της δημιουργίας επιστολών καθώς και πολυτροπικών κειμένων (αφίσες). Επιπλέον, γίνεται επεξεργασία βίντεο και εικονογραφικού υλικού, σχετικά με τα δικαιώματα των παιδιών. Οι περισσότερες ασκήσεις του σεναρίου είναι διαθεματικές και απαιτούν γνώσεις και δεξιότητες από διάφορα γνωστικά αντικείμενα, με αποτέλεσμα να παράγεται μια βαθύτερη και ολόπλευρη γνώση. Τέλος, οι μαθητές έρχονται σε επαφή με βασικά γραμματικά και λεξιλογικά φαινόμενα, τα οποία προκύπτουν λειτουργικά από τα κείμενα και αξιοποιούνται κατά την παραγωγή λόγου (προφορικού και γραπτού). Οι μαθητές επεξεργάζονται το περιεχόμενο του σεναρίου μέσα από δραστηριότητες βασισμένες στα πρότυπα των ασκήσεων που περιλαμβάνονται στα σχολικά εγχειρίδια της Γλώσσας για το Δημοτικό.

Υλικό διδακτικού σεναρίου

Τα κείμενα και το οπτικοακουστικό υλικό, τα οποία περιλαμβάνονται στο εσωτερικό του διδακτικού σεναρίου, προέρχονται από το διαδίκτυο και επομένως υπάρχει δυνατότητα πρόσβασης των μαθητών σε αυτά, αλλά και στο σύνολο των δραστηριοτήτων μέσω υπολογιστή, προτζέκτορα ή διαδραστικού πίνακα. Το σύνολο του υλικού του διδακτικού σεναρίου, που αφορά στα κείμενα και στις δραστηριότητες, προτείνεται να είναι οργανωμένο σε φακέλους στους υπολογιστές των μαθητών, ώστε να είναι εύκολη η πρόσβασή τους σε αυτό. Η επιλογή των

κειμένων και γενικά του συνόλου του υλικού του σεναρίου έγινε με θεματικό άξονα τα δικαιώματα των παιδιών. Μέσω του εν λόγω υλικού, οι μαθητές έρχονται σε επαφή με τα θεμελιώδη δικαιώματά τους και αναπτύσσουν την κριτική τους σκέψη πάνω σε ζητήματα καταπάτησής τους.

Απαιτούμενη υλικοτεχνική υποδομή

Για την επιτυχή υλοποίηση του εν λόγω διδακτικού σεναρίου απαιτείται η ύπαρξη προτζέκτορα ή διαδραστικού πίνακα και ενός υπολογιστή ανά μαθητή. Σε περίπτωση που είναι αδύνατη η ύπαρξη υπολογιστών στην τάξη θα μπορούσε να αξιοποιηθεί το εργαστήριο υπολογιστών του σχολείου. Σημαντικό είναι να αναφερθεί πως απαιτείται να υπάρχει μια στοιχειώδης επαφή των μαθητών με τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές, ώστε με την καθοδήγηση του εκπαιδευτικού, να πραγματοποιηθεί ομαλά το σενάριο. Σε αντίθετη περίπτωση ο εκπαιδευτικός οφείλει να αυξήσει το ποσοστό βοήθειας και καθοδήγησης, ώστε να προκύψουν τα θεμιτά αποτελέσματα ύστερα από την ολοκλήρωση του σεναρίου.

Πορεία ανάπτυξης σεναρίου

Κατά τη διάρκεια του **πρώτου δίωρου** πραγματοποιείται η **αφόρμηση**. Ως αφόρμηση, για την εισαγωγή των μαθητών στο διδακτικό σενάριο «*Μικρά παιδιά με μεγάλα δικαιώματα*», αξιοποιούνται δύο δραστηριότητες. Στην πρώτη δραστηριότητα δίνονται τέσσερα ζεύγη εικόνων, οι οποίες απεικονίζουν παιδιά τα οποία είτε στερούνται, είτε απολαμβάνουν κάποια από τα βασικά τους δικαιώματα. Ύστερα από την προσεκτική παρατήρηση των εικόνων, ζητείται από τους μαθητές να εντοπίσουν τις διαφορές και τις ομοιότητες, να εκθέσουν τις απόψεις τους, να φτιάξουν λεζάντες και να συζητήσουν με τον/τη δάσκαλο/δασκάλα και τους συμμαθητές τους σχετικά

με τον τρόπο ζωής των παιδιών των εικόνων. Οι εικόνες που επιλέχθηκαν είναι αντιπροσωπευτικές και απεικονίζουν με κατανοητό τρόπο ορισμένα από τα δικαιώματα των παιδιών, όπως η τροφή, η μόρφωση, το παιχνίδι και το ισορροπημένο οικογενειακό περιβάλλον.

Η παραπάνω δραστηριότητα δίνεται και στους αλλόγλωσσους μαθητές, καθώς τους παρέχεται η ευκαιρία προφορικής έκφρασης και άσκησης σε διαλόγους με τους υπόλοιπους φυσικούς ομιλητές της νεοελληνικής γλώσσας. Σε περίπτωση δυσκολιών εκφοράς ή κατανόησης κάποιων λέξεων, προτείνεται οι μαθητές να συμβουλεύονται ένα εικονογραφημένο λεξικό ή κάποιο ηλεκτρονικό λεξικό της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας.

Στη δεύτερη δραστηριότητα περιλαμβάνονται δύο βίντεο, τα οποία είναι διαθέσιμα στους ιστότοπους http://www.youtube.com/watch?v=NqiO8QpUjP8 και http://www.youtube.com/watch?v=BoPuna1Pjl8 και προβάλλονται στον διαδραστικό πίνακα ή στον προτζέκτορα. Το πρώτο βίντεο διαρκεί περίπου 11΄, αφορά στα βασικά δικαιώματα και στις ανάγκες των παιδιών, είναι απλό και κατανοητό για μαθητές της Γ΄ τάξης και είναι διαμορφωμένο με την τεχνική του animation από μαθητές Δημοτικού. Επίσης, πρόκειται για ένα βίντεο το οποίο έχει μουσική επένδυση και ελάχιστα στοιχεία γραπτού λόγου, τα οποία είναι μονολεκτικά, ενώ δεν περιέχονται στοιχεία προφορικού λόγου. Το δεύτερο βίντεο διαρκεί περίπου 2΄ και αφορά επίσης στα δικαιώματα του παιδιού, ενώ αξιοποιείται ο προφορικός λόγος με στόχο την ανάδειξη ορισμένων από τα δικαιώματα των παιδιών.

Η επιλογή των συγκεκριμένων βίντεο έγινε με κριτήριο τη μεικτή μορφή της τάξης, η οποία αποτελείται και από αλλόγλωσσους μαθητές μέσου επιπέδου. Συγκεκριμένα, τα νοήματα στο πρώτο βίντεο δίνονται, κατά κύριο λόγο, με μη λεκτικό τρόπο. Συνεπώς, η απουσία προφορικού λόγου και η μερική χρήση γραπτού

λόγου δίνει την ευκαιρία στους αλλόγλωσσους μαθητές να εστιάσουν στο θέμα του διδακτικού σεναρίου, χωρίς να αναγκάζονται σε πρώτο επίπεδο να επικεντρώνονται στην αποκωδικοποίηση. Στο δεύτερο βίντεο υπάρχουν στοιχεία απλού προφορικού λόγου και ενισχύεται η ικανότητα των μαθητών να κατανοούν λεκτικά μηνύματα προφορικού λόγου.

Οι μαθητές, αφού παρακολουθήσουν τα βίντεο, συζητούν στην τάξη σχετικά με το περιεχόμενό τους και εκφέρουν απόψεις, κρίσεις, ενώ αξιολογούν και τη σημασία των δικαιωμάτων που αναφέρονται στα βίντεο επιχειρηματολογώντας την άποψή τους.

Η παραπάνω δραστηριότητα δίνεται και στους αλλόγλωσσους μαθητές, καθώς αφενός βασίζεται σε δύο πλήρως κατανοητά βίντεο, αφετέρου ενθαρρύνει και καλλιεργεί την προφορική έκφραση και κατανόηση μέσω του διαλόγου με τους υπόλοιπους συμμαθητές τους.

Με τις παραπάνω δραστηριότητες γίνεται μια αρχική αξιολόγηση των γνώσεων των μαθητών σχετικά με τα θεμελιώδη δικαιώματά τους και αξιολογείται η ικανότητά τους να αντλούν πληροφοριακό υλικό από μη λεκτικά και λεκτικά μέσα μετάδοσης μηνυμάτων. Επίσης αξιολογείται η ικανότητα παραγωγής και κατανόησης προφορικού λόγου και διατύπωσης αξιολογικών απόψεων.

Κατά το **δεύτερο δίωρο** γίνεται εφαρμογή του **1ου Φύλλου Εργασίας**, το οποίο δίνεται σε δύο εκδοχές (η πρώτη για τους φυσικούς ομιλητές της νεοελληνικής γλώσσας και η δεύτερη για τους αλλόγλωσσους μαθητές). Τόσο στην πρώτη, όσο και στη δεύτερη εκδοχή, το 1ο Φύλλο Εργασίας περιλαμβάνει ένα ενημερωτικό-πληροφοριακό κείμενο, που αφορά στα δικαιώματα των παιδιών. Το κείμενο που δίνεται για τους φυσικούς ομιλητές της νεοελληνικής γλώσσας προέρχεται από την ιστοσελίδα του 16ου Δημοτικού Σχολείου Πατρών και το κείμενο που δίνεται για

τους αλλόγλωσσους μαθητές προέρχεται από ενημερωτικό έντυπο διαμορφωμένο από τον Συνήγορο του Παιδιού.

Τα κείμενα που περιλαμβάνονται στις δύο εκδοχές του 1ου Φύλλου Εργασίας έχουν το ίδιο θεματικό περιεχόμενο με τη διαφορά ότι το κείμενο που δίνεται για τους αλλόγλωσσους μαθητές είναι απλούστερο λεξιλογικά και νοηματικά, ενισχύοντας το ποσοστό κατανόησής του από τους μη φυσικούς ομιλητές της νεοελληνικής.

Ύστερα από την προσεκτική μελέτη των κειμένων, πραγματοποιείται στην τάξη συζήτηση αναφορικά με το περιεχόμενό τους, διατυπώνονται απόψεις των μαθητών σχετικά με το θέμα και αξιολογείται η ικανότητα των παιδιών να αντλούν πληροφοριακό υλικό από κείμενα γραπτού λόγου, να παράγουν προφορικό λόγο, αλλά και να διακρίνουν τις επιμέρους ανάγκες τους διατυπώνοντας τις θέσεις τους και τις απόψεις τους για αυτές.

Η παραπάνω δραστηριότητα είναι κοινή και στις δύο εκδοχές του φύλλου εργασίας με τη διαφορά ότι οι αλλόγλωσσοι μαθητές προβαίνουν σε παράθεση των δικαιωμάτων τους καταγράφοντας σε έναν πίνακα μονολεκτικά τις ανάγκες και τα δικαιώματά τους, όπως αυτά περιγράφονται στο κείμενο. Η παραπάνω διαφοροποίηση γίνεται, ώστε να διευκολυνθούν οι αλλόγλωσσοι μαθητές στη διατύπωση των απαντήσεών τους, καθώς η δραστηριότητα είναι ομαδική και συνδιαλέγονται με φυσικούς ομιλητές της νεοελληνικής.

Στη συνέχεια ακολουθούν γραμματικές και λεξιλογικές ασκήσεις, οι οποίες είναι σε μεγάλο ποσοστό διαφοροποιημένες σε κάθε μία από τις δύο εκδοχές του 1ου Φύλλου Εργασίας. Στους φυσικούς ομιλητές της νεοελληνικής δίνεται μια λεξιλογική δραστηριότητα, που αφορά στην εύρεση και καταγραφή του ορισμού της λέξης «δικαίωμα» με τη βοήθεια λεξικού και μια δραστηριότητα που αφορά στις καταλήξεις των ρημάτων σε –ίζω και –ώνω. Οι παραπάνω δραστηριότητες

ανταποκρίνονται στο γνωστικό επίπεδο των μαθητών της Γ΄ τάξης Δημοτικού και αποτελούν γραμματικούς στόχους του Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών.

Αναφορικά με τις γραμματικές και λεξιλογικές δραστηριότητες της δεύτερης εκδοχής του 1ου Φύλλου Εργασίας για τους αλλόγλωσσους μαθητές υπάρχουν σημαντικές διαφοροποιήσεις. Συγκεκριμένα, η λεξιλογική δραστηριότητα εύρεσης της σημασίας της λέξης «δικαίωμα» είναι κοινή, αλλά περιλαμβάνει και μία δεύτερη άσκηση για τους αλλόγλωσσους μαθητές κατά την οποία καλούνται να διατυπώσουν προτάσεις αξιοποιώντας τις φράσεις «Έχω δικαίωμα να...» και «Είναι δικαίωμά μου να …». Η παραπάνω διαφοροποίηση γίνεται με στόχο την εξάσκηση των μαθητών στη διατύπωση ολοκληρωμένων προτάσεων, που αφορούν την έκφραση των δικαιωμάτων τους. Με αφορμή την παραπάνω άσκηση δίνεται μια επιπλέον δραστηριότητα που αφορά στη σωστή κλίση και αξιοποίηση στον λόγο των βοηθητικών ρημάτων «έχω» και «είμαι». Η δραστηριότητα για τις καταλήξεις των ρημάτων σε –ίζω και –ώνω, που παρουσιάστηκε στην πρώτη εκδοχή για τους φυσικούς ομιλητές της νεοελληνικής, δε δίνεται στη δεύτερη εκδοχή για τους αλλόγλωσσους μαθητές καθώς, σύμφωνα με τους στόχους του εσωτερικού επιμορφωτικού υλικού Π.Ε.Μ., θεωρείται προχωρημένος και όχι βασικός στόχος για αλλόγλωσσους μαθητές της Γ΄ τάξης Δημοτικού . Επιπλέον, προκειμένου οι αλλόγλωσσοι μαθητές να ασκηθούν στην ορθογραφία και το λεξιλόγιο ποικίλων ελληνικών λέξεων, δίνεται και μια δεύτερη λεξιλογική άσκηση που αφορά στον εντοπισμό λέξεων με τη βοήθεια λεξικού, που να ανήκουν στην ίδια οικογένεια με τη λέξη «παιδί».

Κατά το **τρίτο δίωρο** οι μαθητές παράγουν γραπτό λόγο και αξιολογείται η ικανότητά τους να παράγουν ομαδικά ενημερωτικά κείμενα αξιοποιώντας πληροφοριακό και εικονογραφικό υλικό. Συγκεκριμένα, καλούνται να

δημιουργήσουν ενημερωτικά φυλλάδια για την πραγματοποίηση εκστρατείας ενημέρωσης για τα δικαιώματα του παιδιού αξιοποιώντας φωτογραφικό υλικό, εικόνες, αλλά και προσωπικές εικαστικές δημιουργίες. Η παραπάνω δραστηριότητα μπορεί να πραγματοποιηθεί με τη βοήθεια του Word αλλά και του προγράμματος της Ζωγραφικής του υπολογιστή. Στη συνέχεια, προτού οι ομάδες παραδώσουν το φυλλάδιό τους, προτείνεται να γίνει αυτοαξιολόγηση του περιεχομένου και της μορφής του.

Στο **τέταρτο δίωρο** γίνεται εφαρμογή του **2ου Φύλλου Εργασίας**, το οποίο περιλαμβάνει τρία πολυτροπικά κείμενα (αφίσες) και είναι κοινό για όλους τους μαθητές της τάξης. Οι αφίσες, του εν λόγω φύλλου εργασίας, αφορούν στα δικαιώματα του παιδιού, που αποτελούν το θεματικό άξονα του διδακτικού σεναρίου. Οι αφίσες παρουσιάζονται στην τάξη μέσω προτζέκορα ή διαδραστικού πίνακα και οι μαθητές σχολιάζουν προφορικά το περιεχόμενό τους και τους λόγους για τους οποίους δημιουργήθηκαν. Στη συνέχεια οι μαθητές αναζητούν ομαδικά επιπλέον πληροφορίες για την Παγκόσμια Ημέρα για τα Δικαιώματα του Παιδιού, καθώς και αφίσες στο διαδίκτυο και τα παρουσιάζουν στην τάξη. Στο τέλος, οι μαθητές δημιουργούν με την ομάδα τους μια αφίσα, προκειμένου να ενημερώσουν τους μαθητές του σχολείου τους για τα δικαιώματά τους. Για τη δημιουργία της αφίσας μπορεί να αξιοποιηθεί το πρόγραμμα της Ζωγραφικής του υπολογιστή ή το Word, ενώ μπορεί να χρησιμοποιηθεί πλούσιο φωτογραφικό υλικό από το διαδίκτυο. Το εν λόγω φύλλο εργασίας εστιάζει στην κατανόηση και παραγωγή πολυτροπικών κειμένων από τους μαθητές.

Το **3ο Φύλλο Εργασίας** διενεργείται στα επόμενα τρία δίωρα διδασκαλίας και δίνεται σε δύο εκδοχές, η μια για τους αλλόγλωσσους μαθητές και η άλλη για τους φυσικούς ομιλητές της νέας ελληνικής. Συγκεκριμένα, κατά το **πέμπτο δίωρο** οι

μαθητές πραγματεύονται δύο μικρής έκτασης περιγραφικά κείμενα με στοιχεία αφήγησης, που αφορούν σε αληθινές ιστορίες παιδιών, τα οποία στερούνται τα βασικά δικαιώματά τους. Τα κείμενα είναι αντίστοιχα των κειμένων που βρίσκονται στην Ενότητα 3.3. «*Όλοι μια αγκαλιά*» του σχολικού εγχειριδίου για το μάθημα της γλώσσας και είναι αντλημένα από τις ιστοσελίδες της Unicef και της Action Aid. Επίσης, είναι διαφοροποιημένα για κάθε μια από τις δύο εκδοχές του 3ου Φύλου Εργασίας.

Συγκεκριμένα, οι ιστορίες των παιδιών που παρέχονται στη δεύτερη εκδοχή για τους αλλόγλωσσους μαθητές είναι απλούστερες λεξιλογικά και συντακτικά, ώστε να ενισχυθεί το ποσοστό κατανόησης των κειμένων.

Όλοι οι μαθητές επεξεργάζονται νοηματικά τα κείμενα και απαντούν σε προφορικές ερωτήσεις, που αφορούν τα προβλήματα των παιδιών των κειμένων, τη διερεύνηση των δικαιωμάτων που στερούνται, τη σύγκριση του δικού τους τρόπου ζωής με αυτών των παιδιών και τη διατύπωση κρίσεων σχετικά με τις πιθανές λύσεις στα προβλήματά τους. Με την παραπάνω δραστηριότητα αξιολογείται η ικανότητα των μαθητών να επεξεργάζονται και να αναζητούν πληροφοριακά στοιχεία από κείμενα, αλλά και να παράγουν προφορικό λόγο.

Οι αλλόγλωσσοι μαθητές συμμετέχουν ισότιμα στην παραπάνω δραστηριότητα με τη διαφορά ότι έχουν τη δυνατότητα να ανατρέχουν στο λεξικό τους για την αναζήτηση λεξιλογικών όρων, τους οποίους επιθυμούν να αξιοποιήσουν κατά την παραγωγή προφορικού λόγου.

Όσον αφορά στην πρώτη εκδοχή του φύλλου εργασίας για τους φυσικούς ομιλητές της νέας ελληνικής, ύστερα από τη νοηματική επεξεργασία του κειμένου ακολουθεί μια δραστηριότητα γραμματικής, η οποία εστιάζει στον ευθύ και πλάγιο λόγο. Συγκεκριμένα, με αφορμή τις διηγήσεις των ιστοριών των δύο κοριτσιών των

κειμένων της πρώτης εκδοχής του φύλλου εργασίας, οι μαθητές πραγματοποιούν μετατροπές τμημάτων των κειμένων από τη μια μορφή λόγου στην άλλη.

Η παραπάνω δραστηριότητα δε δίνεται στη δεύτερη εκδοχή του 3ου Φύλλου Εργασίας, καθώς σύμφωνα με τους στόχους του εσωτερικού επιμορφωτικού υλικού Π.Ε.Μ., θεωρείται προχωρημένος και όχι βασικός στόχος για αλλόγλωσσους μαθητές της Γ΄ τάξης. Αντίθετα, για τους αλλόγλωσσους μαθητές δίνονται δύο ασκήσεις, που αφορούν στην αξιοποίηση του Ενεστώτα και του Αορίστου στον λόγο (προφορικό και γραπτό), ενώ παρέχονται και οι σχετικοί κανόνες γραμματικής, οι οποίοι είναι βασισμένοι στη γραμματική του Βιβλίου Μαθητή Γ΄ τάξης Δημοτικού για το μάθημα της Γλώσσας.

Στο **έκτο δίωρο** οι μαθητές καλούνται να παρουσιάσουν συνοπτικά τον εαυτό τους. Οι μαθητές δημιουργούν στο PowerPoint την προσωπική τους παρουσίαση και στη συνέχεια την ανακοινώνουν στην τάξη αξιοποιώντας τον προζτέκτορα ή τον διαδραστικό πίνακα.

Η παραπάνω δραστηριότητα είναι κοινή και για τους αλλόγλωσσους μαθητές με τη διαφορά ότι υπάρχει καθοδήγηση μέσω φράσεων, με τις οποίες θα περιγράψουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους. Σημαντικό είναι να αναφερθεί πως σε περίπτωση που κάποιος αλλόγλωσσος μαθητής δηλώσει πως η συγκεκριμένη καθοδήγηση τον περιορίζει μπορεί να κάνει τη δραστηριότητα όπως και οι υπόλοιποι φυσικοί ομιλητές της νέας ελληνικής.

Ύστερα από τη διεξαγωγή της παραπάνω δραστηριότητας όλοι οι μαθητές, ανά ζεύγη, που μπορούν να επιλεγούν τυχαία με κλήρωση, καλούνται να βρουν τις ομοιότητες και τις διαφορές που εντοπίζονται μεταξύ τους. Αφού τις παρουσιάσουν στην τάξη, διεξάγεται συζήτηση σχετικά με τα κοινά χαρακτηριστικά που έχουν τα παιδιά μεταξύ τους, παρά τις όποιες διαφορές τους. Με την παραπάνω δραστηριότητα

αξιολογείται η ικανότητα των μαθητών να εκφράζουν στοιχεία για τον εαυτό τους και να εντοπίζουν κριτικά τις διαφορές και τις ομοιότητες που έχουν με άλλους συμμαθητές τους.

Στη συγκεκριμένη δραστηριότητα προτείνεται τα ζεύγη να δημιουργηθούν ανάμεσα σε μαθητές με διαφορετική πολιτισμική προέλευση, ώστε να αναδειχθούν τα κοινά τους σημεία.

Κατά το **έβδομο δίωρο** οι μαθητές επεξεργάζονται μια επιστολή μικρής έκτασης ενός μαθητή προς τον θεό. Το κείμενο της εν λόγω δραστηριότητας αντλήθηκε από το διαδίκτυο και αφορά σε ένα παιδί που ζητά από το θεό να το κάνει τηλεόραση, διότι πιστεύει ότι με αυτόν τον τρόπο θα αποσπάσει την προσοχή της οικογένειάς του, όπως ακριβώς το κάνει και η τηλεόραση. Το παραπάνω κείμενο σχετίζεται με τα δικαιώματα του παιδιού και συγκεκριμένα με το δικαίωμα να το νοιάζεται και να το σέβεται η οικογένειά του, με το δικαίωμα να συζητά και να εκφράζει την άποψή του αλλά και να ζει σε ένα περιβάλλον αγάπης και αποδοχής. Οι μαθητές διαβάζουν το κείμενο, το οποίο μπορεί να προβληθεί στον διαδραστικό πίνακα ή στον προτζέκτορα, και στη συνέχεια το επεξεργάζονται νοηματικά διατυπώνοντας κρίσεις σχετικά με το ποιο είναι το δικαίωμα που το παιδί του κειμένου στερείται.

Στη συνέχεια οι μαθητές δραμματοποιούν σκηνές από την καθημερινότητα του παιδιού, ώστε να αναδείξουν τους τρόπους με τους οποίους η οικογένειά του εκδηλώνει την αδιαφορία της προς το πρόσωπό του. Στο τέλος, οι μαθητές καλούνται να συντάξουν μια επιστολή προς τους γονείς του παιδιού, στην οποία προσπαθούν να τους ευαισθητοποιήσουν και να τους προτρέψουν να δείξουν μεγαλύτερη προσοχή και ενδιαφέρον για το παιδί τους. Σημαντικό είναι να αναφερθεί πως, ύστερα από την

ολοκλήρωση της πρώτης μορφής της παραγωγής γραπτού λόγου, οι μαθητές θα πρέπει να επιδίδονται σε αυτοαξιολόγηση των κειμένων τους.

Με την παραπάνω δραστηριότητα αξιολογείται η ικανότητα των μαθητών να αντλούν πληροφοριακό υλικό από ένα κείμενο, να διατυπώνουν προφορικά αξιολογικές κρίσεις, να εκφράζουν κιναισθητικά και λεκτικά καθημερινές καταστάσεις και περιστατικά, καθώς και να παράγουν γραπτό λόγο με στόχο την ευαισθητοποίηση ως προς κάποιο ζήτημα.

Η παραπάνω δραστηριότητα, αλλά και η επιστολή είναι κοινή για όλους τους μαθητές με τη διαφορά ότι στην περίπτωση των αλλόγλωσσον μαθητών δίνεται καθοδήγηση κατά τη σύνταξη της επιστολής, η οποία, όπως αναφέρθηκε και πιο πάνω, μπορεί να αφαιρεθεί στην περίπτωση που το ζητήσει ο μαθητής.

Αφόρμηση

Α.

-
-
-
-

Πηγές εικόνων: www.tampouloukia.gr, www.ethnos.gr, dikaiwma-ekpaideusi.wikidot.com, www.govastileto.gr, www.news.gr, fe-mail.gr, www.mama365.gr

→ Παρατηρήστε τις παραπάνω εικόνες και συζητήστε στην τάξη:

- Ποιες είναι οι διαφορές και ποιες οι ομοιότητες που παρουσιάζουν τα παιδιά των εικόνων κάθε ομάδας;
- Ποια πιστεύετε ότι είναι τα συναισθήματα αυτών των παιδιών;
- Ποιες από τις παραπάνω εικόνες απεικονίζουν έναν παρόμοιο τρόπο ζωής με τον δικό σας;
- Θα επιθυμούσατε να αλλάξει κάτι στον τρόπο ζωής των παραπάνω παιδιών; Αν ναι, τι θα ήταν αυτό; Αν όχι, γιατί;

→ Συνεργαστείτε με την ομάδα σας, γράψτε μια λεζάντα για καθένα από τα παραπάνω ζεύγη εικόνων και ανακοινώστε τες στην τάξη.

Β. Παρακολουθήστε τα βίντεο που βρίσκονται στον σύνδεσμο http://www.youtube.com/watch?v=NqiO8QpUjP8 και http://www.youtube.com/watch?v=BoPuna1Pjl8 και απαντήστε προφορικά στις παρακάτω ερωτήσεις:

- Ποιες είναι οι βασικές ανάγκες των παιδιών;
- Ποιες θεωρείτε ως τις σημαντικότερες από αυτές τις ανάγκες και γιατί;
- Ποιες θεωρείτε ως τις λιγότερο σημαντικές ανάγκες και γιατί;
- Πιστεύετε ότι ως παιδιά έχετε δικαίωμα να ικανοποιούνται οι παραπάνω ανάγκες σας;
- Ποιες άλλες ανάγκες/δικαιώματα θα προσθέτατε εσείς στο βίντεο;

1ο Φύλλο Εργασίας

Η Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού

Αυτά είναι τα δικαιώματά σου με λίγα και απλά λόγια. Αν δεν τα γνωρίζεις, δεν θα ξέρεις ότι παραβιάζονται, γι' αυτό άρχισε να ερευνάς!

1: ορισμός
Καθένας κάτω των 18 έχει αυτά τα δικαιώματα.

2: απαγόρευση διακρίσεων
Όλα τα παιδιά έχουν αυτά τα δικαιώματα, ανεξάρτητα από το ποια είναι, που ζουν, τι κάνουν οι γονείς τους, τι γλώσσα μιλάνε, ποια είναι η θρησκεία τους, αν είναι αγόρια ή κορίτσια, ποιες είναι οι παραδόσεις τους, αν έχουν κάποια αναπηρία, αν είναι πλούσια ή φτωχά. Κανένα παιδί δεν πρέπει να αντιμετωπίζεται άδικα για κανένα λόγο.

12: ελευθερία γνώμης
Έχεις το δικαίωμα να πεις τη γνώμη σου και οι μεγάλοι να την ακούν και να την παίρνουν σοβαρά.

13: ελευθερία έκφρασης
Έχεις το δικαίωμα να ανακαλύπτεις πράγματα και να μοιράζεσαι τις σκέψεις σου με άλλους, μιλώντας, ζωγραφίζοντας, γράφοντας ή με οποιονδήποτε άλλο τρόπο εκτός και αν αυτός βλάπτει ή προσβάλλει άλλους ανθρώπους.

16: ιδιωτική ζωή
Έχεις δικαίωμα σεβασμού στην ιδιωτική σου ζωή.

19: βία, παραμέληση, εκμετάλλευση
Έχεις το δικαίωμα να προστατεύεσαι από το να πάθεις κακό ή να σε κακομεταχειριστούν, στο σώμα ή το μυαλό.

23: παιδιά με αναπηρίες
Έχεις δικαίωμα σε ειδική εκπαίδευση και φροντίδα αν έχεις κάποια αναπηρία, καθώς και σε όλα τα άλλα δικαιώματα αυτής της Σύμβασης, ώστε να μπορείς να ζήσεις μια ολοκληρωμένη ζωή.

27: ανάπτυξη και επίπεδο ζωής
Έχεις δικαίωμα σε φαγητό, ρούχα, ένα ασφαλές μέρος να ζήσεις και να ικανοποιούνται οι βασικές σου ανάγκες. Δεν πρέπει να μειονεκτείς με τρόπο που να μην μπορείς να κάνεις πολλά από τα πράγματα που κάνουν τα άλλα τα παιδιά.

28: εκπαίδευση
Έχεις δικαίωμα σε εκπαίδευση καλής ποιότητας. Πρέπει να ενθαρρύνεσαι να πας στο σχολείο μέχρι την υψηλότερη τάξη που μπορείς.

30: μειονότητες
Έχεις το δικαίωμα να εξασκείς τις παραδόσεις σου, τη γλώσσα και τη θρησκεία σου - ή όποια άλλη επιλέξεις. Μειονότητες και ιθαγενείς ομάδες χρειάζονται ιδιαίτερη προστασία αυτού του δικαιώματος.

31: ελεύθερος χρόνος και ψυχαγωγία
Έχεις δικαίωμα στο παιχνίδι και την ξεκούραση.

32: παιδική εργασία, οικονομική εκμετάλλευση
Έχεις δικαίωμα προστασίας από εργασία που σε βλάπτει και που είναι επιβλαβής για την υγεία και την εκπαίδευσή σου. Εάν εργάζεσαι, έχεις το δικαίωμα να είσαι ασφαλής και να πληρώνεσαι ικανοποιητικά.

42: γνωστοποίηση
Έχεις το δικαίωμα να γνωρίζεις τα δικαιώματά σου! Οι ενήλικες πρέπει να ξέρουν γι' αυτά τα δικαιώματα και να βοηθήσουν και σένα να τα μάθεις επίσης.

Πηγή: www.16dim-patras.weebly.com

1. **Το παραπάνω κείμενο αφορά τη Διεθνή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού. Απαντήστε προφορικά στις παρακάτω ερωτήσεις:**

- Ποιο είναι το περιεχόμενο του παραπάνω ενημερωτικού κειμένου;
- Ποια είναι τα δικαιώματα που έχετε ως παιδιά σύμφωνα με το συγκεκριμένο κείμενο;
- Γνωρίζατε ότι έχετε τα συγκεκριμένα δικαιώματα;
- Ποια από τα δικαιώματα που διαβάσατε θεωρείτε ως τα πιο σημαντικά για να ζήσετε και γιατί;
- Ποια από τα δικαιώματα που διαβάσατε θεωρείτε ως τα λιγότερο σημαντικά για να ζήσετε και γιατί;
- Θα προσθέτατε εσείς κάποιο επιπλέον δικαίωμα; Αν ναι, ποιο θα ήταν αυτό;

2. **Παραπάνω ενημερωθήκατε για τα *δικαιώματα* που έχετε ως παιδιά. Ποια είναι η σημασία της λέξης *δικαίωμα*; Βρείτε τον ορισμό της λέξης στο λεξικό σας και γράψτε τον παρακάτω:**

.....
.....
.....

3. **Συμπληρώστε τις καταλήξεις των ρημάτων:**

- Τα παιδιά έχουν δικαίωμα να τα αντιμετωπ……. χωρίς διακρίσεις λόγω φυλής, φύλου, γλώσσας και θρησκείας.

- Οι μεγάλοι πριν πάρουν κάποια απόφαση θα πρέπει να υπολογ…… το συμφέρον των παιδιών.

- Οι γονείς ή οι κηδεμόνες θα πρέπει να μεγαλ……. τα παιδιά με υπευθυνότητα.

- Οι μεγάλοι θα πρέπει να φέρονται με σεβασμό στα παιδιά και να μην τα πληγ…….. με τη συμπεριφορά τους.

4.

Χωριστείτε σε ομάδες, επισκεφτείτε την ελληνική ιστοσελίδα της Unicef (www.unicef.gr), αναζητήστε με τη βοήθεια του δασκάλου σας περισσότερες πληροφορίες για τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, δημιουργήστε ενημερωτικά φυλλάδια, ανά ομάδες, και πραγματοποιήστε μια εκστρατεία ενημέρωσης των μαθητών και δασκάλων του σχολείου, αλλά και των κατοίκων της κοινότητας, για τα δικαιώματά σας.

! **Μπορείτε να αξιοποιήσετε φωτογραφικό υλικό αλλά και να προσθέσετε δικές σας εικαστικές δημιουργίες στα ενημερωτικά φυλλάδια.**

1ο Φύλλο Εργασίας

1. **α. Πληκτρολογήστε Ctrl + κλικ στον ιστότοπο http://www.0-18.gr/downloads/filadio_stp_dimotikou.pdf και ενημερωθείτε για τα δικαιώματα σας! Ύστερα συζητήστε προφορικά στην τάξη τα παρακάτω:**

- Ποιο είναι το περιεχόμενο του παραπάνω ενημερωτικού κειμένου;
- Ποια είναι τα δικαιώματα που έχετε ως παιδιά σύμφωνα με το συγκεκριμένο κείμενο;
- Γνωρίζατε ότι έχετε τα συγκεκριμένα δικαιώματα;
- Ποια από τα δικαιώματα που διαβάσατε θεωρείτε ως τα πιο σημαντικά για να ζήσετε και γιατί;
- Ποια από τα δικαιώματα που διαβάσατε θεωρείτε ως τα λιγότερο σημαντικά για να ζήσετε και γιατί;
- Θα προσθέτατε εσείς κάποιο επιπλέον δικαίωμα; Αν ναι, ποιο θα ήταν αυτό;

β. Καταγράψτε τα δικαιώματα και τις ανάγκες που έχετε ως παιδιά στον παρακάτω πίνακα:

τροφή, ρούχα,

2. α. Παραπάνω ενημερωθήκατε για τα *δικαιώματα* που έχετε ως παιδιά. Ποια είναι η σημασία της λέξης *δικαίωμα*; Βρείτε τον ορισμό της λέξης στο λεξικό σας και γράψτε τον παρακάτω:

.....
.....
.....

β. Φτιάξτε προτάσεις ξεκινώντας με τη φράση…

- ***Έχω*** *δικαίωμα να* ……
- ……
- ……

…αλλά και με τη φράση…

- ***Είναι*** *δικαίωμά μου να* .....
- ……
- .....

3. Στην παραπάνω άσκηση φτιάξατε προτάσεις ξεκινώντας με τη φράση «*Είναι δικαίωμά μου να….*» και «*Έχω δικαίωμα να…*» .

α. Συμπληρώστε τον παρακάτω πίνακα και ύστερα τα κενά στις προτάσεις με το ρήμα *είμαι*:

Εγώ		Εμείς	
Εσύ		Εσείς	
Αυτός Αυτή Αυτό	είναι	Αυτοί Αυτές Αυτά	

→ Εγώ …….. αρκετά καλός/ή στη ζωγραφική.
→Τα παιδιά …… στη γειτονιά και παίζουν.
→ Ο Νίκος …….. ο καλύτερός μου φίλος.
→ Μαρία ……. πολύ καλή στο βόλεϊ!
→ - …….. πολύ καλά παιδιά, είπε η δασκάλα.

β. Συμπληρώστε τον πίνακα και ύστερα τοποθετήστε στις προτάσεις το ρήμα *έχω* στο σωστό πρόσωπο:

Εγώ		**Εμείς**	
Εσύ		**Εσείς**	
Αυτός **Αυτή** **Αυτό**	έχει	**Αυτοί** **Αυτές** **Αυτά**	

→ ***Εγώ έχω δικαίωμα στην υγεία, την αγάπη και τη μόρφωση.***
→ Εσύ …… .
→ Η Άλμα …… .
→ Ο Πέτρος, η Μαίρη και ο Σαμουέλ …… .
→ Εγώ και όλοι οι συμμαθητές μου …… .
→ Όλα τα παιδιά …… .

4. Βρείτε λέξεις που να ανήκουν στην ίδια οικογένεια με τη λέξη *παιδί* και σχολιάστε τη σημασία τους. Σε περίπτωση που δυσκολευτείτε μπορείτε να χρησιμοποιήσετε το λεξικό σας !

……
……
……
……
……

5.

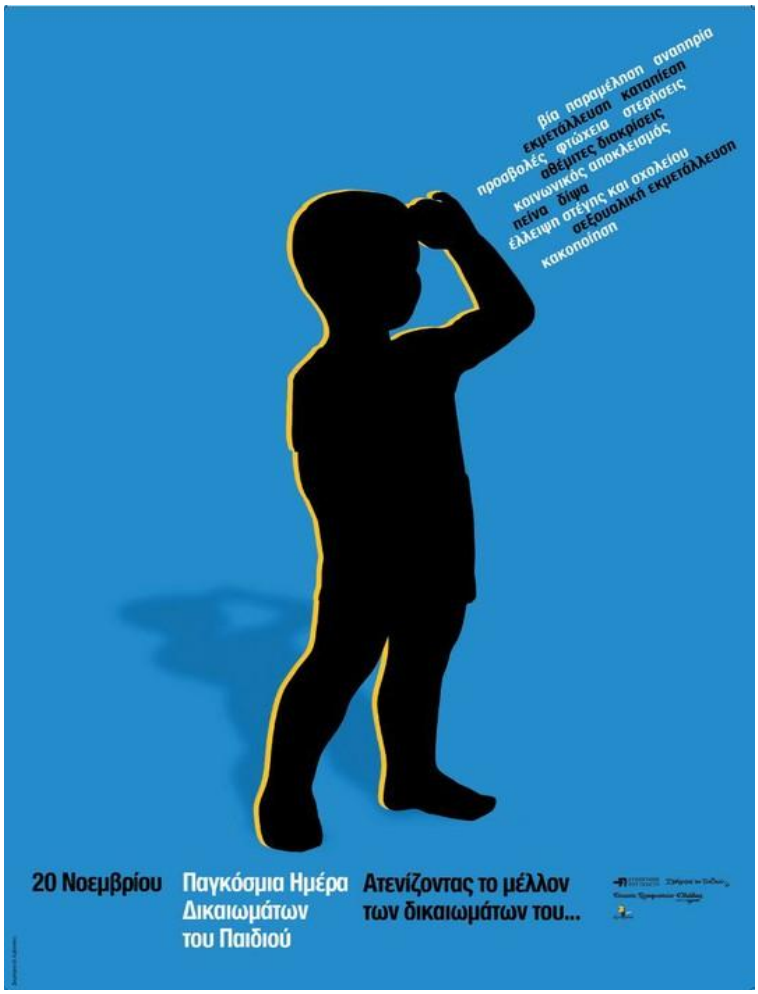
Χωριστείτε σε ομάδες, επισκεφτείτε την ελληνική ιστοσελίδα της Unicef (www.unicef.gr), αναζητήστε με τη βοήθεια του δασκάλου σας περισσότερες πληροφορίες για τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, δημιουργήστε ενημερωτικά φυλλάδια, ανά ομάδες, και πραγματοποιήστε μια εκστρατεία ενημέρωσης των μαθητών και δασκάλων του σχολείου, αλλά και των κατοίκων της κοινότητας, για τα δικαιώματά σας.

! **Μπορείτε να αξιοποιήσετε φωτογραφικό υλικό αλλά και να προσθέσετε δικές σας εικαστικές δημιουργίες στα ενημερωτικά φυλλάδια.**

2ο Φύλλο Εργασίας

Πηγή: www.unicef.gr

Πηγή: www.0-18.gr/gia-megaloys/fotografies

- **Παρατηρήστε προσεκτικά τις παραπάνω αφίσες για τα δικαιώματα του παιδιού και συζητήστε στην τάξη:**

  √ Ποια είναι τα δικαιώματα του παιδιού που προβάλλονται στις παραπάνω αφίσες;

- **Οι δύο τελευταίες αφίσες αναφέρονται στην 20η Νοεμβρίου ως την Παγκόσμια Ημέρα για τα Δικαιώματα του Παιδιού.**

  √ Αναζητήστε, με την ομάδα σας, στο διαδίκτυο περισσότερες πληροφορίες, αλλά και αφίσες σχετικές με την Παγκόσμια Ημέρα για τα Δικαιώματα του Παιδιού και παρουσιάστε τες στην τάξη.

- **Δημιουργήστε με την ομάδα σας μια αφίσα για την Παγκόσμια Ημέρα Δικαιωμάτων του Παιδιού και συμβάλετε στην ενημέρωση όλων των μαθητών του σχολείου για τα δικαιώματά τους.**

3ο Φύλλο Εργασίας

Αληθινές ιστορίες παιδιών

1. Domina - Ινδία

18-10-2011

Με λένε Ντομίνα και είμαι 10 χρονών. Κάνω τα μαθήματά μου στο πεζοδρόμιο της Καλκούτας, γιατί εκεί ζω μαζί με τη μητέρα μου. Είμαι τυχερή, γιατί η μητέρα μου, ήξερε κάποιον που δούλευε στο δήμο, ο οποίος της επέτρεψε να βγάλει για μένα ληξιαρχική πράξη γέννησης, δηλώνοντας το δικό του σπίτι.

Το ότι έχω δηλώσει ως διεύθυνση ένα σπίτι σημαίνει για την κυβέρνηση της Δυτικής Βεγγάλης ότι ΥΠΑΡΧΩ. Εφόσον υπάρχω, μπορώ να γραφτώ στο σχολείο, να ζητήσω βοήθεια από την κυβέρνηση, να πάω στο νοσοκομείο και όταν ενηλικιωθώ να ψηφίσω. Η μητέρα μου βέβαια φοβάται για την ασφάλειά μου, κυρίως επειδή είμαι κορίτσι. Το πιθανότερο είναι να παντρευτώ στα 16 μου, παρόλο που εγώ αυτό που θα ήθελα είναι να σπουδάσω και να γίνω δασκάλα.

Πηγή: http://education.actionaid.gr/Article/Domina---Ινδία/15-84

2. Sanja Fakhrul - Μπανγκλαντές

17-10-2011

Η Σάνια ανήκει σε μια φτωχή οικογένεια που αποτελείται από πέντε μέλη και ζει στην περιοχή Patuakhali του Μπανγκλαντές. Ο πατέρας της Σάνια είναι ψαράς, αλλά τη εποχή που δεν υπάρχουν πολλά ψάρια εργάζεται ως εργάτης και η μητέρα της εργάζεται σπάζοντας τούβλα.

Από το 2007, μετά την τεράστια καταστροφή που προκάλεσε ο κυκλώνας Σιντρ και Aila, ολόκληρη η κοινότητα βρέθηκε αντιμέτωπη με μεγάλη έλλειψη τροφίμων και εργασίας. Η οικογένεια της Σάνια έχασε το σπίτι της και άλλα υπάρχοντά τους, καθώς και τη δουλειά τους. Κατά συνέπεια, η Σάνια αναγκάστηκε να διακόψει το σχολείο της, για να φροντίζει τα αδέλφια της όσο οι γονείς της έψαχναν λύση για το βιοπορισμό τους.

Το εισόδημα των γονιών μου τώρα δεν αρκεί για να καλύψει τις βασικές ανάγκες της οικογένειας και να είναι σε θέση να αντέξουν οικονομικά τα έξοδα της εκπαίδευσής μου. Θέλω πολύ να πάω πίσω στο σχολείο, όταν τακτοποιηθεί η οικογένειά μου.

Πηγή: http://education.actionaid.gr/Article/Sanja-Fakhrul---Μπανγκλαντές/15-82 (διασκευή)

1. Διαβάστε τις παραπάνω ιστορίες των παιδιών και απαντήστε προφορικά στις παρακάτω ερωτήσεις:

- Ποια είναι τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα παραπάνω κορίτσια;
- Πιστεύετε ότι η Ντομίνα και η Σάνια απολαμβάνουν τα δικαιώματα που έχουν ως παιδιά; Ποια δικαιώματα πιστεύετε ότι στερούνται;
- Εσείς αντιμετωπίζετε αντίστοιχα προβλήματα;
- Ποιες λύσεις μπορούν να βρεθούν, ώστε η Ντομίνα, η Σάνια και άλλα παιδιά στη θέση τους, να απολαμβάνουν τα δικαιώματά τους;
- Γνωρίζετε άλλες περιπτώσεις παιδιών που να έχουν αντίστοιχα προβλήματα και να στερούνται τα δικαιώματά τους;

2. Παραπάνω διαβάσατε την ιστορία της Ντομίνα και της Σάνια.
- **Σε ποιο πρόσωπο δίνεται καθεμιά από τις δύο ιστορίες;**
- **Ποια ιστορία βρίσκεται σε ευθύ και ποια σε πλάγιο λόγο;**

Ξαναγράψτε τις υπογραμμισμένες προτάσεις της ιστορίας της Ντομίνα σαν να περιγράφει κάποιος άλλος τις πληροφορίες για τη ζωή της.

……
……
……
……

Ξαναγράψτε τις υπογραμμισμένες προτάσεις της ιστορίας της Σάνια σαν να περιγράφει η ίδια τις πληροφορίες για τον εαυτό της.

……
……
……

3.α. Τα δύο κορίτσια στις παραπάνω παραγράφους περιγράφουν λίγα πράγματα για τον εαυτό και τη ζωή τους. Περιγράψτε και εσείς με λίγα λόγια τον εαυτό σας και αναφέρετε στοιχεία για τη ζωή σας στο παρακάτω πλαίσιο. Ύστερα ανακοινώστε τα στους συμμαθητές σας!

φωτογραφία

……
……
……
……
……
……
……
……..

β. Αφού παρουσιάσουν όλοι οι συμμαθητές σας τις πληροφορίες για τον εαυτό τους, βρείτε με τον διπλανό σας τις μεταξύ σας διαφορές και ομοιότητες. Τι παρατηρείτε;

4. α. Διαβάστε την παρακάτω επιστολή του Λουκά προς τον Θεό και συζητήστε για το πρόβλημα που αντιμετωπίζει στην οικογένειά του.

→ Γιατί θέλει να γίνει τηλεόραση;

→ Ποιο δικαίωμα δεν απολαμβάνει ο Λουκάς ως παιδί;

Θα ήθελα να ήμουν τηλεόραση!

24 Φεβρουαρίου 2011

"Θεέ μου,

Απόψε σου ζητάω κάτι που το θέλω πάρα πολύ. Θέλω να με κάνεις τηλεόραση! Θέλω να πάρω τη θέση της τηλεόρασης που είναι στο σπίτι μου. Να έχω το δικό μου χώρο. Να έχω την οικογένειά μου γύρω από μένα. Να με παίρνουν στα σοβαρά όταν μιλάω. Θέλω να είμαι το κέντρο της προσοχής και να με ακούνε οι άλλοι χωρίς διακοπές ή ερωτήσεις. Θέλω να έχω την ίδια φροντίδα που έχει η τηλεόραση όταν δε λειτουργεί… Όταν θα είμαι τηλεόραση, θα έχω την παρέα του πατέρα μου όταν έρχεται στο σπίτι από τη δουλειά, ακόμα κι αν είναι κουρασμένος. Θέλω τη μαμά μου να με θέλει όταν είναι λυπημένη και στενοχωρημένη, αντί να με αγνοεί! Θέλω τ' αδέλφια μου να μαλώνουν για το ποιος θα περνάει ώρες μαζί μου. Θέλω να νοιώθω ότι η οικογένειά μου αφήνει τα πάντα στην άκρη, πότε-πότε μόνο για να περάσει λίγο χρόνο με μένα.

Α! Και το τελευταίο, κάνε με έτσι ώστε να τους κάνω όλους ευτυχισμένους και χαρούμενους. Θεέ μου, δε ζητάω πολλά. Θέλω μόνο να γίνω σαν μια τηλεόραση!"

Λουκάς

Πηγή: **http://anti-ntp.blogspot.com** (διασκευή)

β. Με βάση το κείμενο και αξιοποιώντας τη φαντασία σας αναπαραστήστε στην τάξη περιστατικά από την καθημερινότητα του Λουκά στο σπίτι με την οικογένειά του και συζητήστε για τα συναισθήματα που μπορεί να έχει.

γ. Γράψτε μια επιστολή στους γονείς του Λουκά, στην οποία θα τους ενημερώνετε για τα συναισθήματα του Λουκά και θα τους εξηγείτε τις ανάγκες και τα δικαιώματα που έχει μέσα στην οικογένεια.

3ο Φύλλο Εργασίας

Αληθινές ιστορίες παιδιών

1. Φατιμά - Μια 9χρονη πρόσφυγας από το Σουδάν στο Τσαντ

Φατιμά:
«Το όνομά μου είναι Φατιμά. Είμαι 9 χρονών. Φύγαμε από το χωριό μου όταν επιτέθηκαν και το έκαψαν. Έτρεχα, νύχτα, με τη μητέρα μου και το μικρό μου αδελφό και τις αδελφές μου. Αφήσαμε πίσω όλα μας τα υπάρχοντα. Έχουμε μόνο τα ρούχα που φοράμε. Περπατήσαμε τόσο πολύ για να φθάσουμε μέχρι εδώ. Ο πατέρας μου δεν είναι μαζί μας. Δεν θέλω να γυρίσω στο χωριό. Φοβάμαι πολύ. Δεν θέλω να με σκοτώσουν. Εδώ είμαι ασφαλής.»

Πηγή: http://www.unicef.gr/reports/stories/f001.php

2. Mbeye - Μια οκτάχρονη που ζει στο χωριό Sisitok στη Γκαμπόν

Με τα λόγια της μικρής Mbeye:
«Το όνομά μου είναι Mbeye. Είμαι 8 χρονών και ζω στο χωριό Sisitok. Είναι ένα ψαροχώρι δίπλα στον ωκεανό, έξω από τη μεγάλη πόλη που ονομάζεται Libreville. Ζω σε ένα μικρό δωμάτιο μαζί με τη μητέρα μου, την αδελφή και τον αδελφό μου Sammy. Αυτός είναι 12 χρονών. Είναι ο καλύτερός μου φίλος. Εγώ και η αδελφή μου κοιμόμαστε σε ένα χαλάκι στο πάτωμα. Κάθε μέρα, σηκώνομαι και πλένομαι με νερό της βροχής που μαζεύουμε σε κουβάδες, καθαρίζω το δωμάτιο, πλένω ρούχα, μαζεύω ξύλα για τη φωτιά και ίσως να πάω και στην αγορά για τη μαμά μου. Δεν πάμε στο σχολείο. Δεν υπάρχουν χρήματα. Κάθε μέρα η μαμά και ο Sammy πάνε για ψάρεμα σε μια πιρόγα. Όταν γυρίζουν, βοηθάω να ξεφορτώσουν τα ψάρια και τα πηγαίνω μέχρι την άκρη του δρόμου για να τα πουλήσουμε. Ο Sammy αρρώστησε μια φορά με κόκκινα σπυράκια και η μαμά του έδωσε κάποια παραδοσιακά φάρμακα. Έλιωσε φύλλα manioc και τα έκανε κατάπλασμα και το έβαλε επάνω στα σπυράκια και του έδωσε και να το πιει ανακατεμένο με νερό. Αρρωσταίνω καμιά φορά. Η μαμά μου περιποιείται και μένα με παραδοσιακά φάρμακα. Δεν μπορούμε να πάμε στην κλινική ή στο γιατρό. Δεν υπάρχουν χρήματα.»

Πηγή: http://www.unicef.gr/reports/stories/f002.php

1. Διαβάστε τις παραπάνω ιστορίες των παιδιών και απαντήστε προφορικά στις παρακάτω ερωτήσεις:

- Ποια είναι τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα παραπάνω κορίτσια;
- Πιστεύετε ότι η Φατιμά και η Mbeye απολαμβάνουν τα δικαιώματα που έχουν ως παιδιά; Ποια δικαιώματα πιστεύετε ότι στερούνται;
- Εσείς αντιμετωπίζετε αντίστοιχα προβλήματα;
- Ποιες λύσεις μπορούν να βρεθούν, ώστε η Φατιμά, η Mbeye και άλλα παιδιά στη θέση τους, να απολαμβάνουν τα δικαιώματά τους;
- Γνωρίζετε άλλες περιπτώσεις παιδιών που να έχουν αντίστοιχα προβλήματα και να στερούνται τα δικαιώματά τους;

2. Διαβάστε τα λόγια της Mbeye και παρατηρήστε τα ρήματα που είναι με πορτοκαλί χρώμα:

Κάθε μέρα καθαρίζω το δωμάτιο, πλένω ρούχα, μαζεύω ξύλα για τη φωτιά…

Τα ρήματα που μας δείχνουν τι **γίνεται τώρα** λέμε ότι βρίσκονται στον **χρόνο Ενεστώτα**.

Ξαναγράψτε τα λόγια της Mbeye σαν να μιλάτε εσείς για εκείνη:

Κάθε μέρα η Mbeye ……

……

Ξαναγράψτε τα λόγια της Mbeye σαν να μιλάει η ίδια για τον εαυτό της και τα αδέλφια της:

Κάθε μέρα εγώ και τα αδέλφια μου ……

……

3. Παρατηρήστε τα ρήματα στην ιστορία της Φατιμά που είναι με πορτοκαλί χρώμα. Τα παραπάνω ρήματα μας δείχνουν κάτι που γίνεται τώρα ή κάτι που έγινε στο παρελθόν;

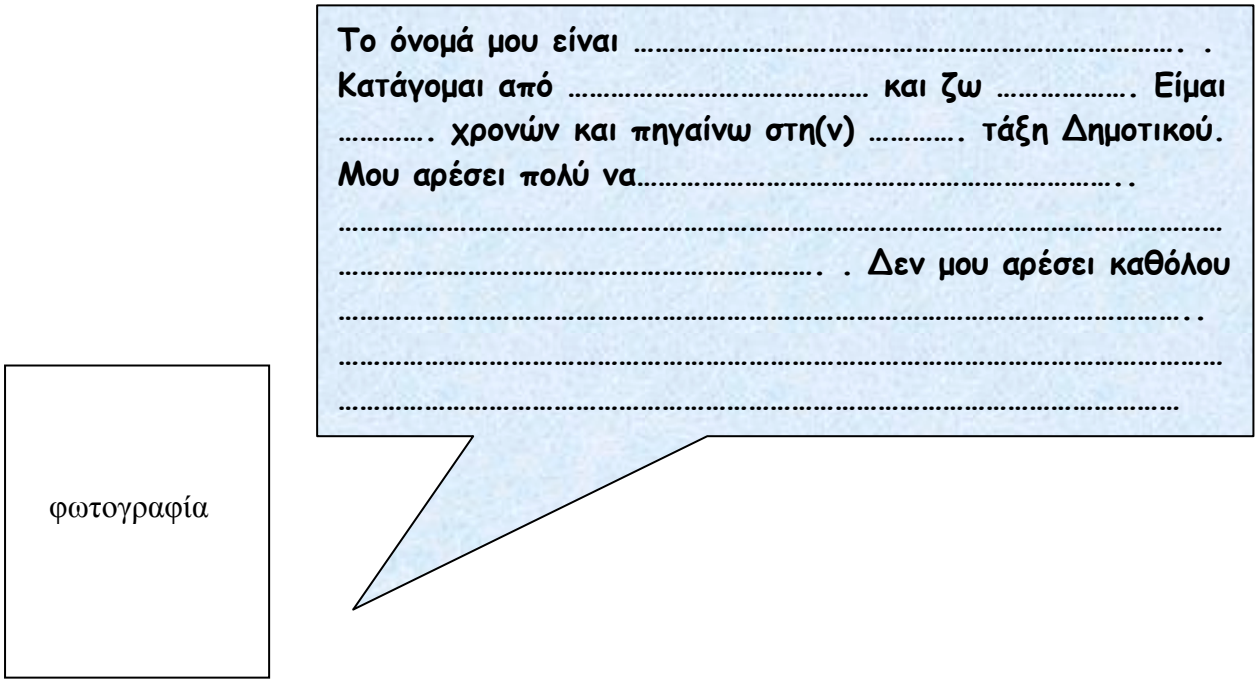
……

Τα ρήματα που μας δείχνουν τι **έγινε στο παρελθόν** λέμε ότι βρίσκονται στον **Αόριστο χρόνο**.

Συμπληρώστε τα κενά στις παρακάτω προτάσεις με τον Αόριστο των ρημάτων της κάθε παρένθεσης:

- Όταν κάποιοι άνθρωποι …….. (καίω) το χωριό μου …….. (τρέχω) να σωθώ.
- Φεύγοντας από το χωριό μου …….. (αφήνω) πίσω μου όλους μου τους φίλους.
- Εγώ και τα αδέλφια μου …… (περπατώ) πολύ για να βρούμε ένα ασφαλές μέρος.

4.α. Τα δύο κορίτσια στις παραπάνω παραγράφους περιγράφουν λίγα πράγματα για τον εαυτό και τη ζωή τους. Περιγράψτε και εσείς με λίγα λόγια τον εαυτό σας και αναφέρετε στοιχεία για τη ζωή σας στο παρακάτω πλαίσιο. Ύστερα ανακοινώστε τα στους συμμαθητές σας!

β. Αφού παρουσιάσουν όλοι οι συμμαθητές σας τις πληροφορίες για τον εαυτό τους, βρείτε με τον διπλανό σας τις μεταξύ σας διαφορές και ομοιότητες. Τι παρατηρείτε;

5. α. Διαβάστε την παρακάτω επιστολή του Λουκά προς τον Θεό και συζητήστε για το πρόβλημα που αντιμετωπίζει στην οικογένειά του.

→ Γιατί θέλει να γίνει τηλεόραση;

→ Ποιο δικαίωμα δεν απολαμβάνει ο Λουκάς ως παιδί;

Θα ήθελα να ήμουν τηλεόραση!

24 Φεβρουαρίου 2011

"Θεέ μου,

Απόψε σου ζητάω κάτι που το θέλω πάρα πολύ. Θέλω να με κάνεις τηλεόραση! Θέλω να πάρω τη θέση της τηλεόρασης που είναι στο σπίτι μου. Να έχω το δικό μου χώρο. Να έχω την οικογένειά μου γύρω από μένα. Να με παίρνουν στα σοβαρά όταν μιλάω. Θέλω να είμαι το κέντρο της προσοχής και να με ακούνε οι άλλοι χωρίς διακοπές ή ερωτήσεις. Θέλω να έχω την ίδια φροντίδα που έχει η τηλεόραση όταν δε λειτουργεί… Όταν θα είμαι τηλεόραση, θα έχω την παρέα του πατέρα μου όταν έρχεται στο σπίτι από τη δουλειά, ακόμα κι αν είναι κουρασμένος. Θέλω τη μαμά μου να με θέλει όταν είναι λυπημένη και στενοχωρημένη, αντί να με αγνοεί! Θέλω τ' αδέλφια μου να μαλώνουν για το ποιος θα περνάει ώρες μαζί μου. Θέλω να νοιώθω ότι η οικογένειά μου αφήνει τα πάντα στην άκρη, πότε-πότε μόνο για να περάσει λίγο χρόνο με μένα.

Α! Και το τελευταίο, κάνε με έτσι ώστε να τους κάνω όλους ευτυχισμένους και χαρούμενους. Θεέ μου, δε ζητάω πολλά. Θέλω μόνο να γίνω σαν μια τηλεόραση!"

Λουκάς

Πηγή: **http://anti-ntp.blogspot.com** (διασκευή)

β. Με βάση το κείμενο και αξιοποιώντας τη φαντασία σας αναπαραστήστε στην τάξη περιστατικά από την καθημερινότητα του Λουκά στο σπίτι με την οικογένειά του και συζητήστε για τα συναισθήματα που μπορεί να έχει.

γ. Γράψτε μια επιστολή στους γονείς του Λουκά, στην οποία θα τους ενημερώνετε για τα συναισθήματα του Λουκά και θα τους εξηγείτε τις ανάγκες και τα δικαιώματα που έχει μέσα στην οικογένεια.

……,

Ο λόγος που σας στέλνουμε αυτή την επιστολή είναι …… …… Διαβάζοντας το κείμενο του Λουκά αισθανθήκαμε …… ……και καταλάβαμε πως ο Λουκάς πρέπει να νιώθει …… …… Θα πρέπει να γνωρίζετε πως ο Λουκάς, όπως και κάθε παιδί στον κόσμο, έχει ανάγκες και δικαιώματα όπως …… …… …… Για να νιώθει ο Λουκάς ευτυχισμένος από δω και πέρα σας προτείνουμε …… …… …… …… Ελπίζουμε ότι όσα σας γράψαμε …… ……

……

……

2ο Διδακτικό σενάριο: *Ζώα σπάνια που εξαφανίζονται!*

Τάξη: Δ΄ Δημοτικού

Προτεινόμενη διάρκεια: 14 διδακτικές ώρες (7 δίωρα)

Εισαγωγή

Το θέμα του εν λόγω σεναρίου, που έχει τίτλο «*Ζώα σπάνια που εξαφανίζονται!*», αφορά στα σπάνια είδη ζώων που ζουν στην Ελλάδα και απειλούνται με εξαφάνιση. Πρόκειται για ένα θέμα το οποίο αποτελεί ζήτημα μέγιστης σημασίας στις μέρες μας, όπου η ανάγκη για εξασφάλιση της εύρυθμης λειτουργίας των οικοσυστημάτων του πλανήτη μας είναι μεγαλύτερη από ποτέ. Επίσης, το θέμα του σεναρίου που αφορά στα διάφορα είδη ζώων αποτελεί αντικείμενο ενδιαφέροντος για τους μικρούς μαθητές, οι οποίοι δείχνουν συχνά μεγάλη ευαισθησία προς τα ζώα. Στο πλαίσιο του συγκεκριμένου σεναρίου, δίνεται έμφαση στην πληροφόρηση των μαθητών για τα απειλούμενα είδη ζώων που ζουν στην Ελλάδα και επιδιώκεται η ανάπτυξη της κριτικής τους σκέψης αναφορικά με ζητήματα προστασίας, καθώς και ανίχνευσης κινδύνων και απειλών, που τα αφορούν.

Θεματικά το διδακτικό σενάριο «*Ζώα σπάνια που εξαφανίζονται!*», συνδέεται με την Ενότητα 4 του σχολικού εγχειριδίου για τη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας στη Δ΄ τάξη Δημοτικού, η οποία έχει τίτλο «*Εμένα με νοιάζει…*» και αφορά σε ζητήματα προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος. Επίσης, το εν λόγω σενάριο συνδέεται διαθεματικά με το μάθημα της Μελέτης Περιβάλλοντος, στο οποίο υπάρχει σχετική ενότητα με τίτλο «*Η φύση είναι το σπίτι μας*». Η εφαρμογή του εν λόγω σεναρίου προτείνεται να συμπίπτει με την Παγκόσμια Ημέρα Ζώων (4 Οκτωβρίου), ώστε οι εργασίες των μαθητών να μπορούν να αξιοποιηθούν για την πραγματοποίηση ενός σχετικού αφιερώματος για αυτή τη μέρα.

Το εν λόγω σενάριο είναι συμβατό με τις αρχές του νέου Προγράμματος Σπουδών, καθώς αφενός αφορά την πολύπλευρη ανάπτυξη των μαθητών, αφετέρου μέσω της αξιοποίησης των νέων τεχνολογιών, αλλά και της ενασχόλησης των μαθητών με μια σειρά από δραστηριότητες, αναπτύσσονται οι ικανότητες κριτικής επισκόπησης και επεξεργασίας του λόγου (προφορικού και γραπτού).

Στο εσωτερικό του σεναρίου περιλαμβάνονται κείμενα, φωτογραφικό υλικό και βίντεο, που έχουν αντληθεί από το διαδίκτυο και επομένως οι μαθητές έχουν δυνατότητα πρόσβασης σε αυτά μέσω υπολογιστή. Οι μαθητές επεξεργάζονται διάφορα είδη κειμένου και έρχονται σε επαφή με βασικά γραμματικά και λεξιλογικά φαινόμενα, ενώ έχουν ενεργή συμμετοχή στη μαθησιακή διαδικασία συμμετέχοντας ομαδικά και ατομικά σε δραστηριότητες αναζήτησης πληροφοριών και οργάνωσής τους.

Οι αλλόγλωσσοι μαθητές έχουν ενεργή συμμετοχή στις δραστηριότητες του σεναρίου και αλληλεπιδρούν με τους υπόλοιπους μαθητές της τάξης με στόχο την κατασκευή της γνώσης. Ωστόσο, λόγω των γλωσσικών τους ιδιαιτεροτήτων, καθώς η ελληνική δεν είναι η μητρική τους γλώσσα, στο εσωτερικό του σεναρίου υπάρχουν διαφοροποιημένα φύλλα εργασίας. Η διαφοροποίηση των φύλλων εργασίας έγκειται στην επιλογή απλούστερων συντακτικά και λεξιλογικά κειμένων, στη διαφοροποίηση ενός σημαντικού μέρους των δραστηριοτήτων και στη μεγαλύτερη καθοδήγηση κατά την εκτέλεση αυτών. Τέλος, αξίζει να αναφερθεί πως η χρήση εικονογραφημένων, ηλεκτρονικών και άλλων λεξικών της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας, θεωρείται απαραίτητη για τους αλλόγλωσσους μαθητές, προκειμένου να αναζητούν και να επιλύουν άμεσα τα λεξιλογικά κενά τους.

Στόχοι

Παρακάτω δίνονται οι στόχοι του διδακτικού σεναρίου, οι οποίοι βασίζονται στους στόχους του Διαθεματικού Ενιαίου Πλαισίου Προγραμμάτων Σπουδών της Ελληνικής Γλώσσας για το Δημοτικό Σχολείο, του Πιλοτικού Προγράμματος Σπουδών για τη Διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας και Νεοελληνικής Λογοτεχνίας στο Δημοτικό και του Προγράμματος «Εκπαίδευση των παιδιών της μουσουλμανικής μειονότητας στη Θράκη» (εσωτερικό επιμορφωτικό υλικό για την ενισχυτική διδασκαλία στο γλωσσικό μάθημα του δημοτικού σχολείου – Εισηγήτρια: Ιορδανίδου Άννα).

Γνωστικοί

Φυσικοί ομιλητές

Οι μαθητές θα πρέπει να:

√ αναγνωρίζουν τα γλωσσικά στοιχεία που χαρακτηρίζουν τα είδη των κειμένων του σεναρίου
√ συνειδητοποιούν την επικοινωνιακή περίσταση κάτω από την οποία βρίσκεται το κείμενο που πρόκειται να παράγουν
√ συνειδητοποιήσουν τον σκοπό ακρόασης ενός κειμένου, που αφορά στο να αντλήσουν πληροφορίες
√ αναγνωρίζουν τη σημασία των εικόνων για την αξιοποίησή τους στη σύνθεση πολυτροπικών κειμένων
√ γνωρίζουν τον τρόπο σχηματισμού των τριών γενών των επιθέτων και τη λειτουργία τους στο πλαίσιο των περιγραφικών κειμένων
√ γνωρίζουν τον τρόπο σχηματισμού και ορθογραφίας των ουδέτερων ουσιαστικών σε –ος
√ γνωρίζουν τη λειτουργία των βασικών προγραμμάτων του υπολογιστή (όπως word, ζωγραφική, PowerPoint)

Αλλόγλωσσοι

Οι μαθητές θα πρέπει να:

√ γνωρίζουν το λεξιλόγιο που αφορά στα σπάνια είδη ζώων
√ αναγνωρίζουν τα γλωσσικά στοιχεία που χαρακτηρίζουν τα είδη των κειμένων του σεναρίου
√ συνειδητοποιούν την επικοινωνιακή περίσταση κάτω από την οποία βρίσκεται το κείμενο που πρόκειται να παράγουν
√ συνειδητοποιήσουν τον σκοπό ακρόασης ενός κειμένου, που αφορά στο να αντλήσουν πληροφορίες

√ αναγνωρίζουν τη σημασία των εικόνων για την αξιοποίησή τους στη σύνθεση πολυτροπικών κειμένων
√ γνωρίζουν τα βασικά δομικά χαρακτηριστικά των παραγράφων ενός κειμένου και τη σύνδεση των νοημάτων μεταξύ αυτών
√ γνωρίζουν τον τρόπο σχηματισμού των τριών γενών των επιθέτων και τη λειτουργία τους στο πλαίσιο των περιγραφικών κειμένων
√ γνωρίζουν τον τρόπο σχηματισμού των τριών προσώπων των ρημάτων και τη λειτουργία του γ΄ προσώπου στην περιγραφή
√ γνωρίζουν τον τρόπο σχηματισμού του ενεστώτα και του παρατατικού, καθώς και τη λειτουργία του άχρονου ενεστώτα στην περιγραφή
√ γνωρίζουν τον τρόπο σχηματισμού των ουδέτερων ανισοσύλλαβων ουσιαστικών σε -μα
√ γνωρίζουν τη λειτουργία των βασικών προγραμμάτων του υπολογιστή (όπως word, ζωγραφική, PowerPoint)

Δεξιοτήτων

Φυσικοί ομιλητές

Οι μαθητές θα πρέπει να:

√ συνδιαλέγονται στο πλαίσιο του κριτικού γραμματισμού, εκφράζοντας απόψεις και θέσεις
√ αποφασίζουν ποια είναι τα βασικά στοιχεία που πρέπει να αξιοποιήσουν κατά την παραγωγή προφορικού λόγου
√ αντλούν πληροφοριακό υλικό από κείμενα γραπτού λόγου και αξιολογούν το περιεχόμενό του
√ εξοικειωθούν με τη χρήση λεξικών
√ αξιοποιούν τις γνώσεις τους προκειμένου να συνθέσουν μη συνεχή κείμενα (χάρτης)
√ αποφασίζουν ποια είναι τα βασικά στοιχεία που πρέπει να αξιοποιήσουν κατά την παραγωγή γραπτού λόγου
√ επιλέγουν τον κατάλληλο τρόπο δόμησης του κειμένου ανάλογα με το κειμενικό είδος που τους ζητείται να παράγουν
√ χρησιμοποιούν τα κατάλληλα λεξιλογικά, υφολογικά, γραμματικά και συντακτικά στοιχεία για την παραγωγή γραπτών κειμένων
√ αναζητούν, να κρίνουν και να παρουσιάζουν πληροφοριακό υλικό από το διαδίκτυο
√ αντλούν πληροφορίες από κείμενο προφορικού λόγου και αποτιμούν το περιεχόμενό του
√ αντλούν πληροφοριακό υλικό από ένα πολυτροπικό κείμενο (αφίσα)
√ αξιοποιούν εικονογραφικό υλικό και παράγουν πολυτροπικά κείμενα (αφίσες)
√ αξιολογούν και κρίνουν το παραγόμενο γραπτό κείμενο

Αλλόγλωσσοι

Οι μαθητές θα πρέπει να:

√ συνδιαλέγονται στο πλαίσιο του κριτικού γραμματισμού, εκφράζοντας απόψεις και θέσεις

√ αναπτύσσουν προφορικά τις θέσεις τους σχετικά με το θέμα της προστασίας σπάνιων ειδών
√ αποφασίζουν ποια είναι τα βασικά στοιχεία που πρέπει να αξιοποιήσουν κατά την παραγωγή προφορικού λόγου
√ αντλούν πληροφοριακό υλικό από κείμενα γραπτού λόγου και αξιολογούν το περιεχόμενό του
√ εξοικειωθούν με τη χρήση λεξικών
√ αξιοποιούν τις γνώσεις του προκειμένου να συνθέσουν μη συνεχή κείμενα (χάρτης)
√ αποφασίζουν ποια είναι τα βασικά στοιχεία που πρέπει να αξιοποιήσουν κατά την παραγωγή γραπτού λόγου
√ επιλέγουν τον κατάλληλο τρόπο δόμησης του κειμένου ανάλογα με το κειμενικό είδος που τους ζητείται να παράγουν
√ χρησιμοποιούν τα κατάλληλα λεξιλογικά, υφολογικά, γραμματικά και συντακτικά στοιχεία για την παραγωγή γραπτών κειμένων
√ αναζητούν, να κρίνουν και να παρουσιάζουν πληροφοριακό υλικό από το διαδίκτυο
√ αξιοποιούν ημιτελή κείμενα με στόχο την παραγωγή κειμένων γραπτού λόγου
√ αντλούν πληροφορίες από κείμενο προφορικού λόγου και αποτιμούν το περιεχόμενό του
√ αντλούν πληροφοριακό υλικό από ένα πολυτροπικό κείμενο (αφίσα)
√ αξιοποιούν εικονογραφικό υλικό και παράγουν πολυτροπικά κείμενα (αφίσες)
√ αξιολογούν και κρίνουν το παραγόμενο γραπτό κείμενο

Συναισθηματικοί

Φυσικοί ομιλητές

Οι μαθητές θα πρέπει να:

√ ευαισθητοποιηθούν πάνω σε θέματα προστασίας σπάνιων ειδών ζώων
√ εκφράζουν τα συναισθήματά τους για ένα θέμα

Αλλόγλωσσοι

Οι μαθητές θα πρέπει να:

√ ευαισθητοποιηθούν πάνω σε θέματα προστασίας σπάνιων ειδών ζώων
√ εκφράζουν τα συναισθήματά τους για ένα θέμα

Περιεχόμενο

Το διδακτικό σενάριο *«Ζώα σπάνια που εξαφανίζονται!»* στοχεύει στην επεξεργασία, εκ μέρους των μαθητών, περιγραφικών και ενημερωτικών-

πληροφοριακών κειμένων μέσω της δημιουργίας παρουσιάσεων, ανακοινώσεων και επιστολών, καθώς και πολυτροπικών κειμένων (αφίσες). Επίσης, δίνονται προς επεξεργασία βίντεο και φωτογραφικό υλικό από το διαδίκτυο, ενώ οι μαθητές έχουν τη δυνατότητα να επεξεργαστούν ένα μεγάλο αριθμό διαθεματικών δραστηριοτήτων, καθώς και γραμματικά και λεξιλογικά φαινόμενα, τα οποία προκύπτουν λειτουργικά μέσα από τα κείμενα του διδακτικού σεναρίου. Τα παραπάνω πραγματώνονται μέσω δραστηριοτήτων που βασίζονται στα πρότυπα των ασκήσεων των σχολικών εγχειριδίων Γλώσσας για το Δημοτικό.

Υλικό διδακτικού σεναρίου

Οι μαθητές έχουν δυνατότητα πρόσβασης στα κείμενα, στο οπτικοακουστικό υλικό και στις επιμέρους δραστηριότητες του διδακτικού σεναρίου μέσω υπολογιστή, διαδραστικού πίνακα ή προτζέκτορα. Η επιλογή των κειμένων και του συνόλου του υλικού του σεναρίου έγινε από το διαδίκτυο και αφορά στο θέμα της προστασίας των σπάνιων ζώων της Ελλάδας από τον κίνδυνο της εξαφάνισης του είδους τους. Τα κείμενα και οι δραστηριότητες, προτείνεται να είναι οργανωμένα σε φακέλους στους υπολογιστές των μαθητών, ώστε να είναι εύκολη η πρόσβασή τους σε αυτά.

Απαιτούμενη υλικοτεχνική υποδομή

Η πραγματοποίηση του εν λόγου σεναρίου απαιτεί την ύπαρξη προτζέκτορα ή διαδραστικού πίνακα στην τάξη, καθώς και έναν υπολογιστή ανά μαθητή. Εάν δεν είναι δυνατή η ύπαρξη του παραπάνω εξοπλισμού στην τάξη μπορεί να αξιοποιηθεί το εργαστήριο υπολογιστών του σχολείου. Σημαντική είναι η στοιχειώδης γνώση

χειρισμού των ηλεκτρονικών υπολογιστών από τους μαθητές, ώστε με την καθοδήγηση του εκπαιδευτικού, να πραγματοποιηθεί ομαλά το σενάριο. Σε αντίθετη περίπτωση ο εκπαιδευτικός οφείλει να αυξήσει το ποσοστό καθοδήγησης και να κάνει τροποποιήσεις κατά τη διεξαγωγή του σεναρίου με στόχο τη διευκόλυνση των μαθητών.

Πορεία ανάπτυξης σεναρίου

Στο **πρώτο δίωρο** πραγματοποιείται η **αφόρμηση** με στόχο την εισαγωγή των μαθητών στη θεματική του διδακτικού σεναρίου «*Ζώα σπάνια που εξαφανίζονται!*». Αρχικά, επιδιώκεται η διερεύνηση των προηγούμενων γνώσεων των μαθητών σχετικά με τα διάφορα είδη ζώων και συγκεκριμένα των αντιλήψεων και των πληροφοριών που έχουν σχετικά με τα είδη ζώων που βρίσκονται υπό εξαφάνιση. Συγκεκριμένα, δίνονται στους υπολογιστές των μαθητών εννιά εικόνες ζώων, από τα οποία ορισμένα είναι σπάνια και άλλα κοινά είδη ζώων. Οι μαθητές καλούνται να ονοματίσουν τα εικονιζόμενα ζώα και να αναφέρουν εμπειρίες και πληροφορίες που έχουν σχετικά με αυτά.

Όσον αφορά στους αλλόγλωσσους μαθητές, προτείνεται να γίνει μια διαφοροποίηση στην παραπάνω άσκηση, που αφορά την ονομασία των εικονιζόμενων ζώων. Συγκεκριμένα, μπορούν να δοθούν τα ονόματα των ζώων με τυχαία αρίθμηση και οι μαθητές να τα αντιστοιχίσουν με τη φωτογραφία στην οποία απεικονίζεται το κάθε ζώο. Οι μαθητές μπορούν ακόμη και να ανατρέξουν στο λεξικό τους ή στο διαδίκτυο προκειμένου να αναζητήσουν την ερμηνεία ή και εικόνες της λέξης που αναπαριστά το όνομα των εικονιζόμενων ζώων. Η παραπάνω διαφοροποίηση θα διευκολύνει τους αλλόγλωσσους μαθητές κατά την εκτέλεση της

δραστηριότητας και θα ενισχύσει το λεξιλόγιό τους αναφορικά τα διάφορα είδη ζώων.

Στη συνέχεια, οι μαθητές καλούνται, με την ομάδα τους, να διακρίνουν σε σχετικό πίνακα τα εικονιζόμενα ζώα σε σπάνια και μη, ενώ μπορούν να αναζητήσουν επιπλέον εικόνες και από άλλα είδη ζώων και να τις ταξινομήσουν στις δύο κατηγορίες αιτιολογώντας την επιλογή τους. Αφού παρουσιαστεί η ταξινόμηση κάθε ομάδας, ακολουθεί συζήτηση αναφορικά με τον χαρακτηρισμό κάποιων ζώων ως *σπάνιων*, τους λόγους που απειλούνται με εξαφάνιση και τις συνέπειες στον πλανήτη από την εξάλειψη του είδους τους.

Οι αλλόγλωσσοι μαθητές συμμετέχουν ισότιμα στην παραπάνω μαθησιακή διαδικασία και δραστηριοποιούνται ενεργά στο πλαίσιο της ομάδας τους. Συνεπώς, οι παραπάνω δραστηριότητες θεωρούνται κατάλληλες για τους αλλόγλωσσους μαθητές, καθώς ενθαρρύνουν και καλλιεργούν την έκφραση και την κατανόηση του προφορικού λόγου, μέσω του διαλόγου με τους υπόλοιπους συμμαθητές και το δάσκαλό τους.

Με τις παραπάνω δραστηριότητες της αφόρμησης αξιολογείται η ικανότητα των μαθητών να διατυπώνουν απόψεις, κατακτημένες γνώσεις και εμπειρίες, αξιοποιώντας τον προφορικό λόγο. Επίσης, επιτυγχάνεται μια αρχική αξιολόγηση ως προς τις προϋπάρχουσες γνώσεις των μαθητών αναφορικά με το θέμα των ζώων προς εξαφάνιση.

Στο **δεύτερο δίωρο** γίνεται εφαρμογή του **1^{ου} Φύλλου Εργασίας**. Το εν λόγω φύλλο εργασίας δίνεται σε δύο εκδοχές, η καθεμία από τις οποίες αντιστοιχεί σε μία από τις δυο γλωσσικές ομάδες της τάξης (φυσικοί ομιλητές και αλλόγλωσσοι). Αρχικά το 1^{ο} Φύλλο Εργασίας, και στις δύο εκδοχές του, περιλαμβάνει ένα περιγραφικό κείμενο, που αφορά στη μεσογειακή φώκια (Μονάχους-Μονάχους).

Τα κείμενα στις δύο εκδοχές του φύλλου εργασίας έχουν την ίδια θεματολογία, ωστόσο πρόκειται για διαφορετικά κείμενα, καθώς για τους αλλόγλωσσους μαθητές επιδιώχθηκε να αξιοποιηθεί ένα απλούστερο νοηματικά και λεξιλογικά κείμενο.

Οι μαθητές επεξεργάζονται νοηματικά το κείμενο με προφορικές ερωτήσεις, οι οποίες αναδεικνύουν ταυτόχρονα και την υπερδομή της περιγραφής ενός ζώου. Συγκεκριμένα, πραγματοποιείται στην τάξη συζήτηση και διατυπώνονται οι απόψεις των μαθητών σχετικά με το θέμα, ενώ αξιολογείται η ικανότητα των παιδιών να αντλούν πληροφοριακό υλικό από κείμενα γραπτού λόγου, αλλά και να παράγουν προφορικό λόγο.

Όσον αφορά στους αλλόγλωσσους μαθητές, η νοηματική επεξεργασία γίνεται με προφορικές ερωτήσεις, αφού πρώτα ορίσουν τις παραγράφους εκείνες, στις οποίες εντοπίζονται οι απαντήσεις. Προκειμένου να διευκολυνθούν στην εύρεση των σωστών απαντήσεων, έχουν σημειωθεί πάνω στο κείμενο με έντονη γραφή λέξεις-κλειδιά για τις απαντήσεις. Επίσης, τους δίνεται διάγραμμα, στο οποίο καλούνται να καταγράψουν τα βασικά χαρακτηριστικά της μεσογειακής φώκιας, όπως αυτά περιγράφονται στο κείμενο.

Εν συνεχεία, δίνεται λεξιλογική άσκηση η οποία αφορά το επίθετο *στιλπνός*, του οποίου την ερμηνεία ενδεχομένως οι μαθητές δεν γνωρίζουν. Συγκεκριμένα, οι μαθητές αναζητούν την ερμηνεία του επιθέτου στο λεξικό τους και παράγουν προτάσεις αξιοποιώντας το.

Η λεξιλογική άσκηση που προορίζεται για τους αλλόγλωσσους μαθητές διαφοροποιείται από την παραπάνω, καθώς σε αυτή την περίπτωση οι μαθητές εντοπίζουν στο κείμενο άγνωστες, γι' αυτούς, λέξεις και ύστερα αναζητούν στο λεξικό τους την ερμηνεία τους. Με την παραπάνω δραστηριότητα οι αλλόγλωσσοι

μαθητές μπορούν να αναπτύξουν το λεξιλόγιό τους, αλλά και να εξοικειωθούν με τη χρήση του λεξικού για την κάλυψη των λεξιλογικών τους κενών.

Έπειτα ακολουθούν ασκήσεις γραμματικής, εκ των οποίων η μία αφορά την κλίση των ουδέτερων ουσιαστικών σε –ος και η άλλη τα τρία γένη των επιθέτων και τη χρήση αυτών στα περιγραφικά κείμενα. Οι παραπάνω δραστηριότητες ανταποκρίνονται στο γνωστικό επίπεδο των μαθητών της Δ΄ τάξης Δημοτικού και αποτελούν γραμματικούς στόχους του Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών.

Το γραμματικό φαινόμενο που αφορά τα γένη των επιθέτων και την αξιοποίησή τους στην περιγραφή δίνεται και στη δεύτερη εκδοχή του 1ου Φύλλου Εργασίας για τους αλλόγλωσσους μαθητές. Αντίθετα, όσον αφορά στα ουδέτερα ουσιαστικά σε –ος, αποφεύγεται η ενασχόληση με αυτό το γραμματικό φαινόμενο, λόγω του ότι, σύμφωνα με τους στόχους του εσωτερικού επιμορφωτικού υλικού Π.Ε.Μ., θεωρείται προχωρημένος και όχι βασικός στόχος για αλλόγλωσσους μαθητές της Δ΄ τάξης. Ωστόσο, στη δεύτερη εκδοχή για τους αλλόγλωσσους μαθητές δίνονται δύο ακόμη γραμματικά φαινόμενα προς επεξεργασία. Το πρώτο αφορά στα πρόσωπα των ρημάτων και συγκεκριμένα στην αξιοποίηση του τρίτου προσώπου στο πλαίσιο της περιγραφής, ενώ το δεύτερο αφορά στους χρόνους ενεστώτα και παρατατικό, όπου και σε αυτή την περίπτωση οι μαθητές σχολιάζουν τη χρήση του ενεστώτα στο κειμενικό είδος της περιγραφής.

Τα δύο παραπάνω γραμματικά φαινόμενα δεν περιλαμβάνονται στην πρώτη εκδοχή, καθώς θεωρείται πως οι φυσικοί ομιλητές της νεοελληνικής γλώσσας αξιοποιούν αυθόρμητα και ενστικτωδώς το τρίτο πρόσωπο των ρημάτων και τον χρόνο ενεστώτα κατά την περιγραφή ενός ζώου.

Έπειτα ακολουθεί διαθεματική δραστηριότητα, κατά την οποία οι μαθητές καλούνται να αναζητήσουν ομαδικά περισσότερες πληροφορίες στο διαδίκτυο

σχετικά με τις περιοχές της Ελλάδας που εντοπίζονται οι φώκιες Μονάχους-Μονάχους. Αφού εντοπίσουν τις περιοχές, τις σημειώνουν στον χάρτη της Ελλάδας που τους δίνεται, χρωματίζοντάς τες με κόκκινο χρώμα. Όσον αφορά στην παραπάνω δραστηριότητα μπορεί αρχικά να εντοπιστούν οι περιοχές με την αξιοποίηση του Google Earth στον διαδραστικό πίνακα, προτού οι μαθητές δουλέψουν μόνοι τους με την ομάδα τους. Με την παραπάνω δραστηριότητα αξιολογείται η ικανότητα των μαθητών να αντλούν πληροφορίες από το διαδίκτυο και να τις εφαρμόζουν, προκειμένου να επιτελέσουν μια εργασία που τους δίνεται.

Η παραπάνω δραστηριότητα δίνεται και στους αλλόγλωσσους μαθητές με τη διαφορά ότι ο χάρτης που τους παρέχεται δεν είναι απόλυτα κενός, αλλά περιλαμβάνει τα ονόματα των νομών της χώρας, προκειμένου να διευκολυνθούν στον εντοπισμό των κατάλληλων περιοχών σε περίπτωση που δεν γνωρίζουν τα γεωγραφικά στοιχεία της Ελλάδας.

Στο **τρίτο δίωρο** οι μαθητές παράγουν γραπτό λόγο, ανά δύο, ο οποίος αφορά στην περιγραφή σπάνιων ζώων που υπάρχουν στην Ελλάδα. Οι μαθητές αναζητούν πληροφορίες σχετικά με άλλα είδη σπάνιων ζώων, επιλέγουν ένα από αυτά και στη συνέχεια το περιγράφουν. Τα περιγραφικά κείμενα των παιδιών συλλέγονται και με την εφαρμογή FipSnack δημιουργείται το «Βιβλίο Σπάνιων Ζώων της Ελλάδας» για την ιστοσελίδα του σχολείου τους. Η εφαρμογή FlipSnack είναι διαθέσιμη στο διαδίκτυο (www.FlipSnack.com) και με πολύ απλό τρόπο μπορούν να τοποθετηθούν τα αρχεία των μαθητών και να προβάλλονται όπως σε ένα βιβλίο, με την εναλλαγή σελίδων. Με την παραπάνω εργασία αξιολογείται η ικανότητα παραγωγής περιγραφικού κειμένου, με την αξιοποίηση πληροφοριακού και εικονογραφικού υλικού από το διαδίκτυο. Στη συνέχεια, προτού οι ομάδες παρουσιάσουν τις

περιγραφές τους, προτείνεται να γίνεται αυτοαξιολόγηση του περιεχομένου και της μορφής τους.

Οι αλλόγλωσσοι μαθητές συμμετέχουν ενεργά στην παραπάνω παραγωγή γραπτού λόγου, ωστόσο τους δίνεται καθοδηγητικός πίνακας (βασισμένος στα πρότυπα των σχολικών εγχειριδίων της Γλώσσας) που αφορά στα πεδία τα οποία πρέπει να αναπτύξουν, ώστε να δημιουργήσουν μια ολοκληρωμένη περιγραφή ζώου. Επίσης, προτείνεται οι δυάδες των μαθητών να είναι μεικτές, με μαθητές διαφορετικού μαθησιακού και γλωσσικού επιπέδου.

Στο **τέταρτο δίωρο** γίνεται εφαρμογή του **2ου Φύλλου Εργασίας**, στο οποίο δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην ευαισθητοποίηση και την ενημέρωση των μαθητών πάνω σε ζητήματα προστασίας και φροντίδας σπάνιων ζώων. Το εν λόγω φύλλο εργασίας δίνεται σε δύο εκδοχές, όπως και το 1ο Φύλλο Εργασίας. Αρχικά, δίνεται το κείμενο της Παγκόσμιας Διακήρυξης για τα Δικαιώματα των Ζώων, προς επεξεργασία, και ακολουθούν ερωτήσεις κατανόησης, οι οποίες αποσκοπούν στην αξιολόγηση της ικανότητας των μαθητών να αντλούν πληροφορίες από κείμενο γραπτού λόγου. Επίσης, με τις ερωτήσεις κατανόησης επιδιώκεται και η ανάπτυξη της κριτικής σκέψης των μαθητών, καθώς διατυπώνουν θέσεις, προσωπικές εμπειρίες και απόψεις επί του θέματος.

Όσον αφορά στους αλλόγλωσσους μαθητές, το κείμενο που τους δίνεται αφορά μεν την Παγκόσμια Διακήρυξη για τα Δικαιώματα των Ζώων, όμως είναι γραμμένο με απλούστερο λεξιλόγιο, ώστε να πραγματοποιηθεί το μέγιστο ποσοστό κατανόησης του κειμένου. Επίσης, οι αλλόγλωσσοι μαθητές συμμετέχουν στην προφορική συζήτηση σχετικά με το περιεχόμενο του κειμένου, αφού πρώτα απαντήσουν σε ερωτήσεις κατανόησης με τη μορφή Σ ή Λ.

Στη συνέχεια, ακολουθεί λεξιλογική άσκηση, η οποία αφορά τη λέξη *ζώο* και την αναζήτηση λέξεων που να ανήκουν στην ίδια οικογένεια.

Η παραπάνω δραστηριότητα δίνεται και στους αλλόγλωσσους μαθητές, καθώς θεωρείται πως μπορούν να ανταπεξέλθουν ικανοποιητικά σε αυτή.

Έπειτα, ακολουθεί δραστηριότητα κατά την οποία οι μαθητές αναζητούν πληροφορίες από το διαδίκτυο σχετικά με τις εθελοντικές οργανώσεις προστασίας των ζώων, που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα. Αφού αντλήσουν τις απαραίτητες πληροφορίες αναλαμβάνουν, ανά ομάδα, να παρουσιάσουν σε μορφή PowerPoint τα στοιχεία που εντόπισαν για κάθε μία οργάνωση. Με την παραπάνω δραστηριότητα αξιολογείται η ικανότητα των μαθητών να αντλούν και να παρουσιάζουν πληροφοριακό υλικό από το διαδίκτυο.

Οι αλλόγλωσσοι μαθητές συμμετέχουν ισότιμα στην παραπάνω δραστηριότητα, αξιοποιώντας το ερμηνευτικό τους λεξικό για την κάλυψη των λεξιλογικών τους αδυναμιών.

Επίσης, στη δεύτερη εκδοχή του 2ου Φύλλου Εργασίας δίνεται γραμματική άσκηση για τους αλλόγλωσσους μαθητές με στόχο την εμπέδωση του τρόπου κλίσης των ανισοσύλλαβων ουδέτερων ουσιαστικών σε –μα.

Η παραπάνω γραμματική δραστηριότητα δεν προσφέρεται για τους φυσικούς ομιλητές της νεοελληνικής γλώσσας, καθώς είναι ένα γραμματικό φαινόμενο το οποίο έχουν ήδη εντοπίσει και πραγματευτεί στο σχολικό εγχειρίδιο, ενώ θεωρείται πως ως φυσικοί ομιλητές κατέχουν ενστικτωδώς τον τρόπο κλίσης αυτής της κατηγορίας ουσιαστικών.

Ύστερα, κατά το **πέμπτο δίωρο** οι μαθητές εκπονούν δραστηριότητα, κατά την οποία τους δίνεται ένα άρθρο, που αφορά σε ένα περιστατικό εύρεσης νεκρών χελωνών στην περιοχή της Πρέβεζας. Οι μαθητές, αφού διαβάσουν το άρθρο,

συμμετέχουν σε συζήτηση κατά την οποία καλούνται να διατυπώσουν τις θέσεις τους και τα συναισθήματά τους σχετικά με το γεγονός, αλλά και να συνδέσουν το περιστατικό με τα δικαιώματα των ζώων, κρίνοντας το εάν τελικά ισχύουν στην περίπτωση των νεκρών χελωνών. Με την παραπάνω δραστηριότητα επιδιώκεται η ανάπτυξη της κριτικής σκέψης των μαθητών.

Η παραπάνω δραστηριότητα παρέχεται και στους αλλόγλωσσους μαθητές με τη διαφορά ότι το άρθρο που δίνεται προς επεξεργασία αναφέρεται στο ίδιο γεγονός, αλλά είναι διαφοροποιημένο από λεξιλογικής άποψης και προέρχεται από άλλη διαδικτυακή πηγή.

Στη συνέχεια, οι μαθητές παρακολουθούν ένα βίντεο, το οποίο περιλαμβάνει την αφήγηση του παραμυθιού *«Πού πας, χελωνάκι;»* της Καλλιώς Καστρησίου. Το παραμύθι αυτό αφορά στην ιστορία μιας χελώνας Καρέτα-Καρέτα και στις περιπέτειές της στις ελληνικές θάλασσες, ενώ περιλαμβάνει και σημαντικές αναφορές και πληροφορίες σχετικά με αυτό το σπάνιο είδος. Αφού ολοκληρωθεί η προβολή του βίντεο είτε σε βιντεοπροβολέα, είτε σε διαδραστικό πίνακα, οι μαθητές καλούνται να απαντήσουν σε προφορικές ερωτήσεις κατανόησης σχετικά με αυτό. Η παραπάνω δραστηριότητα στοχεύει στην αξιολόγηση της ικανότητας των μαθητών να αντλούν πληροφορίες από κείμενο προφορικού λόγου.

Το παραπάνω βίντεο θεωρείται κατάλληλο για τους αλλόγλωσσους μαθητές, από λεξιλογικής άποψης, με τη διαφορά ότι η αξιολόγηση της κατανόησης του περιεχομένου του γίνεται με ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής, προκειμένου να διευκολυνθούν στην απάντηση αυτών, αφού τους ζητείται να αναγνωρίσουν και όχι να ανακαλέσουν τη σωστή απάντηση.

Έπειτα, οι μαθητές χωρισμένοι σε ομάδες εργασίας αναζητούν πληροφορίες σχετικά με τους κινδύνους που αντιμετωπίζει η χελώνα Καρέτα-Καρέτα στις

ελληνικές θάλασσες, ενώ αναζητούν και τις περιοχές που εντοπίζεται αυτό το σπάνιο είδος χελώνας στην Ελλάδα. Στο τέλος, οι μαθητές παρουσιάζουν τα ευρήματά τους στην τάξη με τη χρήση του PowerPoint. Με την παραπάνω δραστηριότητα αξιολογείται η ικανότητα των μαθητών να αντλούν πληροφοριακό υλικό από το διαδίκτυο και να το παρουσιάζουν.

Στο **έκτο δίωρο** οι μαθητές παράγουν γραπτό λόγο με τη μορφή επιστολής στον Υπουργό Περιβάλλοντος Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, ώστε να εκφράσουν τη δυσαρέσκειά τους για το γεγονός και να ζητήσουν την κινητοποίηση του υπουργείου για την προάσπιση των δικαιωμάτων των σπάνιων ειδών. Με την παραπάνω δραστηριότητα αξιολογείται η ικανότητα των μαθητών να παράγουν γραπτό λόγο με στόχο την περιγραφή ενός γεγονότος και τη διατύπωση επιχειρημάτων, ώστε να πείσουν τον αναγνώστη. Τέλος, είναι σημαντικό οι μαθητές να προβούν σε αξιολόγηση των κειμένων τους.

Οι αλλόγλωσσοι μαθητές εκπονούν την παραπάνω δραστηριότητα με τη διαφορά ότι παρέχεται σε αυτούς μια καθοδήγηση, κατά τη σύνταξη της επιστολής, η οποία μπορεί να παραλειφθεί εάν το ζητήσει ο ίδιος ο μαθητής.

Στο **έβδομο δίωρο** πραγματοποιείται το **3^{ο} Φύλλο Εργασίας**, το οποίο είναι κοινό για άλλους τους μαθητές της τάξης και περιλαμβάνει ένα πολυτροπικό κείμενο (αφίσα). Η συγκεκριμένη αφίσα παρουσιάζει τον χάρτη της Ελλάδας δίνοντας παράλληλα πληροφορίες για τα ζώα που βρίσκονται υπό εξαφάνιση κατά τόπους. Η αφίσα παρουσιάζεται στην τάξη μέσω προτζέκορα ή διαδραστικού πίνακα και οι μαθητές σχολιάζουν προφορικά το περιεχόμενό της και τους λόγους για τους οποίους δημιουργήθηκε. Στη συνέχεια οι μαθητές παράγουν και οι ίδιοι αφίσες με ανάλογο περιεχόμενο, αξιοποιώντας είτε το υλικό που ήδη έχουν χρησιμοποιήσει στα δύο προηγούμενα φύλλα εργασίας, είτε καινούριο υλικό από το διαδίκτυο.

Ο στόχος της δημιουργίας της αφίσας είναι να ενημερωθούν και να ευαισθητοποιηθούν οι μαθητές του σχολείου σχετικά με την απειλή της εξαφάνισης σπάνιων ειδών ζώων της Ελλάδας. Για τη δημιουργία της αφίσας μπορεί να αξιοποιηθεί το πρόγραμμα της Ζωγραφικής του υπολογιστή ή το Word, ενώ μπορεί να αξιοποιηθεί πλούσιο φωτογραφικό υλικό από το διαδίκτυο. Το εν λόγω φύλλο εργασίας εστιάζει στην κατανόηση και παραγωγή πολυτροπικών κειμένων από τους μαθητές.

Αφόρμηση

Παρακάτω δίνονται εικόνες διάφορων ζώων που ζουν στην Ελλάδα:

Πηγές εικόνων: mpets.blogspot.com, www.matrix24.gr, www.4umarket.gr, www.adespoto.gr, www.skai.gr, www.ethnos.gr, www.gpeppas.gr, www.egnomi.gr, oscar-kiko-izi.blogspot.com

Α.

→ Να αναφέρετε ποια είναι τα είδη ζώων που απεικονίζονται παραπάνω.

→ Τοποθετήστε σε κάθε εικόνα τον αριθμό που αναφέρει το όνομα του ζώου που απεικονίζει: 1. κόκκινο ελάφι, 2. άλογο, 3. χελώνα Καρέτα-Καρέτα, 4. αγελάδα, 5. χρυσό τσακάλι, 6. καφέ αρκούδα, 7.σκύλος, 8. γάτα, 9. μεσογειακή φώκια Μονάχους-Μονάχους

Β.

→ Έχετε δει από κοντά κάποιο από τα παραπάνω ζώα; Αν ναι, πού τα συναντήσατε;

→ Γνωρίζετε πληροφορίες σχετικά με τα παραπάνω ζώα; Αν ναι, ποιες είναι οι πληροφορίες που έχετε;

Γ. Κάποια από τα είδη ζώων που απεικονίζονται παραπάνω θεωρούνται σπάνια και οδηγούνται προς εξαφάνιση:

→ Σύρετε τις παραπάνω εικόνες στους παρακάτω πίνακες και διακρίνετε τα είδη ζώων σε σπάνια και κοινά. Μπορείτε να προσθέσετε εικόνες και από άλλα είδη ζώων από το διαδίκτυο και να αιτιολογήσετε γιατί τα τοποθετήσατε στη μία ή στην άλλη κατηγορία. Παρουσιάστε τον πίνακα στην τάξη σας.

Σπάνια είδη ζώων	***Κοινά είδη ζώων***

→ Για ποιο λόγο πιστεύετε ότι κάποια από τα παραπάνω είδη ζώων χαρακτηρίζονται ως *σπάνια*;

→ Μπορείτε να σκεφτείτε κάποιους λόγους για τους οποίους αυτά τα ζώα απειλούνται με εξαφάνιση;

→ Ποιες πιστεύετε ότι είναι οι συνέπειες από την εξαφάνιση κάποιων ειδών;

1ο Φύλλο Εργασίας

Μονάχους-Μονάχους

Η μεσογειακή φώκια Monachus-Monachus πήρε το όνομά της, είτε εξαιτίας του σχήματος του πάνω μέρους του κεφαλιού της, που μοιάζει σαν να φοράει σκούφο ρωμαιοκαθολικού καλόγερου, είτε επειδή δε ζει σε μεγάλες ομάδες προτιμώντας την απομόνωση από την ανθρώπινη παρουσία. Σήμερα η μεσογειακή φώκια θεωρείται το πιο απειλούμενο είδος στην Ευρώπη. Παλιότερα είχε ευρεία εξάπλωση σε όλες τις ακτές της Μεσογείου, από τη Μαύρη Θάλασσα έως και τις ακτές του Ατλαντικού, του Μαρόκου και της Μαυριτανίας. Με το πέρασμα του χρόνου εξαιτίας διαφόρων παραγόντων που επέδρασαν αρνητικά στα ζώα και τα καταφύγιά τους, το είδος εξαφανίστηκε σε περισσότερες από 10 χώρες τα τελευταία 20 χρόνια.

Είναι πολύ δύσκολο να υπολογιστεί ο ακριβής αριθμός ατόμων αυτού του είδους, γιατί οι πληθυσμοί είναι διασκορπισμένοι και τα υπάρχοντα στοιχεία είναι ελάχιστα. Γενικά, υπολογίζεται ότι 400-500 άτομα επιβιώνουν σήμερα. Οι επιστήμονες υποστηρίζουν ότι στην Ελλάδα βρίσκονται τα 2/3 του συνολικού πληθυσμού της μεσογειακής φώκιας. Στις Βόρειες Ατλαντικές ακτές της Μαυριτανίας ο πληθυσμός υπολογίζεται στα 100-150 άτομα, πληθυσμός που συνεχώς μειώνεται τα τελευταία χρόνια. Μικρότεροι πληθυσμοί βρίσκονται στις ακτές της Μαδέρα, Μαρόκου, Τουρκίας και Κύπρου.

Η μεσογειακή φώκια είναι από τα μεγαλύτερα είδη φώκιας στον κόσμο και το μήκος της φτάνει στα 2-3 μέτρα, ενώ το βάρος της κατά μέσο όρο είναι 250 kg. Τα θηλυκά ωριμάζουν στα 3-4 χρόνια της ηλικίας τους, ενώ τα αρσενικά λίγο αργότερα. Η διάρκεια ζωής της φώκιας δεν έχει αποδειχθεί επιστημονικά, αλλά υπολογίζεται πως είναι περίπου 35 - 40 χρόνια.

Το δέρμα της καλύπτεται από κοντό, στιλπνό τρίχωμα με πιο συνηθισμένα χρώματα το γκρίζο ή καφέ στη ράχη με πιο ανοιχτόχρωμη κοιλιά. Τα νεογέννητα έχουν μήκος ένα μέτρο και ζυγίζουν 15-20 κιλά. Το δέρμα τους καλύπτεται από μακρύ μαύρο τρίχωμα με ένα άσπρο "μπάλωμα" στην κοιλιά. Επίσης, δεν υπάρχουν εμφανείς διαφορές μεταξύ αρσενικών και θηλυκών.

Η κύηση διαρκεί περίπου 10 με 11 μήνες και οι γεννήσεις παρατηρούνται κυρίως τους μήνες Μάιο-Νοέμβριο, με αποκορύφωση το Σεπτέμβριο - Οκτώβριο. Η περίοδος γαλουχίας διαρκεί περίπου 4 - 8 εβδομάδες. Η μεσογειακή φώκια γεννά ένα μόνο μικρό κάθε φορά. Σήμερα οι γεννήσεις λαμβάνουν χώρα κυρίως σε σπηλιές. Αυτό δε συνέβαινε παλαιότερα, αλλά μόνο από τότε που η μεσογειακή φώκια υποχρεώθηκε να εγκαταλείψει τις αμμώδεις παραλίες όπου γεννούσε τα μικρά της, εξαιτίας της ενόχλησης που προκαλείται από τις ανθρώπινες δραστηριότητες. Τα νεογέννητα δεν μπορούν να κολυμπούν καλά τις πρώτες ημέρες της ζωής τους αλλά μέσα σε λίγες εβδομάδες είναι ικανά να κολυμπούν άριστα.

Η μεσογειακή φώκια τρέφεται με όλα τα είδη ψαριών και κεφαλόποδων που υπάρχουν στην περιοχή που ζει. Για να εξασφαλίσουν την τροφή τους επιτίθενται σε δίχτυα, ακολουθούν ψαρόβαρκες και μεταναστευτικά είδη ψαριών.

Πηγή: http://www.alonissos-park.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=49&Itemid=56

1. Απαντήστε προφορικά στις παρακάτω ερωτήσεις:

- Ποιο είναι το είδος ζώου προς εξαφάνιση που περιγράφεται πιο πάνω;
- Πώς πήρε το όνομά της η φώκια Μονάχους-Μονάχους;
- Σε ποιες περιοχές και σε τι ποσοστό πληθυσμού απατάνται σήμερα η μεσογειακή φώκια;
- Ποια είναι τα εξωτερικά χαρακτηριστικά της μεσογειακής φώκιας;
- Τι γνωρίζετε για την αναπαραγωγή της;
- Τι γνωρίζετε για το είδος της τροφής που καταναλώνει η μεσογειακή φώκια;

2. *«Το δέρμα της καλύπτεται από κοντό,* ***στιλπνό*** *τρίχωμα…»*
Παραπάνω περιγράφεται η υφή του τριχώματος της μεσογειακής φώκιας:

→ Αναζητήστε στο λεξικό σας τη σημασία του επιθέτου *στιλπνός-ή-ό* και καταγράψτε την παρακάτω:

……

→ Δημιουργήστε δύο προτάσεις αξιοποιώντας το παραπάνω επίθετο:

♦ ……

……

♦ ……

……

3. α. Στην τέταρτη παράγραφο του κειμένου εντοπίστε τα επίθετα και τοποθετήστε τα στα τρία γένη:

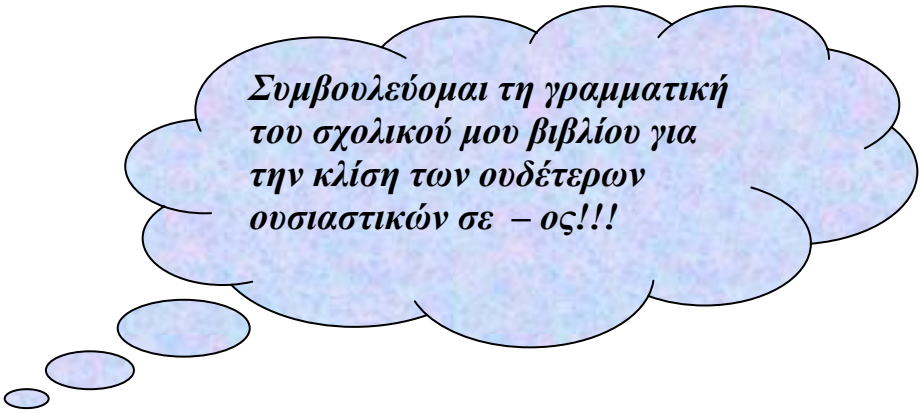
Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο

β. Ποια πιστεύετε ότι είναι η χρησιμότητα των επιθέτων στην περιγραφή;

4. *«Τα νεογέννητα έχουν* ***μήκος*** *ένα μέτρο και ζυγίζουν 15-20 κιλά.»*
→ Η λέξη *μήκος* στην παραπάνω πρόταση τι μέρος του λόγου είναι; .....

→ Συμπληρώστε τα κενά στις παρακάτω προτάσεις με τα ουδέτερα ουσιαστικά σε –ος που βρίσκονται στην κάθε παρένθεση:

- Η μεσογειακή φώκια αναγκάστηκε να εγκαταλείψει πολλά ……. (το μέρος) λόγω της ανθρώπινης παρουσίας.
- Μπορούμε να συναντήσουμε τη μεσογειακή φώκια στα νερά του …… (το Αιγαίο Πέλαγος).
- Η μεσογειακή φώκια είναι ένα από τα πιο σπάνια …….. (το είδος) ζώων στον κόσμο.

5. Παρακάτω δίνεται ένας χάρτης της Ελλάδας: Αναζητήστε περισσότερες πληροφορίες για τις περιοχές που συναντάμε φώκιες Μονάχους-Μονάχους στη χώρα μας και σημειώστε τες στον χάρτη χρωματίζοντάς τες με κόκκινο χρώμα.

→ Προτεινόμενες ιστοσελίδες: http://www.mom.gr/displayITM1.asp?ITMID=32 και http://www.monachoulis.gr/displayITM1.asp?ITMID=14

Πηγή: e-pemptiataxia.blogspot.gr

6. ***Οι φώκιες Μονάχους-Μονάχους δεν είναι το μόνο είδος ζώου προς εξαφάνιση στην Ελλάδα. Η καφέ αρκούδα, η χελώνα Καρέτα-Καρέτα, το χρυσό τσακάλι, η βίδρα και άλλα πολλά είδη ζώων διατρέχουν μεγάλο κίνδυνο εξαφάνισης του είδους τους.***

Το «Κόκκινο Βιβλίο Απειλούμενων Ζώων της Ελλάδας» περιλαμβάνει συγκεντρωμένες όλες τις πληροφορίες και τις αναφορές σχετικά με τα είδη των ζώων που βρίσκονται υπό εξαφάνιση στη χώρα μας. (Περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να βρείτε στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής στην ιστοσελίδα: http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=518)

Τι θα λέγατε να δημιουργήσετε κι εσείς ένα βιβλίο σπάνιων ζώων για την ιστοσελίδα του σχολείου σας;

Συνεργαστείτε με τον διπλανό σας και αναζητήστε και τα υπόλοιπα είδη ζώων που απειλούνται με εξαφάνιση στην Ελλάδα. Επιλέξτε ένα από αυτά τα είδη, συγκεντρώστε τις απαραίτητες πληροφορίες και το φωτογραφικό υλικό και δημιουργήστε ένα κείμενο, στο οποίο θα το περιγράφετε. Στη συνέχεια τοποθετήστε τις περιγραφές σας στο «Βιβλίο Σπάνιων Ζώων της Ελλάδας», αξιοποιώντας την εφαρμογή FlipSnack (www.flipSnack.com) και αναρτήστε το στην ιστοσελίδα του σχολείου σας!

1ο Φύλλο Εργασίας

Μεσογειακή φώκια (Μονάχους-Μονάχους)

Η μεσογειακή φώκια είναι ένα από τα 35 είδη φώκιας που υπάρχουν σε όλο τον κόσμο. Το **μήκος** των ενηλίκων ατόμων μπορεί και να φτάσει 3,80 μ., αλλά συνήθως δεν ξεπερνά τα 2,5μ.Το **βάρος** των μικρών ατόμων είναι 10-20 κιλά και των ενηλίκων περίπου 300.

Έχει κοντό, γυαλιστερό **τρίχωμα**, το χρώμα του οποίου ποικίλλει στις διάφορες περιοχές του σώματος από το ανοιχτό καφέ μέχρι το μαύρο με τα αρσενικά άτομα να είναι συνήθως πιο σκούρα από τα θηλυκά. Αυτό ακριβώς το σκούρο χρώμα της, που θυμίζει ράσο, και ο παχύς λαιμός της, που μοιάζει με κουκούλα μοναχού, έδωσαν στη μεσογειακή φώκια το λατινικό της όνομα που σημαίνει "φώκια μοναχός".

Οι μεσογειακές φώκιες **ζουν** περίπου 40 χρόνια και γεννάνε κάθε ένα ή δύο χρόνια (Σεπτέμβριο-Οκτώβριο) συνήθως ένα μικρό. Η κυοφορία διαρκεί 11 μήνες και η γαλουχία έξι ως οκτώ εβδομάδες.

Η **τροφή** της αποτελείται κυρίως από ψάρια και κεφαλόποδα (χταπόδια, καλαμάρια, κ.α.) και συχνά κολυμπάει αρκετά βαθιά για να βρει την τροφή της.

Είναι πολύ καλή στο **κολύμπι** χάρη στο σχήμα του σώματός της. Η μεσογειακή φώκια μπορεί να καταδυθεί σε μεγάλα βάθη και να παραμείνει κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας για αρκετή ώρα.

Αν και περνά **μεγάλο μέρος της ζωής της** στο νερό -όπου και ζευγαρώνει- η φώκια βγαίνει συχνά στην ξηρά για να ξεκουραστεί και να γεννήσει. Παλαιότερα ζούσαν σε κοπάδια και μπορούσε κανείς να βλέπει συχνά φώκιες που έβγαιναν στις ανοιχτές παραλίες, σήμερα όμως τα ζώα καταφεύγουν σε απόμερες σπηλιές, βραχώδεις ακτές και ακατοίκητες βραχονησίδες μακριά από την ενοχλητική ανθρώπινη παρουσία.

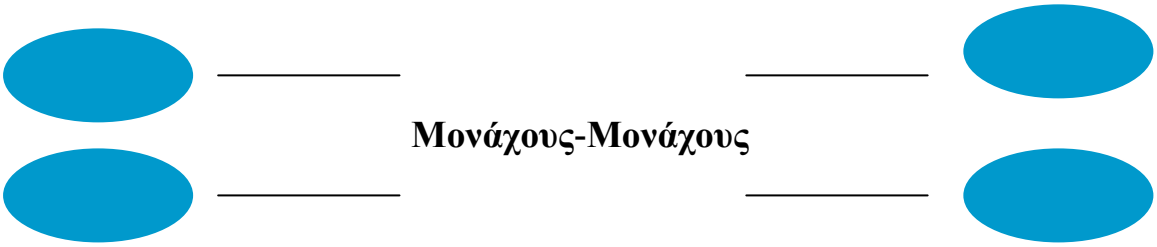
Πηγή: http://www.wwf.gr/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=138&Itemid=67 (διασκευή)

1.α. Τοποθετήστε δίπλα σε κάθε ερώτηση τον αριθμό της παραγράφου, στην οποία αντιστοιχεί η απάντηση και διατυπώστε την προφορικά στην τάξη:

Τι γνωρίζετε για τη ζωή και την αναπαραγωγή της φώκιας Μονάχους-Μονάχους;	
Ποια είναι τα βασικά εξωτερικά χαρακτηριστικά της	

μεσογειακής φώκιας και πως επέδρασαν αυτά στο να ονομαστεί Μονάχους-Μονάχους;	
Με τι τρέφεται η φώκια Μονάχους-Μονάχους;	
Τι γνωρίζετε για το μήκος και το βάρος του σώματος της μεσογειακής φώκιας;	
Η μεσογειακή φώκια το μεγαλύτερο μέρος της ζωής της ζει στη θάλασσα ή στη στεριά;	
Τι γνωρίζετε για τις ικανότητες της μεσογειακής φώκιας στο κολύμπι;	

β. Τοποθετήστε στο σχεδιάγραμμα τα βασικά χαρακτηριστικά της μεσογειακής φώκιας Μονάχους-Μονάχους:

2. Υπάρχουν άγνωστες λέξεις στο κείμενο; Υπογραμμίστε τις λέξεις του κειμένου που δεν γνωρίζετε τη σημασία τους και αναζητήστε την ερμηνεία τους στο λεξικό σας.

♦ ..... = ……..
…….
♦..... = ……..
…….
♦..... = ……..
…….
♦..... = ……..
…….

3. Τοποθετήστε τα υπογραμμισμένα επίθετα του κειμένου στον πίνακα και στα τρία γένη:

Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο

4. α. Σε ποιο πρόσωπο γίνεται η περιγραφή των βασικών χαρακτηριστικών της μεσογειακής φώκιας;

……

β. Πώς θα περιέγραφε η ίδια η φώκια Μονάχους-Μονάχους τις πληροφορίες για τον εαυτό της;

→ Ξαναγράψτε την 4η παράγραφο του κειμένου σαν να μιλάει η ίδια η φώκια και συζητήστε τις αλλαγές που κάνατε στο πρόσωπο της περιγραφής:

……
……
……
……
……
……
……

5. α. Η μεσογειακή φώκια είναι ένα είδος ζώου που εξακολουθεί και υπάρχει στον πλανήτη μας, αλλά απειλείται με εξαφάνιση.
→ Ποιος χρόνος χρησιμοποιείται στο κείμενο για την περιγραφή της φώκιας; ……

β. Σε περίπτωση που η μεσογειακή φώκια εξαφανιζόταν για πάντα από τη γη, ποιες αλλαγές στον χρόνο της περιγραφής θα κάνατε;

→ Αντικαταστήστε τα ρήματα που βρίσκονται στον ενεστώτα των παραγράφων 3, 4 και 5 και μεταφέρετέ τα στον παρατατικό. (Συμβουλευτείτε τη γραμματική του σχολικού σας βιβλίου σε περίπτωση δυσκολίας).

Οι μεσογειακές φώκιες ζούσαν περίπου 40 χρόνια και γεννούσαν κάθε ένα ή δύο χρόνια (Σεπτέμβριο-Οκτώβριο) συνήθως ένα μικρό……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……

→ Ποιες αλλαγές παρατηρείτε στο νόημα του κειμένου;

6. Παρακάτω δίνεται ένας χάρτης της Ελλάδας: Αναζητήστε περισσότερες πληροφορίες για τις περιοχές που συναντάμε φώκιες Μονάχους-Μονάχους στη χώρα μας και κυκλώστε τες στον χάρτη.

→ Προτεινόμενες ιστοσελίδες: http://www.mom.gr/displayITM1.asp?ITMID=32 και http://www.monachoulis.gr/displayITM1.asp?ITMID=14

Πηγή: www.fortotaxi.gr

7. ***Οι φώκιες Μονάχους-Μονάχους δεν είναι το μόνο είδος ζώου προς εξαφάνιση στην Ελλάδα. Η καφέ αρκούδα, η χελώνα Καρέτα-Καρέτα, το χρυσό τσακάλι, η βίδρα και άλλα πολλά είδη ζώων διατρέχουν μεγάλο κίνδυνο εξαφάνισης του είδους τους.***

Το «Κόκκινο Βιβλίο Απειλούμενων Ζώων της Ελλάδας» περιλαμβάνει συγκεντρωμένες όλες τις πληροφορίες και τις αναφορές σχετικά με τα είδη των ζώων που βρίσκονται υπό εξαφάνιση. (Περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να βρείτε στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής στην ιστοσελίδα: (http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=518)

Τι θα λέγατε να δημιουργήσετε κι εσείς ένα βιβλίο σπάνιων ζώων για την ιστοσελίδα του σχολείου σας;
Συνεργαστείτε με τον διπλανό σας και αναζητήστε και τα υπόλοιπα είδη ζώων που απειλούνται με εξαφάνιση στην Ελλάδα. Επιλέξτε ένα από αυτά τα είδη, συγκεντρώστε τις απαραίτητες πληροφορίες και το φωτογραφικό υλικό και δημιουργήστε ένα κείμενο, στο οποίο θα το περιγράφετε. Στη συνέχεια τοποθετήστε τις περιγραφές σας στο «Βιβλίο Σπάνιων Ζώων της Ελλάδας», αξιοποιώντας την εφαρμογή FlipSnack (www.flipSnack.com) και αναρτήστε το στην ιστοσελίδα του σχολείου σας!

Μη ξεχάσεις να αναφέρεις:

- Ποιο είναι το όνομα του ζώου
- Ποια είναι τα εξωτερικά χαρακτηριστικά του
- Ποιες είναι οι χαρακτηριστικές συνήθειές του
- Πόσα χρόνια ζει
- Σε ποιους τόπους θα το συναντήσουμε
- Με τι τρέφεται
- Ποιοι είναι οι κίνδυνοι που αντιμετωπίζει
- Συναισθήματα και σκέψεις γι' αυτό το ζώο

Χρησιμοποίησε:

- Ενεστώτα (και όπου είναι απαραίτητο χρόνους του παρελθόντος)
- Επίθετα
- Το γ΄ πρόσωπο ενικού και πληθυντικού των ρημάτων

Φωτογραφία

2ο Φύλλο Εργασίας

Η ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΖΩΩΝ

Άρθρο Πρώτο
Όλα τα ζώα γεννιούνται με ίσα δικαιώματα στη ζωή και στη δυνατότητα ύπαρξης.

Άρθρο Δεύτερο
1. Ο άνθρωπος οφείλει να σέβεται τη ζωή κάθε ζώου.
2. Ο άνθρωπος ανήκει στο ζωικό βασίλειο και δεν μπορεί να εξοντώνει ή να εκμεταλλεύεται τα άλλα είδη του ζωικού βασιλείου. Αντίθετα, οφείλει να χρησιμοποιεί τις γνώσεις του για το καλό των ζώων.
3. Κάθε ζώο δικαιούται φροντίδας, προσοχής και προστασίας από τον άνθρωπο.

Άρθρο Τρίτο
1. Κανένα ζώο δεν πρέπει να υποβάλλεται σε κακομεταχείριση ή απάνθρωπη συμπεριφορά.
2. Αν η θανάτωση ενός ζώου θεωρηθεί υποχρεωτική πρέπει να γίνει στιγμιαία, ανώδυνα και χωρίς καμιά πρόκληση αγωνίας του ζώου.

Άρθρο Τέταρτο
1. Κάθε ζώο δικαιούται να ζήσει στο φυσικό του χώρο (γη, θάλασσα, αέρας) και να αναπαράγεται σύμφωνα με τους φυσικούς νόμους.
2. Η στέρηση ελευθερίας του ζώου ακόμη κι αν γίνεται για μορφωτικούς σκοπούς είναι αντίθετη προς τη διακήρυξη δικαιωμάτων αυτού.

Άρθρο Πέμπτο
1. Κάθε ζώο που από παράδοση θεωρείται κατοικίδιο δικαιούται να ζήσει με το ρυθμό και τις συνθήκες ζωής και ελευθερίας που αντιστοιχούν στο είδος του.
2. Η διαφοροποίηση αυτών των συνθηκών από τον άνθρωπο έχει σκοπούς κερδοσκοπικούς και είναι αντίθετη προς τη διακήρυξη.

Άρθρο Έκτο
1. Κάθε ζώο που αποτελεί σύντροφο του ανθρώπου έχει δικαίωμα διάρκειας ζωής ανάλογης με τη φυσική του μακροβιότητα.
2. Η εγκατάλειψη ενός ζώου θεωρείται πράξη απάνθρωπη και εξευτελιστική.

Άρθρο Έβδομο
Αναφορικά με τα ζώα που προσφέρουν τις υπηρεσίες τους στον άνθρωπο, η διάρκεια και η ένταση δουλειάς πρέπει να είναι σε λογικά πλαίσια, η διατροφή τους ικανοποιητική και η ανάπαυσή τους υποχρεωτική.

Άρθρο Όγδοο
1. Οποιοσδήποτε πειραματισμός πάνω στα ζώα, ιατρικός, επιστημονικός, κλπ. αντιτίθεται προς τα δικαιώματα των ζώων, εφόσον προκαλεί πόνο σωματικό ή ψυχικό.

2. Πρέπει να επιδιώκεται η αντικατάσταση του πειραματισμού πάνω στα ζώα από άλλες υπάρχουσες τεχνικές.

Άρθρο Ένατο
Τα ζώα που εκτρέφονται για τη διατροφή του ανθρώπου πρέπει να στεγάζονται, να τρέφονται, να μετακινούνται και να θανατώνονται χωρίς πρόκληση πόνου και αγωνίας.

Άρθρο Δέκατο
1. Απαγορεύεται η εκμετάλλευση των ζώων για τη διασκέδαση των ανθρώπων.
2. Η έκθεση ζώου και τα θεάματα που χρησιμοποιούν ζώα αποτελούν καταστρατήγηση της αξιοπρέπειας και του σεβασμού προς τη ζωή του ζώου.

Άρθρο Ενδέκατο
Κάθε πράξη που χωρίς λόγο προκαλεί θάνατο ζώου είναι έγκλημα απέναντι στη ζωή.

Άρθρο Δωδέκατο
1. Κάθε πράξη που προκαλεί θάνατο μεγάλου αριθμού άγριων ζώων αποτελεί "γενοκτονία", έγκλημα απέναντι στο είδος.
2. Η μόλυνση και οποιαδήποτε καταστροφή του φυσικού μας περιβάλλοντος οδηγούν στη γενοκτονία.

Άρθρο Δέκατο Τρίτο
1. Σεβασμός επιβάλλεται ακόμη και στο νεκρό ζώο.
2. Κάθε σκηνή βίας στην τηλεόραση και το σινεμά, με θύματα ζώα πρέπει να απαγορευτεί και μόνο οι σκηνές που έχουν σκοπό να ενημερώσουν για τα δικαιώματα των ζώων οφείλουν να προβάλλονται.

Άρθρο Δέκατο Τέταρτο
1. Οι οργανισμοί προστασίας και προάσπισης των ζώων πρέπει να αντιπροσωπεύονται από κάθε κυβέρνηση.
2. Τα δικαιώματα του ζώου πρέπει να κατοχυρωθούν από τους νόμους, όπως ακριβώς και τα δικαιώματα του ανθρώπου.

Διεθνής Ένωση Δικαιωμάτων των Ζώων - Παρίσι 1978

Πηγή: http://www.greenpage.gr/diakiriksi_dikaiomatwn_zoon.htm

1. **Το παραπάνω κείμενο αφορά την Παγκόσμια Διακήρυξη των Δικαιωμάτων των ζώων. Απαντήστε προφορικά στις παρακάτω ερωτήσεις:**

- Γνωρίζατε την ύπαρξη των δικαιωμάτων των ζώων;
- Ποια είναι τα δικαιώματα των ζώων σύμφωνα με το παραπάνω κείμενο;

- Συμφωνείτε με τα παραπάνω δικαιώματα; Αν όχι, με ποια από αυτά δεν συμφωνείτε και γιατί;
- Συμφωνείτε με το να υπάρχουν νόμοι για την τιμωρία όσων κακοποιούν ζώα; Ναι ή όχι και γιατί;
- Σας έχει τύχει ποτέ να ζήσετε κάποιο περιστατικό κατά το οποίο κάποιο δικαίωμα ζώου καταπατήθηκε; Κάνατε εσείς ή κάποιος άλλος κάτι για αυτό;

2. Αναζητήστε στο λεξικό σας λέξεις που να ανήκουν στην ίδια οικογένεια με τη λέξη *ζώο* και καταγράψτε τες παρακάτω:

……
……

3. ***Ο Σύλλογος για την Προστασία της Θαλάσσιας Χελώνας «Αρχέλων» έχει ως έργο του την προστασία της χελώνας Καρέτα-Καρέτα και του βιότοπού της. Ωστόσο, υπάρχουν και άλλες περιβαλλοντικές οργανώσεις που έχουν αφιερωθεί στην προστασία σπάνιων ζώων, όπως ο Αρκτούρος, η Μεσόγειος S.O.S., η Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρία κ.α.***

→ Αναζητήστε με την ομάδα σας πληροφορίες για τις παραπάνω εθελοντικές οργανώσεις και παρουσιάστε το έργο τους στην ιστοσελίδα τους σχολείου σας.

4.

Νεκρές τέσσερις χελώνες Καρέτα-Καρέτα

Τετάρτη, 6 Μαρτίου 2013 12:33

Αποτροπιασμό προκάλεσε το θέαμα που αντίκρισαν οι κάτοικοι της περιοχής του Πνευματικού Φάρου και του Παντοκράτορα στην Πρέβεζα, χθες (Τρίτη), αντικρίζοντας τέσσερις νεκρές θαλάσσιες χελώνες Καρέτα-Καρέτα, εκ των οποίων η μία είχε σημάδια τραυματισμού.

Ο Δημήτρης Μπαρέλος, περιβαλλοντολόγος, συντονιστής του Φορέα Διαχείρισης του Πάρκου Αμβρακικού δήλωσε σχετικά: «Ο Αμβρακικός κόλπος και οι ακτές του Ιονίου είναι μια περιοχή σημαντική στη Μεσόγειο, όπου οι χελώνες καρέτα - καρέτα βρίσκουν τροφή. Αυτό, γιατί τα νερά είναι πιο ζεστά και πλούσια σε όστρακα και ψάρια, καθ' όλη τη διάρκεια του έτους».

Όπως σημειώνει ο κ. Μπαρέλος, εκτός από τους φυσικούς θανάτους των χελωνών, δυστυχώς, πολλές φορές συμβαίνουν είτε ατυχήματα, γιατί μπλέχτηκαν σε δίχτυα, είτε σκόπιμοι θάνατοι.

Συγκεκριμένα, όπως λέει, έχουν βρεθεί τρεις χελώνες με πολλά κτυπήματα στο κεφάλι με αιχμηρό αντικείμενο. «Προσπαθούμε, λοιπόν, μέσω ενός Ευρωπαϊκού Προγράμματος, του ProAct Natura 2000, να ευαισθητοποιήσουμε και να ενημερώσουμε ότι δεν είναι οι χελώνες ανταγωνιστές των ψαράδων η άλλων που τις συναντούν και τις κακομεταχειρίζονται» καταλήγει ο κ. Μπαρέλος.

Σύμφωνα με στοιχεία του Λιμεναρχείου Πρέβεζας, έχουν εντοπιστεί από τις αρχές του χρόνου ακόμη 8 νεκρές χελώνες στον Αμβρακικό και τις ακτές του Ιονίου.

Πηγή: http://www.attikipress.gr/44454/nekres-tesseris-xelwnes-kareta-kareta

Α.

→ Σε ποιο περιστατικό αναφέρεται το παραπάνω άρθρο;
→ Τι γνωρίζετε για τη χελώνα Καρέτα-Καρέτα; Ανήκει στα σπάνια είδη ζώων;
→ Ποια συναισθήματα σας προκάλεσε η παραπάνω είδηση;
→ Πιστεύετε ότι στην παραπάνω περίπτωση η χελώνα Καρέτα-Καρέτα απολαμβάνει τα δικαιώματά της ως ζώο;
→ Ποιοι πιστεύετε ότι ευθύνονται για το παραπάνω περιστατικό;

Β. Παρακολουθήστε το βίντεο του παραμυθιού *«Πού πας, χελωνάκι;»* της Καλλιώς Καστρησίου στην ιστοσελίδα http://www.youtube.com/watch?v=boJ3mEy2KnM **και απαντήστε στις παρακάτω ερωτήσεις:**

♦ Πώς ονομάζεται η χελώνα της ιστορίας; Από πού πήρε το όνομά της;

♦ Πόσο χρονών είναι;
♦ Πού γεννήθηκε και σε ποια περιοχή θέλει να γεννήσει τα δικά της αυγά;
♦Ποιους κινδύνους διατρέχουν οι χελώνες Καρέτα-Καρέτα στη θάλασσα σύμφωνα με τη χελώνα της ιστορίας μας;
♦ Ποιο περιστατικό διηγείται η ίδια η χελώνα, το οποίο της κόστισε το ένα της πτερύγιο;

Γ. Αναζητήστε με την ομάδα σας στο διαδίκτυο περισσότερες πληροφορίες για τους κινδύνους που αντιμετωπίζει η χελώνα Καρέτα-Καρέτα στις ελληνικές θάλασσες, καθώς και τις περιοχές της Ελλάδας στις οποίες εντοπίζεται και παρουσιάστε τα στην τάξη.
Προτεινόμενες ιστοσελίδες:
http://www.wwf.gr και http://www.ecorodos.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=60:2008-10-15-23-20-51&catid=37:2008-08-03-11-20-24&Itemid=78

5.

Αναλαμβάνουμε δράση!

Η χελώνα Καρέτα-Καρέτα είναι ένα σπάνιο είδος ζώου, το οποίο απειλείται με εξαφάνιση. Επίσης, ως ζώο έχει δικαιώματα, που όπως είδαμε στο παραπάνω άρθρο, καταπατούνται.

Γράψτε μια επιστολή στον Υπουργό Περιβάλλοντος Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, στην οποία θα εκφράσετε τη δυσαρέσκειά σας για το παραπάνω γεγονός και θα αναφέρετε τους κινδύνους, αλλά και το δικαίωμα που έχει η χελώνα Καρέτα-Καρέτα στη ζωή.

2ο Φύλλο Εργασίας

Παγκόσμια Διακήρυξη των Δικαιωμάτων των Ζώων
Με απλά λόγια

Άρθρο 1. Δικαίωμα στη ζωή
Άρθρο 2. Δικαίωμα στο σεβασμό, στη φροντίδα και στην προστασία από τον άνθρωπο
Άρθρο 3. Δικαίωμα στην προστασία από την κακομεταχείριση
Άρθρο 4. Δικαίωμα να ζουν ελεύθερα στο φυσικό τους περιβάλλον.
Άρθρο 5. Δικαίωμα να ζουν και να αναπτύσσονται σύμφωνα με το είδος τους.
Άρθρο 6. Δικαίωμα για μη εγκατάλειψη από τους ιδιοκτήτες τους όταν είναι κατοικίδια.
Άρθρο 7. Δικαίωμα να έχουν καλή τροφή και ξεκούραση όταν εργάζονται για τους ανθρώπους.
Άρθρο 8. Δικαίωμα για προστασία από πειράματα που προκαλούν πόνο.
Άρθρο 9. Δικαίωμα για τροφή, ξεκούραση και θανάτωση χωρίς πόνο για τα ζώα που τα μεγαλώνουν οι άνθρωποι για να τα φάνε.
Άρθρο 10. Δικαίωμα για σεβασμό της αξιοπρέπειάς τους. Κανένα ζώο δεν πρέπει να χρησιμοποιείται για ανθρώπινη διασκέδαση.
Άρθρο 11. Η θανάτωση ενός ζώου εάν δεν είναι απαραίτητη είναι έγκλημα.
Άρθρο 12. Δικαίωμα στην προστασία από τη μόλυνση του περιβάλλοντος.
Άρθρο 13. Δικαίωμα για σεβασμό στο θανατωμένο ζώο. Απαγορεύονται οι σκηνές βίας για τα ζώα – θύματα στον κινηματογράφο και στην τηλεόραση.
Άρθρο 14. Τα δικαιώματα των ζώων πρέπει να προστατεύονται από το νόμο.

Πηγή: http://dim-tamasos-lef.schools.ac.cy/teuxos2.pdf

1. Γράψτε Σ για κάθε σωστή και Λ για κάθε λανθασμένη πρόταση:

Α. Τα ζώα δεν είναι άνθρωποι και επομένως δεν έχουν δικαιώματα. ☐

Β. Δεν πρέπει να κακομεταχειριζόμαστε τα ζώα. ☐

Γ. Ο καθένας μπορεί ελεύθερα να εγκαταλείψει ένα ζώο αν δεν επιθυμεί άλλο την παρέα του. ☐

Δ. Τα άγρια ζώα έχουν δικαίωμα να ζουν ελεύθερα στη φύση. ☐

Ε. Κανένα ζώο δεν πρέπει να χρησιμοποιείται για τη διασκέδαση του ανθρώπου. ☐

Στ. Τα δικαιώματα των ζώων δε θα πρέπει να προστατεύονται από τους νόμους. ☐

2. Αναζητήστε στο λεξικό σας λέξεις που να ανήκουν στην ίδια οικογένεια με τη λέξη *ζώο* και καταγράψτε τες παρακάτω:

……
……

3. *«Κάθε ζώο έχει **δικαίωμα** σεβασμού, φροντίδας και προστασίας από τον άνθρωπο.»*
*«Τα **δικαιώματα** των ζώων πρέπει να προστατεύονται από το νόμο.»*

Στις παραπάνω προτάσεις του κειμένου περιλαμβάνεται το ανισοσύλλαβο ουδέτερο ουσιαστικό σε –μα *δικαίωμα.* Ας δούμε τον τρόπο κλίσης του:

	Ενικός Αριθμός	**Πληθυντικός Αριθμός**
Ονομ.	το δικαίωμα	τα δικαιώματα
Γεν.	του δικαιώματος	των δικαιωμάτων
Αιτ.	το δικαίωμα	τα δικαιώματα
Κλητ.	δικαίωμα	δικαιώματα

Συμπληρώστε τις παρακάτω προτάσεις με τα ουδέτερα ουσιαστικά της κάθε παρένθεσης:

Α. Η Παγκόσμια Διακήρυξη των …… (Δικαίωμα) των Ζώων υπογράφηκε το 1978.
Β. Στις παραλίες ωοτοκίας της θαλάσσιας χελώνας Καρέτα-Καρέτα υπάρχουν ειδικά …….. (σήμα) προειδοποίησης.

Γ. Η είδηση του …….. (ατύχημα) που αφορούσε στο θάνατο μιας θαλάσσιας χελώνας από σκάφος συγκλόνισε τους κατοίκους της Ζακύνθου.

4. ***Ο Σύλλογος για την Προστασία της Θαλάσσιας Χελώνας «Αρχέλων» έχει ως έργο του την προστασία της χελώνας Καρέτα-Καρέτα και του βιότοπού της. Ωστόσο, υπάρχουν και άλλες περιβαλλοντικές οργανώσεις που έχουν αφιερωθεί στην προστασία σπάνιων ζώων, όπως ο Αρκτούρος, η Μεσόγειος S.O.S., η Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρία κ.α.***

→ Αναζητήστε με την ομάδα σας πληροφορίες για τις παραπάνω εθελοντικές οργανώσεις και παρουσιάστε το έργο τους στην ιστοσελίδα του σχολείου σας.

5.

Τέσσερις νεκρές Καρέτα-Καρέτα στην Πρέβεζα

20:36 5 Μαρτίου 2013

Τέσσερις χελώνες Καρέτα-Καρέτα βρέθηκαν σήμερα νεκρές στην περιοχή της Πρέβεζας.

Οι τρεις από τις τέσσερις χελώνες Καρέτα-Καρέτα βρέθηκαν στην περιοχή του Πνευματικού Φάρου. Βρέθηκαν σε κοντινή απόσταση μεταξύ τους και μία από αυτές είχε σημάδια τραυματισμού από κοφτερό αντικείμενο.

Η τέταρτη νεκρή χελώνα εντοπίστηκε στην περιοχή Παντοκράτορας, σε μικρή απόσταση από τα σπίτια του χωριού.

Το Λιμεναρχείο της Πρέβεζας κατέγραψε το περιστατικό και έστειλε δελτίο με φωτογραφικό υλικό στις αρμόδιες υπηρεσίες, ώστε να ερευνηθεί περισσότερο ο θάνατος των τεσσάρων χελωνών.

Πηγή: http://www.e-go.gr/news/article.asp?catid=17826&subid=2&pubid=129316889

Α.

→ Σε ποιο περιστατικό αναφέρεται το παραπάνω άρθρο;

→ Τι γνωρίζετε για τη χελώνα Καρέτα-Καρέτα; Ανήκει στα σπάνια είδη ζώων;
→ Ποια συναισθήματα σας προκάλεσε η παραπάνω είδηση;
→Πιστεύετε ότι στην παραπάνω περίπτωση η χελώνα Καρέτα-Καρέτα απολαμβάνει τα δικαιώματά της ως ζώο;
→ Ποιοι πιστεύετε ότι ευθύνονται για το παραπάνω περιστατικό;

Β. Παρακολουθήστε το βίντεο του παραμυθιού *«Πού πας, χελωνάκι;»* της Καλλιώς Καστρησίου στην ιστοσελίδα http://www.youtube.com/watch?v=boJ3mEy2KnM **και αναζητήστε τη σωστή απάντηση στις παρακάτω προτάσεις:**

♦ Η χελώνα της ιστορίας γεννήθηκε:
Α. στη Ζάκυνθο Β. στην Κρήτη

♦ Η χελώνα προτιμά περισσότερο τη μικρή παραλία της Κρήτης, στην οποία γεννήθηκε, για να γεννήσει τα αυγά της γιατί:
Α. είναι ήσυχη Β. έχει πολλά ξενοδοχεία, δρόμους και φώτα

♦ Η χελώνα είναι:
Α. 20 χρονών Β. 40 χρονών

♦ Το καβούκι της χελώνας είναι:
Α. πράσινο Β. καφέ και κόκκινο

♦ Η χελώνα πρόσεχε στη θάλασσα για κινδύνους όπως:
Α. τα μεγάλα ψάρια Β. τις πλαστικές σακούλες, τα δίχτυα και τα σκουπίδια των ανθρώπων

♦ Όταν η χελώνα τραυματίστηκε από τα δίχτυα των ψαράδων τη βοήθησε να μείνει ζωντανή, καλώντας ανθρώπους από περιβαλλοντικές οργανώσεις:
Α. ένας ψαράς Β. ένα κοριτσάκι

♦ Η χελώνα ονομάζεται Άννυ γιατί:
Α. έτσι την ονόμασαν οι εθελοντές από την οργάνωση Β. έτσι έλεγαν το κοριτσάκι που την έσωσε

Γ. Αναζητήστε με την ομάδα σας στο διαδίκτυο περισσότερες πληροφορίες για τους κινδύνους που αντιμετωπίζει η χελώνα Καρέτα-Καρέτα στις ελληνικές θάλασσες, καθώς και τις περιοχές της Ελλάδας στις οποίες εντοπίζεται και παρουσιάστε τα στην τάξη.

Προτεινόμενες ιστοσελίδες:
http://www.wwf.gr και http://www.ecorodos.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=60:2008-10-15-23-20-51&catid=37:2008-08-03-11-20-24&Itemid=78

6.

Αναλαμβάνουμε δράση!

Η χελώνα Καρέτα-Καρέτα είναι ένα σπάνιο είδος ζώου το οποίο απειλείται με εξαφάνιση. Επίσης, ως ζώο έχει δικαιώματα, που όπως είδαμε στο παραπάνω άρθρο, καταπατούνται.

Γράψτε μια επιστολή στον Υπουργό Περιβάλλοντος Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, στην οποία θα εκφράσετε τη δυσαρέσκειά σας για το παραπάνω γεγονός και θα αναφέρετε τους κινδύνους, αλλά και το δικαίωμα που έχει η χελώνα Καρέτα-Καρέτα στη ζωή.

……,

Ο λόγος που σας στέλνουμε αυτή την επιστολή είναι ……
……
……
……

Η χελώνα Καρέτα-Καρέτα κινδυνεύει να εξαφανιστεί γιατί ……
……
……

Θα πρέπει να γνωρίζετε πως τα ζώα, όπως και εμείς οι άνθρωποι, έχουν δικαίωμα ……
……
……
……

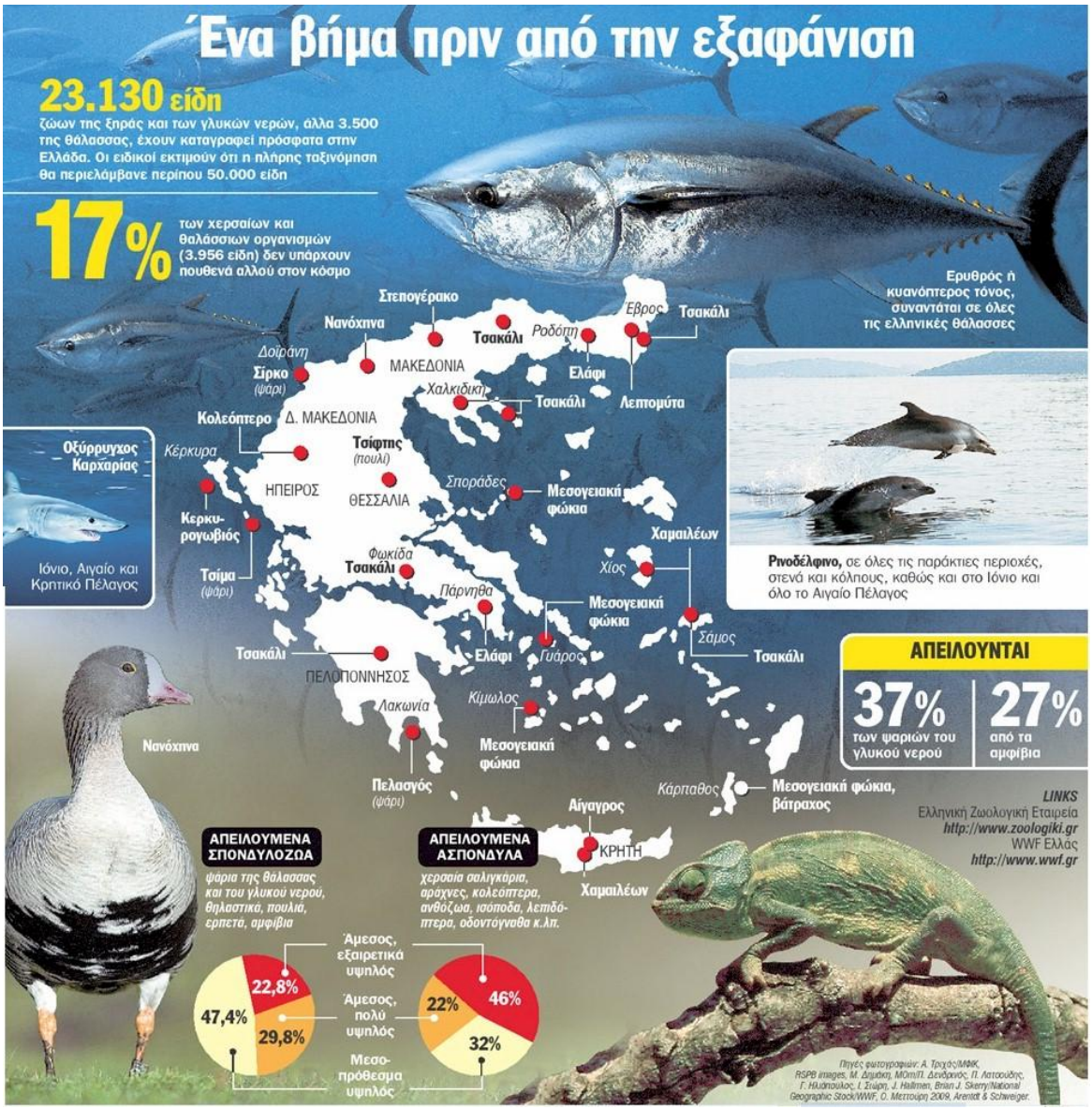
Για τους παραπάνω λόγους σας προτείνουμε να ……
……
……

Ελπίζουμε ότι όσα σας γράψαμε ……
……

Με εκτίμηση,

……

3ο Φύλλο Εργασίας

Πηγή: http://www.kolivas.de/wp-content/uploads/2010/01/12.jpg

- **Παρατηρήστε προσεκτικά την παραπάνω αφίσα:**

→ Ποιες πληροφορίες μπορείτε να εντοπίσετε σχετικά με τα σπάνια είδη ζώων στην Ελλάδα;
→ Για ποιους λόγους πιστεύετε ότι δημιουργήθηκε αυτή η αφίσα;

- **Δημιουργήστε με την ομάδα σας μια αφίσα για την Παγκόσμια Ημέρα των Ζώων (4 Οκτωβρίου) και συμβάλετε στην ενημέρωση όλων των μαθητών του σχολείου για τα σπάνια είδη ζώων στην Ελλάδα και τη σημασία της ύπαρξής τους.**

3ο Διδακτικό σενάριο: *Αλλάζουμε συνήθειες – Αλλάζουμε περιβάλλον*

Τάξη: Ε΄ Δημοτικού

Προτεινόμενη διάρκεια: 16 διδακτικές ώρες (8 δίωρα)

Εισαγωγή

Το συγκεκριμένο σενάριο συνδέεται θεματικά με την 1η Ενότητα του σχολικού εγχειριδίου της Ε΄ τάξης για τη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας, η οποία έχει τίτλο *«Ο φίλος μας το Περιβάλλον»*. Συγκεκριμένα το σενάριο *«Αλλάζουμε συνήθειες – Αλλάζουμε περιβάλλον»* εστιάζει στο ζήτημα της εξοικονόμησης ενέργειας και αφορά στους τρόπους με τους οποίους κάθε άνθρωπος μπορεί να αποκτήσει ένα θετικό περιβαλλοντικό αποτύπωμα.

Το συγκεκριμένο σενάριο είναι συμβατό με το νέο Πρόγραμμα Σπουδών για τη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας στο Δημοτικό και στοχεύει στην ολόπλευρη ανάπτυξη των μαθητών και στην ενίσχυση των ικανοτήτων κριτικής επισκόπησης και επεξεργασίας του λόγου (προφορικού και γραπτού).

Όσον αφορά στους αλλόγλωσσους μαθητές, αλληλεπιδρούν σε κοινές δραστηριότητες με τους υπόλοιπους μαθητές και έχουν ενεργή συμμετοχή στη μαθησιακή διαδικασία. Ωστόσο, στο σενάριο παρέχονται διαφοροποιημένα φύλλα εργασίας και τροποποιημένες δραστηριότητες, η οποίες ανταποκρίνονται στις ιδιαίτερες ανάγκες των αλλόγλωσσων μαθητών. Τέλος, η ύπαρξη ερμηνευτικών λεξικών της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας είναι απαραίτητη, ώστε οι αλλόγλωσσοι μαθητές να έχουν διαρκώς τη δυνατότητα αναζήτησης και επίλυσης των λεξιλογικών τους κενών.

Στόχοι

Παρακάτω δίνονται οι στόχοι του διδακτικού σεναρίου «*Αλλάζουμε συνήθειες-Αλλάζουμε περιβάλλον»*, οι οποίοι βασίζονται στους στόχους του Διαθεματικού Ενιαίου Πλαισίου Προγραμμάτων Σπουδών της Ελληνικής Γλώσσας για το Δημοτικό Σχολείο, του Πιλοτικού Προγράμματος Σπουδών για τη Διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας και Νεοελληνικής Λογοτεχνίας στο Δημοτικό και του Προγράμματος «Εκπαίδευση των παιδιών της μουσουλμανικής μειονότητας στη Θράκη» (εσωτερικό επιμορφωτικό υλικό για την ενισχυτική διδασκαλία στο γλωσσικό μάθημα του δημοτικού σχολείου – Εισηγήτρια: Ιορδανίδου Άννα).

Γνωστικοί

Φυσικοί ομιλητές

Οι μαθητές θα πρέπει να:

√ αναγνωρίζουν τα γλωσσικά στοιχεία που χαρακτηρίζουν τα είδη των κειμένων του σεναρίου
√ γνωρίζουν τους εναλλακτικούς τρόπους εκφοράς οδηγιών
√ γνωρίζουν τον τρόπο σχηματισμού των εγκλίσεων των ρημάτων
√ γνωρίζουν τον τρόπο ορθής γραφής της προστακτικής των ρημάτων
√ συνειδητοποιούν την επικοινωνιακή περίσταση κάτω από την οποία βρίσκεται το κείμενο που παράγουν
√ γνωρίζουν τα βασικά στοιχεία ενός πολυτροπικού κειμένου
√ αναγνωρίζουν τη σημασία των εικόνων για την αξιοποίησή τους στη σύνθεση πολυτροπικών κειμένων
√ γνωρίζουν τη λειτουργία των βασικών προγραμμάτων του υπολογιστή (word, ζωγραφική, PowerPoint) καθώς και τον τρόπο αποστολής e- mail

Αλλόγλωσσοι

Οι μαθητές θα πρέπει να:

√ γνωρίζουν το λεξιλόγιο που αφορά στην εξοικονόμηση ενέργειας και στο περιβάλλον
√ αναγνωρίζουν τα γλωσσικά στοιχεία που χαρακτηρίζουν τα είδη των κειμένων του σεναρίου
√ γνωρίζουν τους εναλλακτικούς τρόπους εκφοράς οδηγιών
√ γνωρίζουν τον τρόπο σχηματισμού των εγκλίσεων των ρημάτων
√ γνωρίζουν τον τρόπο ορθής γραφής της προστακτικής των ρημάτων
√ συνειδητοποιούν την επικοινωνιακή περίσταση κάτω από την οποία βρίσκεται το

κείμενο που παράγουν
√ γνωρίζουν τα βασικά στοιχεία ενός πολυτροπικού κειμένου
√ αναγνωρίζουν τη σημασία των εικόνων για την αξιοποίησή τους στη σύνθεση πολυτροπικών κειμένων
√ γνωρίζουν τη λειτουργία των βασικών προγραμμάτων του υπολογιστή (word, ζωγραφική, PowerPoint) καθώς και τον τρόπο αποστολής e-mail

Δεξιοτήτων

Φυσικοί ομιλητές

Οι μαθητές θα πρέπει να:
√ συνδιαλέγονται στο πλαίσιο του κριτικού γραμματισμού
√ αντλούν πληροφοριακό υλικό από βίντεο (χωρίς προφορικό και γραπτό λεκτικό περιεχόμενο)
√ αποφασίζουν ποια είναι τα βασικά στοιχεία που πρέπει να αξιοποιήσουν κατά την παραγωγή προφορικού λόγου
√ αντλούν πληροφοριακό υλικό από κείμενα γραπτού λόγου
√ αξιολογούν και να κρίνουν ένα κείμενο ως προς τη μορφή και το περιεχόμενο
√ εξοικειωθούν με τη χρήση λεξικών
√ αξιολογούν τα κείμενα που επεξεργάζονται και παράγουν
√ αποφασίζουν ποια είναι τα βασικά στοιχεία που πρέπει να αξιοποιήσουν κατά την παραγωγή γραπτού λόγου
√ επιλέγουν τον κατάλληλο τρόπο δόμησης του κειμένου ανάλογα με το κειμενικό είδος που τους ζητείται
√ χρησιμοποιούν τα κατάλληλα λεξιλογικά, υφολογικά, γραμματικά και συντακτικά στοιχεία για την παραγωγή γραπτών κειμένων
√ αναζητούν, να κρίνουν και να παρουσιάζουν πληροφοριακό υλικό από το διαδίκτυο
√ αντλούν πληροφοριακό υλικό από ένα πολυτροπικό κείμενο (αφίσα)
√ αξιοποιούν εικονογραφικό υλικό και παράγουν πολυτροπικά κείμενα (αφίσες)
√ αξιοποιούν τις εγκλίσεις για να εκφέρουν οδηγίες
√ εντοπίζουν το Υ-Α/Υ-Κ του ρήματος
√ διακρίνουν τα μεταβατικά και τα αμετάβατα ρήματα

Αλλόγλωσσοι

Οι μαθητές θα πρέπει να:
√ αναπτύσσουν με σωστό τρόπο προφορικά και γραπτά τη γνώμη τους για ένα θέμα και δομούν επιχειρήματα για να τη στηρίξουν
√ συνδιαλέγονται στο πλαίσιο του κριτικού γραμματισμού
√ αντλούν πληροφοριακό υλικό από βίντεο (χωρίς προφορικό και γραπτό λεκτικό περιεχόμενο)
√ εκφράζουν προφορικά αποτελεσματικά τις απόψεις τους σχετικά με το θέμα της εξοικονόμησης ενέργειας χρησιμοποιώντας σωστά τα βασικά δομικά στοιχεία της νεοελληνικής γλώσσας
√ αντλούν πληροφοριακό υλικό από κείμενα γραπτού λόγου
√ αξιολογούν και να κρίνουν ένα κείμενο ως προς τη μορφή και το περιεχόμενο

√ εξοικειωθούν με τη χρήση λεξικών
√ αξιολογούν τα κείμενα που επεξεργάζονται και παράγουν
√ αξιοποιούν τη χρήση των εικόνων για να κατανοήσουν αλλά και να παράγουν ένα γραπτό κείμενο
√ αποφασίζουν ποια είναι τα βασικά στοιχεία που πρέπει να αξιοποιήσουν κατά την παραγωγή γραπτού λόγου
√ αξιοποιούν ημιτελή κείμενα για την παραγωγή γραπτού λόγου
√ επιλέγουν τον κατάλληλο τρόπο δόμησης του κειμένου ανάλογα με το κειμενικό είδος που τους ζητείται
√ χρησιμοποιούν τα κατάλληλα λεξιλογικά, υφολογικά, γραμματικά και συντακτικά στοιχεία για την παραγωγή γραπτών κειμένων
√ αναζητούν, να κρίνουν και να παρουσιάζουν πληροφοριακό υλικό από το διαδίκτυο
√ αντλούν πληροφοριακό υλικό από ένα πολυτροπικό κείμενο (αφίσα)
√ αξιοποιούν εικονογραφικό υλικό και παράγουν πολυτροπικά κείμενα (αφίσες)
√ αξιοποιούν τις εγκλίσεις για να εκφέρουν οδηγίες
√ εξοικειωθούν στον εντοπισμό του Υ και του Α του ρήματος
√ διακρίνουν τα μεταβατικά και τα αμετάβατα ρήματα
√ εξοικειωθούν και να αξιοποιούν ρηματικές και ονοματικές φράσεις κατά την παραγωγή γραπτού και προφορικού λόγου

Συναισθηματικοί

Φυσικοί ομιλητές
Οι μαθητές θα πρέπει να:
√ ευαισθητοποιηθούν πάνω σε ζητήματα προστασίας του περιβάλλοντος

Αλλόγλωσσοι
Οι μαθητές θα πρέπει να:
√ ευαισθητοποιηθούν πάνω σε ζητήματα προστασίας του περιβάλλοντος

Περιεχόμενο

Στο πλαίσιο του εν λόγω διδακτικού σεναρίου πραγματοποιείται επεξεργασία καθοδηγητικών και περιγραφικών κειμένων, ανακοινώσεων και παρουσιάσεων, καθώς και πολυτροπικών κειμένων (αφίσες). Επιπλέον, περιλαμβάνονται βίντεο προς επεξεργασία, που αφορούν στο θέμα του διδακτικού σεναρίου. Το μεγαλύτερο μέρος των δραστηριοτήτων του σεναρίου βασίζεται στη διαθεματικότητα, καθώς στο

πλαίσιό τους συνδυάζονται διάφορα γνωστικά αντικείμενα με στόχο την κατάκτηση μιας ολόπλευρης γνώσης, εκ μέρους των μαθητών. Επίσης, γίνεται επεξεργασία και εξάσκηση στη χρήση των εγκλίσεων με στόχο την παροχή οδηγιών, στον εντοπισμό μεταβατικών και αμετάβατων ρημάτων στα κείμενα και στην αξιοποίηση ρηματικών και ονοματικών φράσεων στον λόγο. Τέλος, παρέχονται λεξιλογικές ασκήσεις με στόχο την ερμηνεία και την αποτελεσματική και ορθή τους χρήση από τους μαθητές, κατά την παραγωγή λόγου. Η επεξεργασία των παραπάνω γίνεται μέσω δραστηριοτήτων βασισμένων στα πρότυπα των ασκήσεων των σχολικών εγχειριδίων Γλώσσας για το Δημοτικό.

Υλικό διδακτικού σεναρίου

Το σύνολο των κειμένων και του οπτικοακουστικού υλικού που περιλαμβάνονται στο διδακτικό σενάριο έχουν αντληθεί από το διαδίκτυο και επομένως είναι δυνατή η πρόσβαση των μαθητών σε αυτά, αλλά και στις επιμέρους δραστηριότητες, μέσω υπολογιστή, προτζέκτορα ή διαδραστικού πίνακα. Τα κείμενα του διδακτικού σεναρίου περιστρέφονται γύρω από το θέμα της προστασίας του περιβάλλοντος και ειδικότερα αφορούν την εξοικονόμηση ενέργειας και την αξιοποίηση ανακυκλώσιμων υλικών. Επίσης, στο σενάριο αξιοποιείται και ένα πολυτροπικό κείμενο (αφίσα), εικόνες καθώς και βίντεο σχετικά με την εξοικονόμηση της ενέργειας. Το παραπάνω υλικό, που αφορά τα κείμενα και τις δραστηριότητες, προτείνεται να είναι διαθέσιμο σε φακέλους στον υπολογιστή των μαθητών, στον οποίο εργάζονται, προκειμένου να εξασφαλιστεί η ευκολότερη πρόσβασή τους σε αυτό.

Απαιτούμενη υλικοτεχνική υποδομή

Για την επιτυχή υλοποίηση του εν λόγω διδακτικού σεναρίου απαιτείται η ύπαρξη προτζέκτορα ή διαδραστικού πίνακα και ενός υπολογιστή ανά μαθητή, ενώ σημαντική θεωρείται και η μερική εξοικείωση των μαθητών με τον τρόπο λειτουργίας των υπολογιστών. Σε περίπτωση που είναι αδύνατη η ύπαρξη υπολογιστών στην τάξη θα μπορούσε να αξιοποιηθεί το εργαστήριο υπολογιστών του σχολείου.

Πορεία ανάπτυξης σεναρίου

Ως **αφόρμηση** για την εισαγωγή στη θεματική ενότητα του σεναρίου χρησιμοποιούνται τρία βίντεο με θέμα την εξοικονόμηση ενέργειας.

- Το πρώτο video, το οποίο είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα http://www.youtube.com/watch?v=wa58h4IJ6Hk, διαρκεί 5΄ και παρουσιάζει τα προβλήματα που προκαλεί ο άνθρωπος στο περιβάλλον, ενώ δίνει και λύσεις για την προστασία του περιβάλλοντος.
- Το δεύτερο video, το οποίο είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα http://www.youtube.com/watch?v=1-g73ty9v04, διαρκεί περίπου 3΄ και αναδεικνύει την καθημερινή σπατάλη ενέργειας στο σπίτι, στη δουλεία και στον δρόμο, παρουσιάζοντας επιπλέον και λύσεις για την εξοικονόμηση ενέργειας.
- Το τρίτο video, το οποίο είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα http://www.youtube.com/watch?v=P_HQU4mQXhY, διαρκεί περίπου 2΄ και αναδεικνύει επίσης τα λάθη των ανθρώπων στη διαχείριση της ενέργειας.

Σημαντικό είναι να αναφερθεί πως τα συγκεκριμένα βίντεο δεν έχουν διαλόγους ή υπότιτλους, είναι πλαισιωμένα μόνο από μουσική και αναδεικνύουν τη

σημασία της εξοικονόμησης ενέργειας μέσω της αξιοποίησης κινούμενων σχεδίων. Η επιλογή των συγκεκριμένων βίντεο έγινε προκειμένου να διευκολυνθούν οι αλλόγλωσσοι μαθητές στην κατανόηση του περιεχομένου του σεναρίου, χωρίς να απαιτείται ταυτόχρονα να αποκωδικοποιούν τα γλωσσικά μηνύματα.

Όσον αφορά στους υπόλοιπους μαθητές, που είναι φυσικοί ομιλητές της νέας ελληνικής, δεν στερούνται νοήματος και πλήρους κατανόησης του περιεχομένου των βίντεο, καθώς είναι αρκετά κατατοπιστικά και περιγραφικά ως προς το θέμα της εξοικονόμησης ενέργειας, ώστε να μην απαιτείται η αξιοποίηση προφορικού ή γραπτού λόγου σε αυτά.

Κατά τη διάρκεια του **πρώτου δίωρου**, ύστερα από την προβολή των εν λόγω βίντεο, οι μαθητές αναμένεται να εκθέσουν προφορικά γνώσεις, απόψεις και τις στάσεις τους απέναντι στο ζήτημα της εξοικονόμησης ενέργειας, καθώς και να αναφέρουν τις προσωπικές τους εμπειρίες αναφορικά με τη σπατάλη της ενέργειας στο σπίτι καθημερινά. Με την παραπάνω συζήτηση προκύπτει μια αρχική αξιολόγηση των γνώσεων των μαθητών σχετικά με το υπό μελέτη θέμα. Ύστερα, οι μαθητές χωρισμένοι σε ομάδες αναλαμβάνουν να διεκπεραιώσουν έναν διάλογο, κατά τον οποίο οι μαθητές της μιας ομάδας θα υποστηρίζουν τα οφέλη και τους τρόπους εξοικονόμησης ενέργειας, ενώ οι μαθητές της δεύτερης ομάδας θα εκφράσουν τα επιχειρήματα και τους λόγους για τους οποίους αδυνατούν ή δεν επιθυμούν να κάνουν εξοικονόμηση ενέργειας στο σπίτι τους. Με τον παραπάνω τρόπο δίνεται έμφαση στην καλλιέργεια αλλά και στην αξιολόγηση της ικανότητας παραγωγής προφορικού λόγου, καθώς και της αποτελεσματικής διατύπωσης θέσεων και απόψεων από το σύνολο των μαθητών.

Όσον αφορά στους αλλόγλωσσους μαθητές μέσου επιπέδου, μπορούν να συμμετάσχουν στην παραπάνω δραστηριότητα με τη διαφορά πως θα είναι χρήσιμη η

αξιοποίηση ενός ηλεκτρονικού ή έντυπου λεξικού εικονογραφημένου ή μη, ώστε να μπορούν να ανατρέχουν σε περίπτωση δυσκολίας του τρόπου εκφοράς ή για την αναζήτηση της σημασίας των άγνωστων λέξεων.

Από τα παραπάνω αξιολογείται η ικανότητα των μαθητών να αντλούν πληροφοριακό υλικό από βίντεο, να το αναδεικνύουν και να σχολιάζουν σχετικά με το θέμα της εξοικονόμησης ενέργειας.

Κατά το **δεύτερο δίωρο** γίνεται εφαρμογή του **1ου Φύλλου Εργασίας,** το οποίο δίνεται σε δύο εκδοχές (η πρώτη για τους φυσικούς ομιλητές της νέας ελληνικής και η δεύτερη για τους μη φυσικούς ομιλητές της). Τόσο στην πρώτη όσο και στη δεύτερη μορφή του το φύλλο εργασίας περιλαμβάνει ένα κείμενο οδηγιών και τρόπων εξοικονόμησης της ενέργειας.

Τα κείμενα έχουν το ίδιο περιεχόμενο με τη διαφορά ότι το κείμενο που απευθύνεται στους αλλόγλωσσους μαθητές διαθέτει πιο απλό λεξιλόγιο και συνοδεύεται από εικόνες, γεγονός που λειτουργεί βοηθητικά στην κατανόησή του.

Στη συνέχεια γίνεται νοηματική επεξεργασία των κειμένων με προφορικές ερωτήσεις κατανόησης και διατύπωσης θέσεων, ενώ αξιολογείται η ικανότητα άντλησης πληροφοριακού υλικού από γραπτά κείμενα αλλά και παραγωγής προφορικού λόγου. Έπειτα ακολουθούν γραμματικές και λεξιλογικές ασκήσεις, οι οποίες εστιάζουν 1. στις εγκλίσεις και στους εναλλακτικούς τρόπους παροχής οδηγιών, 2. στον ορθό τρόπο γραφής των καταλήξεων της προστακτικής και 3. στην επεξεργασία της λέξης «ενέργεια» με την αναζήτηση συγγενικών λέξεων. Σημαντικό είναι να αναφερθεί πως τα παραπάνω γραμματικά φαινόμενα είναι ήδη γνωστά στους μαθητές της Ε΄ τάξης και επομένως επιδιώκεται η επανάληψη αυτών.

Τέλος, αφού οι μαθητές έχουν κατανοήσει τον τρόπο παροχής οδηγιών και τρόπων εξοικονόμησης ενέργειας, ζητείται να δημιουργήσουν ενημερωτικά φυλλάδια

για την εξοικονόμηση ενέργειας, κατά το **τρίτο δίωρο**. Για την παραπάνω εργασία οι μαθητές μπορούν να αξιοποιήσουν το διαδίκτυο, να βρουν επιπλέον πληροφορίες και εικόνες σχετικά με το θέμα τους και ύστερα να δημιουργήσουν τα φυλλάδιά τους. Σημαντικό είναι να αναφερθεί, πως ύστερα αλλά και κατά τη διάρκεια δημιουργίας του φυλλαδίου οι μαθητές προτείνεται να αξιολογούν τα κείμενά τους και να κρίνουν την αποτελεσματικότητα του γραπτού τους. Με την παραπάνω εργασία αξιολογείται η ικανότητα παραγωγής κειμένου οδηγιών, με την αξιοποίηση πληροφοριακού και εικονογραφημένου υλικού από το διαδίκτυο.

Όσον αφορά στους αλλόγλωσσους μαθητές, η αξιολόγηση κατανόησης του κειμένου γίνεται με επιλογή της σωστής απάντησης σε ερωτήσεις με δύο εναλλακτικές απαντήσεις. Ακόμη, στη δεύτερη εκδοχή του 1ου Φύλλου Εργασίας για τους αλλόγλωσσους μαθητές, δίνεται μια επιπλέον δραστηριότητα, στην οποία ζητείται να γράψουν μια λεζάντα κάτω από κάθε μια από τις εικόνες του κειμένου. Επίσης, παρουσιάζονται τα ίδια γραμματικά φαινόμενα με τη διαφορά ότι υπάρχει καθοδήγηση των αλλόγλωσσων μαθητών μέσω της παροχής κανόνων, βασισμένων στη σχολική γραμματική για την Ε΄ και Στ΄ Δημοτικού. Η λεξιλογική άσκηση διαφέρει καθώς τους ζητείται να επεξεργαστούν τη λέξη «ήλιος», η οποία είναι πιο απλή και κοινή για τους αλλόγλωσσους μαθητές από τη λέξη «ενέργεια» και να βρουν συγγενικές λέξεις. Με αυτό τον τρόπο αναμένεται να κατανοήσουν τον λόγο για τον οποίο λέξεις που ανήκουν στην ίδια οικογένεια έχουν κοινό τρόπο γραφής.

Η τελευταία δραστηριότητα δημιουργίας του φυλλαδίου είναι κοινή με τη διαφορά ότι στους αλλόγλωσσους μαθητές δίνεται μια εικόνα, η οποία προέρχεται από σχετικό ευρωπαϊκό διαγωνισμό σχολείων για την εξοικονόμηση ενέργειας. Η εικόνα αυτή μπορεί να αξιοποιηθεί από τους αλλόγλωσσους μαθητές, ώστε να ανακαλέσουν εύκολα τους τρόπους εξοικονόμησης ενέργειας και επίσης σε

περίπτωση δυσκολίας εκφοράς τους να τους καταδείξουν και να συνεργαστούν με τον εκπαιδευτικό ή την ομάδα τους για τη διατύπωσή τους.

Το **τέταρτο δίωρο** περιλαμβάνει το **2ο Φύλλο Εργασίας**, το οποίο είναι κοινό τόσο για τους φυσικούς ομιλητές της νέας ελληνικής όσο και για τους αλλόγλωσσους μαθητές. Στο συγκεκριμένο φύλλο εργασίας δίνεται στους μαθητές μια αφίσα (πολυτροπικό κείμενο), που αφορά στην προστασία του περιβάλλοντος και παρουσιάζεται με προτζέκτορα ή διαδραστικό πίνακα. Οι μαθητές σχολιάζουν προφορικά το περιεχόμενο και τους στόχους της συγκεκριμένης αφίσας, αναζητούν παρόμοιες αφίσες στο διαδίκτυο και στο τέλος δημιουργούν τη δική τους αφίσα, χρησιμοποιώντας το πρόγραμμα της Ζωγραφικής του υπολογιστή ή το Word, για την εκστρατεία ενημέρωσης για την εξοικονόμηση ενέργειας. Η αφίσα λειτουργεί συνδυαστικά με το φυλλάδιο που παρήγαγαν οι μαθητές στο 2ο Φύλλο Εργασίας με στόχο την ενημέρωση των εκπαιδευτικών και των μαθητών του σχολείου για τον περιορισμό της σπατάλης της ενέργειας. Οι μαθητές για τη δημιουργία της αφίσας αξιοποιούν τις εγκλίσεις, με τις οποίες ασχολήθηκαν στο προηγούμενο φύλλο εργασίας και εκφράζουν τις οδηγίες εξοικονόμησης ενέργειας. Το εν λόγω φύλλο εργασίας εστιάζει στην κατανόηση και στην παραγωγή πολυτροπικών κειμένων από τους μαθητές.

Το **πέμπτο δίωρο** περιλαμβάνει το **3ο Φύλλο Εργασίας**, το οποίο δίνεται σε δύο μορφές, η μια για τους φυσικούς ομιλητές της νεοελληνικής και η άλλη για τους αλλόγλωσσους μαθητές. Και τα δύο φύλλα εργασίας περιλαμβάνουν από ένα κείμενο περιγραφής αντικειμένου/κατασκευής από ανακυκλώσιμα υλικά. Συγκεκριμένα το κείμενο για τους φυσικούς ομιλητές αφορά την κατασκευή ενός σπιτιού και το κείμενο για τους αλλόγλωσσους μαθητές αφορά την κατασκευή ενός ποδηλάτου.

Το κείμενο που προσφέρεται για τους αλλόγλωσσους μαθητές είναι λεξιλογικά απλούστερο, ενώ περιλαμβάνει αρκετές εικόνες με στόχο την καλύτερη κατανόησή του.

Στη συνέχεια γίνεται αξιολόγηση της κατανόησης του κειμένου μέσω προφορικών απαντήσεων και στις δύο εκδοχές του φύλλου εργασίας. Με την παραπάνω δραστηριότητα αξιολογείται επίσης η ικανότητα παραγωγής προφορικού λόγου από τους μαθητές. Έπειτα ακολουθεί μια άσκηση γραμματικής, που πραγματεύεται το φαινόμενο Υ-Ρ-Α/Υ-Ρ-Κ και την αναζήτηση στο κείμενο μεταβατικών και αμετάβατων ρημάτων (νέο φαινόμενο γραμματικής για τους μαθητές της Ε΄ τάξης), καθώς και μια άσκηση λεξιλογίου που αφορά τη λέξη *ανακυκλώσιμος* και την ετυμολογία της. Για τα παραπάνω οι μαθητές μπορούν να έχουν πρόσβαση στη σχολική γραμματική και σε λεξικά.

Στο τέλος, κατά το **έκτο δίωρο**, οι μαθητές αναλαμβάνουν σε ομάδες να περιγράψουν οι ίδιοι κάποια κατασκευή από ανακυκλώσιμα υλικά της φαντασίας τους ή αναζητώντας ιδέες στο διαδίκτυο και να δώσουν οδηγίες για τη δημιουργία της στην ιστοσελίδα του σχολείου τους. Οι μαθητές σε αυτή τη δραστηριότητα πρόκειται να παράγουν ομαδικά γραπτό λόγο αξιοποιώντας τόσο περιγραφικά στοιχεία, όσο και τις εγκλίσεις για να δώσουν τις οδηγίες τους. Τέλος, μπορεί να γίνει αξιοποίηση του PowerPoint ή του Word για την πραγματοποίηση της παραπάνω δραστηριότητας, ενώ προτού οι ομάδες παραδώσουν την τελική μορφή του κειμένου τους είναι σημαντικό να προβούν σε αυτοαξιολόγηση σχετικά με την αποτελεσματικότητά του. Με την παραπάνω εργασία γίνεται αξιολόγηση της ικανότητας των μαθητών να παραγάγουν κείμενα περιγραφής αντικειμένων και κατασκευών.

Όσον αφορά στη δεύτερη εκδοχή του 3^{ου} Φύλλου Εργασίας, για τους αλλόγλωσσους μαθητές η αξιολόγηση της κατανόησης του κειμένου γίνεται με

προφορικές απαντήσεις, όπως και στην πρώτη εκδοχή. Τα γραμματικά φαινόμενα είναι τα ίδια και αφορούν σε δύο δραστηριότητες: η πρώτη πραγματεύεται το φαινόμενο Y-P-A και η δεύτερη τα αμετάβατα και τα μεταβατικά ρήματα. Η διαφορά με την πρώτη εκδοχή έγκειται στο ότι εδώ δε γίνεται αναφορά στο κατηγορούμενο του ρήματος, καθώς επιδιώκεται αρχικά η σταδιακή και βαθύτερη κατανόηση των όρων Y-P-A. Επίσης, με βάση το παραπάνω συντακτικό φαινόμενο, η δεύτερη γραμματική άσκηση εστιάζει στο διαχωρισμό των μεταβατικών και αμετάβατων ρημάτων, αφού πρώτα οι μαθητές εξασκηθούν στο να εντοπίζουν το αντικείμενο του ρήματος. Σημαντικό είναι να αναφερθεί πως δίνονται και οι κανόνες των παραπάνω φαινόμενων, οι οποίοι βασίζονται στη σχολική γραμματική της Ε΄ και Στ΄ τάξης, για την καθοδήγηση και τη βοήθεια των μαθητών. Η λεξιλογική άσκηση αφορά στην ετυμολογία της λέξης *ανακυκλώσιμος*, όπως και στην πρώτη εκδοχή, με τη διαφορά πως γίνεται μια βοηθητική ερώτηση στους μαθητές για τη σχέση της παραπάνω λέξης με τη λέξη *κύκλος*, ενώ ζητείται και ανεύρεση λέξεων που να ανήκουν στην ίδια οικογένεια. Τέλος, η δραστηριότητα παραγωγής γραπτού λόγου είναι κοινή για όλους τους μαθητές, οι οποίοι εργάζονται σε ομάδες.

Στο **έβδομο δίωρο** οι μαθητές επεξεργάζονται το **4^{ο} Φύλλο Εργασίας**, στο οποίο δίνεται ένα ενημερωτικό κείμενο/άρθρο, όπου περιγράφονται οι προτάσεις εξοικονόμησης ενέργειας τριών ελληνικών σχολείων, τα οποία διακρίθηκαν σε ευρωπαϊκό διαγωνισμό. Οι μαθητές επεξεργάζονται νοηματικά το κείμενο και απαντούν σε προφορικές ερωτήσεις ενώ στη συνέχεια αναζητούν στο διαδίκτυο επιπλέον πληροφορίες για τον διαγωνισμό, ο οποίος αναφέρεται στο άρθρο. Στη συνέχεια, κατά το **όγδοο δίωρο**, σχεδιάζουν δικούς τρόπους εξοικονόμησης ενέργειας για το σχολείο και στοχεύουν στην ενημέρωση για θέματα περιβάλλοντος, γράφοντας μια επιστολή στον διευθυντή ή στη διευθύντρια του σχολείου

παρουσιάζοντας την πρότασή τους και ενημερώνοντας για τον διαγωνισμό. Η παραπάνω επιστολή μπορεί να γίνει σε γραπτή μορφή ή να σταλεί μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στη Διεύθυνση του σχολείου, ενώ πριν την αποστολή της οι μαθητές προβαίνουν σε αξιολόγηση του γραπτού τους. Στο παραπάνω φύλλο εργασίας αξιολογείται η ικανότητα των μαθητών να κατανοούν ένα ειδησεογραφικό κείμενο, να σχολιάζουν προφορικά το περιεχόμενό του και να παράγουν ενημερωτικό κείμενο προβάλλοντας πληροφορίες από το διαδίκτυο και προτάσεις αναφορικά με το θέμα της εξοικονόμησης ενέργειας.

Όσον αφορά στους αλλόγλωσσους μαθητές, πραγματεύονται το ίδιο κείμενο αλλά με προσαρμογές και διαφοροποιήσεις, που να ανταποκρίνονται στο γλωσσικό τους επίπεδο. Οι μαθητές κατά την ανάγνωση του κειμένου μπορούν να συμβουλεύονται ένα ερμηνευτικό λεξικό. Το υπόλοιπο μέρος του 4ου Φύλλου Εργασίας είναι ίδιο με την πρώτη εκδοχή, με τη διαφορά ότι περιλαμβάνει μια γραμματική άσκηση, που πραγματεύεται το φαινόμενο των ρηματικών και ονοματικών φράσεων και συνοδεύεται από τον αντίστοιχο κανόνα, ο οποίος βασίζεται στη σχολική γραμματική της Ε΄ και Στ΄ τάξης. Η έμφαση που δίνεται στη γραμματική γίνεται προκειμένου να ασκηθούν περισσότερο σε θέματα έκφρασης και δομής της ελληνικής γλώσσας, η οποία δεν είναι μητρική γλώσσα για εκείνους. Επίσης, κατά την παραγωγή γραπτού λόγου δίνεται ένα ημιτελές κείμενο, το οποίο καθοδηγεί τους αλλόγλωσσους μαθητές στη συγγραφή της επιστολής. Τέλος, σημαντικό είναι να αναφερθεί, πως αν οι αλλόγλωσσοι μαθητές δηλώσουν ότι δεν επιθυμούν να εργαστούν πάνω στο ημιτελές κείμενο, μπορεί να παραλειφθεί.

Αφόρμηση

1. α. Αφού παρακολουθήσετε τα σχετικά βίντεο συζητήστε στην τάξη:

http://www.youtube.com/watch?v=wa58h4IJ6Hk
http://www.youtube.com/watch?v=1-g73ty9v04
http://www.youtube.com/watch?v=P_HQU4mQXhY

√ Ποια λάθη αναφορικά με την εξοικονόμηση της ενέργειας παρατηρήσατε στα βίντεο;
√ Με ποιους τρόπους μπορούμε να περιορίσουμε τη σπατάλη της ενέργειας στο σπίτι, στη δουλεία ή στο δρόμο;
√ Ποια είναι η γνώμη σας για την εξοικονόμηση ενέργειας;
√ Εσείς εξοικονομείτε ενέργεια στο σπίτι σας; Αν ναι, με ποιους τρόπους; Αν όχι, για ποιους λόγους δεν το κάνετε;

β. Αναζητήστε στο διαδίκτυο επιπλέον πληροφορίες για την ενέργεια και την εξοικονόμησή της. Ύστερα, χωριστείτε σε ομάδες και επιχειρηματολογήστε προφορικά σχετικά με αν επιθυμείτε ή όχι να εξοικονομείτε ενέργεια στο σπίτι.

1ο Φύλλο Εργασίας

Το κλίμα είναι στο χέρι σου - Εξοικονόμηση ενέργειας

Έχετε πραγματικά σβήσει την τηλεόρασή σας;
Σε μια μελέτη που διεξήγαγε το 2001 ο ΟΟΣΑ (Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης), υπολογίστηκε ότι η κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας από την κατάσταση αναμονής των ηλεκτρικών συσκευών (stand-by) ανέρχεται σε 13% της οικιακής χρήσης ηλεκτρικής ενέργειας. Προσπάθειες που έγιναν για να αντιμετωπιστεί αυτό το πρόβλημα μέσω λήψης μέτρων σε εθελοντική βάση δεν έχουν παρουσιάσει μέχρι στιγμής αξιοσημείωτα αποτελέσματα.

Κι όμως, είναι πολύ εύκολο να καταναλώνουμε λιγότερη ενέργεια. Η εξοικονόμηση ενέργειας και η ενεργειακή αποδοτικότητα είναι ένας αποτελεσματικός τρόπος για να μειωθούν οι εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα στην ατμόσφαιρα.

Είναι εύκολο να καταναλώνουμε λιγότερη ενέργεια!

Μπορείτε να αρχίσετε, σήμερα κιόλας, να περιορίζετε τη δική σας ρύπανση του πλανήτη. Με ποιον τρόπο; Περιορίζοντας τη σπατάλη ενέργειας. Παραθέτουμε ορισμένες συμβουλές:

• Εάν πρόκειται να αγοράσετε ηλεκτρικές συσκευές προμηθευθείτε μοντέλα με όσο μεγαλύτερη ενεργειακή αποδοτικότητα αντέχει ο προϋπολογισμός σας. Μπορεί να είναι ακριβότερα, αλλά βγάζουν ό, τι σας κόστισαν μέσω των χαμηλότερων λογαριασμών του ηλεκτρικού που σας έρχονται.

• Αντικαταστήστε τους λαμπτήρες που χρησιμοποιείτε πιο πολύ με λαμπτήρες εξοικονόμησης ενέργειας. Είναι ακριβότεροι από τους συνηθισμένους, αλλά τελικά εξοικονομείτε χρήματα επειδή καταναλώνουν μόνο περίπου το 1/4 της ηλεκτρικής ενέργειας και δίνουν τον ίδιο φωτισμό. Επιπλέον, έχουν τουλάχιστον τετραπλάσια διάρκεια ζωής από έναν κανονικό λαμπτήρα!

• Σβήνετε τα φώτα όταν δεν τα χρειάζεστε.

• Μην αφήνετε σε κατάσταση αναμονής (stand by), αλλά σβήνετε πραγματικά τις ηλεκτρικές συσκευές (τηλεοράσεις, βίντεο, στερεοφωνικά, υπολογιστές) όταν δεν τις χρησιμοποιείτε.

• Φράξτε τις χαραμάδες των κουφωμάτων σε πόρτες και παράθυρα. Τα ρεύματα αέρα κάνουν το σπίτι σας να χάνει ενέργεια.

• Μονώστε τον θερμοσίφωνά σας, τη σοφίτα, τα πατώματα και τους τοίχους. Τοποθετήστε αλουμινόχαρτο πίσω από τα καλοριφέρ που ακουμπάνε σε εξωτερικούς τοίχους.

• Τοποθετήστε ηλιακό θερμοσίφωνα στη στέγη του σπιτιού σας.

• Χρησιμοποιείτε το πλυντήριο ρούχων ή το πλυντήριο πιάτων μόνο όταν είναι γεμάτο. Χρησιμοποιείτε σκόνη πλυσίματος κατάλληλη για πλύσιμο σε χαμηλή θερμοκρασία, και προτιμάτε τα οικονομικά προγράμματα.

• Κατεβάστε το θερμοστάτη της θέρμανσης κατά 1°C. Χρειάζεται πραγματικά να θερμαίνετε το σπίτι σας σε θερμοκρασία άνω των 22°Κελσίου; Είναι τεράστια η ποσότητα ενέργειας που απαιτείται. Αντί αυτού, φορέστε ένα πουλόβερ.

• Μην αφήνετε την πόρτα του ψυγείου ανοιχτή περισσότερο χρόνο από όσο είναι απαραίτητο. Αφήνετε το ζεστό φαγητό να κρυώσει εντελώς πριν το βάλετε στο ψυγείο ή στον καταψύκτη. Κάνετε τακτικά απόψυξη και ρυθμίστε το ψυγείο στη σωστή θερμοκρασία. Εάν το επιτρέπει ο χώρος σας, μην τοποθετείτε δίπλα-δίπλα ηλεκτρικές κουζίνες με ψυγεία ή καταψύκτες.

Πηγή: WWF
http://climate.wwf.gr/index.php?option=com_content&task=view&id=30&Itemid (διασκευή)

1. **Το παραπάνω άρθρο αφορά την εξοικονόμηση ενέργειας. Απαντήστε προφορικά στις παρακάτω ερωτήσεις:**

- Είναι εφικτή η εξοικονόμηση ενέργειας από τον κάθε άνθρωπο ξεχωριστά;
- Ποιο είναι το όφελος από την εξοικονόμηση της ενέργειας;
- Όταν οι συσκευές του σπιτιού βρίσκονται σε αναμονή και όχι εντελώς κλειστές καταναλώνουν ενέργεια;
- Με ποιους τρόπους μπορούμε να εξοικονομήσουμε ενέργεια στο σπίτι;

2. **Στο παραπάνω άρθρο δίνονται οδηγίες εξοικονόμησης ενέργειας στο σπίτι.**

Α. Να αναφέρετε την έγκλιση, η οποία αξιοποιείται για να δοθούν οι οδηγίες και να υπογραμμίσετε στο κείμενο τα ρήματα που βρίσκονται σε αυτή την έγκλιση:

……

Β. Γράψτε συνοπτικά τις 5 πρώτες οδηγίες εξοικονόμησης ενέργειας χρησιμοποιώντας την υποτακτική έγκλιση (**να** ή **να μην**):

- ……
- ……
- ……
- ……
- ……

Γ. Γράψτε συνοπτικά τις 5 επόμενες οδηγίες εξοικονόμησης ενέργειας χρησιμοποιώντας την οριστική έγκλιση:

- ……
- ……
- ……
- ……
- ……

Δ. Ποιες είναι οι διαφορές στο ύφος της εκφοράς των οδηγιών εξοικονόμησης ενέργειας ανάλογα με τη χρήση της οριστικής, της υποτακτικής ή της προστακτικής;

3. Συμπληρώστε τα κενά στις παρακάτω οδηγίες:

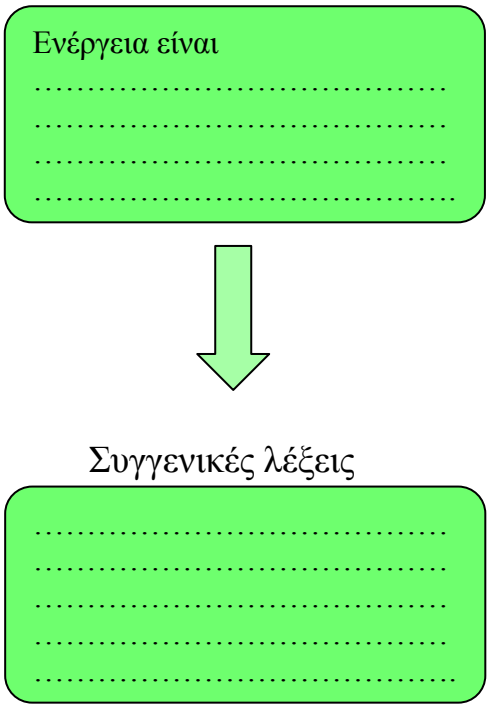
⊙ Χρησιμοποι….στε το πλυντήριο πιάτων μόνο όταν είναι γεμάτο.

⊙ Σβ….στε τα φώτα όταν δεν τα χρειάζεστε.

⊙ Ενημερωθ….τε για τους τρόπους εξοικονόμησης ενέργειας στο σπίτι και στο σχολείο.

⊙ Ξεσκον….στε καλά τα φωτιστικά, ώστε να έχετε περισσότερο φως στο σπίτι μόνο από τη χρήση μιας λάμπας.

4. Αναζητήστε στο Λεξικό της κοινής Νεοελληνικής (http://www.greek-language.gr) την ερμηνεία της λέξης «ενέργεια» και βρείτε συγγενικές λέξεις με αυτή.

5.

Η ανάγκη προστασίας του περιβάλλοντος και της εξοικονόμησης ενέργειας έχουν τεράστια σημασία για το μέλλον του πλανήτη μας. Βοηθήστε στην παραπάνω προσπάθεια οργανώνοντας μια εκστρατεία ενημέρωσης μέσω της δημιουργίας ενημερωτικών φυλλαδίων με τρόπους εξοικονόμησης της πολύτιμης ενέργειας. Μοιράστε τα ενημερωτικά φυλλάδια στους συμμαθητές σας και συμβάλετε και εσείς στη σωτηρία του πλανήτη μας.

→ Μπορείτε να αναζητήσετε επιπλέον πληροφορίες αλλά και εικονογραφικό υλικό στο διαδίκτυο.

1ο Φύλλο Εργασίας

Δωδεκάλογος του μαθητή για την Εξοικονόμηση Ενέργειας

1.

Φρόντιζε να αξιοποιείς με τον καλύτερο τρόπο την ηλιακή ενέργεια για τη θέρμανση του σπιτιού σου τον χειμώνα. Την ημέρα άνοιγε τις κουρτίνες και άφηνε τον ήλιο να μπαίνει στο σπίτι και να το ζεσταίνει. Το βράδυ κλείνε τα εξώφυλλα των παραθύρων και τις κουρτίνες, για να μη φύγει γρήγορα η θερμότητα.

Και, βέβαια, προσοχή στις χαραμάδες, απ΄ όπου έχουμε μεγάλες απώλειες θερμότητας.

……

2.

Το καλοκαίρι, κατέβαζε τις τέντες και κλείνε τα εξώφυλλα των παραθύρων την ημέρα, για να προστατεύεται το σπίτι απ΄ τον ήλιο. Το βράδυ άνοιγε τα παράθυρα, για να δημιουργούνται ρεύματα και να δροσίζεται το σπίτι.

……

3.

Θυμήσου ότι ένας ανεμιστήρας μας δροσίζει, ενώ καταναλώνει ενέργεια όση και ένας κοινός λαμπτήρας φωτισμού.

Η καλύτερη θέση για τον ανεμιστήρα είναι η οροφή…

……

4. Φρόντιζε τα παράθυρα να είναι κλειστά όταν λειτουργεί το σύστημα θέρμανσης το χειμώνα, ή το σύστημα ψύξης το καλοκαίρι, για να μη χάνεται πολύτιμη ενέργεια.

5.

Εξήγησε στους δικούς σου ότι ένα κτίριο με μόνωση και διπλά τζάμια έχει πολύ μικρότερες απώλειες θερμότητας το χειμώνα και «ζεσταίνεται» δυσκολότερα το καλοκαίρι.

……

6.

Φρόντιζε να μη μένουν αναμμένα φώτα σε δωμάτια, όταν δεν είναι απαραίτητο. Να θυμάσαι ότι οι λαμπτήρες φθορισμού είναι πολύ οικονομικότεροι από τους λαμπτήρες πυρακτώσεως, που έχουν το ίδιο φως.

Ακόμα, όλοι οι λαμπτήρες αποδίδουν περισσότερο φως, αν συνηθίζεις να τους ξεσκονίζεις συχνά.

……

7.

Φρόντιζε οι οικιακές ηλεκτρικές συσκευές να τοποθετούνται στην κατάλληλη θέση (π.χ. το ψυγείο μακριά από το καλοριφέρ ή την ηλεκτρική κουζίνα…) και να χρησιμοποιούνται σωστά (π.χ. η πόρτα του ψυγείου ή του φούρνου να είναι καλά κλεισμένη, να γίνεται λογική χρήση του θερμοσίφωνα…).

……

8.

Μη ξοδεύεις άσκοπα το νερό, που είναι πολύτιμο και μη χρησιμοποιείς ζεστό νερό όταν δεν χρειάζεται.

……

9.

Φρόντιζε να επιλέγεις για τις μετακινήσεις σου, όταν είναι δυνατό, την πεζοπορία, το ποδήλατο ή τα μέσα μαζικής μεταφοράς. Να προτρέπεις τους δικούς σου να αποφεύγουν να χρησιμοποιούν το αυτοκίνητό σας, όταν δεν είναι αναγκαίο.

……

10.

Ενημέρωσε τους δικούς σου για τα οφέλη στο περιβάλλον, αλλά και στα οικονομικά τους, από την τακτική συντήρηση του αυτοκινήτου σας και του συστήματος θέρμανσης του σπιτιού σας, ιδιαίτερα του καυστήρα.

……

11.

Φρόντιζε, όταν σου δίνεται ευκαιρία, να ενημερώνεις τους γύρω σου για τα πλεονεκτήματα της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές.

……

12.

Να συνδέεις πάντα την κατανάλωση της ενέργειας με τα προβλήματα που η παραγωγή και η χρήση της προκαλεί στο περιβάλλον.

……

Πηγή: http://www.cres.gr/kape/kidsol/steps/main.htm

1. α. Υπογραμμίστε τη σωστή απάντηση κάθε φορά:

Α. Όταν τον χειμώνα έχει ήλιο…
1. κλείνουμε τις κουρτίνες για να έχουμε σκιά μέσα στο σπίτι.
2. ανοίγουμε τις κουρτίνες για να μπει το φως του ήλιου στο σπίτι και να το ζεστάνει.

Β. Η καλή μόνωση σε ένα σπίτι…
1. δημιουργεί μικρότερες απώλειες θερμότητας τον χειμώνα.
2. δημιουργεί μεγαλύτερες απώλειες θερμότητας τον χειμώνα.

Γ. Όταν φεύγουμε από ένα δωμάτιο…
1. μπορούμε να αφήσουμε κάποιο φως ή συσκευή αναμμένα.
2. πρέπει να κλείνουμε τα φώτα και τις συσκευές εφόσον δεν τα χρειαζόμαστε.

Δ. Για τις μετακινήσεις μας στην πόλη…
1. είναι προτιμότερο να χρησιμοποιούμε ποδήλατο ή τα μέσα μαζικής μεταφοράς.
2. είναι προτιμότερο να χρησιμοποιούμε το αυτοκίνητό μας.

β. Τοποθετήστε κάτω από τις εικόνες του κειμένου μια λεζάντα, που να ταιριάζει με το περιεχόμενο της κάθε εικόνας.

2.

Οι **εγκλίσεις** των ρημάτων είναι τρεις:
- Η **οριστική** χρησιμοποιείται όταν θέλουμε να δείξουμε ότι κάτι είναι βέβαιο ή πραγματικό.
- Η **υποτακτική** χρησιμοποιείται όταν θέλουμε να δείξουμε κάτι που επιθυμούμε ή είναι αβέβαιο.
- Η **προστακτική** χρησιμοποιείται όταν θέλουμε να απαιτήσουμε ή να διατάξουμε κάποιον να κάνει κάτι.

Για να δούμε πως κλίνεται το ρήμα «φροντίζω» στις τρεις εγκλίσεις του:

Ενεργητική Φωνή

Οριστική Ενεστώτα	**Υποτακτική Εξακολουθητική**	**Προστακτική Εξακολουθητική**
Φροντίζω	Να φροντίζω	-
φροντίζεις	Να φροντίζεις	Φρόντιζε

Φροντίζει	Να φροντίζει	-
Φροντίζουμε	Να φροντίζουμε	-
Φροντίζετε	Να φροντίζετε	Φροντίζετε
Φροντίζουν	Να φροντίζουν	-

→ Σε ποια έγκλιση βρίσκονται τα ρήματα «φρόντιζε» και «να συνδέεις» της 11ης και 12ης οδηγίας εξοικονόμησης ενέργειας;

……..

→ Κάντε τις απαραίτητες μετατροπές και μεταφέρετε τις δύο παραπάνω οδηγίες στις υπόλοιπες εγκλίσεις:

Για να δώσεις οδηγίες χρησιμοποιείς:

1.οριστική → Κλείνουμε/κλείνω τα φώτα.
2.υποτακτική → Να κλείνετε/να κλείνεις τα φώτα.
3.προστακτική →Κλείνετε/κλείνε τα φώτα.

11η
→……
……
→……
……

12η
→……
……
→……
……

3. Συμπληρώστε τα παρακάτω κενά:

Προσέχουμε την ορθογραφία και συμβουλευόμαστε τη σχολική μας γραμματική όπου το χρειαζόμαστε!

Φροντ….στε να επιλέγετε για τις μετακινήσεις σας το ποδήλατο ή τα μέσα μαζικής μεταφοράς.

Θυμηθ….τε ότι ένας ανεμιστήρας μας δροσίζει και σπαταλά λιγότερη ενέργεια από το κλιματιστικό.

Αξιοποι….στε την ηλιακή ενέργεια για τη θέρμανση του σπιτιού το καλοκαίρι.

4.«Φρόντιζε να αξιοποιείς με τον καλύτερο τρόπο την **ηλιακή** ενέργεια για τη θέρμανση του σπιτιού σου τον χειμώνα.»

Στην παραπάνω πρόταση γίνεται αναφορά στην ηλιακή ενέργεια, όπου είναι η ενέργεια που προέρχεται από τον ήλιο. Μπορείτε να σκεφτείτε λέξεις που να ανήκουν στην ίδια οικογένεια με τη λέξη «ήλιος»; Καταγράψτε όσες μπορείτε στον παρακάτω πίνακα. Αν δυσκολευτείτε μπορείτε να χρησιμοποιήσετε το λεξικό σας!

……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
.

5.

Η ανάγκη προστασίας του περιβάλλοντος και της εξοικονόμησης ενέργειας έχουν τεράστια σημασία για το μέλλον του πλανήτη μας. Βοηθήστε στην παραπάνω προσπάθεια οργανώνοντας μια εκστρατεία ενημέρωσης μέσω της δημιουργίας ενημερωτικών φυλλαδίων με τρόπους εξοικονόμησης της πολύτιμης ενέργειας. Μοιράστε τα ενημερωτικά φυλλάδια στους συμμαθητές σας και συμβάλετε και εσείς στη σωτηρία του πλανήτη μας.

→ Μπορείτε να αναζητήσετε επιπλέον πληροφορίες αλλά και εικονογραφικό υλικό στο διαδίκτυο.
→ Μπορείτε να αξιοποιήσετε την παρακάτω εικόνα, ώστε να διατυπώσετε τις οδηγίες σας στο φυλλάδιο.

Πηγή: www.u4energy.eu

2ο Φύλλο Εργασίας

Πηγή: http://www.e-daskalos.com/2013/02/blog-post.html

Η παραπάνω αφίσα αφορά την προστασία του περιβάλλοντος!

- √ **Ποιους τρόπους αναδεικνύει ως βασικούς για την εξοικονόμηση ενέργειας και την προστασία του περιβάλλοντος;**
- √ **Αναζητήστε με την ομάδα σας στο διαδίκτυο αφίσες με αντίστοιχο θέμα και παρουσιάστε τες στην τάξη.**
- √ **Δημιουργήστε με την ομάδα σας μια αφίσα για την εκστρατεία ενημέρωσης που διοργανώνετε στο σχολείο σας!**

3ο Φύλλο Εργασίας

Σπίτι κατασκευασμένο από φυσικά και ανακυκλώσιμα υλικά στην Ουαλία

21.02.2013

Ο Ουαλός Simon Dale αποφάσισε να κατασκευάσει το σπίτι του για τον ίδιο και την οικογένειά του μέσα σε ένα λόφο. Χρειάστηκε 4 μήνες δουλειάς και ξόδεψε συνολικά μονάχα 3.400 ευρώ. Βέβαια, δεν το κατασκεύασε τελείως μόνος του, αλλά τον βοήθησαν κάποιοι φίλοι του, καθώς και ο πεθερός του.

Τα θεμέλια και οι τοίχοι κατασκευάστηκαν από πέτρα και λάσπη, ενώ ο σκελετός του σπιτιού φτιάχτηκε με κορμούς βελανιδιάς, οι οποίοι πάρθηκαν από τα γύρω δάση. Δέματα από άχυρο χρησιμοποιήθηκαν για την κατασκευή των τοίχων, του δαπέδου, της σκεπής, καθώς και για τη μόνωση. Ένα σφυρί και ένα αλυσοπρίονο ήταν τα βασικά εργαλεία, που χρησιμοποιήθηκαν για την κατασκευή.

Στο σπίτι υπάρχει ένα ψυγείο το οποίο ψύχεται χάρη στον αέρα, που έρχεται από το υπέδαφος. Οι κάτοικοι του σπιτιού μπορούν να χρησιμοποιούν το νερό από μια κοντινή πηγή. Ηλιακά πάνελ είναι τοποθετημένα ώστε να παράγουν ηλεκτρική ενέργεια για την ηλεκτροδότηση του σπιτιού. Ακόμη, το φως της ημέρας διεισδύει μέσω του φεγγίτη στην οροφή του σπιτιού. Έτσι, ο Simon Dale κατάφερε με ελάχιστα έξοδα να έχει ένα πραγματικά οικολογικό σπίτι, όπου εκτός από το πάρα πολύ χαμηλό κόστος, δε μολύνει και το περιβάλλον.

Πηγή: http://www.ecotimes.gr (διασκευή)

1. Απαντήστε προφορικά στις παρακάτω ερωτήσεις:

√ Ποια είναι η κατασκευή από ανακυκλώσιμα υλικά που περιγράφεται παραπάνω;
√ Ποια υλικά αξιοποιήθηκαν για την κατασκευή του Simon Dale;
√ Πώς διοχετεύεται ηλεκτρική ενέργεια στο σπίτι;
√ Πώς κρίνετε την ιδέα του Simon Dale;

2.α. Να εντοπίσετε στα υπογραμμισμένα ρήματα του κειμένου το υποκείμενο, το αντικείμενο ή το κατηγορούμενο.
β. Ποια από τα υπογραμμισμένα ρήματα είναι μεταβατικά και ποια αμετάβατα; Τοποθετήστε τα στα παρακάτω πλαίσια:

Μεταβατικά	**Αμετάβατα**

3.Όπως περιγράφεται στο παραπάνω άρθρο, το σπίτι του Ουαλού Simon Dale είναι φτιαγμένο από ανακυκλώσιμα υλικά.

→Ποια είναι η σημασία της λέξης *ανακυκλώσιμος*; Ποια είναι η ετυμολογία της;
……
……

4. ***Τι θα λέγατε για ένα ρόλοι φτιαγμένο από παλιά cd, για μια μολυβοθήκη από ρολό χαρτιού υγείας ή για ένα διακοσμητικό αεροπλανάκι από πλαστικό μπουκάλι;***
Περιγράψτε κι εσείς με την ομάδα σας μια κατασκευή από ανακυκλώσιμα υλικά δίνοντας τις απαραίτητες οδηγίες για την κατασκευή της!
Οι καλύτερες και πιο ευφάνταστες ιδέες για κατασκευές θα αναρτηθούν στην ιστοσελίδα του σχολείου!

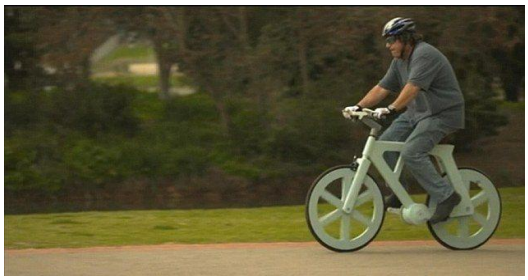
→ Αναζητήστε στο διαδίκτυο πληροφορίες για τα υλικά που μπορούν να ανακυκλωθούν.
→Μπορείτε να αναζητήσετε στο διαδίκτυο ιδέες κατασκευών από ανακυκλώσιμα υλικά καθώς και να παρακολουθήσετε τη διαδικασία δημιουργίας τους στο YouTube.

3ο Φύλλο Εργασίας

Ποδήλατο από ανακυκλωμένο χαρτόνι!

Τρίτη, 30 Οκτωβρίου 2012 21:07

Επιμέλεια: Κωνσταντίνα Μαντζαβρά, Πολιτικός Επιστήμων

Σύμφωνα με τον ισραηλινό επιχειρηματία, Νίμροντ Έλμις, *«Το ποδήλατο από χαρτόνι και ανακυκλωμένα υλικά είναι το μέλλον της οικονομικής και οικολογικής μετακίνησης. Το κόστος ενός τέτοιου ποδηλάτου είναι μηδαμινό και η διάρκεια ζωής του μεγάλη σε αντίθεση με τον μέσο όρο των συμβατικών ποδηλάτων. Το συνολικό κόστος του είναι μόλις 9 δολάρια»*, εξηγεί στο Reuters.

Το 95% της κατασκευής του ποδηλάτου, όπως φαίνεται και στη σχετική εικόνα, προέρχεται από ανακυκλωμένο χαρτόνι και το υπόλοιπο από επίσης ανακυκλωμένα λάστιχα αυτοκινήτου και λιωμένα μπουκάλια. Όταν κόψει το χαρτόνι ο Έλμις σε σχήμα ποδηλάτου, το επεξεργάζεται κατάλληλα, ώστε να γίνει αδιάβροχο και ανθεκτικό στη φωτιά.

Ο Ιζχαρ Γκάφνι, σχεδιαστής του ποδηλάτου, πιστεύει ότι στο μέλλον θα κατασκευάζονται αυτοκίνητα και αεροπλάνα με την ίδια τεχνική. Όπως δηλώνει ο ίδιος, *«τα τελευταία δέκα χρόνια έχουν πουληθεί δισεκατομμύρια ποδήλατα, τα οποία κατά μέσο όρο έχουν διάρκεια ζωής πέντε χρόνια. Εγώ, λοιπόν, σε πέντε χρόνια θα τα αντικαταστήσω με πιο οικολογικά και φτηνά ποδήλατα»*.

Το οικολογικό αυτό ποδήλατο θα κυκλοφορήσει στις αγορές σε ένα χρόνο περίπου, θα έχει τρία σχέδια καθώς και προδιαγραφές για αναπηρική καρέκλα!

Πηγή: http://www.oikosocial.gr/index.php/2011-02-24-07-43-04/56-2011-02-24-07-42-02/766-2012-10-30-19-08-45

1. Απαντήστε προφορικά στις παρακάτω ερωτήσεις:

√ Ποια κατασκευή από ανακυκλώσιμα υλικά περιγράφεται πιο πάνω;
√ Ποια υλικά αξιοποιήθηκαν για τη δημιουργία της παραπάνω κατασκευής;
√ Για ποιο λόγο πιστεύετε ότι οι χρησιμοποιήθηκαν ανακυκλώσιμα υλικά;
√ Ποια είναι η γνώμη σας για τις κατασκευές από ανακυκλώσιμα υλικά;
√ Θα αγοράζατε το παραπάνω ποδήλατο; Για ποιο λόγο;

2.

Θυμάμαι!

Το υποκείμενο του ρήματος *απαντά στην ερώτηση «ποιος /ποια/ποιο;» και είναι σε πτώση ονομαστική*	***Το αντικείμενο του ρήματος*** *απαντά στην ερώτηση «τι/ποιον/ ποια/ποιο;» και είναι σε πτώση αιτιατική ή γενική*

Π.χ.	***Υ***	***Ρ***	***Α***
	Η Μαρία	*έφτιαξε*	*μηλόπιτα.*

α. Συμπληρώστε στις παρακάτω προτάσεις το υποκείμενο και το αντικείμενο από την παρένθεση:

- …… κάνει …… . (ανακύκλωση, ο Πέτρος)
- ……..... έκλεισε …… . (η Άννα, το φως)
- ..... μοίρασαν …… για την εξοικονόμηση ενέργειας. (φυλλάδια, τα παιδιά)
- …… ενημέρωσε …… για την προστασία του περιβάλλοντος. (ο δάσκαλος, τους μαθητές)

β. Βρείτε το υποκείμενο και το αντικείμενο των υπογραμμισμένων ρημάτων του κειμένου.

3.Οι παρακάτω προτάσεις έχουν αντικείμενο;
Σημειώστε ένα √ δίπλα στις προτάσεις όπου τα ρήματα έχουν αντικείμενο:

- Ο πατέρας του Γιώργου κοιμάται. ☐

- Η Αριάδνη μιλάει στο τηλέφωνο. ☐

- Τα παιδιά έφτιαξαν τον κήπο του σχολείου. ☐

- Κάθε μέρα πηγαίνω στο σχολείο. ☐

- Η μητέρα μαγείρεψε φαγητό. ☐

Θυμάμαι!

Τα ρήματα που δεν έχουν αντικείμενο ονομάζονται *αμετάβατα*.
Τα ρήματα που έχουν αντικείμενο ονομάζονται *μεταβατικά*.

4. Στο παραπάνω άρθρο περιγράφεται η κατασκευή ενός ποδηλάτου από ανακυκλώσιμα υλικά.

→Υπάρχει σχέση μεταξύ της λέξης *ανακυκλώσιμος* και *κύκλος*;

……

→Μπορείτε να βρείτε άλλες λέξεις που να ανήκουν στην ίδια οικογένεια με τη λέξη *κύκλος*;

……

5.

Τι θα λέγατε για ένα ρόλοι φτιαγμένο από παλιά cd, για μια μολυβοθήκη από ρολό χαρτιού υγείας ή για ένα διακοσμητικό αεροπλανάκι από πλαστικό μπουκάλι;
Περιγράψτε κι εσείς με την ομάδα σας μια κατασκευή από ανακυκλώσιμα υλικά δίνοντας τις απαραίτητες οδηγίες για την κατασκευή της!
Οι καλύτερες και πιο ευφάνταστες ιδέες για κατασκευές θα αναρτηθούν στην ιστοσελίδα του σχολείου!

→ Αναζητήστε στο διαδίκτυο πληροφορίες για τα υλικά που μπορούν να ανακυκλωθούν.
→Μπορείτε να αναζητήσετε στο διαδίκτυο ιδέες κατασκευών από ανακυκλώσιμα υλικά καθώς και να παρακολουθήσετε τη διαδικασία δημιουργίας τους στο YouTube.

Βραβεία για προτάσεις εξοικονόμησης ενέργειας από μαθητές

Σχολεία από την Άρτα, τη Λέσβο και τη Σύρο συμμετείχαν στον Πανευρωπαϊκό Διαγωνισμό U4Energy

ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ: 06/12/2012 06:44

Τρία ελληνικά σχολεία βραβεύθηκαν μαζί με σχολεία από 30 χώρες της Ευρώπης στην τελετή που έριξε την αυλαία του διαγωνισμού U4Energy για το 2012, τη Δευτέρα 26 Νοεμβρίου στις Βρυξέλλες. Ο διαγωνισμός, που τελεί υπό την αιγίδα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, εισάγει τους μαθητές στην έννοια της έξυπνης ενέργειας και συντονίζεται στη χώρα μας από το Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία του Πανεπιστημίου Πατρών.

Το 1ο ΕΠΑΛ Άρτας με την πρόταση «Εξοικονόμηση ενέργειας μέσα από τη διαχείριση αναλώσιμων πόρων», το Γυμνάσιο Λουτρόπολης Θερμής με την πρόταση «Ζέστανε την τάξη σου με λάδι ελιάς και γράψε στον πίνακα με διοξείδιο του άνθρακα» και το 1ο Δημοτικό Σχολείο Ερμούπολης με την πρόταση «Αρχίστε τις τσιγκουνιές (στην κατανάλωση ενέργειας)!!!» διακρίθηκαν ανάμεσα σε 45 σχολεία και 52 προτάσεις από όλη την Ελλάδα.

Βελτιώνοντας την ενεργειακή απόδοση ενός παραμελημένου κτιρίου

Το παλιό κτίριο στο οποίο στεγάζεται το 1ο ΕΠΑΛ Άρτας, έγινε πηγή έμπνευσης για τους μαθητές και των τριών τάξεων, οι οποίοι με την καθοδήγηση της καθηγήτριας, κυρίας **Θεοδοσίας Μπακόλα**, κατέθεσαν τις προτάσεις τους για τη βελτίωση της ενεργειακής του απόδοσης, καθώς και την περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση της τοπικής κοινωνίας, υπό τον γενικό τίτλο «Εξοικονόμηση ενέργειας μέσα από τη διαχείριση αναλώσιμων πόρων».

Εκμετάλλευση του φυσικού φωτισμού, αντικατάσταση των παραδοσιακών λαμπτήρων με νέους χαμηλής κατανάλωσης, συχνή συντήρηση του λέβητα, εξαέρωση σωμάτων και ρύθμιση του θερμοστάτη στους 19ο C, σβήσιμο των οθόνων και των άλλων συσκευών όταν δε θα χρειάζονται για το μάθημα, είναι μόνο μερικές από τις νέες πρακτικές που έχει υιοθετήσει το σχολείο μετά από πρόταση των ίδιων των μαθητών.

Παράλληλα, τα παιδιά κατασκεύασαν μια οικολογική γλάστρα αξιοποιώντας άχρηστα ελαστικά αυτοκινήτων και στη συνέχεια φύτεψαν σε αυτή ένα φυτό ανθεκτικό στις καιρικές συνθήκες της περιοχής. Χρησιμοποιώντας ξύλινες παλέτες, κατασκεύασαν ένα κάδο κομποστοποίησης για την αυλή του σχολείου.

Επικεντρώνοντας στην ανακύκλωση, οι μαθητές διεκδίκησαν να τοποθετηθεί μπλε κάδος στο σχολείο τους, ανέπτυξαν συνεργασία με την εταιρεία ανακύκλωσης μπαταριών, ενώ σύντομα θα κάνουν το ίδιο και για τους λαμπτήρες.

Συγχρόνως, τυπώνοντας ενημερωτικά t-shirts και φτιάχνοντας ενημερωτικό σποτ που προβλήθηκε στο τοπικό κανάλι ART TV, φρόντισαν για την ευαισθητοποίηση της τοπικής κοινωνίας.

Ζεσταίνοντας την τάξη με ... χρησιμοποιημένο ελαιόλαδο
Με αφορμή την έννοια της ανακύκλωσης και της διαχείρισης ρύπων, οι μαθητές του Γυμνασίου Θερμής Λέσβου πειραματίστηκαν στην παραγωγή βιοπετρελαίου από οικιακό ελαιόλαδο για την παραγωγή ενέργειας κι εν συνεχεία, στην απομόνωση του διοξειδίου του άνθρακα, που είναι το κυριότερο συστατικό της κιμωλίας. Η πρότασή τους με τίτλο «Ζέστανε την τάξη σου με λάδι ελιάς και γράψε στον πίνακα με διοξείδιο του άνθρακα», στηρίχθηκε σε ένα βιωματικό πείραμα το οποίο στέφθηκε με απόλυτη επιτυχία.

Ας γίνουμε τσιγκούνηδες ως προς την κατανάλωση ενέργειας
Οι μαθητές της έκτης τάξης του Δημοτικού Σχολείου Ερμούπολης Σύρου παρότρυναν δασκάλους, γονείς και τοπική κοινωνία να κάνουν την εξοικονόμηση ενέργειας τρόπο ζωής. Αφού οι μαθητές ενημερώθηκαν για τα ζητήματα της ενέργειας, οργάνωσαν πλήθος δραστηριοτήτων.
Επισκέφθηκαν το σταθμό της ΔΕΗ, το Αιολικό Πάρκο, το Χώρο Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων και το Εργοστάσιο Αφαλάτωσης του νησιού. Κατόπιν, γνώρισαν μέσω skype τον μηχανολόγο μηχανικό, κ. **Αντώνη Πόρποδα**, ο οποίος εργάζεται σε μια από τις μεγαλύτερες εταιρείες κατασκευής αιολικών πάρκων και του έθεσαν τα ερωτήματά τους.

Στη συνέχεια, οργάνωσαν την καμπάνια «Αρχίστε τις τσιγκουνιές (στην κατανάλωση ενέργειας)!!!» με αφίσες, παρουσιάσεις, μικρού μήκους ταινίες και καμπάνια για τα τοπικά μέσα ενημέρωσης, ενημερώνοντας τη σχολική κοινότητα, την κοινωνία του νησιού και τους τοπικούς φορείς. Επίσης, στόλισαν χριστουγεννιάτικα την τάξη τους με στολίδια από τενεκεδάκια αναψυκτικών και σακούλες.

Πηγή: http://www.tovima.gr/society/article/?aid=487206 (διασκευή)

1. **Τα παραπάνω σχολεία διακρίθηκαν σε ευρωπαϊκό διαγωνισμό για την εξοικονόμηση ενέργειας:**

√ Πόσα σχολεία συμμετείχαν συνολικά από την Ελλάδα;
√ Ποια σχολεία από την Ελλάδα διακρίθηκαν τελικά στον διαγωνισμό;

√ Ποιες ήταν οι προτάσεις των τριών σχολείων;
√ Ποια πρόταση σας προκάλεσε το μεγαλύτερο ενδιαφέρον;
√ Θεωρείται σημαντική τη συμμετοχή των παραπάνω σχολείων στον διαγωνισμό;
√ Θα επιθυμούσατε να διοργανώσετε κάτι αντίστοιχο στο δικό σας σχολείο;

2. Αναζητήστε περισσότερες πληροφορίες στην ιστοσελίδα http://www.u4energy.eu σχετικά με τον διαγωνισμό «U4Energy» και ενημερωθείτε για τις προτάσεις και άλλων σχολείων των υπολοίπων χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

3.

Τι θα λέγατε να συμμετέχετε κι εσείς στον ευρωπαϊκό διαγωνισμό «U4Energy»;

Γράψτε μια επιστολή στον/στη διευθυντή/ντρια του σχολείου σας ενημερώνοντας τον/την για τον διαγωνισμό και παρουσιάζοντάς του/της τη δική σας πρόταση για την εξοικονόμηση ενέργειας στο σχολείο σας!
Η καλύτερη πρόταση θα σταλεί στον/στη διευθυντή/ντρια και θα αποτελέσει την επίσημη πρόταση του σχολείου για τον διαγωνισμό.

Βραβεία για προτάσεις εξοικονόμησης ενέργειας από μαθητές

Σχολεία από την Άρτα, τη Λέσβο και τη Σύρο συμμετείχαν στον Πανευρωπαϊκό Διαγωνισμό U4Energy

ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ: 06/12/2012 06:44

Τρία ελληνικά σχολεία βραβεύθηκαν μαζί με σχολεία από 30 χώρες της Ευρώπης στον διαγωνισμό U4Energy για το 2012, τη Δευτέρα 26 Νοεμβρίου στις Βρυξέλλες. Ο διαγωνισμός, που διοργανώνεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εισάγει τους μαθητές στην έννοια της έξυπνης ενέργειας και συντονίζεται στη χώρα μας από το Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία του Πανεπιστημίου Πατρών.

1.Βελτιώνοντας την ενεργειακή απόδοση ενός παραμελημένου κτιρίου

Το παλιό κτίριο στο οποίο στεγάζεται το 1ο ΕΠΑΛ Άρτας, έγινε πηγή έμπνευσης για τους μαθητές και των τριών τάξεων, οι οποίοι με την καθοδήγηση της καθηγήτριας, κυρίας **Θεοδοσίας Μπακόλα**, κατέθεσαν τις προτάσεις τους για την εξοικονόμηση ενέργειας, καθώς και την περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση της τοπικής κοινωνίας, με τίτλο «Εξοικονόμηση ενέργειας μέσα από τη διαχείριση αναλώσιμων πόρων».

Εκμετάλλευση του φυσικού φωτισμού, αντικατάσταση των παραδοσιακών λαμπτήρων με νέους χαμηλής κατανάλωσης, συχνή συντήρηση του λέβητα, εξαέρωση σωμάτων και ρύθμιση του θερμοστάτη στους 19ο C, σβήσιμο των οθόνων και των άλλων συσκευών όταν δε θα χρειάζονται για το μάθημα, είναι μόνο μερικές από τις νέες πρακτικές που έχει υιοθετήσει το σχολείο μετά από πρόταση των ίδιων των μαθητών.

Παράλληλα, τα παιδιά κατασκεύασαν μια οικολογική γλάστρα αξιοποιώντας άχρηστα ελαστικά αυτοκινήτων και στη συνέχεια φύτεψαν σε αυτή ένα φυτό ανθεκτικό στις καιρικές συνθήκες της περιοχής. Επίσης, οι μαθητές ζήτησαν να τοποθετηθεί μπλε κάδος στο σχολείο τους, και συνεργάστηκαν με την εταιρεία ανακύκλωσης μπαταριών, ενώ σύντομα θα κάνουν το ίδιο και για τις λάμπες. Συγχρόνως, τύπωσαν ενημερωτικά μπλουζάκια και έφτιαξαν ενημερωτικό βίντεο που το έδειξε το τοπικό κανάλι ART TV, φροντίζοντας για την ευαισθητοποίηση της τοπικής κοινωνίας.

2. Ζεσταίνοντας την τάξη με ... χρησιμοποιημένο ελαιόλαδο

Με αφορμή την έννοια της ανακύκλωσης και της διαχείρισης ρύπων, οι μαθητές του Γυμνασίου Θερμής Λέσβου πρότειναν το θέμα «Ζέστανε την τάξη σου με λάδι ελιάς και γράψε στον πίνακα με διοξείδιο του άνθρακα», το οποίο στηρίχθηκε σε ένα πείραμα το οποίο είχε απόλυτη επιτυχία.

3. Ας γίνουμε τσιγκούνηδες ως προς την κατανάλωση ενέργειας
Οι μαθητές της έκτης τάξης του Δημοτικού Σχολείου Ερμούπολης Σύρου παρότρυναν δασκάλους, γονείς και τοπική κοινωνία να κάνουν την εξοικονόμηση ενέργειας τρόπο ζωής. Αφού οι μαθητές ενημερώθηκαν για τα ζητήματα της ενέργειας, οργάνωσαν πλήθος δραστηριοτήτων.
Επισκέφθηκαν το σταθμό της ΔΕΗ, το Αιολικό Πάρκο, το Χώρο Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων και το Εργοστάσιο Αφαλάτωσης του νησιού. Κατόπιν, γνώρισαν μέσω skype τον μηχανολόγο μηχανικό, κ. **Αντώνη Πόρποδα**, ο οποίος εργάζεται σε μια από τις μεγαλύτερες εταιρείες κατασκευής αιολικών πάρκων και του έθεσαν τα ερωτήματά τους.

Στη συνέχεια, οργάνωσαν την καμπάνια «Αρχίστε τις τσιγκουνιές (στην κατανάλωση ενέργειας)!!!» με αφίσες, παρουσιάσεις, μικρού μήκους ταινίες και καμπάνια για τα τοπικά μέσα ενημέρωσης, ενημερώνοντας τη σχολική κοινότητα, την κοινωνία του νησιού και τους τοπικούς φορείς. Επίσης, στόλισαν χριστουγεννιάτικα την τάξη τους με στολίδια από τενεκεδάκια αναψυκτικών και σακούλες.

Πηγή: http://www.tovima.gr/society/article/?aid=487206 (διασκευή)

1. **Τα παραπάνω σχολεία διακρίθηκαν σε ευρωπαϊκό διαγωνισμό για την εξοικονόμηση ενέργειας:**

√ Πόσα σχολεία συμμετείχαν συνολικά από την Ελλάδα;
√ Ποια σχολεία από την Ελλάδα διακρίθηκαν τελικά στον διαγωνισμό;
√ Ποιες ήταν οι προτάσεις των τριών σχολείων;
√ Ποια πρόταση σας προκάλεσε το μεγαλύτερο ενδιαφέρον;
√ Θεωρείται σημαντική τη συμμετοχή των παραπάνω σχολείων στον διαγωνισμό;
√ Θα επιθυμούσατε να διοργανώσετε κάτι αντίστοιχο στο δικό σας σχολείο;

2.Αναζητήστε περισσότερες πληροφορίες στην ιστοσελίδα http://www.u4energy.eu σχετικά με τον διαγωνισμό «U4Energy» και ενημερωθείτε για τις προτάσεις και άλλων σχολείων των υπολοίπων χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

3. Στην 3η παράγραφο του παραπάνω άρθρου υπάρχουν φράσεις όπως:

- Εκμετάλλευση του φυσικού φωτισμού...
- ...αντικατάσταση των παραδοσιακών λαμπτήρων...

Οι παραπάνω φράσεις δεν έχουν ρήμα και λέγονται ονοματικές φράσεις.

Αντίθετα οι φράσεις που περιλαμβάνουν ρήμα λέγονται ρηματικές φράσεις.

Ας δούμε πως μπορούν οι παραπάνω φράσεις να γίνουν ρηματικές:

- Εκμεταλλευόμαστε τον φυσικό φωτισμό...
- ...αντικαθιστούμε τους παραδοσιακούς λαμπτήρες...

Συνεχίστε το ίδιο και με τις υπόλοιπες φράσεις της 3ης παραγράφου του άρθρου:

- .....
- .....
- .....
- .....

Γράψτε μια δική σας ρηματική πρόταση και μετέτρεψε τη σε ονοματική:

- .....
- .....

4.

Τι θα λέγατε να συμμετέχετε κι εσείς στον ευρωπαϊκό διαγωνισμό «U4Energy»;

Γράψτε μια επιστολή στον/στη διευθυντή/ντρια του σχολείου σας ενημερώνοντας τον/την για τον διαγωνισμό και παρουσιάζοντάς του/της τη δική σας πρόταση για την εξοικονόμηση ενέργειας στο σχολείο σας!
Η καλύτερη πρόταση θα σταλεί στον/στη διευθυντή/ντρια και θα αποτελέσει την επίσημη πρόταση του σχολείου για τον διαγωνισμό.

……,

Ο λόγος που σας στέλνουμε αυτή την επιστολή είναι ……
……
Θα θέλαμε πολύ να συμμετέχει και το δικό μας σχολείο σε αυτόν τον διαγωνισμό γιατί……
……
……

Η πρότασή μας αναφορικά με την εξοικονόμηση ενέργειας στο σχολείο μας είναι ……
……
……
……

Η εφαρμογή της παραπάνω πρότασης θα είναι χρήσιμη και ωφέλιμη για το σχολείο μας, καθώς ……
……
……
……

Χρειαζόμαστε τη βοήθειά σας και ελπίζουμε……
……
……

……
……

4ο Διδακτικό σενάριο: *Το τρένο σφύριξε!*

Τάξη: Στ΄ Δημοτικού

Προτεινόμενη διάρκεια: 14 διδακτικές ώρες (7 δίωρα)

Εισαγωγή

Το θέμα του διδακτικού σεναρίου «*Το τρένο σφύριξε!*» αφορά τις μεταφορές και τα ταξίδια ανά την Ελλάδα με το τρένο ως μεταφορικό μέσο. Το εν λόγω διδακτικό σενάριο συνδέεται θεματικά με την 1η Ενότητα του σχολικού εγχειριδίου του μαθήματος της Γλώσσας για τη Στ΄ τάξη του Δημοτικού, η οποία έχει τίτλο «*Ταξίδια – τόποι – μεταφορικά μέσα*».

Το τρένο σήμερα, ως μεταφορικό μέσο, είναι περισσότερο διαδεδομένο στην Ευρώπη και γενικότερα στο εξωτερικό, παρά στην Ελλάδα, όπου η ανάπτυξη του σιδηρόδρομου ακολούθησε φθίνουσα πορεία. Τα ταξίδια με τρένο είναι γνωστό ότι προσφέρουν πλούσιες εικόνες τοπίων και είναι φιλικά προς το περιβάλλον. Με δεδομένη τη μικρή δημοτικότητα του σιδηρόδρομου σήμερα στην Ελλάδα, αλλά και με βάση την υπόθεση ότι μεγάλο μέρος του μαθητικού πληθυσμού δεν έχει εμπειρία από ταξίδια με τρένο, επιλέχθηκε το εν λόγω μεταφορικό μέσο για περαιτέρω διερεύνηση από τους μαθητές.

Το περιεχόμενο και οι στόχοι του συγκεκριμένου διδακτικού σεναρίου είναι συμβατά με το νέο Πρόγραμμα Σπουδών για τη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας στο Δημοτικό και αποσκοπεί στην ολόπλευρη ανάπτυξη των δεξιοτήτων των μαθητών, στην επανάληψη των διάφορων γραμματικών και συντακτικών γνώσεων, αλλά και στην ενίσχυση της κριτικής θεώρησης και επεξεργασίας του προφορικού και του γραπτού λόγου.

Το περιεχόμενο του διδακτικού σεναρίου είναι διαφοροποιημένο, στο μεγαλύτερο μέρος του, για τους αλλόγλωσσους μαθητές, οι οποίοι συμμετέχουν ενεργά στη μαθησιακή διαδικασία, καθώς οι δραστηριότητες, στις περισσότερες περιπτώσεις, είναι ομαδικές με μικρές διαφοροποιήσεις από αυτές που απευθύνονται στους φυσικούς ομιλητές της νεοελληνικής γλώσσας. Επίσης, σημαντική θεωρείται η ύπαρξη και αξιοποίηση λεξικών της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας από τους αλλόγλωσσους μαθητές, προκειμένου να επιλύουν τις απορίες τους σχετικά με τις άγνωστες λέξεις του μαθήματος.

Στόχοι

Παρακάτω δίνονται οι στόχοι του διδακτικού σεναρίου, οι οποίοι βασίζονται στους στόχους του Διαθεματικού Ενιαίου Πλαισίου Προγραμμάτων Σπουδών της Ελληνικής Γλώσσας για το Δημοτικό Σχολείο, του Πιλοτικού Προγράμματος Σπουδών για τη Διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας και Νεοελληνικής Λογοτεχνίας στο Δημοτικό και του Προγράμματος «Εκπαίδευση των παιδιών της μουσουλμανικής μειονότητας στη Θράκη» (εσωτερικό επιμορφωτικό υλικό για την ενισχυτική διδασκαλία στο γλωσσικό μάθημα του δημοτικού σχολείου – Εισηγήτρια: Ιορδανίδου Άννα).

Γνωστικοί

Φυσικοί ομιλητές

Οι μαθητές θα πρέπει να:

√ αναγνωρίζουν φράσεις, λέξεις και άλλα γλωσσικά στοιχεία που χαρακτηρίζουν τα είδη των κειμένων του σεναρίου

√ κατανοούν τα στοιχεία υπερδομής ενός είδους κειμένου
√ συνειδητοποιούν την επικοινωνιακή περίσταση κάτω από την οποία βρίσκεται το κείμενο που πρόκειται να παράγουν
√ γνωρίζουν τον τρόπο σχηματισμού αιτιολογικών προτάσεων, αλλά και τη λειτουργία τους στο πλαίσιο των επιχειρηματολογικών κειμένων
√ γνωρίζουν τη λειτουργία του επιθέτου στο εσωτερικό των περιγραφικών κειμένων
√ συνειδητοποιούν τον σκοπό ακρόασης ενός κειμένου προφορικού λόγου (βίντεο) για πρόσκτηση πληροφοριών
√ κατανοούν τον τρόπο ερμηνείας ενός μη συνεχούς κειμένου π.χ. χάρτης
√ γνωρίζουν τα βασικά στοιχεία ενός πολυτροπικού κειμένου
√ αναγνωρίζουν τη σημασία των εικόνων για την αξιοποίησή τους στη σύνθεση πολυτροπικών κειμένων
√ γνωρίζουν τη λειτουργία των βασικών προγραμμάτων του υπολογιστή (word, ζωγραφική, PowerPoint)

Αλλόγλωσσοι

Οι μαθητές θα πρέπει να:

√ γνωρίζουν το λεξιλόγιο που αφορά στα μέσα μεταφοράς και ειδικότερα στο τρένο
√ αναγνωρίζουν φράσεις, λέξεις και άλλα γλωσσικά στοιχεία που χαρακτηρίζουν τα είδη των κειμένων του σεναρίου
√ κατανοούν τα στοιχεία υπερδομής ενός είδους κειμένου
√ συνειδητοποιούν την επικοινωνιακή περίσταση κάτω από την οποία βρίσκεται το κείμενο που πρόκειται να παράγουν
√ γνωρίζουν τον τρόπο σχηματισμού αιτιολογικών προτάσεων, αλλά και τη λειτουργία τους στο πλαίσιο των επιχειρηματολογικών κειμένων
√ γνωρίζουν τη λειτουργία του επιθέτου στο εσωτερικό των περιγραφικών κειμένων
√ γνωρίζουν τον τρόπο σχηματισμού των τριών γενών των επιθέτων
√ γνωρίζουν τη σημασία της χρήσης του ενεστώτα στα περιγραφικά κείμενα
√ γνωρίζουν τον τρόπο σχηματισμού του παρατατικού
√ συνειδητοποιούν τον σκοπό ακρόασης ενός κειμένου προφορικού λόγου (βίντεο) για πρόσκτηση πληροφοριών
√ κατανοούν τον τρόπο ερμηνείας ενός μη συνεχούς κειμένου π.χ. χάρτης
√ γνωρίζουν τα βασικά στοιχεία ενός πολυτροπικού κειμένου
√ αναγνωρίζουν τη σημασία των εικόνων για την αξιοποίησή τους στη σύνθεση πολυτροπικών κειμένων
√ γνωρίζουν τη λειτουργία των βασικών προγραμμάτων του υπολογιστή (word, ζωγραφική, PowerPoint)
√ κατανοούν την ερμηνεία μιας λέξης αξιοποιώντας την ετυμολογική της προέλευση

Δεξιοτήτων

Φυσικοί ομιλητές

Οι μαθητές θα πρέπει να:

√ συνδιαλέγονται στο πλαίσιο του κριτικού γραμματισμού
√ αποφασίζουν ποια είναι τα βασικά στοιχεία που πρέπει να αξιοποιήσουν κατά την παραγωγή προφορικού λόγου

√ αναζητούν, να κρίνουν και να παρουσιάζουν πληροφοριακό υλικό από το διαδίκτυο
√ αντλούν πληροφοριακό υλικό από κείμενα γραπτού λόγου
√ αξιολογούν και να κρίνουν ένα κείμενο ως προς τη μορφή και το περιεχόμενο
√ εξοικειωθούν με τη χρήση λεξικών
√ αποφασίζουν ποια είναι τα βασικά στοιχεία που πρέπει να αξιοποιήσουν κατά την παραγωγή γραπτού λόγου
√ επιλέγουν τον κατάλληλο τρόπο δόμησης του κειμένου ανάλογα με το κειμενικό είδος που τους ζητείται να παράγουν
√ χρησιμοποιούν τα κατάλληλα λεξιλογικά, υφολογικά, γραμματικά και συντακτικά στοιχεία για την παραγωγή γραπτών κειμένων
√ εντοπίζουν πληροφορίες από κείμενα προφορικού λόγου
√ δημιουργούν μη συνεχή κείμενα (χάρτες)
√ αντλούν πληροφοριακό υλικό από ένα πολυτροπικό κείμενο (αφίσα)
√ αξιοποιούν εικονογραφικό υλικό και παράγουν πολυτροπικά κείμενα (αφίσες)
√ αξιολογούν τα κείμενα που παράγουν

Αλλόγλωσσοι

Οι μαθητές θα πρέπει να:

√ αναπτύσσουν με σωστό τρόπο προφορικά και γραπτά τη γνώμη τους για ένα θέμα και δομούν επιχειρήματα για να τη στηρίξουν
√ χρησιμοποιούν σωστά τα βασικά γλωσσικά στοιχεία της νεοελληνικής κατά την παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου
√ συνδιαλέγονται στο πλαίσιο του κριτικού γραμματισμού
√ αποφασίζουν ποια είναι τα βασικά στοιχεία που πρέπει να αξιοποιήσουν κατά την παραγωγή προφορικού λόγου
√ αναζητούν, να κρίνουν και να παρουσιάζουν πληροφοριακό υλικό από το διαδίκτυο
√ αντλούν πληροφοριακό υλικό από κείμενα γραπτού λόγου
√ αξιολογούν και να κρίνουν ένα κείμενο ως προς τη μορφή και το περιεχόμενο
√ εξοικειωθούν με τη χρήση λεξικών
√ αποφασίζουν ποια είναι τα βασικά στοιχεία που πρέπει να αξιοποιήσουν κατά την παραγωγή γραπτού λόγου
√ επιλέγουν τον κατάλληλο τρόπο δόμησης του κειμένου ανάλογα με το κειμενικό είδος που τους ζητείται να παράγουν
√ χρησιμοποιούν τα κατάλληλα λεξιλογικά, υφολογικά, γραμματικά και συντακτικά στοιχεία για την παραγωγή γραπτών κειμένων
√ αναπτύσσουν εναλλακτικούς τρόπους κατανόησης κειμένων προφορικού λόγου
√ δημιουργούν μη συνεχή κείμενα (χάρτες)
√ αντλούν πληροφοριακό υλικό από ένα πολυτροπικό κείμενο (αφίσα)
√ αξιοποιούν εικονογραφικό υλικό και παράγουν πολυτροπικά κείμενα (αφίσες)
√ αξιολογούν τα κείμενα που παράγουν

Συναισθηματικοί

Φυσικοί ομιλητές

Οι μαθητές θα πρέπει να:

√ συνειδητοποιήσουν τη σημασία αξιοποίησης του τρένου στις μετακινήσεις

Αλλόγλωσσοι

Οι μαθητές θα πρέπει να:

√ συνειδητοποιήσουν τη σημασία αξιοποίησης του τρένου στις μετακινήσεις

Περιεχόμενο

Το εν λόγω σενάριο στοχεύει στην επεξεργασία επιχειρηματικών και περιγραφικών κειμένων με τη δημιουργία παρουσιάσεων και ανακοινώσεων από τους μαθητές, καθώς και πολυτροπικών κειμένων (αφίσες). Επίσης, στο εσωτερικό του διδακτικού σεναρίου περιλαμβάνεται φωτογραφικό υλικό και ένα προτεινόμενο βίντεο προς επεξεργασία από τους μαθητές, ενώ παρέχεται και ένας σημαντικός αριθμός διαθεματικών δραστηριοτήτων. Επιπλέον, οι μαθητές έχουν τη δυνατότητα να επεξεργαστούν γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα, όπως οι αιτιολογικές προτάσεις στο πλαίσιο των επιχειρηματολογικών κειμένων, καθώς και τα επίθετα και τη χρήση του ενεστώτα στο πλαίσιο των περιγραφικών κειμένων. Τέλος, δίνονται λεξιλογικές ασκήσεις με στόχο την ερμηνεία και την αποτελεσματική και ορθή τους χρήση από τους μαθητές, κατά την παραγωγή λόγου. Η επεξεργασία των παραπάνω γίνεται μέσω δραστηριοτήτων, οι οποίες βασίζονται στα πρότυπα των ασκήσεων των σχολικών εγχειριδίων Γλώσσας για το Δημοτικό.

Υλικό διδακτικού σεναρίου

Στο σύνολό τους τα κείμενα και το οπτικοακουστικό υλικό που δίνονται στο διδακτικό σενάριο «*Το τρένο σφύριξε!*» έχουν αντληθεί από το διαδίκτυο και οι μαθητές μπορούν να έχουν πρόσβαση σε αυτά είτε μέσω σύνδεσης στο διαδίκτυο,

είτε από κάποιο φάκελο, ο οποίος θα βρίσκεται στην επιφάνεια εργασίας του υπολογιστή τους. Επίσης, οι δραστηριότητες στο σύνολό τους μπορούν να γίνουν στον υπολογιστή, ενώ τόσο οι δραστηριότητες όσο και τα κείμενα μπορούν να προβάλλονται στην τάξη, εκτός από τον προσωπικό υπολογιστή κάθε μαθητή, σε διαδραστικό πίνακα ή σε προτζέκτορα.

Το υλικό που αξιοποιήθηκε για την οργάνωση του σεναρίου (αφίσες, κείμενα, φωτογραφίες, βίντεο κτλ.) αφορά το τρένο ως μεταφορικό μέσο για ταξίδια στην Ελλάδα, ενώ εστιάζει στη συγκριτική παράθεση του τρένου με άλλα μεταφορικά μέσα, καθώς και στη δημοτικότητά του στην Ελλάδα σε σύγκριση με άλλες χώρες του εξωτερικού.

Απαιτούμενη υλικοτεχνική υποδομή

Για την επιτυχή υλοποίηση του εν λόγω διδακτικού σεναρίου απαιτείται η ύπαρξη προτζέκτορα ή διαδραστικού πίνακα και ενός υπολογιστή ανά μαθητή. Σε περίπτωση που είναι αδύνατη η ύπαρξη υπολογιστών στην τάξη θα μπορούσε να αξιοποιηθεί το εργαστήριο υπολογιστών του σχολείου.

Πορεία ανάπτυξης σεναρίου

Κατά το **πρώτο δίωρο** διεξαγωγής του σεναρίου «*Το τρένο σφύριξε!*» πραγματοποιείται η **αφόρμηση**. Ως αφόρμηση για την εισαγωγή στη βασική θεματική του διδακτικού σεναρίου, η οποία αφορά στα ταξίδια με τρένο, αξιοποιούνται εικόνες από έξι μεταφορικά μέσα: το αυτοκίνητο, το αεροπλάνο, τη μηχανή, το λεωφορείο, το πλοίο και φυσικά το τρένο. Οι μαθητές παρατηρούν τις εικόνες των μεταφορικών μέσων στον διαδραστικό πίνακα ή στον προτζέκτορα, ονοματίζουν τα μέσα

μεταφοράς που απεικονίζουν και εκθέτουν προφορικά τις γνώσεις, τις εμπειρίες και τις απόψεις τους για τη μετακίνηση με αυτά. Με την παραπάνω συζήτηση πραγματοποιείται μια αρχική αξιολόγηση των γνώσεων και των πληροφοριών που έχουν οι μαθητές σχετικά με το υπό μελέτη θέμα.

Οι αλλόγλωσσοι μαθητές μπορούν να προσθέσουν κάτω από κάθε εικόνα το είδος του μεταφορικού μέσου που απεικονίζεται σε αυτή, ώστε να εξοικειωθούν ακόμη περισσότερο με το λεξιλόγιο του εν λόγω σεναρίου.

Ύστερα οι μαθητές χωρίζονται σε έξι ομάδες, όπου η κάθε ομάδα επιλέγει (ή αναλαμβάνει ύστερα από κλήρωση) ένα μεταφορικό μέσο για ταξίδια στην Ελλάδα, αναζητά περισσότερες πληροφορίες και εικόνες στο διαδίκτυο και στη συνέχεια παρουσιάζει τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα από τη μετακίνηση με αυτό το μέσο (π.χ. ως προς την ασφάλεια, το κόστος, την απόλαυση τοπίου κατά τη διαδρομή, την άνεση, την ταχύτητα κ.τ.λ). Οι παρουσιάσεις μπορούν να γίνουν με τη χρήση του PowerPoint και να προβληθούν στον διαδραστικό πίνακα ή στον προτζέκτορα. Στο τέλος των παρουσιάσεων είναι χρήσιμο να πραγματοποιηθεί μια καταληκτική συζήτηση και σχολιασμός των πλεονεκτημάτων και των μειονεκτημάτων όλων των μεταφορικών μέσων.

Με τις παραπάνω δραστηριότητες αξιολογείται η ικανότητα των μαθητών να αξιοποιούν τον προφορικό λόγο για να εκθέσουν τις απόψεις και τις εμπειρίες τους, να αντλούν πληροφοριακό υλικό από το διαδίκτυο και να εντοπίζουν με κριτικό τρόπο τα θετικά και τα αρνητικά χαρακτηριστικά της χρήσης των διάφορων μεταφορικών μέσων.

Όσον αφορά στους αλλόγλωσσους μαθητές μέσου επιπέδου, μπορούν να συμμετέχουν χωρίς δυσκολία στις παραπάνω δραστηριότητες με τη διαφορά πως είναι χρήσιμη η αξιοποίηση ενός ηλεκτρονικού ή έντυπου λεξικού εικονογραφημένου

ή μη, ώστε να μπορούν να ανατρέχουν σε περίπτωση δυσκολίας του τρόπου εκφοράς ή για την ανεύρεση άγνωστων λέξεων, κατά την πορεία διεξαγωγής των εργασιών.

Στο **δεύτερο δίωρο** πραγματοποιείται το **1ο Φύλλο Εργασίας**, το οποίο δίνεται σε δύο εκδοχές (η πρώτη για τους φυσικούς ομιλητές της νέας ελληνικής και η δεύτερη για τους μη φυσικούς ομιλητές της). Τόσο στην πρώτη όσο και στη δεύτερη μορφή του, το φύλλο εργασίας περιλαμβάνει ένα επιχειρηματολογικό κείμενο, το οποίο αφορά στην ανάδειξη του τρένου ως μεταφορικό μέσο.

Τα κείμενα έχουν το ίδιο περιεχόμενο, με τη διαφορά ότι το κείμενο που απευθύνεται στους αλλόγλωσσους μαθητές είναι απλούστερο από λεξιλογικής και συντακτικής άποψης, ώστε να επιτευχθεί η μέγιστη δυνατή κατανόησή του.

Στη συνέχεια γίνεται νοηματική επεξεργασία των κειμένων με προφορικές ερωτήσεις κατανόησης αλλά και διατύπωσης θέσεων και κρίσεων, ενώ αξιολογείται αφενός η ικανότητα άντλησης πληροφοριακού υλικού από κείμενα γραπτού λόγου, αφετέρου η ικανότητα παραγωγής προφορικού λόγου. Έπειτα, ακολουθεί μια δραστηριότητα εντοπισμού στο κείμενο των επιχειρημάτων υπέρ του τρένου ως μέσο μετακίνησης για ταξίδια. Οι μαθητές, αφού εντοπίσουν τα επιχειρήματα, τα καταγράφουν επιγραμματικά σε πίνακα με δικά τους λόγια και τα ανακοινώνουν στην τάξη. Στην παραπάνω δραστηριότητα αξιολογείται η ικανότητα των μαθητών να εντοπίζουν τα επιχειρήματα και τη θέση που προβάλλεται στο κείμενο από τον αρθογράφο.

Στην περίπτωση των αλλόγλωσσων μαθητών η παραπάνω δραστηριότητα διαφοροποιείται. Συγκεκριμένα, ζητείται από τους αλλόγλωσσους μαθητές να εντοπίσουν τα επιχειρήματα και να τα υπογραμμίσουν στο κείμενο. Η παραπάνω διαφοροποίηση έγκειται στο ότι βασικός στόχος της δραστηριότητας είναι η αξιολόγηση της ικανότητας εντοπισμού των επιχειρημάτων σε ένα κείμενο και η

κατανόηση της θέσης του αρθογράφου. Συνεπώς, η απλή εύρεση των επιχειρημάτων είναι αρκετή για τους αλλόγλωσσους μαθητές, οι οποίοι ενδεχομένως να αντιμετωπίζουν κάποια δυσκολία στην καταγραφή τους σε ελεύθερη απόδοση.

Η επόμενη δραστηριότητα του σεναρίου είναι προφορική και αφορά στην επίκληση της αυθεντίας, κατά την επιχειρηματολογία. Συγκεκριμένα, οι μαθητές καλούνται να κρίνουν γιατί στο κείμενο, τόσο των φυσικών ομιλητών της νεοελληνικής όσο και των αλλόγλωσσων μαθητών, χρησιμοποιούνται στατιστικά στοιχεία ερευνών και δεδομένα ευρωπαϊκών φορέων. Η παραπάνω δραστηριότητα είναι κοινή και διαφοροποιημένη ως προς την εκφώνηση, αποσκοπεί στην ενεργοποίηση της κριτικής σκέψης και στοχεύει στην αξιολόγηση της ικανότητας των μαθητών να αντιλαμβάνονται τους σκοπούς του συγγραφέα και τα μέσα με τα οποία τους πετυχαίνει.

Ακολουθεί λεξιλογική άσκηση, η οποία αφορά τη λέξη τρένο. Συγκεκριμένα, γίνεται σχολιασμός του τρόπου γραφής της λέξης, η οποία εμφανίζεται με –ε, αλλά και με –αι. Οι μαθητές καλούνται να αιτιολογήσουν, με τη βοήθεια του λεξικού τους, τον σωστό τρόπο γραφής και να αναφέρουν και άλλα παραδείγματα λέξεων που ανήκουν στον ίδιο κανόνα. Η επόμενη δραστηριότητα είναι γραμματική και αφορά τις αιτιολογικές προτάσεις, που αποτελεί ένα βασικό γραμματικό φαινόμενο των επιχειρηματολογικών κειμένων. Οι μαθητές καλούνται να συμπληρώσουν προτάσεις του κειμένου με αιτιολογικές προτάσεις, ώστε να δημιουργηθεί ένα ολοκληρωμένο νόημα και να στηριχθούν τα επιχειρήματα. Η παραπάνω δραστηριότητα στοχεύει στην κατανόηση των βασικών χαρακτηριστικών ενός επιχειρηματολογικού κειμένου. Σημαντικό είναι να αναφερθεί πως το παραπάνω γραμματικό φαινόμενο είναι ήδη γνωστό στους μαθητές της Στ΄ τάξης και επομένως επιδιώκεται η επανάληψη αυτού.

Η παραπάνω δραστηριότητα είναι κοινή με τη διαφορά αφενός πως οι προτάσεις που δίνονται για συμπλήρωση είναι αντλημένες από το κείμενο τις δεύτερης εκδοχής που δίνεται για τους αλλόγλωσσους μαθητές, αφετέρου δίνεται καθοδήγηση και πληροφορίες, βασισμένες στη σχολική γραμματική για την Ε΄ και Στ΄ τάξη, σχετικά με τον τρόπο εισαγωγής των αιτιολογικών προτάσεων. Η παραπάνω διαφοροποίηση γίνεται προκειμένου να δοθεί μια μεγαλύτερη βοήθεια στους αλλόγλωσσους μαθητές, οι οποίοι πιθανότατα να στερούνται λεξιλογίου, που αφορά στη διατύπωση αιτιολόγησης.

Στη δεύτερη εκδοχή, για τους αλλόγλωσσους μαθητές, παρέχεται μια επιπλέον δραστηριότητα, η οποία εστιάζει στη διατύπωση επιχειρήματος. Η δραστηριότητα αυτή σκοπεύει στο να εντάξει τους αλλόγλωσσους μαθητές σε μια διαλογική διαδικασία διατύπωσης επιχειρημάτων και να βοηθήσει στην ανάπτυξη του λεξιλογίου τους, αλλά και στην επιλογή των κατάλληλων φράσεων κατά την έκφραση των σκέψεών τους.

Αφού έχει επιτευχθεί η κατανόηση των βασικών δομικών χαρακτηριστικών των επιχειρηματολογικών κειμένων, **κατά το τρίτο δίωρο**, οι μαθητές καλούνται να παράγουν επιχειρηματολογικό κείμενο στο Word, υπέρ του τρένου ως μεταφορικό μέσο για ταξίδια. Οι μαθητές εργάζονται ομαδικά και αξιοποιούν υλικό από το διαδίκτυο. Στο τέλος προτείνεται να γίνει αυτοαξιολόγηση των κειμένων τους. Με την παραπάνω εργασία αξιολογείται η ικανότητα παραγωγής επιχειρηματολογικού κειμένου, με την αξιοποίηση πληροφοριακού και εικονογραφικού υλικού από το διαδίκτυο.

Οι αλλόγλωσσοι μαθητές εργάζονται με τους υπόλοιπους μαθητές της τάξης και παράγουν με την ομάδα τους το επιχειρηματολογικό κείμενο για την εφημερίδα/ιστοσελίδα του σχολείου τους.

Το **2ο Φύλλο Εργασίας** πραγματοποιείται για τα επόμενα τρία δίωρα και είναι διαφοροποιημένο για τους αλλόγλωσσους μαθητές. Συγκεκριμένα, κατά το **τέταρτο δίωρο** οι μαθητές μελετούν ένα περιγραφικό κείμενο, το οποίο αφορά στη διαδρομή του τρένου του Πηλίου από τα Άνω Λεχώνια στις Μηλιές.

Το κείμενο που προορίζεται για τους αλλόγλωσσους μαθητές έχει την ίδια θεματολογία με τη διαφορά ότι είναι απλούστερο λεξιλογικά και νοηματικά, ώστε να διασφαλιστεί η πλήρης κατανόησή του.

Στη συνέχεια γίνεται αξιολόγηση της κατανόησης του περιεχομένου του κειμένου με ερωτήσεις κατανόησης αλλά και δημιουργίας πλαγιότιτλων στις παραγράφους του κειμένου, ενώ ταυτόχρονα αναδεικνύεται η υπερδομή της περιγραφής μιας διαδρομής (περιγραφή σταθμού αναχώρησης, περιγραφή διαδρομής, περιγραφή σταθμού άφιξης κ.τ.λ.), καθώς οι μαθητές σχολιάζουν τη λογική σειρά με την οποία αναδεικνύονται οι πληροφορίες στο κείμενο.

Η παραπάνω δραστηριότητα διαφοροποιείται για τους αλλόγλωσσους μαθητές. Συγκεκριμένα, δίνονται έτοιμοι πλαγιότιτλοι, τους οποίους οι μαθητές καλούνται να τοποθετήσουν στη σειρά με βάση την αρίθμηση των παραγράφων του κειμένου, ενώ γίνονται και ερωτήσεις κατανόησης.

Στη συνέχεια ακολουθεί μια λεξιλογική άσκηση, που αφορά τη λέξη *σιδηρόδρομος*. Οι μαθητές καλούνται να αναλύσουν την παραπάνω λέξη στα συνθετικά της και στη συνέχεια να βρουν επιπλέον λέξεις με δεύτερο συνθετικό τη λέξη δρόμος.

Η παραπάνω δραστηριότητα είναι κοινή για τους αλλόγλωσσους μαθητές με τη διαφορά ότι τους ζητείται να εντοπίσουν στο λεξικό τους και την ερμηνεία της λέξης σιδηρόδρομος, ώστε να εμπλουτίσουν το λεξιλόγιό τους, αλλά και να ασκηθούν στην αναζήτηση λέξεων στο ερμηνευτικό λεξικό.

Η επόμενη δραστηριότητα είναι γραμματική και αφορά τα επίθετα και τη χρήση τους στο εσωτερικό των περιγραφικών κειμένων. Οι μαθητές καλούνται να συμπληρώσουν μια παράγραφο του κειμένου με επίθετα της επιλογής τους, ώστε να ολοκληρωθεί η περιγραφή της διαδρομής του τρένου. Ύστερα, ζητείται από τους μαθητές να τοποθετήσουν, στη θέση των επιθέτων που επέλεξαν αρχικά, τα αντώνυμά τους. Τα κείμενα παρουσιάζονται στην τάξη και πραγματοποιείται συζήτηση για τις αλλαγές που έγιναν στο νόημα και την περιγραφή της διαδρομής, καθώς και για τη σημασία του επιθέτου στην περιγραφή. Οι παρουσιάσεις των παραγράφων μπορούν να γίνουν σε PowerPoint και να προβληθούν ταυτόχρονα, ώστε να γίνουν οι συγκρίσεις.

Στη δεύτερη εκδοχή του 2ου Φύλλου Εργασίας, για τους αλλόγλωσσους μαθητές, υπάρχει ανάλογη δραστηριότητα με επίθετα με τη διαφορά ότι οι μαθητές καλούνται να εντοπίσουν σε μια παράγραφο του κειμένου τα επίθετα που χρησιμοποιούνται, να τα τοποθετήσουν σε πίνακα γράφοντας τα τρία γένη τους και ύστερα να τα αντικαταστήσουν με τα αντώνυμά τους. Η παρουσίαση της αρχικής παραγράφου μαζί με την τελική (με τα αντώνυμα επίθετα) γίνεται μαζί με την παρουσίαση των παραγράφων των φυσικών ομιλητών και μπορεί να γίνει σε PowerPoint.

Εκτός από την παραπάνω γραμματική άσκηση, στη δεύτερη εκδοχή του 2ου Φύλλου Εργασίας για τους αλλόγλωσσους μαθητές, παρέχεται και μια ακόμη δραστηριότητα που αφορά στον χρόνο ενεστώτα, ως τον βασικό χρόνο που αξιοποιείται στην περιγραφή, ώστε να δίνεται σε αυτή μια άχρονη διάρκεια. Οι μαθητές εντοπίζουν τα ρήματα συγκεκριμένης παραγράφου του κειμένου, τα μεταφέρουν στον παρατατικό και συζητούν για τις αλλαγές που προκλήθηκαν στο

νόημα του κειμένου. Οι υπόλοιποι φυσικοί ομιλητές της νεοελληνικής μπορούν να συμμετέχουν στη συζήτηση και να εκφέρουν άποψη.

Κατά το **πέμπτο δίωρο**, οι μαθητές εκπονούν μια ακόμη δραστηριότητα, η οποία περιλαμβάνει έναν χάρτη της διαδρομής του τρένου του Πηλίου από τα Άνω Λεχώνια στις Μηλιές. Πιο συγκεκριμένα, οι μαθητές, αφού παρατηρήσουν τον χάρτη που τους δίνεται, καλούνται να κάνουν και οι ίδιοι ένα αφιέρωμα στη διαδρομή του οδοντωτού των Καλαβρύτων, το οποίο θα περιλαμβάνει πληροφορίες και εικόνες για τη διαδρομή του οδοντωτού, καθώς και έναν χάρτη στον οποίο οι μαθητές θα έχουν σχεδιάσει τη διαδρομή με βάση τις πληροφορίες που έχουν βρει από το διαδίκτυο. Όλο το παραπάνω υλικό μπορεί να παρουσιαστεί στην τάξη ή στην ιστοσελίδα του σχολείου σε μορφή PowerPoint, ενώ για τη χαρτογράφηση της διαδρομής του οδοντωτού μπορεί να αξιοποιηθεί το Google Earth.

Επίσης, στο πλαίσιο της παραπάνω δραστηριότητας, και προτού οι μαθητές ξεκινήσουν τη διαδικασία αναζήτησης, οργάνωσης και παρουσίασης του υλικού τους, γίνεται προβολή σχετικών βίντεο που αφορούν τη διαδρομή του οδοντωτού. Οι διευθύνσεις των προτεινόμενων βίντεο και ιστότοπων με πληροφοριακό υλικό δίνονται κάτω από κάθε άσκηση, αλλά οι μαθητές έχουν τη δυνατότητα να ανατρέξουν και σε άλλες πηγές, εφόσον το επιθυμούν. Με την παραπάνω δραστηριότητα αξιολογείται η ικανότητα των μαθητών να αντλούν πληροφοριακό υλικό από το διαδίκτυο και να το παρουσιάζουν σε συγκεκριμένο πλαίσιο επικοινωνίας.

Η παραπάνω δραστηριότητα είναι ομαδική και επομένως δίνεται και στους αλλόγλωσσους μαθητές. Με δεδομένο το γεγονός ότι το σύνολο του εν λόγω σεναρίου αφορά κυρίως στους ελληνικούς σιδηρόδρομους, οι αλλόγλωσσοι μαθητές έχουν τη δυνατότητα (στη δραστηριότητα 6 της δεύτερης εκδοχής του 2^{ου} φύλλου

εργασίας) να επεκτείνουν την προηγούμενη δραστηριότητα και να ασχοληθούν με τον σιδηρόδρομο της χώρας, από την οποία κατάγονται. Οι αλλόγλωσσοι μαθητές μπορούν να εντοπίσουν πληροφοριακό και φωτογραφικό υλικό από το διαδίκτυο και να το παρουσιάσουν στους υπόλοιπους συμμαθητές τους. Η παραπάνω δραστηριότητα θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί με τη σύμπραξη και των υπόλοιπων μαθητών της τάξης, ως ομαδική δραστηριότητα.

Στη συνέχεια, κατά το **έκτο δίωρο**, οι μαθητές καλούνται να παράγουν ομαδικά ένα περιγραφικό κείμενο, ανάλογο με εκείνο που επεξεργάστηκαν πιο πάνω. Οι μαθητές αναζητούν πληροφορίες για τη διαδρομή Κατάκολο-Αρχαία Ολυμπία με το τρένο, βρίσκουν φωτογραφίες και περιγράφουν τη διαδρομή και τα αξιοθέατα των δύο παραπάνω περιοχών, με στόχο να πείσουν τον Σύλλογο Δασκάλων, τον Σύλλογο Γονέων και Κηδεμόνων και τους υπόλοιπους μαθητές του σχολείου, ώστε να πραγματοποιηθεί η παραπάνω εκδρομή με το σχολείο. Σημαντικό είναι να αναφερθεί πως οι μαθητές θα πρέπει να αξιολογήσουν τα κείμενά τους, ώστε να εντοπίσουν μόνοι τους τις αδυναμίες και να προβούν σε διορθώσεις. Στην παραπάνω δραστηριότητα αξιολογείται η ικανότητα των μαθητών να αντλούν πληροφοριακό υλικό από το διαδίκτυο και να το αξιοποιούν προκειμένου να παράγουν περιγραφικό κείμενο.

Η παραπάνω δραστηριότητα παρέχεται και στους αλλόγλωσσους μαθητές, οι οποίοι εργάζονται ομαδικά και έχουν ενεργή συμμετοχή στη διαδικασία παραγωγής του κειμένου.

Τέλος, ακολουθεί το **3^{ο} Φύλλο Εργασίας**, το οποίο είναι κοινό. Σε αυτό το φύλλο εργασίας οι μαθητές έρχονται σε επαφή με πολυτροπικά κείμενα (αφίσες), που αφορούν τα δρομολόγια του ιστορικού τρένου Orient Express και προβάλλονται στον διαδραστικό πίνακα ή στον προτζέκτορα. Κατά το **έβδομο δίωρο,** οι μαθητές, αφού

διαβάσουν το σύντομο ενημερωτικό σημείωμα για την ιστορία του Orient Express, επεξεργάζονται τις δύο αφίσες και τις πληροφορίες που περιλαμβάνουν σχετικά με τις διαδρομές αυτού του θρυλικού τρένου. Στη συνέχεια, οι μαθητές αναλαμβάνουν να δημιουργήσουν με την ομάδα τους μια αντίστοιχη αφίσα, που θα αφορά τη διαδρομή του τρένου από το Κατάκολο στην Αρχαία Ολυμπία.

Η παραπάνω δραστηριότητα συνδυάζεται με την παραγωγή του περιγραφικού κειμένου στο 2^{ο} Φύλλο Εργασίας. Οι μαθητές μπορούν να πλαισιώσουν την αφίσα τους με εικόνες και πληροφορίες από το διαδίκτυο, με σχετικό χάρτη της εν λόγω διαδρομής και με δικές τους εικαστικές δημιουργίες, ενώ μπορεί να αξιοποιηθεί το πρόγραμμα της Ζωγραφικής του υπολογιστή για τον σχεδιασμό των παραπάνω.

Αφόρμηση

Α.

→ Ποια είναι τα μεταφορικά μέσα που απεικονίζονται παρακάτω;
→ Με ποια από τα παρακάτω μεταφορικά μέσα έχετε ταξιδέψει και πού; Ποιες ήταν οι εντυπώσεις σας από το ταξίδι σας με αυτά;

Πηγές εικόνων: www.enet.gr, www.protothema.gr, now24.gr, thevoyager.gr, www.skai.gr, www.star.gr

Β.

→ Χωριστείτε σε έξι ομάδες και επιλέξτε το μεταφορικό μέσο που θα χρησιμοποιούσατε για να ταξιδέψετε. Ύστερα αναζητήστε πληροφορίες και εικονογραφικό υλικό στο διαδίκτυο και παρουσιάστε τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα της χρήσης του μεταφορικού μέσου που επιλέξατε.

1ο Φύλλο Εργασίας

Ταξιδέψτε με τρένο

Ακόμα και αν πρόκειται να διανύσετε σημαντικό αριθμό χιλιομέτρων προκειμένου να φτάσετε στον προορισμό των διακοπών σας, το τρένο ή το λεωφορείο αποτελούν σημαντικές εναλλακτικές λύσεις πολύ φιλικότερες προς το περιβάλλον από ότι το αεροπλάνο. Στην πραγματικότητα, η χρησιμοποίηση τρένου για τις μετακινήσεις σας, μειώνει το αποτύπωμα άνθρακα τρεις με επτά φορές περισσότερο σε σχέση με τη μεταφορά σας με αεροπλάνο.

Στην Ευρώπη, σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Δράσης για το Κλίμα (Climate Action Network (CAN) Europe) τα ταξίδια με το τρένο ή με λεωφορείο είναι λιγότερο επιβλαβή για το περιβάλλον από ότι τα αεροπορικά, ιδίως για τις μικρές αποστάσεις. Τα αεροπλάνα καταναλώνουν περισσότερα καύσιμα κατά τη διάρκεια της απογείωσης και της προσγείωσής τους, παρά κατά τη διάρκεια της πτήσης, γεγονός που οδηγεί στην κατανάλωση περισσότερων καυσίμων ανά επιβάτη για σύντομες πτήσεις από για μεγαλύτερες πτήσεις. Στην πραγματικότητα, για μικρές αποστάσεις, τα ταξίδια με τα λεωφορεία είναι δύο φορές πιο αποδοτικά από ενεργειακής απόψεως και τα τρένα καταναλώνουν τρεις φορές λιγότερη ενέργεια από ό, τι τα αεροπλάνα.

Τεχνικά, η μεταφορά σας με τρένο προς έναν συγκεκριμένο προορισμό μπορεί να διαρκέσει μέχρι και τον διπλάσιο χρόνο συγκριτικά με τη χρήση αεροπλάνου για την αντίστοιχη μετακίνησή σας. Αν αναλογιστείτε όμως τις τυπικές καθυστερήσεις, τις σχετικές με τις αερομεταφορές στις οποίες μπορεί να εμπλακείτε, όπως π.χ. την κυκλοφοριακή συμφόρηση στους δρόμους κατά τη μεταφορά σας στο αεροδρόμιο σε ώρες αιχμής, τις απαραίτητες καθυστερήσεις στον έλεγχο ασφαλείας, τις πιθανές καθυστερήσεις λόγω καιρικών συνθηκών ή τις ενδεχόμενες καθυστερήσεις από τη μη σωστή συνεννόηση με τις εταιρείες ενοικίασης αυτοκινήτων, η διαφορά ώρας μεταξύ των δυο διαφορετικών τρόπων μετακίνησης μπορεί να γίνει ασήμαντη. Επίσης, είναι αξιοσημείωτο να λάβετε υπόψη σας, ότι οι επιβάτες των τρένων συνήθως αποβιβάζονται σε πιο κεντρικά σημεία των τόπων προορισμού τους από ότι οι επιβάτες των αεροπορικών πτήσεων με αποτέλεσμα να ελαχιστοποιούνται ή να εξαλείφονται οι ανάγκες για επίγεια μεταφορά. Σε γενικές γραμμές, οι ταξιδιώτες που χρησιμοποιούν τα υψηλής ταχύτητας τρένα απολαμβάνουν συντομότερους και περισσότερο αναμενόμενους χρόνους ταξιδιών συμπεριλαμβανομένης μεγαλύτερης άνεσης, όταν πρόκειται για αποστάσεις από 500 έως και 600 χιλιόμετρα.

Πηγή: http://www.greenhotels.gr/el/home/green-vacations/145-1- (διασκευή)

1. **α. Στο παραπάνω κείμενο ο αρθογράφος μάς παρουσιάζει την άποψή του σχετικά με τη χρησιμοποίηση αεροπλάνου ή τρένου για τις μετακινήσεις και τα ταξίδια στην Ευρώπη.**

→ Ποια κατά τη γνώμη σας είναι η θέση του αρθογράφου αναφορικά με το θέμα των μετακινήσεων;
→ Ποιο μεταφορικό μέσο υποστηρίζει;
→ Βρείτε με την ομάδα σας τα σημεία που φαίνεται το παραπάνω και ύστερα συζητήστε τα στην τάξη.
→ Πιστεύετε ότι οι μετακινήσεις με τρένο στην Ελλάδα είναι δημοφιλείς; Γιατί;
→ Εσείς ποιο μέσο μετακίνησης προτιμάτε και γιατί;

β. Ο αρθογράφος, στο παραπάνω κείμενο, προσπαθεί να μας πείσει με λογικά επιχειρήματα και να στηρίξει τη θέση του, την οποία συζητήσατε παραπάνω.

→ Εντοπίστε με την ομάδα σας αυτά τα επιχειρήματα μέσα στο κείμενο και καταγράψτε τα παρακάτω με δικά σας λόγια:

.....
.....
……
……
……
……
……
……

2. **Στο κείμενο ο αρθογράφος επικαλείται το *Ευρωπαϊκό Δίκτυο Δράσης για το Κλίμα* προκειμένου να μας ενημερώσει για τις επιπτώσεις που έχουν οι μετακινήσεις με αεροπλάνο ή με τρένο στο περιβάλλον.**
→ Για ποιο λόγο πιστεύετε ότι γίνεται η συγκεκριμένη αναφορά; Τι προσπαθεί να πετύχει με αυτό;

3. Τρένο ή τραίνο; Στο παραπάνω κείμενο εντοπίζεται η λέξη «τρένο». Παρ' όλα αυτά, η λέξη αυτή εμφανίζεται σε πολλά κείμενα γραμμένη και ως «τραίνο».

♦ Να αναφέρετε ποιος τρόπος γραφής είναι ο σωστός και να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

♦ Γνωρίζετε άλλες λέξεις με παρόμοιο πρόβλημα ορθογραφίας; (Χρησιμοποιήστε το λεξικό σας για βοήθεια.)

……
……
……
……

4. Όταν εκφράζουμε την άποψή μας για ένα θέμα, είναι χρήσιμο να την αιτιολογούμε χρησιμοποιώντας αιτιολογικές προτάσεις, τις οποίες, όπως παρατηρούμε, ο αρθογράφος δεν χρησιμοποίησε στο κείμενό του.

→ Συμπληρώστε τις παρακάτω απόψεις αξιοποιώντας τις κατάλληλες αιτιολογικές προτάσεις.

- *Τα ταξίδια με τρένο είναι λιγότερο επιβλαβή για το περιβάλλον από ότι τα αεροπορικά* ……
  ……

- *Ο μεγαλύτερος χρόνος που απαιτεί το τρένο για να φτάσει στον προορισμό του δεν αποτελεί μειονέκτημα* ……
  ……

- *Οι επιβάτες του τρένου βρίσκονται σε πλεονεκτική θέση* ……
  ……

5.

Η ιστοσελίδα/εφημερίδα του σχολείου σας, σε μια προσπάθεια προώθησης του τρένου ως μέσο μετακίνησης και στην Ελλάδα, κάνει ένα σχετικό αφιέρωμα.

→ Δημιουργήστε με την ομάδα σας ένα κείμενο στο οποίο θα επιχειρηματολογείτε υπέρ των μετακινήσεων με τρένο και αυξήστε τη δημοτικότητά του!

→ Μπορείτε να αναζητήσετε επιπλέον πληροφορίες και εικόνες για το τρένο στο διαδίκτυο.

1ο Φύλλο Εργασίας

Τρένο VS Αεροπλάνο

Όταν οι ταχύτητες αγγίζουν «κόκκινο» φτάνοντας τα 300 χλμ. την ώρα, θα μπορούσε κανείς να πει ότι δεν ταξιδεύει με τρένο, αλλά πετάει… Για όσους «τρέμουν» το αεροπλάνο, οι Ευρωπαϊκοί σιδηρόδρομοι είναι η ιδανική λύση. Για εκείνους που δεν οδηγούν, αλλά δεν επιθυμούν και τις λύσεις των οργανωμένων οδικών εκδρομών, προτιμώντας ανεξαρτησία, είναι το πλέον ενδεικτικό μέσο. Παράλληλα, σε μια εποχή που οι κλιματικές αλλαγές και ο προβληματισμός γύρω από το περιβάλλον απασχολούν όλο τον πλανήτη, οι συνειδητοποιημένοι ταξιδιώτες αναζητούν νέους, εναλλακτικούς τρόπους μετακινήσεων, και σίγουρα τα τρένα είναι ένας από αυτούς.

Τα ταξίδια με τρένα είναι πλέον ένας μοντέρνος, άνετος, ασφαλής και πολυτελής τρόπος μετακίνησης στην Ευρώπη, όπου υπερσύχρονες αμαξοστοιχίες υψηλών ταχυτήτων ανταγωνίζονται τις αεροπορικές εταιρίες και τις αναγκάζουν να διακόψουν δρομολόγια που αποδεικνύονται ασύμφορα. Παρά την οικονομική κρίση, οι Ευρωπαϊκοί σιδηρόδρομοι προσβλέπουν σε μια σημαντική αύξηση και ανάπτυξη τα επόμενα 15 με 20 χρόνια, καθώς η περιβαλλοντική εγρήγορση, το ολοένα αυξανόμενο ενεργειακό κόστος και η κυκλοφοριακή συμφόρηση οδηγούν στην προτίμηση των επιβατών, τόσο για επαγγελματικά ταξίδια όσο και για ταξίδια αναψυχής, προς τις σιδηροδρομικές μετακινήσεις.

Τα στοιχεία είναι ενδεικτικά: Πρόσφατη έρευνα που διεξήχθη για λογαριασμό της σιδηροδρομικής συμμαχίας Railteam, προβλέπεται ότι μέχρι το 2020 ο αριθμός των διεθνών σιδηροδρομικών ταξιδιών με υπερταχείες θα έχει αυξηθεί κατά τουλάχιστον 50%, με 68 εκ. ταξίδια σε διασυνοριακές διαδρομές να πραγματοποιούνται ανά έτος, σε σύγκριση με τα 45 εκ. ταξιδιών που έγιναν το 2007. Αν σκεφτεί κανείς ότι επιλέγοντας το τρένο αντί του αεροπλάνου ή του αυτοκινήτου, μειώνει το περιβαλλοντικό του αποτύπωμα σε εκπομπές CO2 κατά 90%, η παραπάνω αύξηση θα είχε ως αποτέλεσμα τη μείωση περισσότερων από 170 εκ. τόνων εκπομπών CO2.

Πηγή: http://www.travelpassion.gr/travelbytrain/880-train-airplane.html

1. α. Στο παραπάνω κείμενο ο αρθογράφος μάς παρουσιάζει την άποψή του σχετικά με τη χρησιμοποίηση αεροπλάνου ή τρένου για τις μετακινήσεις και τα ταξίδια στην Ευρώπη.

→ Ποια κατά τη γνώμη σας είναι η θέση του αρθογράφου αναφορικά με το θέμα των μετακινήσεων;
→ Ποιο μεταφορικό μέσο υποστηρίζει;
→ Βρείτε με την ομάδα σας τα σημεία που φαίνεται το παραπάνω και ύστερα συζητήστε τα στην τάξη.
→ Πιστεύετε ότι οι μετακινήσεις με τρένο στην Ελλάδα είναι δημοφιλείς; Γιατί;
→ Εσείς ποιο μέσο μετακίνησης προτιμάτε και γιατί;

β. Ο αρθογράφος, στο παραπάνω κείμενο, προσπαθεί να μας πείσει με λογικά επιχειρήματα και να στηρίξει τη θέση του, την οποία συζητήσατε παραπάνω.
→ Υπογραμμίστε στο κείμενο τα σημεία εκείνα στα οποία ο αρθογράφος επιχειρηματολογεί υπέρ του τρένου και ανακοινώστε τα στην τάξη.

2. Στην τελευταία παράγραφο του κειμένου δίνεται μια έρευνα η οποία παρουσιάζει τα ποσοστά της χρήσης του τρένου στην Ευρώπη.
→ Για ποιο λόγο κάνει με τέτοιου είδους αναφορά; Τι πετυχαίνει με αυτό;

3. Τρένο ή τραίνο; Στο παραπάνω κείμενο εντοπίζεται η λέξη «τρένο». Παρ' όλα αυτά, η λέξη αυτή εμφανίζεται σε πολλά κείμενα γραμμένη και ως «τραίνο».

♦ Να αναφέρετε ποιος τρόπος γραφής είναι ο σωστός και να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.
(Χρησιμοποιήστε το λεξικό σας για βοήθεια.)

♦ Γνωρίζετε άλλες λέξεις με παρόμοιο πρόβλημα ορθογραφίας; (Χρησιμοποιήστε το λεξικό σας για βοήθεια.)

……
……
……

4.

***Αιτιολογικές** είναι οι προτάσεις με τις οποίες εκφράζουμε την αιτία για την οποία γίνεται κάτι ή επιχειρηματολογούμε για την άποψή μας. Εισάγονται με **αιτιολογικούς συνδέσμους (γιατί, αφού, επειδή, διότι κ.τ.λ.)**. Οι αιτιολογικές προτάσεις χωρίζονται από τις ανεξάρτητες με κόμμα.*

Συνεχίζω τις παρακάτω προτάσεις αξιοποιώντας αιτιολογικές προτάσεις:

- Για όσους «τρέμουν» το αεροπλάνο, το τρένο θεωρείται η ιδανική λύση ……
- Σε μια εποχή που οι κλιματικές αλλαγές και ο προβληματισμός γύρω από το περιβάλλον απασχολούν όλο τον πλανήτη, το τρένο είναι η καλύτερη επιλογή ……
- Το τρένο είναι μια καλή εναλλακτική λύση για όσους επιθυμούν να ταξιδέψουν οδικώς ……

5. Με βάση όλα όσα συζητήσατε προηγουμένως στην τάξη για το αεροπλάνο και το τρένο, συμπληρώστε τα παρακάτω πλαίσια με εκείνα τα επιχειρήματα που θεωρείτε ως τα πιο ισχυρά, ώστε να

επιχειρηματολογήσετε υπέρ για κάθε ένα από τα δύο μεταφορικά μέσα.

αεροπλάνο **τρένο**

Το αεροπλάνο είναι η καλύτερη επιλογή για ταξίδια, επειδή ……
……
……
……
……

Εγώ αντίθετα πιστεύω πως το τρένο είναι προτιμότερο από ότι το αεροπλάνο για ταξίδια, διότι …….
……
……
……
……

6.

Η ιστοσελίδα/εφημερίδα του σχολείου σας, σε μια προσπάθεια προώθησης του τρένου ως μέσο μετακίνησης και στην Ελλάδα, κάνει ένα σχετικό αφιέρωμα.
→ Δημιουργήστε με την ομάδα σας ένα κείμενο, στο οποίο θα επιχειρηματολογείτε υπέρ των μετακινήσεων με τρένο και αυξήστε τη δημοτικότητά του!

→ Μπορείτε να αναζητήσετε επιπλέον πληροφορίες και εικόνες για το τρένο στο διαδίκτυο.

2ο Φύλλο Εργασίας

10 η ώρα στο σταθμό των Άνω Λεχωνίων. Το τρενάκι του Πηλίου σφυρίζει δίνοντας το σύνθημα μιας αξέχαστης διαδρομής.

Η ανάβαση στις όμορφες πλαγιές του Πηλίου μέχρι τις Μηλιές ξεκινά! Μια από τις πιο στενές σιδηροδρομικές γραμμές στον κόσμο (60 εκατοστά) φιλοξενεί τα 4 βαγόνια του «μουτζούρη», όπως λεγόταν κάποτε το τρενάκι του Πηλίου, για να δηλώσει την ατμοκίνηση και τον καπνό που άφηνε στο πέρασμά του.

Από τα Άνω Λεχώνια μέχρι τις Μηλιές η διαδρομή είναι ορεινή, διασχίζοντας τις κατάφυτες πλαγιές, με την πυκνή βλάστηση από πλατάνια και πουρνάρια. Η μοναδική στάση του τρένου γίνεται για μόλις 15 λεπτά, στην Άνω Γατζέα, για να συνεχίσει “ξεφυσώντας” και λικνίζοντας τα βαγόνια του, για μια διαδρομή συνολικού μήκους 15 χιλιομέτρων και χρόνου 90 λεπτών περίπου.

Μέχρι το ιστορικό κεφαλοχώρι των Μηλέων, η διαδρομή γεμίζει με εικόνες πλούσιας φύσης και αρχιτεκτονικής με παλαιές, αλλά και περίτεχνες κατασκευές λαξευτής μαρμαρόπετρας και γκρίζου ασβεστόλιθου, που διαμόρφωσαν τις αντιστηρίξεις, τα τοξωτά γεφύρια, τις καμάρες και τα στόμια των σηράγγων. Ξεχωριστό δείγμα, η λίθινη πεντάτοξη γέφυρα, Καλόρεμα, στην περιοχή του Μαλακίου. Πλησιάζοντας στις Μηλιές το τοπίο αποκτά μια άγρια ομορφιά, ιδιαίτερα στο πέρασμα της μεγάλης μεταλλικής γέφυρας του Ταξιάρχη ή Ντε Κίρικο, από το όνομα του σχεδιαστή της και πατέρα του μεγάλου ζωγράφου. Στο σημείο αυτό, το τρένο θα κυλήσει σε καμπύλη γραμμή, ενώ η γέφυρα στην οποία βρίσκεται είναι ευθεία.

Ο σταθμός Μηλέων είναι και το τέρμα της διαδρομής. Από δω ξεκινάει το γραφικό καλντερίμι που οδηγεί στο κέντρο του χωριού. Παραδοσιακοί ξενώνες, ταβέρνες, η εκκλησία των Ταξιαρχών που χτίστηκε πριν το 1741, το λαογραφικό μουσείο και η βιβλιοθήκη, μια από τις παλαιότερες στην Ελλάδα, περιμένουν τους επισκέπτες για περιήγηση. Η πιο γραφική σιδηροδρομική γραμμή στην Ελλάδα, θα δεχτεί άλλη μια ευκαιρία θαυμασμού την ίδια ημέρα, με την επιστροφή από Μηλιές στα Άνω Λεχώνια στις 3 το απόγευμα.

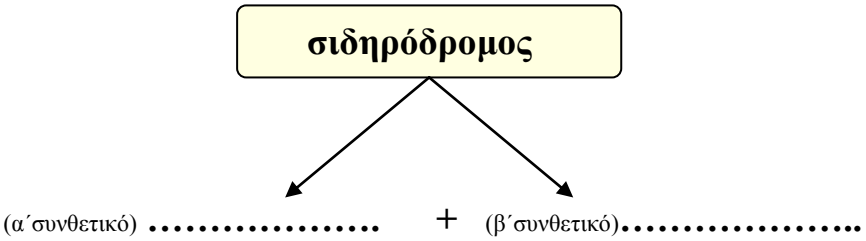
Πηγή: http://www.trainose.gr/thematikatrena/pilio

1. **α. Σημειώστε δίπλα σε κάθε παράγραφο έναν πλαγιότιτλο και ύστερα ανακοινώστε τους στην τάξη.**

β. Αναφέρετε σε ποια παράγραφο δίνονται στοιχεία για κάθε μια από τις παρακάτω ερωτήσεις και απαντήστε προφορικά σε αυτές:

- Ποια έργα αρχιτεκτονικού ενδιαφέροντος κατά τη διαδρομή αναφέρονται στο κείμενο;
- Τι μπορεί να δει και να κάνει ένας επισκέπτης στις Μηλιές;
- Τι γνωρίζετε για το «Μουτζούρη»; Από πού πήρε το όνομά του;
-Ποια είναι τα χαρακτηριστικά της διαδρομής του «Μουτζούρη» (στάσεις, φυσικό τοπίο, χιλιόμετρα, διάρκεια);

2. **α. Ποια είναι η ετυμολογία της λέξης *σιδηρόδρομος*;**

β. Αναζητήστε και άλλες λέξεις με δεύτερο συνθετικό τη λέξη δρόμος:

…… → …….. + *δρόμος*

…… → …… + *δρόμος*

…… → …… + *δρόμος*

3. **α. Όταν περιγράφουμε μια διαδρομή ή ένα τοπίο, είναι χρήσιμο να αξιοποιούμε επίθετα προκειμένου να**

προσφέρουμε μια ολοκληρωμένη εικόνα αλλά και για να δώσουμε ζωντάνια και αμεσότητα στην περιγραφή μας.

→ Προσθέστε στη 2η παράγραφο του κειμένου τα επίθετα της επιλογής σας, τα οποία θα αντανακλούν τον τρόπο με τον οποίο εσείς φαντάζεστε τις λεπτομέρειες της διαδρομής του τρένου. Ύστερα διαβάστε στην τάξη την περιγραφή σας και συζητήστε τις διαφορές των κειμένων σας.

β. Αντικαταστήστε τα επίθετα, που προσθέσατε παραπάνω, με τα αντώνυμά τους και συζητήστε τις αλλαγές που έγιναν στο νόημα και στην περιγραφή της διαδρομής.

4. Παρακάτω δίνεται ένας χάρτης με σημειωμένη τη διαδρομή του τρένου από τα Άνω Λεχώνια έως τις Μηλιές.

Πηγή: www.lekov.gr

→ ***Αφιέρωμα στον οδοντωτό…***

α. Παρακολουθήστε βίντεο που αφορούν τον οδοντωτό, ώστε να αντλήσετε τις κατάλληλες πληροφορίες.

Προτεινόμενο βίντεο: **http://www.youtube.com/watch?v=aWD3bpf-5p0**

β. Αναζητήστε, με την ομάδα σας, πληροφορίες για τη διαδρομή του οδοντωτού Καλαβρύτων στο διαδίκτυο. Γράψτε ένα μικρό κείμενο, στο οποίο θα δίνετε πληροφορίες για τη διαδρομή αυτή και δημιουργήστε, με τη βοήθεια του Google Earth, έναν χάρτη στον οποίο θα φαίνεται η διαδρομή του οδοντωτού. Ύστερα, παρουσιάστε τις πληροφορίες και το φωτογραφικό υλικό σας στην τάξη σας ή αναρτήστε το στην ιστοσελίδα του σχολείου σας. **Προτεινόμενες ιστοσελίδες:** **http://www.trainose.gr/thematikatrena/kalabryta** **και** **http://www.odontotos.com**

5. **Τι θα λέγατε εάν η τάξη σας διοργάνωνε τη φετινή εκδρομή του σχολείου και μάλιστα με μέσο μεταφοράς το τρένο;**

Εκδρομή στο Κατάκολο και στην Αρχαία Ολυμπία…

Δοκιμάστε την ξεχωριστή εμπειρία διαδρομής με τρένο ταξιδεύοντας στο Κατάκολο και στην Αρχαία Ολυμπία. Αναζητήστε στο διαδίκτυο πληροφορίες αναφορικά με τις τιμές, τα δρομολόγια, τις ομορφιές της διαδρομής, τις στάσεις του τρένου από το ένα μέρος στο άλλο, καθώς και για τα αξιοθέατα των δύο παραπάνω περιοχών.
Γράψτε με την ομάδα σας ένα κείμενο στο οποίο θα περιγράφετε αναλυτικά τα παραπάνω στοιχεία, ώστε να πείσετε τον Σύλλογο Δασκάλων, τον Σύλλογο Γονέων και Κηδεμόνων, αλλά και τους μαθητές του σχολείου για την πραγματοποίηση αυτής της εκδρομής.

→Προτεινόμενη ιστοσελίδα: http://www.trainose.gr/thematikatrena/katakolo-olympia

2ο Φύλλο Εργασίας

Διαδρομές στο βουνό των Κενταύρων με τον «Μουτζούρη» του Πηλίου

Δευτέρα, 29 Μαρτίου 2010

Η μαγευτική διαδρομή από τα Άνω Λεχώνια στις Μηλιές του Πηλίου με τον σιδηρόδρομο, διάρκειας μιας περίπου ώρας, δίνει την ευκαιρία στον επιβάτη να περιπλανηθεί στο ορεινό Πήλιο ανάμεσα στην πυκνή βλάστηση και τους παραδοσιακούς οικισμούς, απολαμβάνοντας ταυτόχρονα την ονειρική θέα από τη κορυφή του βουνού προς τον Παγασητικό.

Σταθμός αφετηρίας είναι τα Άνω Λεχώνια. Κυριακή 11 το πρωί και ο χαρακτηριστικός ήχος της μηχανής δίνει το σύνθημα για το ξεκίνημα. Το τρενάκι μας ανηφορίζει στις καταπράσινες πλαγιές. Οι επιβάτες κρεμασμένοι στα παράθυρα και στα μπαλκονάκια των βαγονιών δεν χορταίνουν να απολαμβάνουν το τοπίο και να το απαθανατίζουν με τις φωτογραφικές μηχανές τους.

Το ταξίδι μας συνεχίζεται. Οι καταπράσινοι ελαιώνες δίνουν για λίγο την θέση τους στα πανύψηλα πλατάνια. Τα πέτρινα γεφύρια των φαραγγιών έχουν εκπληκτική ομορφιά και υψηλή τεχνική κατασκευή. Το πιο όμορφο από τα γεφύρια είναι αυτό του Καλορέματος με τα πέντε του τόξα, που σε γοητεύει. Εξίσου εντυπωσιακή είναι και η μεταλλική γέφυρα του Ταξιάρχη, που βρίσκεται πάνω στο φαράγγι λίγο πριν την είσοδο του τρένου στο σταθμό των Μηλιών. Για λίγο το ταξίδι μας διακόπτεται για μια ανάπαυλα δεκαπέντε λεπτών στο σταθμό της Άνω Γατζέας και το σκηνικό της ομορφιάς του τοπίου δεν αλλάζει.

Μετά από μια ώρα διαδρομής αντικρίζουμε μέσα σε ένα καταπράσινο τοπίο στις πλαγιές του βουνού, τις ιστορικές Μηλιές του Πηλίου. Η φυσική ομορφιά του τοπίου είναι δύσκολο να περιγραφεί. Τοπίο μοναδικό και σαγηνευτικό. Παντού πλατάνια και τα γάργαρα νερά δημιουργούν καταρράκτες, που δίνουν μουσική ορχήστρας. Οι ταξιδιώτες έχουν τη δυνατότητα μέχρι στις 3 το απόγευμα, να επισκεφτούν την πλατεία του χωριού και να γευματίσουν στις ταβέρνες κάτω από τη δροσιά των πλατάνων, ενώ θα είναι παράλειψη του επισκέπτη αν δεν επισκεφτεί την Βιβλιοθήκη, τη μονή Ταξιάρχων και το μουσείο του χωριού.

Πηγή: http://sidirodromikanea.blogspot.gr/2010/03/blog-post_5693.html **(διασκευή)**

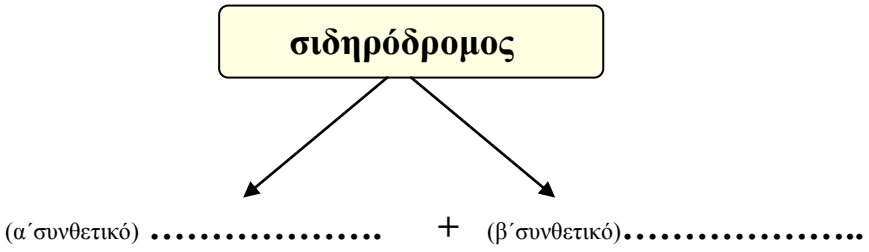
1. α. Αριθμήστε τις παραγράφους του κειμένου. Ύστερα σημειώστε δίπλα σε κάθε πρόταση τον αριθμό της παραγράφου στην οποία αντιστοιχεί:

Αφετηρία της διαδρομής είναι τα Άνω Λεχώνια και ήδη από την αρχή του ταξιδιού οι επιβάτες απολαμβάνουν το τοπίο.	
Οι Μηλιές είναι ένα πολύ όμορφο χωριό που παρέχει εναλλακτικές δραστηριότητες για τον επισκέπτη.	
Η διαδρομή από τα Άνω Λεχώνια στις Μηλιές είναι μαγευτική και διαρκεί περίπου μία ώρα.	
Η διαδρομή του τρένου είναι πλούσια σε εικόνες φυσικού τοπίου και εντυπωσιακών γεφυριών.	

β. Στο παραπάνω κείμενο περιγράφεται η διαδρομή του «Μουτζούρη».

- Ποια είναι η αφετηρία και ποιος ο προορισμός του ταξιδιού;
- Πόση ώρα διαρκεί το ταξίδι;
- Ποιος είναι ο ενδιάμεσος σταθμός της διαδρομής;
- Ποια τοπία και τι εικόνες εισπράττει ο ταξιδιώτης κατά τη διαδρομή με το τρένο;
- Τι μπορούν να δουν και να κάνουν οι επισκέπτες στις Μηλιές;

2. α. Ποια είναι η ετυμολογία της λέξης *σιδηρόδρομος*; Ποιος είναι ο ορισμός της λέξης; (Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε το λεξικό σας για βοήθεια)

Ορισμός: ……
……

β. Αναζητήστε και άλλες λέξεις με δεύτερο συνθετικό τη λέξη δρόμος:

…… → …….. + *δρόμος*

…… → …… + *δρόμος*

…… → …… + *δρόμος*

3.

α. Στην 3η παράγραφο του κειμένου εντοπίστε τα επίθετα και τοποθετήστε τα στα τρία γένη.

Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο

β. Τώρα γράψτε την 3η παράγραφο του κειμένου χρησιμοποιώντας τα αντώνυμα των επιθέτων που ήδη έχετε εντοπίσει. Παρουσιάστε στην τάξη τις παραγράφους σας και συζητήστε σχετικά με τις αλλαγές που προέκυψαν στο νόημα.

4.α.

√ Σε ποιο χρόνο είναι όλα τα ρήματα του κειμένου;

……

β. Μεταφέρετε τα ρήματα της 2ης παραγράφου στον παρατατικό και συζητήστε στην τάξη σχετικά με τις αλλαγές που προέκυψαν στο νόημα της παραγράφου.

5. Παρακάτω δίνεται ένας χάρτης με σημειωμένη τη διαδρομή του τρένου από τα Άνω Λεχώνια έως τις Μηλιές.

Πηγή: www.lekov.gr

→ ***Αφιέρωμα στον οδοντωτό…***

α. Παρακολουθήστε βίντεο που αφορούν τον οδοντωτό και σημειώστε τις πληροφορίες που σας έκαναν ιδιαίτερη εντύπωση.
Προτεινόμενο βίντεο: **http://www.youtube.com/watch?v=aWD3bpf-5p0**

β. Αναζητήστε με την ομάδα σας πληροφορίες για τη διαδρομή του οδοντωτού Καλαβρύτων στο διαδίκτυο. Γράψτε ένα μικρό κείμενο, στο οποίο θα δίνετε πληροφορίες για τη διαδρομή αυτή και δημιουργήστε, με τη βοήθεια του Google Earth, έναν χάρτη στον οποίο θα σημειώνεται η διαδρομή του οδοντωτού. Ύστερα, παρουσιάστε τις πληροφορίες και το φωτογραφικό υλικό σας στην τάξη σας ή αναρτήστε το στην ιστοσελίδα του σχολείου σας.
Προτεινόμενες ιστοσελίδες: **http://www.trainose.gr/thematikatrena/kalabryta**
http://www.odontotos.com

6. Τι γνωρίζετε για την ιστορία αλλά και τη λειτουργία του σιδηρόδρομου στη χώρα σας;

→ Αναζητήστε πληροφορίες στο διαδίκτυο ή ρωτήστε τους γονείς σας, βρείτε φωτογραφικό υλικό και παρουσιάστε τα στην τάξη!

7. Τι θα λέγατε εάν η τάξη σας διοργάνωνε τη φετινή εκδρομή του σχολείου και μάλιστα με μέσο μεταφοράς το τρένο;

Εκδρομή στο Κατάκολο και στην Αρχαία Ολυμπία…

Δοκιμάστε την ξεχωριστή εμπειρία διαδρομής με τρένο ταξιδεύοντας στο Κατάκολο και στην Αρχαία Ολυμπία. Αναζητήστε στο διαδίκτυο πληροφορίες αναφορικά με τις τιμές, τα δρομολόγια, τις ομορφιές της διαδρομής, τις στάσεις του τρένου από το ένα μέρος στο άλλο, καθώς και για τα αξιοθέατα των δύο παραπάνω περιοχών.

Γράψτε, με την ομάδα σας, ένα κείμενο στο οποίο θα περιγράφετε αναλυτικά τα παραπάνω στοιχεία, ώστε να πείσετε τον Σύλλογο Δασκάλων, τον Σύλλογο Γονέων και Κηδεμόνων, αλλά και τους μαθητές του σχολείου για την πραγματοποίηση αυτής της εκδρομής.

→**Προτεινόμενη ιστοσελίδα:** **http://www.trainose.gr/thematikatrena/katakolo-olympia**

3ο Φύλλο Εργασίας

Orient Express

*Το **Όριεντ ή Οριάν Εξπρές** (Orient Express = Ταχεία της Ανατολής) ήταν το πρώτο διηπειρωτικό τραίνο της Ευρώπης που έκανε τη διαδρομή των 2.740 χιλιομέτρων περίπου από το Παρίσι έως την Κωνσταντινούπολη, με ενδιάμεσες σύντομες στάσεις στο Στρασβούργο, το Μόναχο, τη Βιέννη, τη Βουδαπέστη και το Βουκουρέστι. Το Όριεντ Εξπρές, το οποίο ταυτίστηκε με την ταξιδιωτική πολυτέλεια, άρχισε να λειτουργεί τον Οκτώβριο του 1883, ενώ το 1919 ξεκίνησε να λειτουργεί η γραμμή **Simplon Orient Express**, η οποία περιλάμβανε διαφορετικό δρομολόγιο και περνούσε από τους σταθμούς της Λωζάνης, του Μιλάνου, της Βενετίας, της Τεργέστης, του Βελιγραδίου.*

Το 1977 οι τακτικές υπηρεσίες του σταμάτησαν καθώς δεν μπορούσε να ανταπεξέλθει τον ανταγωνισμό με το αεροπλάνο. Ωστόσο, το θρυλικό αυτό τραίνο εξακολουθεί να λειτουργεί σήμερα και να προσφέρει πολυτελείς υπηρεσίες στους επιβάτες αλλά πλέον το δρομολόγιο του είναι κάπως σύντομο, σε σύγκριση με το δρομολόγιο του παρελθόντος. Καθημερινά συνδέει το Παρίσι με την Βιέννη, περνώντας από το Στρασβούργο, το Μπάντεν-Μπάντεν, το Μόναχο και πολλούς άλλους σταθμούς.

Πηγή: http://el.wikipedia.org

Πηγές:
http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/a/a7/Aff_ciwl_orient_express4_jw.jpg/220px-Aff_ciwl_orient_express4_jw.jpg και
http://cache2.allpostersimages.com/p/LRG/8/897/JAPJ000Z/posters/orient-express.jpg

→ Παραπάνω δίνονται 2 αφίσες, που αφορούν το ιστορικό τρένο *Orient Express* και τα ταξίδια του στην Ευρώπη.

♦ Ποιες πληροφορίες για το τρένο αυτό και τα δρομολόγιά του μπορούμε να εντοπίσουμε στις παραπάνω αφίσες;

♦ Θεωρείτε ότι οι παραπάνω αφίσες ήταν αρκετά κατατοπιστικές για κάποιον που θα ήθελε πληροφορίες για να ταξιδέψει με το Orient Express;

→ Δημιουργήστε κι εσείς με την ομάδα σας μια αφίσα για την εκδρομή σας στο Κατάκολο και στην Αρχαία Ολυμπία και αναρτήστε τη στο σχολείο σας για να ενημερώσετε σχετικά τους μαθητές του σχολείου σας!

- Αναζητήστε φωτογραφικό υλικό, χάρτες των περιοχών και πληροφορίες σχετικά με τους παραπάνω προορισμούς στο διαδίκτυο.

4.4. Συμπεράσματα

Με βάση τόσο τη βιβλιογραφική ανασκόπηση, όσο και τον σχεδιασμό των διδακτικών σεναρίων, καταλήγουμε στο κύριο συμπέρασμα ότι το διδακτικό σενάριο αποτελεί μια μέθοδο διδασκαλίας, η οποία παρέχει σημαντικές δυνατότητες πραγματοποίησης διαφοροποιημένης διδασκαλίας σε τάξεις με γλωσσική και πολιτισμική ετερότητα. Το παραπάνω καθιστά εφικτή τη διδασκαλία της νεοελληνικής ως πρώτης και ως δεύτερης γλώσσας, στο πλαίσιο μιας κοινής εκπαιδευτικής διαδικασίας, κατά την οποία όλοι οι μαθητές αναλαμβάνουν ρόλους και συμμετέχουν ενεργά στην κατάκτηση της γνώσης.

Οι δυνατότητες που παρέχει η μέθοδος των διδακτικών σεναρίων για διαφοροποιημένη διδασκαλία στηρίζονται αρκετά στην αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών, κατά τη μαθησιακή διαδικασία. Συγκεκριμένα, οι μαθητές έχοντας στον υπολογιστή τους αρχειοθετημένο το υλικό, το οποίο πρόκειται να επεξεργαστούν, έχουν τη δυνατότητα γρήγορης πρόσβασης και επεξεργασίας των διάφορων γνωστικών αντικειμένων. Το παραπάνω καθιστά εφικτή την επεξεργασία διαφοροποιημένων φύλλων εργασίας από τους μαθητές ανάλογα με το γλωσσικό τους επίπεδο, ενώ κυρίως οι αλλόγλωσσοι μαθητές έχουν επιπρόσθετα τη δυνατότητα γρήγορης πρόσβασης σε ηλεκτρονικά λεξικά για την κάλυψη των λεξιλογικών τους αδυναμιών.

Επίσης, παρέχεται η δυνατότητα επεξεργασίας νέων μορφών κειμένου στην τάξη, όπως κείμενα προφορικού λόγου, κείμενα με πολυτροπικά στοιχεία και βίντεο χωρίς γλωσσικά στοιχεία, δίνοντας την ευκαιρία για επεξεργασία μορφών λόγου, που σχετίζονται περισσότερο με την καθημερινή ζωή των μαθητών και αφορούν σε πραγματικές επικοινωνιακές καταστάσεις, πράγμα ιδιαίτερα σημαντικό για τους αλλόγλωσσους μαθητές.

Επιπλέον, η ευελιξία του εκπαιδευτικού στον σχεδιασμό των διδακτικών σεναρίων, ανάλογα με τις μαθησιακές ιδιαιτερότητες της τάξης του, φαίνεται να αποτελεί ένα σημαντικό βοήθημα στην κάλυψη των γλωσσικών αναγκών των μαθητών του. Η δυνατότητα εφαρμογής ποικίλων μαθησιακών προσεγγίσεων (π.χ. ομαδοσυνεργατική μάθηση), μέσω της αξιοποίησης των διδακτικών σεναρίων, γίνεται το εργαλείο για την αντιμετώπιση των δυσκολιών που ενδέχεται να παρουσιαστούν, κατά την εκπαιδευτική διαδικασία. Επιπρόσθετα, οι μαθητές στο πλαίσιο διεξαγωγής ενός διδακτικού σεναρίου αποκτούν ενεργητικό ρόλο στην απόκτηση των γνώσεων, κυρίως μέσω της εκπόνησης σχεδίων εργασίας, που απαιτούν την κριτική τους σκέψη και την κατανομή αρμοδιοτήτων για την ολοκλήρωσή τους.

Το σημαντικότερο στην αξιοποίηση των διδακτικών σεναρίων για τη διαφοροποιημένη διδασκαλία είναι ότι η μαθησιακή διαδικασία γίνεται τόσο για τους φυσικούς ομιλητές, όσο και για τους αλλόγλωσσους μαθητές, σε κοινό χρόνο στο πλαίσιο της τάξης τους. Οι αλλόγλωσσοι μαθητές συμμετέχουν ενεργά σε ατομικές και ομαδικές δραστηριότητες, ενώ αλληλεπιδρούν λεκτικά με τους υπόλοιπους συμμαθητές τους, που είναι φυσικοί ομιλητές της νεοελληνικής. Το παραπάνω έρχεται να στηρίξει την άποψη περί ένταξης των αλλόγλωσσων μαθητών στις τάξεις διδασκαλίας.

Τέλος, αξίζει να αναφερθεί πως η οργάνωση των στόχων και το υλικό που περιλαμβάνεται στα διδακτικά σενάρια της παρούσας εργασίας αποτελούν μια διδακτική πρόταση, η οποία μπορεί να τροποποιηθεί ανάλογα με τις ιδιαίτερες εκπαιδευτικές ανάγκες της εκάστοτε τάξης.

4.5. Προτάσεις

Ο σχεδιασμός και η εφαρμογή των διδακτικών σεναρίων στο μάθημα της γλώσσας θεωρούνται αναγκαία για τη διαμόρφωση μιας εκπαίδευσης με ίσες ευκαιρίες μάθησης για όλους τους μαθητές. Ωστόσο, προκειμένου να υπάρξουν τα αναμενόμενα θετικά αποτελέσματα, ύστερα από την ολοκλήρωση ενός διδακτικού σεναρίου απευθυνόμενου σε τάξεις με διαφοροποιημένο γλωσσικό/πολιτισμικό υπόβαθρο, προτείνεται αυτό να διαθέτει κάποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά.

Όπως παρατηρήθηκε στα διδακτικά σενάρια που παρουσιάστηκαν, εξαιρετικά σημαντική είναι η ύπαρξη κειμένων και δραστηριοτήτων διαβαθμισμένης δυσκολίας, που θα ανταποκρίνονται στις γλωσσικές ανάγκες των μαθητών. Τα παραπάνω θα πρέπει να είναι οργανωμένα σε φακέλους, ώστε να γίνεται εύκολη και άμεση η πρόσβαση των μαθητών σε αυτά. Επίσης, σημαντική είναι και η αξιοποίηση ομαδοσυνεργατικών και επικοινωνιακών δραστηριοτήτων, με στόχο τη γλωσσική και γνωστική αλληλεπίδραση των μαθητών. Το παραπάνω αναμένεται να οδηγήσει στην αύξηση του ποσοστού ενδιαφέροντος, αλλά και κατανόησης των διάφορων γνωστικών αντικειμένων. Σε κάθε περίπτωση ο εκπαιδευτικός οφείλει να διερευνήσει τις μαθησιακές ανάγκες των μαθητών του, ώστε να διαμορφώσει την κατάλληλη στοχοθεσία, αλλά και το υλικό που θα αξιοποιηθεί για την κάλυψή τους.

Ωστόσο, λόγω του ότι τα διδακτικά σενάρια αποτελούν μια νέα μέθοδο διδασκαλίας στο πλαίσιο του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος, θεωρείται σημαντική η επιμόρφωση και ενημέρωση των εκπαιδευτικών σχετικά αφενός με τα χαρακτηριστικά και τα στάδια δημιουργίας τους, αφετέρου με τον τρόπο εφαρμογής τους στην τάξη. Η επιμόρφωση πρέπει να συνδυαστεί με την παροχή ερευνητικών πορισμάτων, αλλά και κατευθύνσεων σχετικά με τη σημασία και τον τρόπο

εφαρμογής της διαφοροποιημένης διδασκαλίας σε τάξεις με γλωσσική και πολιτισμική ετερότητα.

Τέλος, κρίνεται αναγκαία η περαιτέρω διερεύνηση των αποτελεσμάτων εφαρμογής των διδακτικών σεναρίων σε πολυπολιτισμικές τάξεις στην Ελλάδα, ώστε να προκύψουν περαιτέρω ερευνητικά αποτελέσματα.

Βιβλιογραφία

Αμπατζόγλου, Γρ. (χ.χ.). Γλώσσα και μετανάστευση: ψυχολογικές διαστάσεις, στο *Εγκυκλοπαιδικός Οδηγός του Ηλεκτρονικού Κόμβου του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας (ΥΠΕΠΘ)*. Τελευταία προσπέλαση 10 Μαΐου, 2013, στο http://www.komvos.edu.gr/glwssa/odigos/thema_b7/b_7_thema.htm.

Αντωνοπούλου, Ν. & Μανάβη, Δ. (χ.χ.). Η διδασκαλία της νέας ελληνικής ως ξένης/δεύτερης γλώσσας, στο *Εγκυκλοπαιδικός Οδηγός Ηλεκτρονικού Κόμβου του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας (ΥΠΕΠΘ)*. Τελευταία προσπέλαση 27 Ιανουαρίου, 2013, στο http://www.komvos.edu.gr/glwssa/odigos/thema_e9/e_8_thema.htm.

Baker, C., (2001). *Εισαγωγή στη Διγλωσσία και τη Δίγλωσση Εκπαίδευση,* επιμ. Μ. Δαμανάκης, μτφρ. Α. Αλεξανδροπούλου. Αθήνα: Gutenberg.

Βοσνιάδου, Στ. (2006). *Σχεδιάζοντας περιβάλλοντα μάθησης υποστηριζόμενα από τις σύγχρονες τεχνολογίες.* Αθήνα: Gutenberg.

Βρατσάλης, Κ. & Σκούρτου, Ε. (2000). Δάσκαλοι και μαθητές σε τάξεις πολιτισμικής ετερότητας - Ζητήματα μάθησης. *Εκπαιδευτική Κοινότητα,* Τεύχος 54, 26-33.

Cervetti, G., Pardales, M., & Damico, J. S. (2001). *A tale of differences: comparing the traditions, perspectives, and educational goals of critical reading and critical literacy.* Τελευταία προσπέλαση 13 Ιανουαρίου, 2013, στο http://www.readingonline.org/articles/cervetti/ .

Γεωργογιάννης, Π. (2006). *Διαπολιτισμική Εκπαίδευση.* Πάτρα: Αυτοέκδοση.

Collins, A. (2006). Ζητήματα Σχεδιασμού για Περιβάλλοντα Μάθησης, στο Βοσνιάδου, Στ. (επιμ.), *Σχεδιάζοντας περιβάλλοντα μάθησης υποστηριζόμενα από τις σύγχρονες τεχνολογίες,* 29-51. Αθήνα: Gutenberg.

Δαμανάκης, Μ. (2000). *Η Πρόσληψη της Διαπολιτισμικής Προσέγγισης στην Ελλάδα*. Τελευταία προσπέλαση 5 Φεβρουαρίου, 2013, στο http://www.ediamme.edc.uoc.gr/download.php?id=354884,143,8.

Δεμίρογλου, Π. (2008). Διαπολιτισμική εκπαίδευση και γλώσσα – Διγλωσσία και δίγλωσση εκπαίδευση, στο Γεωργογιάννης, Π. (επιμ.), *Διγλωσσία και Δίγλωσση Εκπαίδευση: Βηματισμοί για μια αλλαγή στην εκπαίδευση,* Τόμος 6ος. Πάτρα: Αυτοέκδοση.

Δενδρινού, Β. (2001). Η διδασκαλία της μητρικής γλώσσας, στο *Πύλη για την Ελληνική γλώσσα – Θεωρία και Ιστορία της Ελληνικής Γλώσσας*. Τελευταία προσπέλαση 5 Απριλίου, 2013, στο http://www.greek-language.gr/greekLang/studies/guide/thema_e3/index.html.

Ellis, R. (2008). *Principles of Instructed Second Language Acquisition.* Τελευταία προσπέλαση 27 Ιανουαρίου, 2013, στο http://www.cal.org/resources/digest/instructed2ndlang.html.

Επιμορφωτικό υλικό για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών - Τεύχος 1 - Γενικό Μέρος - ΕΑΙΤΥ - Τομέας Επιμόρφωσης και Κατάρτισης. Τελευταία προσπέλαση 9 Μαΐου, 2013, στο http://users.sch.gr/nikbalki/epim_kse/files/Parousiaseis/Edu_Scenario.pdf.

Errington, E. (2005). *Creating Learning Scenarios*: A *planning guide for adult educators.* Palmerston North, New Zealand: Cool Books.

Εσωτερικό επιμορφωτικό υλικό του προγράμματος «Εκπαίδευση των παιδιών της μουσουλμανικής μειονότητας στη Θράκη». (χ.χ.). *Επιμορφωτικό υλικό για την ενισχυτική διδασκαλία στο γλωσσικό μάθημα του δημοτικού σχολείου*. Εισηγήτρια: Ιορδανίδου Άννα. (Μη δημοσιευμένο υλικό).

Ηλεκτρονικός Κόμβος για την υποστήριξη των διδασκόντων την Ελληνική Γλώσσα. *Λεξικό Όρων*. Τελευταία προσπέλαση 2 Ιανουαρίου, 2013, στο http://www.komvos.edu.gr/glwssa/Lexiko/lexiko_n.htm.

Ιορδανίδου, Α. & Παπαϊωάννου, Π. (2013). *Το «διδακτικό σενάριο» στο μάθημα της γλώσσας*, 34η Ετήσια Συνάντηση Τομέα Γλωσσολογίας Τμήμα Φιλολογίας ΑΠΘ, Θεσσαλονίκη, 16-18 Μαΐου 2013. (Υπό δημοσίευση).

Kalantzis, M. & Cope, B. (χ.χ.). Πολυγραμματισμοί, στο *Εγκυκλοπαιδικός Οδηγός του Ηλεκτρονικού Κόμβου του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας (ΥΠΕΠΘ)*. Τελευταία προσπέλαση 9 Δεκεμβρίου, 2012, στο http://www.komvos.edu.gr/glwssa/odigos/thema_e2/e_2_thema.htm.

Καραντζόλα, Ε. (2000). Γραμματική, Γλωσσικό μάθημα και Προγράμματα Σπουδών στην Ελλάδα. *Γλωσσικός Υπολογιστής, Τόμος 2ος*. Τελευταία προσπέλαση 23 Ιανουαρίου, 2013, στο http://www.komvos.edu.gr/periodiko/periodiko2nd/articles/print/karatzola/index.htm.

Κατή, Δ. (χ.χ.). Απόκτηση της γλώσσας, στο *Εγκυκλοπαιδικός Οδηγός του Ηλεκτρονικού Κόμβου του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας (ΥΠΕΠΘ)*. Τελευταία προσπέλαση 10 Μαΐου, 2013, στο http://www.komvos.edu.gr/glwssa/odigos/thema_a3/a_3_thema.htm.

Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας. *Πιστοποίηση Ελληνομάθειας - Επίπεδα Ελληνομάθειας.* Τελευταία προσπέλαση 12 Μαΐου, 2013, στο http://www.greeklanguage.gr/certification/node/94.

Koper, R. & Tattersall, C. (2005). *Learning Design : A Handbook on Modelling and Delivering Networked Education and Training*. Springer Verlag.

Kress, G. (2000). Σχεδιασμός του γλωσσικού προγράμματος σπουδών με βάση το μέλλον, (μτφρ. Κ. Κανάκη). *Γλωσσικός Υπολογιστής, Τόμος 2ος*. Τελευταία

προσπέλαση 13 Ιανουαρίου, 2013, στο http://www.komvos.edu.gr/periodiko/periodiko2nd/glossika/print/kress/.

Κωστούλη, Τρ. (χ.χ). Κειμενοκεντρική προσέγγιση και γλωσσικό μάθημα, στο *Εγκυκλοπαιδικός Οδηγός του Ηλεκτρονικού Κόμβου του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας (ΥΠΕΠΘ).* Τελευταία προσπέλαση 10 Δεκεμβρίου, 2012, στο http://www.komvos.edu.gr/glwssa/odigos/thema_e5/e_4_thema.htm.

Μήτσης, Ν. (2004). *Στοιχειώδεις αρχές και μέθοδοι της εφαρμοσμένης Γλωσσολογίας. Εισαγωγή στη Διδασκαλία της Ελληνικής ως Δεύτερης (ή Ξένης) Γλώσσας.* Αθήνα: Gutenberg.

Μήτσης, Ν. (χ.χ.). *Η διδασκαλία της γλώσσας στην εποχή της παγκοσμιοποίησης: Διερευνώντας τα δεδομένα μιας αναγκαίας μετεξέλιξης που οδηγεί από τις γραμματικο-συντακτικές δομές στο κείμενο και την επικοινωνία*. Τελευταία προσπέλαση 10 Ιανουαρίου, 2013, στο http://www.syllogosperiklis.gr/praktika_doe/p_d_2009/mits_kypr.pdf.

Μητσικοπούλου, Β. (χ.χ.). Κείμενο και κειμενικό είδος, στο *Εγκυκλοπαιδικός Οδηγός του Ηλεκτρονικού Κόμβου του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας (ΥΠΕΠΘ)*. Τελευταία προσπέλαση 11 Νοεμβρίου, 2012, στο http://www.komvos.edu.gr/glwssa/logos_keimeno/1_2/thema_1_2.htm.

Μοσχονάς, Σ. (2003). Πριν από τη διδασκαλία της Ελληνικής ως ξένης γλώσσας, στο Θεοφανοπούλου-Κοντού Δ., Λασκαράτου Χ., Σηφιανού Μ., Γεωργιαφέντης Μ., Σπυρόπουλος Β. (επιμ.), *Σύγχρονες τάσεις στην ελληνική γλωσσολογία: Μελέτες αφιερωμένες στην Ειρήνη Φιλιππάκη-Warburton*. Αθήνα: Πατάκης, 87-107. Τελευταία προσπέλαση 2 Φεβρουαρίου, 2013, στο http://www2.media.uoa.gr/language/info.php.

Nieto, S. (2010). *Language, Diversity, and Learning: Lessons for Education in the 21st Century*. Τελευταία προσπέλαση 4 Ιανουαρίου, 2013, στο http://www.cal.org/resources/digest/language-diversity-and-learning.html.

Νικολάου, Γ. (2000). *Ένταξη και εκπαίδευση των αλλοδαπών μαθητών στο Δημοτικό Σχολείο. Από την «ομοιογένεια» στην πολυπολιτισμικότητα.* Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Νικολάου, Γ. (2005). *Διαπολιτισμική Διδακτική. Το νέο περιβάλλον - Βασικές αρχές.* Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Παιδαγωγικό Ινστιτούτο – ΥΠΕΠΘ. (2003). *Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών της Ελληνικής Γλώσσας για το Δημοτικό Σχολείο*. Τελευταία προσπέλαση 8 Νοεμβρίου, 2012, στο www.pi-schools.gr/programs/depps/ .

Παπούλια, Π. (2000). Γλώσσα, γραμματισμός και κοινωνία, στο Παπούλια, Π. (επιμ.), *Γραμματισμός στα Βαλκάνια: Παρούσα κατάσταση και προοπτική για το μέλλον.* Αθήνα: Ελληνική Εταιρεία Γλώσσας και Γραμματισμού.

Paquette, G. (2004). *Instructional engineering in networked environments*. John Wiley and Sons.

Σκούρτου, Ε. (2008). Το φαινόμενο της Διγλωσσίας και η Ελληνική ως δεύτερη ή ξένη γλώσσα, στο Γεωργογιάννης, Π. (επιμ.), *Διγλωσσία και Δίγλωσση Εκπαίδευση: Βηματισμοί για μια αλλαγή στην εκπαίδευση*, Τόμος 6ος. Πάτρα: Αυτοέκδοση.

Σκούρτου, Ε., Βρατσάλης, Κ. & Γκόβαρης, Χρ. (2004). Μετανάστευση στην Ελλάδα και Εκπαίδευση - Αποτίμηση της υπάρχουσας Κατάστασης, Προκλήσεις και Προοπτικές Βελτίωσης, Εμπειρογνωμοσύνη. Ινστιτούτο Μεταναστευτικής Πολιτικής (ΙΜΕΠΟ). Τελευταία προσπέλαση 11 Ιανουαρίου, 2013, στο http://users.uoa.gr/~vpavlop/index.files/pdf/ddpms%20IMEPO%20immigration%20and%20education%20(Skourtou%20et%20al.).pdf .

Τριάρχη - Herrmann, Β. (2008). Η απόκτηση μιας δεύτερης γλώσσας κατά την παιδική ηλικία: πορίσματα διεθνών ερευνών και μελετών, στο Γεωργογιάννης, Π. (επιμ.), *Διγλωσσία και Δίγλωσση Εκπαίδευση: Βηματισμοί για μια αλλαγή στην εκπαίδευση*, Τόμος 6ος. Πάτρα: Αυτοέκδοση.

Walqui, A. (2000). *Contextual Factors in Second Language Acquisition*. Τελευταία προσπέλαση 4 Απριλίου, 2013, στο http://www.cal.org/resources/digest/0005contextual.html.

Χαραλαμπόπουλος, Α. (1999). Η στροφή προς την επικοινωνιακή προσέγγιση για την διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. *Γλωσσικός Υπολογιστής, Τόμος 1ος*. Τελευταία προσπέλαση 10 Ιανουαρίου, 2013, στο http://www.komvos.edu.gr/periodiko/periodiko1st/articles/charalabopoulos/1.htm.

Χατζηδάκη, Α. (2000β). Αλλόγλωσσα παιδιά σε μονόγλωσσες τάξεις: σκέψεις για τη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας στα πλαίσια του «κανονικού» μαθήματος, στο Αντωνοπούλου, Ν., Τσαγγαλίδης, Αν., Μουμτζή, Μ. (επιμ.), *Η διδασκαλία της ελληνικής ως ξένης/δεύτερης γλώσσας. Αρχές-προβλήματα-προοπτικές, (Πρακτικά διημερίδας, Θεσσαλονίκη, 2-3 Απριλίου 1999)*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, 397- 403. Τελευταία προσπέλαση 2 Ιανουαρίου, 2013, στο http://www.polydromo.gr/httpdocs/files/Epistimoniko/ekpaideysh_goneis_/AspasiaXatzidaki_AlloglosaPaidiaSeMonoglwssesTaxeis.pdf.

Χατζηδάκη, Α. & Γακούδη, Α. (2000). Η διδασκαλία της ελληνικής σε τάξεις «μικτής δυναμικότητας», στο Γεωργογιάννης, Π. (επιμ.), *Θεωρία και πρακτικές προσεγγίσεις για τη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης ή ξένης γλώσσας.* Πάτρα: Αυτοέκδοση.

Χατζηλουκά – Μαυρή, Ε. (2010). Από την επικοινωνιακή – κειμενοκεντρική προσέγγιση στην παιδαγωγική του κριτικού γραμματισμού (ή η διδασκαλία του γραπτού λόγου στο δημοτικό σχολείο σήμερα): Η περίπτωση της

Κύπρου. *Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων,* Τεύχος 16, 114-130. Τελευταία προσπέλαση 8 Νοεμβρίου, 2012, στο www.pi-schools.gr.

Χατζησαββίδης, Σ. (2003). Πολυγραμματισμοί και διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας, στο *Η γλώσσα και η διδασκαλία της* (αφιερωματικός τόμος – Παιδαγωγική Σχολή Φλώρινας). Φλώρινα: Βιβλιολογείον. Τελευταία προσπέλαση 14 Απριλίου, 2013, στο http://users.auth.gr/sofronis/dimos_articles_pg05.html

Χατζησαββίδης, Σ. (2007, Ιούνιος). Ο γλωσσικός γραμματισμός και η παιδαγωγική του γραμματισμού: θεωρητικές συνιστώσες και δεδομένα από τη διδακτική πράξη. *Πρακτικά (ηλεκτρονική μορφή) του 6ου Πανελλήνιου Συνεδρίου της ΟΜΕΡ,* Πάτρα. Τελευταία προσπέλαση 14 Απριλίου, 2013, στο http://users.auth.gr/sofronis/dimos_articles_pg06.html

Ψηφιακό Σχολείο (2011). *Οδηγοί για τον εκπαιδευτικό – Οδηγός Νεοελληνικής Γλώσσας για Δημοτικό και Γυμνάσιο.* Αθήνα. Τελευταία προσπέλαση 5 Απριλίου, 2013, στο http://digitalschool.minedu.gov.gr/info/newps.php.

Ψηφιακό Σχολείο (2011). *Πρόγραμμα Σπουδών για τη Νεοελληνική Γλώσσα και τη Νεοελληνική Λογοτεχνία – Δημοτικό.* Αθήνα. Τελευταία προσπέλαση 5 Απριλίου, 2013, στο http://digitalschool.minedu.gov.gr/info/newps.php.